LISA GENOVA

Altfel... și totuși Alice

PREMIUL OSCAR 2015 PENTRU CEA MAI BUNĂ ACTRIȚĂ – JULIANNE MOORE, ÎN ECRANIZAREA ACESTUI ROMAN

FICTION CONNECTION

TREI

După ce citești Altfel... și totuși Alice, îți vine să te ridici și să le spui tuturor: **Trebuie să citiți cartea asta!**

THE BOSTON GLOBE

Orice boală a creierului poartă un stigmat. Nu e ca în cazul bolilor de inimă, să zicem. Ci aici problema ești tu.

LISA GENOVA

În esență, este despre a nu te da bătut și a nu renunța niciodată.

WASH WESTMORELAND,
REGIZORUL FILMULUI
STILL ALICE

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Lisa Genova

Altfel... şi totuşi Alice

Traducere din engleză de
Monica Procopeț

3
TREI

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactor:
Mihaela Apetrei

Coperta colecției: Faber Studio
Foto copertă: Guliver/Getty Images/ © Mads Perch

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Gabriela Chircea

Corectură:
Cătălina Ioancea
Elena Bițu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GENOVA, LISA
Altfel... și totuși Alice / Lisa Genova; trad.: Monica Procopeț. -
București: Editura Trei, 2015
ISBN: 978-606-719-492-0

I. Procopeț, Monica (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Autor: Lisa Genova
Titlul original: Still Alice

Copyright: © 2007, 2009 by Lisa Genova
Originally published by Gallery Books, a Division of Simon & Schuster, Inc.

Copyright © Editura Trei, 2015
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-719-492-0

În amintirea lui Angie

Pentru Alena

Chiar şi atunci, cu mai mult de un an în urmă, existau în mintea ei, nu departe de urechi, neuroni sufocaţi până la moarte, prea tăcuţi pentru ca ea să-i audă. Unii ar spune că lucrurile o apucaseră pe nesimţite pe o cale greşită, tocmai fiindcă neuronii înşişi iniţiaseră evenimentele care au dus la propria lor pierzanie. Fie că au fost crimă moleculară sau sinucidere celulară, neuronii nu au putut-o avertiza, înainte de a muri, cu privire la ceea ce i se întâmpla.

Septembrie 2003

Alice stătea la biroul său din dormitor, distrasă de zgomotele pe care John le făcea la parter, trecând valvârtej dintr-o cameră în alta. Înainte de a pleca la aeroport trebuia să termine evaluarea colegială a unei lucrări trimise spre publicare la *Journal of Cognitive Psychology*[1]. Citise aceeaşi frază de trei ori, fără să o înţeleagă. Ceasul deşteptător, despre care bănuia că era înainte cu vreo zece minute, arăta 7:30. Având în vedere ora şi graba tot mai mare a lui John, Alice ştia că se pregătea de plecare, dar precis uitase ceva şi nu reuşea să-i dea de urmă. S-a lovit uşor cu stiloul roşu peste buza de jos, privind spre ecranul digital al ceasului, şi atunci a auzit ceea ce se aştepta să audă.

— Ali?

A aruncat stiloul pe birou şi a oftat. L-a găsit pe John la parter, în sufragerie, stând în genunchi şi cotrobăind pe sub pernele canapelei.

— Cheile? a întrebat ea.

— Ochelarii. Te rog, nu-mi ţine predici. Sunt în întârziere.

[1] Revistă de specialitate în domeniul psihologiei cognitive (*N.t.*)

I-a urmărit privirea disperată până spre polița șemineului, unde vechiul ceas Waltham, apreciat pentru precizia sa, anunța ora 8:00. Ar fi trebuit ca el să știe mai bine dacă e cazul să aibă încredere. Ceasurile din casa lor arătau rareori ora exactă. Alice fusese deseori înșelată de cadranele lor aparent oneste, așa că, în timp, învățase să se încreadă în ceasul de mână. După cum era de așteptat, s-a întors în timp când a intrat în bucătărie, unde cuptorul cu microunde ținea morțiș să arate doar 6:52.

A privit de-a lungul suprafeței netede și curate a blatului de granit și i-a zărit lângă castronul decorat cu ciuperci, plin ochi cu plicuri nedeschise. Nici sub ceva, nici în spatele a ceva, nici ascunși vederii în vreun fel anume. Cum se poate ca el, un om atât de inteligent, un om de știință, să nu vadă că erau chiar sub ochii lui?

Normal, și lucrurile ei se ascundeau uneori prin cele mai năstrușnice cotloane. Dar ea nu recunoștea lucrul acesta în fața lui și nici nu-l punea să caute. Chiar zilele trecute, din fericire fără știrea lui John, și-a petrecut o dimineață nebună scotocind prin toată casa și apoi în birou, în căutarea încărcătorului de la BlackBerry. Într-un sfârșit a capitulat nedumerită, s-a dus la magazin și a cumpărat unul nou, ca apoi, seara târziu, să-l găsească pe cel vechi înfipt în priza de lângă partea ei de pat, unde ar fi trebuit să-l caute de la bun început. În cazul amândurora, putea să pună foarte bine totul pe seama numeroaselor treburi pe care le aveau de făcut deodată și a faptului că erau amândoi mult prea ocupați. Și pe seama faptului că îmbătrâneau.

John stătea în pragul ușii, cu privirea ațintită nu asupra ei, ci asupra ochelarilor pe care îi ținea în mână.

— Data viitoare, în timp ce cauţi, imaginează-ţi că eşti femeie, i-a spus Alice, zâmbind.

— O să port o fustă de-a ta. Ali, te rog, sunt în mare întârziere...

— Cuptorul cu microunde spune că ai timp berechet, i-a răspuns ea, întinzându-i ochelarii.

— Mulţumesc.

I-a luat aşa cum preia un atlet ştafeta, în timpul unei curse, şi s-a îndreptat spre uşa de la intrare.

— O să fii acasă sâmbătă, când mă întorc? i-a vorbit Alice spatelui lui, în timp ce-l urma în hol.

— Nu ştiu, sâmbătă mă aşteaptă o zi lungă în laborator.

Şi-a luat geanta, telefonul şi cheile de pe măsuţa din hol.

— Drum bun, sărut-o pe Lydia din partea mea. Şi încearcă să nu vă certaţi! i-a spus John.

Alice a remarcat reflexia lor în oglinda de pe hol: un bărbat înalt şi distins, cu păr castaniu, uşor grizonant, purtând ochelari; o femeie minionă cu păr ondulat, cu mâinile încrucişate la piept; fiecare dintre ei pregătit să se lanseze în veşnica ceartă fără rezultat. Şi-a încleştat dinţii şi a înghiţit în sec, evitând să intre în dispută.

— Nu ne-am prea văzut de ceva timp. Te rog, încerci să fii acasă? a întrebat ea.

— Ştiu, o să încerc.

A sărutat-o şi, deşi era disperat să plece, a rămas suspendat în acel sărut pentru o clipă aproape imperceptibilă. Dacă nu l-ar fi cunoscut atât de bine, probabil că ar fi adăugat sărutului lui un anume romantism. Şi ar fi putut rămâne aşa, plină de speranţă, gândindu-se că el tocmai i-a spus *Te iubesc, o să-mi fie dor de tine.* Dar pe măsură ce îl privea înaintând grăbit pe stradă, era aproape

convinsă că, de fapt, tocmai îi spusese *Te iubesc, dar te rog nu te enerva când nu o să mă găseşti sâmbătă acasă.*

Obişnuiau să meargă împreună pe jos spre Harvard Yard[1] în fiecare dimineaţă.

Dintre multele lucruri care îi plăceau în legătură cu faptul că lucrau la aceeaşi universitate şi la mai puţin de un kilometru depărtare de casă, cel mai mult o bucura faptul că parcurgeau acest drum împreună. Se opreau întotdeauna la Jerri's — o cafea neagră pentru el, un ceai de lămâie pentru ea, rece sau cald, în funcţie de anotimp — şi îşi continuau drumul spre Harvard Yard, discutând despre cursurile sau proiectele lor de cercetare, despre problemele din departamentul fiecăruia, despre copiii lor sau despre planurile pentru seara aceea. Ba pe vremea când erau proaspăt căsătoriţi, chiar se ţinuseră şi de mână. Îi pria de minune intimitatea relaxată a acestor plimbări matinale alături de el, înainte ca obligaţiile cotidiene ale jobului şi ambiţiile personale să-i stoarcă de puteri şi să-i epuizeze.

Însă, de ceva timp încoace, mergeau separat spre Harvard. Toată vara, Alice trăise cu ce avea într-o valiză, participând la conferinţe de psihologie la Roma, New Orleans şi Miami, şi ca membru în comisia de examinare pentru susţinerea unei teze, la Princeton. În primăvară, culturile de celule de care se ocupa John necesitaseră o atenţie deosebită la ore revoltător de matinale, zi de zi, iar el nu avusese încredere în niciunul dintre studenţii săi că s-ar fi dus la laborator în mod regulat. Aşa că se dusese el. Nu îşi amintea exact de ce renunţaseră să

[1] Harvard Yard, în Cambridge, Massachusetts, cuprinde partea cea mai veche a campusului Universităţii Harvard, centrul său istoric şi clădiri moderne. (*N.t.*)

meargă împreună încă de dinaintea acelei primăveri, dar ştia că de fiecare dată motivele păreau întemeiate şi doar temporare.

S-a întors la lucrarea de pe biroul ei, tot distrasă, însă de această dată de regretul că evitase acea ceartă cu John despre fiica lor cea mai mică, Lydia. Să fie, oare, atât de greu ca măcar o dată să rămână de partea ei? Pentru restul lucrării a depus un efort superficial, nu la nivelul pretenţiilor sale, dar nu putea altfel, din cauza minţii ei răvăşite şi a lipsei de timp. Odată terminate sugestiile şi comentariile pentru revizuire, a împăturit şi a închis plicul, simţindu-se vinovată că s-ar putea să fi scăpat vreo greşeală în ceea ce priveşte construcţia sau interpretarea studiului şi boscorodindu-l pe John pentru punerea în pericol a integrităţii muncii ei.

Şi-a făcut din nou valiza, pe care nu apucase încă să o golească după ultima călătorie. Tare îşi dorea să plece mai puţin în următoarele luni. În agenda semestrului de toamnă erau trecute doar câteva conferinţe la care fusese invitată să prezinte, iar majoritatea le programase vinerea, căci era ziua când nu avea cursuri de predat. Ca mâine, de pildă. Mâine, când era invitată ca vorbitor în deschiderea seriei de colocvii de toamnă, despre psihologie cognitivă, din cadrul Universităţii Stanford. După aceea, urma să se întâlnească cu Lydia. Se va strădui să nu se certe cu ea, dar nu putea face nicio promisiune.

Alice a găsit cu uşurinţă clădirea Cordura Hall de la Stanford, la intersecţia dintre Campus Drive West şi Panama Drive. Exteriorul din stucatură albă şi acoperişul de culoarea teracotei, încadrate într-un peisaj luxuriant, îi păreau ei, venită de pe coasta de Est, mai degrabă un

complex de pe o plajă caraibiană, decât o clădire academică. Ajunsese destul de devreme, dar cu toate acestea s-a aventurat înăuntru, gândindu-se că ar putea profita de timpul rămas ca să stea în amfiteatrul gol şi să se uite peste prezentare.

Spre surprinderea ei, a intrat într-o sală deja plină. O mulţime înfometată încercuise şi asediase bufetul deschis, plonjând agresiv asupra mâncării, precum pescăruşii de pe plaja unui oraş de la malul mării. Înainte de a reuşi să se strecoare neobservată, l-a zărit pe Josh, un fost coleg de la Harvard, egocentric cu acte în regulă, care se postase în faţa ei, cu picioarele un pic prea depărtate, dar ferm înfipte în pământ, ca şi cum ar fi fost pregătit să se repeadă asupră-i.

— Toate acestea, doar pentru mine? a întrebat Alice, zâmbind jucăuş.

— Ce crezi, ne înfruptăm aşa în fiecare zi. Sunt pentru un coleg de la psihologia dezvoltării, a fost titularizat ieri. Şi... cum o mai duci la Harvard?

— Bine.

— Nu-mi vine să cred că după atâţia ani tot acolo eşti. Dacă te plictiseşti vreodată, ai putea să te gândeşti să ni te alături aici.

— Te anunţ eu. Ţie cum îţi merge?

— Extraordinar. Hai pe la mine la birou după prezentare, să vezi cele mai recente rezultate după modelarea datelor. O să te dea pe spate!

— Îmi pare rău, nu pot, trebuie să prind zborul spre L.A. imediat după prezentare, a răspuns, recunoscătoare că avea deja pregătită o scuză.

— Ah, ce păcat! Ultima dată când te-am văzut cred că a fost anul trecut, la conferinţa de psihologie experimentală. Din păcate, am ratat prezentarea ta.

— Ei bine, o să auzi bună parte din ea astăzi.

— Deci, mai nou, îţi reciclezi prezentările, ai?

Înainte ca ea să-i poată răspunde, şi-a făcut apariţia Gordon Miller, şeful departamentului şi noul ei erou, care a salvat-o rugându-l pe Josh să ajute la servitul şampaniei. La fel ca la Harvard, şi la Stanford exista, la catedra de psihologie, tradiţia închinării unei cupe de şampanie în cinstea profesorilor care reuşeau râvnita titularizare pe post. În viaţa unui profesor nu se face prea mult tam-tam de-a lungul diferitelor etape de avansare în carieră, dar titularizarea este un moment anunţat cu surle şi trâmbiţe.

Când toţi aveau deja o cupă în mână, Gordon s-a urcat pe podium şi a bătut uşor în microfon.

— Îmi puteţi acorda puţină atenţie, vă rog?

Înainte să-şi continue vorba, s-a auzit râsul zgomotos şi desluşit al lui Josh, stârnind ecouri în amfiteatru.

— Astăzi îl felicităm pe Mark pentru obţinerea titularizării. Sunt sigur că este deosebit de încântat să îşi vadă munca încununată de succes. În cinstea multor altor realizări viitoare! În cinstea lui Mark!

— În cinstea lui Mark!

Alice a ciocnit cu persoanele din jurul său, apoi fiecare şi-a văzut de mâncat, de băut, de discutat. După ce toată mâncarea a dispărut de pe platouri şi au fost scurse ultimele picături de şampanie din ultima sticlă, Gordon a luat din nou cuvântul.

— V-aş ruga să luaţi loc, pentru a putea începe discuţia de astăzi.

A aşteptat câteva momente, până când cei şaptezeci şi cinci de oameni prezenţi s-au aşezat şi s-au liniştit.

— Astăzi am onoarea să vă prezint primul vorbitor al colocviului din acest an. Dr. Alice Howland este profesor

eminent „William James"[1] la catedra de psihologie a Universității Harvard. În ultimii douăzeci și cinci de ani, cariera sa remarcabilă s-a distins prin numeroase teorii devenite repere în domeniul psiholingvisticii. Este deschizătoare de drumuri și lider în abordarea interdisciplinară și integrată a studiului mecanismelor limbajului. Avem deosebitul privilegiu să fie prezentă astăzi aici pentru a ne vorbi despre organizarea conceptuală și neuronală a limbii.

Alice a schimbat locul cu Gordon și a privit publicul, care o urmărea. Pe când aștepta să se stingă aplauzele, și-a amintit de studiul potrivit căruia oamenii se tem mai mult de vorbitul în public decât de moarte. Ea adora să vorbească în public! Îi făceau plăcere toate momentele înlănțuite ale unei prezentări în fața unui public ascultător — îi plăcea să predea, să-și intre în rol, să spună o poveste, să argumenteze într-o dezbatere aprinsă. Îi plăcea și adrenalina. Cu cât miza era mai mare, cu cât publicul era mai sofisticat sau neprietenos, cu atât o încânta mai mult întreaga experiență. John era un profesor foarte bun, dar de cele mai multe ori vorbitul în public îl necăjea și-l înspăimânta, astfel că se minuna de verva pe care o avea Alice. Probabil că nu prefera moartea, dar el sigur ar fi ales păianjeni sau șerpi în locul unui discurs.

— Mulțumesc, Gordon. Astăzi o să vorbesc despre anumite procese mentale care stau la baza dobândirii, organizării și utilizării limbajului.

Alice prezentase de nenumărate ori secvențe ale acestui discurs, dar nu ar fi numit acest lucru reciclare. Esența prezentării se axa pe cele mai importante principii

[1] William James (1842–1910), profesor la Harvard, considerat părintele psihologiei în SUA. (*N. red.*)

ale lingvisticii, multe dintre acestea descoperite chiar de ea, şi folosea de ani buni multe dintre slide-urile de azi. Dar se simţea mândră, nicidecum ruşinată sau leneşă, că această parte a prezentării ei, aceste descoperiri pe care le făcuse erau încă adevărate, că rezistaseră probei timpului. Contribuţiile ei au contat şi au grăbit descoperirile ulterioare. În plus, le inclusese în prezentare şi pe acestea din urmă.

Vorbea fără să fie nevoită să arunce un ochi pe notiţe, relaxată şi însufleţită, fără niciun efort pentru a-şi găsi cuvintele. Apoi, după patruzeci de minute din prezentarea ei de cincizeci, s-a blocat dintr-odată.

— Datele arată că verbele neregulate necesită accesarea...

Pur şi simplu, nu găsea cuvântul. Avea o oarecare idee despre ceea ce voia să spună, dar cuvântul în sine îi scăpa. Se dusese. Nu ştia prima literă, cum suna el sau câte silabe avea. Nu îi stătea pe limbă.

Poate era din cauza şampaniei. De obicei, nu bea alcool înaintea unei prezentări. Chiar dacă o ştia pe de rost, chiar dacă era într-un cadru foarte degajat, voia să fie întotdeauna cât mai lucidă cu putinţă, mai ales pentru sesiunea de întrebări şi răspunsuri de la sfârşit, care putea să fie în contradictoriu, marcată de dezbateri ample şi neprevăzute. Dar nu dorise să jignească pe nimeni şi probabil că băuse puţin mai mult decât ar fi trebuit atunci când rămăsese blocată în acea conversaţie pasiv-agresivă cu Josh.

Poate că era afectată de decalajul orar şi de zbor. În timp ce mintea ei cutreiera prin toate cotloanele în căutarea cuvântului şi a unui motiv raţional pentru care îl uitase, inima i-a luat-o la galop şi obrajii i s-au încins din ce în ce mai tare. Niciodată nu uitase un cuvânt în

timpul prezentării. Dar nici nu intrase în panică, deşi stătuse de multe ori în faţa unui public mult mai numeros şi mai intimidant decât cel de astăzi. Îşi spunea: respiră, uită de incident, mergi mai departe.

A înlocuit cuvântul încă blocat cu o „chestie" neclară şi nepotrivită, a lăsat baltă argumentul în mijlocul căruia se aflase şi a continuat cu următorul slide. Pauza i se păruse o eternitate vădit perceptibilă şi stingheritoare, dar, pe măsură ce-şi plimba privirea pe chipurile celor din public, ca să vadă dacă îi sesizaseră scăparea, a observat că nimeni nu părea alarmat, stânjenit sau nedumerit în vreun fel.

Apoi l-a văzut pe Josh şoptindu-i ceva femeii de lângă el, cu un uşor rânjet pe faţă şi cu sprâncenele ridicate.

Era în avion, gata să aterizeze pe Aeroportul Internaţional din Los Angeles, când i-a revenit în sfârşit în minte:

Lexic.

Lydia trăia deja de trei ani în Los Angeles. Dacă s-ar fi dus la facultate imediat după terminarea liceului, ar fi absolvit în primăvara trecută. Alice ar fi fost atât de mândră. Probabil că Lydia era mai inteligentă decât amândoi fraţii ei la un loc. Şi ambii făcuseră facultate. Ba chiar dreptul. Şi medicina.

În loc de facultate, Lydia a călătorit mai întâi prin Europa. Alice sperase să se întoarcă acasă cu o idee mai clară despre ceea ce şi-ar fi dorit să studieze şi despre facultatea pe care ar fi vrut să o urmeze. În ciuda acestor aşteptări, ea le-a spus părinţilor, la întoarcere, că se apucase de actorie la Dublin şi că se îndrăgostise. Urma să se mute imediat la Los Angeles.

Alice aproape că îşi pierduse minţile. În ciuda frustrării înnebunitoare, îşi recunoştea contribuţia la această problemă. Pentru că Lydia fusese mezina dintre cei trei copii, fiica unor părinţi care munceau mult şi călătoreau frecvent, şi pentru că fusese întotdeauna un elev bun, Alice şi John au cam ignorat-o. Îi oferiseră loc destul să se mişte în voie în lumea ei, liberă să gândească pentru ea însăşi şi liberă de orice cocoloşeală, cum au parte mulţi copii de vârsta ei. Vieţile profesionale ale părinţilor serveau drept exemple remarcabile pentru ceea ce poţi dobândi când ai obiective ambiţioase, unice în felul lor, pe care le urmăreşti cu pasiune şi multă muncă. Lydia înţelesese sfatul mamei sale referitor la importanţa unei educaţii superioare, dar avea încrederea şi curajul de a-l refuza.

În plus, nu era în totalitate singura de această părere. Alice se certase cumplit cu John, mai rău ca niciodată, după ce el spusese două vorbe despre acest subiect: *Mie mi se pare nemaipomenit, poate să meargă şi mai târziu la facultate, dacă o să vrea.*

Alice a verificat adresa notată în BlackBerry, a apăsat soneria de la apartamentul şapte şi a aşteptat. Era gata să mai sune o dată, când Lydia i-a deschis uşa.

— Mamă, ai ajuns mai devreme, a întâmpinat-o fiica ei

Alice s-a uitat la ceas.

— Am ajuns chiar la timp.

— Ai spus că zborul e la opt.

— Am spus cinci.

— Am ora opt notată în agendă.

— Lydia, este 5:45, sunt aici.

Lydia părea nehotărâtă şi uşor panicată, ca o veveriţă surprinsă de o maşină, pe şosea.

— Scuză-mă, intră.

Au ezitat amândouă înainte să se îmbrățișeze, ca și cum ar fi fost gata să repete un dans nou învățat și nu erau suficient de încrezătoare în privința primilor pași sau a celei care ar fi trebuit să conducă. Sau ca și cum ar fi fost un dans vechi, dar pe care nu-l mai exersaseră împreună de atât de mult timp, încât se simțeau nesigure în privința coregrafiei.

Alice a simțit prin cămașă șira spinării și coastele Lydiei. Arăta prea slăbănoagă, avea probabil cu vreo cinci kilograme mai puțin decât își amintea Alice. Spera să fie efectul faptului că era prea ocupată, nu al unei diete intenționate. Blondă, având cam 1,68 înălțime, cu vreo șapte centimetri mai mult decât Alice, Lydia se remarca printre micuțele italiene și asiatice de la Cambridge, dar în Los Angeles se pare că sălile de așteptare de la fiecare casting erau pline de femei care arătau exact ca ea.

— Am făcut rezervare pentru ora nouă. Așteaptă aici, mă întorc imediat.

Întinzându-și gâtul, Alice a inspectat din hol bucătăria și livingul. Mobila, cel mai probabil găsită la vânzări de chilipiruri prin curțile oamenilor sau compusă din obiecte luate de pe la părinți, arăta chiar modern — o canapea extensibilă portocalie, o măsuță de cafea de inspirație retro, o masă și scaune de bucătărie în stilul din Brady Bunch[1]. Pereții albi erau goi, cu excepția unui poster cu Marlon Brando lipit deasupra canapelei. Mirosea puternic a soluție de curățat Windex, ca și cum Lydia luase în pripă măsuri de ultimă urgență ca să curețe apartamentul înainte de sosirea mamei ei.

[1] Brady Bunch — serial de televiziune american din 1969, de mare succes, care prezenta viața cotidiană a unei familii americane cu șase copii. (*N.t.*)

De altfel, parcă prea era curat. Fără DVD-uri sau CD-uri împrăştiate, fără cărţi sau reviste aruncate pe măsuţa de cafea, fără poze pe frigider, pe nicăieri niciun indiciu privind simţul estetic sau preferinţele Lydiei. Oricine ar fi putut locui acolo. Apoi, în stânga uşii din spatele ei, Alice a remarcat pe podea o grămadă de pantofi bărbăteşti.

— Povesteşte-mi despre colegii tăi de apartament, a spus Alice când Lydia s-a întors din camera sa, cu telefonul mobil în mână.

— Sunt la muncă.

— Cu ce se ocupă?

— Unul dintre ei este barman, iar celălalt livrează mâncare la domiciliu.

— Aveam impresia că amândoi sunt actori.

— Sunt.

— Înţeleg. Cum ziceai că îi cheamă?

— Doug şi Malcolm.

A roşit numai pentru o clipă, dar suficient cât să remarce Alice, iar Lydia şi-a dat seama de acest lucru. Chipul Lydiei se îmbujorase când rostise numele lui Malcolm, evitând iute privirea mamei sale.

— Ce-ar fi să o luăm din loc? Mi-au spus că ne pot primi mai devreme, a spus Lydia.

— OK, trebuie doar să mă duc la baie înainte de a pleca.

În timp ce se spăla pe mâini, Alice examina produsele aflate pe măsuţa de lângă chiuvetă — demachiant şi cremă de faţă Neutrogena, pastă de dinţi cu aromă de mentă Tom's of Maine, deodorant pentru bărbaţi, o cutie de tampoane Playtex. A stat să se gândească puţin. Nu avusese menstruaţie toată vara. Oare în mai avusese?

Urma să împlinească cincizeci de ani luna viitoare, deci nu se alarma. Încă nu avusese niciun bufeu sau transpirații nocturne, dar nu toate femeile la menopauză trec prin așa ceva. Ei i-ar fi convenit de minune să scape așa ușor.

În timp ce se ștergea pe mâini, a observat, în spatele produselor pentru coafat ale Lydiei, cutia de prezervative Trojan. Avea de gând să afle mai multe despre acești colegi de apartament. În special despre Malcolm.

S-au așezat la o masă afară, pe terasa de la Ivy, un restaurant la modă din centrul Los Angelesului, și au comandat două băuturi: un martini espresso pentru Lydia și un merlot pentru Alice.

— Deci, cum avansează tati cu articolul pentru *Science*?

Pesemne vorbise recent cu tatăl ei. Alice, în schimb, nu mai avusese nicio veste de la ea după telefonul primit de ziua mamei.

— L-a terminat. E foarte mândru de el.

— Cum sunt Anna și Tom?

— Bine, ocupați, muncesc pe brânci. Deci, cum i-ai cunoscut pe Doug și pe Malcolm?

— Au intrat la Starbucks într-o seară, când eram la muncă.

A apărut chelnerul și fiecare a comandat mâncarea și încă o băutură. Alice spera ca alcoolul să ajute la aplanarea tensiunii dintre ele, care plutea greoaie și apăsătoare sub conversația subțire ca o foiță de calc.

— Deci, cum i-ai cunoscut pe Doug și pe Malcolm?

— Tocmai ți-am spus. De ce nu asculți niciodată ce-ți spun? Au venit la Starbucks într-o seară când eram la muncă și i-am auzit că își căutau un coleg de apartament.

— Am crezut că ești chelneriță într-un restaurant.

— Sunt. Lucrez la Starbucks în timpul săptămânii şi sunt chelneriţă sâmbăta seara.

— Nu mi se pare că îţi rămâne prea mult timp pentru actorie.

— Momentan nu joc în nicio piesă, dar iau cursuri de actorie şi mă duc la multe castinguri.

— Ce fel de cursuri?

— De Tehnică Meisner[1].

— Şi la ce castinguri ai participat?

— Pentru televiziune şi reclame în presă.

Alice a rotit vinul în pahar, a luat o ultimă sorbitură zdravănă şi s-a lins pe buze.

— Lydia, care sunt de fapt planurile tale aici?

— Nu am planuri să mă opresc, dacă asta vrei să mă întrebi.

Băuturile îşi făceau efectul, dar nu în direcţia la care spera Alice. De fapt, funcţionau ca un combustibil ce ardea foiţa de calc şi lăsa să iasă la iveală, nestingherită, tensiunea dintre ele, ducând spre o conversaţie periculos de familiară.

— Nu poţi trăi aşa o veşnicie. La treizeci de ani, tot la Starbucks ai de gând să lucrezi?

— Mai sunt opt ani până atunci! Tu ştii ce vei face peste opt ani?

— Da, ştiu. La un moment dat, va trebui să fii mai responsabilă, va trebui să fii în măsură să îţi permiţi anumite lucruri, precum asigurare medicală, un credit ipotecar, economii pentru pensie...

— Am asigurare medicală. Şi s-ar putea să reuşesc ca actriţă. Mai există oameni care reuşesc, să ştii. Şi câştigă mult mai mulţi bani decât tine şi tata la un loc.

---

[1] Tehnică actoricească dezvoltată de Sanford Meisner, care se bazează pe improvizaţie, instinct şi sentimente. (*N. red.*)

— Nu e vorba doar despre bani.

— Atunci despre ce? Despre faptul că nu am ajuns ca tine?

— Vorbeşte mai încet!

— Nu-mi spune ce să fac!

— Nu vreau să ajungi ca mine, Lydia. Pur şi simplu nu vreau să îţi limitezi alegerile.

— Vrei să faci tu alegerile în locul meu.

— Nu.

— Asta sunt eu, asta este ceea ce vreau să fac.

— Ce? Să serveşti cafele Venti? Ar trebui să fii la facultate. Ar trebui să îţi petreci această perioadă a vieţii tale învăţând ceva.

— Dar învăţ ceva! Doar că nu sunt într-o sală de la Harvard, tocind pentru un zece la Ştiinţe Politice. Fac un curs serios de actorie, de cincisprezece ore pe săptămână. Câte ore de curs au studenţii tăi pe săptămână, douăsprezece?

— Nu e acelaşi lucru.

— Ei bine, tati crede că e. El mi-l plăteşte.

Alice şi-a strâns cu pumnul tivul fustei şi şi-a încleştat maxilarele. Ce voia să spună mai departe nu era pentru Lydia.

— Nu m-ai văzut niciodată jucând.

John o văzuse. Iarna trecută venise cu avionul, fără Alice, ca să-şi vadă fiica jucând într-o piesă de teatru. Îngropată în prea multe lucruri urgente de rezolvat, Alice nu a putut veni cu el. În timp ce se uita în ochii trişti ai Lydiei, nu reuşea să-şi amintească, de fapt, care fuseseră lucrurile acelea urgente. Nu avea chiar nimic împotriva unei cariere de actorie în sine, dar era de părere că acest obiectiv al fiicei ei, nesusţinut de o educaţie tehnică, era la limita nechibzuinţei. Dacă nu urmează acum o

facultate, ca să dobândească informaţii de bază sau o specializare recunoscută în vreun domeniu, dacă nu obţine o diplomă, ce va face dacă actoria nu va fi să fie?!

Alice s-a gândit la prezervativele din baie. Dacă Lydia ar rămâne însărcinată? Alice se temea ca nu cumva, într-o zi, Lydia să se trezească, plină de regrete, prizoniera unei vieţi neîmplinite. Şi-a privit fiica şi a văzut atât de mult potenţial irosit, atât de mult timp pierdut.

— Nu întinereşti, Lydia. Viaţa zboară înainte.

— De acord.

A venit mâncarea, dar niciuna dintre ele nu a ridicat furculiţa de pe masă. Lydia şi-a tamponat ochii cu şervetul de pânză, brodat de mână. Întotdeauna ajungeau la aceeaşi discuţie, iar lui Alice i se părea că amândouă încearcă să doboare un zid de beton. Această ceartă nu ducea niciodată la vreun rezultat, ci doar le făcea să sufere, lăsând răni pe termen lung. Şi-ar fi dorit ca Lydia să vadă, în tot ce îşi dorea pentru ea, dragoste şi înţelepciune. Şi-ar fi dorit, pur şi simplu, să se poată întinde peste masă şi să-şi îmbrăţişeze fiica, dar erau prea multe farfurii, pahare şi ani distanţă între ele.

Dintr-odată, atenţia le-a fost distrasă de o forfotă iscată la câteva mese depărtare. S-au declanşat câteva blituri şi imediat s-a strâns un grup de chelneri şi clienţi, toţi cu atenţia aţintită asupra unei femei care semăna puţin cu Lydia.

— Cine e? a întrebat Alice.

— Mamă, e Jennifer Aniston, a răspuns Lydia cu un ton ruşinat, dar şi cu o uşoară superioritate, un ton potrivit la vârsta de treisprezece ani.

Au mâncat şi au vorbit doar despre lucruri banale, precum mâncarea sau vremea. Alice voia să afle mai

multe despre relația Lydiei cu Malcolm, dar flăcările emoțiilor din Lydia nu se stinseseră încă, iar Alice se temea să nu stârnească altă ceartă. A plătit nota şi au părăsit restaurantul, sătule, dar nemulțumite.

— Doamnă, mă scuzați.

Chelnerul le-a ajuns din urmă pe trotuar.

— Ați uitat ceva.

Alice s-a oprit, încercând să înțeleagă cum ajunsese chelnerul în posesia BlackBerry-ului ei. Nu îşi verificase e-mailul sau agenda în restaurant. A scotocit prin geantă. Nici urmă de BlackBerry. Poate că-l scosese totuşi când şi-a căutat portmoneul, ca să plătească.

— Mulțumesc.

Lydia a privit-o întrebător, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, dar apoi s-a răzgândit. S-au întors pe jos până la apartamentul ei, fără să scoată o vorbă.

— John?

Alice a rămas în hol, aşteptând cu valiza în mână. *Harvard Magazine* zăcea deasupra unui teanc de plicuri nedeschise, împrăştiate pe podea, în fața ei. Ceasul din living ticăia şi frigiderul se auzea bâzâind. Față de după-amiaza târzie, însorită şi caldă, pe care o lăsase în urmă, atmosfera din casă era răcoroasă, întunecată, stătută. De casă nelocuită.

A luat corespondența şi s-a îndreptat spre bucătărie, trăgând după ea valiza pe rotile, ca pe un animal de casă credincios. Îi întârziase zborul şi ajunsese târziu, chiar şi dacă se lua după ceasul de la cuptorul cu microunde. John avusese la dispoziție o zi întreagă, o sâmbătă întreagă, în care să muncească.

Luminița roşie a robotului telefonic o izbea în ochi, nemişcată. S-a uitat la frigider. Niciun bilet pe uşă. Nimic.

Cu valiza încă în mână, a rămas în bucătăria întunecată şi a urmărit scurgându-se câteva minute la ceasul cuptorului cu microunde. Vocea dezamăgită, dar iertătoare, din mintea ei a pălit într-o şoaptă, pe măsură ce alta, mai brutală, creştea şi țâşnea la suprafață. S-a gândit să-l sune, dar vocea a respins din start această sugestie şi a refuzat orice scuze. A încercat să nu pună la suflet, dar vocea, care i se răspândea acum prin tot corpul, cu ecou până în stomac şi vibrații până în vârfurile degetelor, era mult prea puternică şi pătrunzătoare ca să fie ignorată.

De ce o deranja atât de mult? La urma urmei, John era în mijlocul unui experiment şi nu-l putea lăsa baltă ca să vină acasă. Cu siguranță că şi ea fusese de multe ori în aceeaşi situație. Asta făceau. Aşa erau ei. Vocea îi spunea că e o nebună fără minte.

A ochit pantofii de alergare pe podea, lângă uşa din spate. O tură pe-afară ar face-o să se simtă mult mai bine. Exact de asta avea nevoie.

În cel mai bun caz, alerga zilnic. De ani buni, considera alergatul precum mâncatul sau dormitul, o necesitate vitală cotidiană şi îşi găsea timp pentru jogging chiar şi la miezul nopții sau în mijlocul unui viscol tăios. Dar, în ultimele luni, îşi cam neglijase această nevoie esențială. Fusese atât de ocupată. Pe când se lega la şireturi, îşi spunea că nu-şi luase pantofii în California, fiindcă oricum nu ar fi avut timp de alergat. În realitate, pur şi simplu uitase să şi-i pună în bagaj.

Pornind de la casa ei de pe Poplar Street, alerga invariabil pe acelaşi traseu — în jos, pe Massachusetts Avenue,

prin Harvard Square spre Memorial Drive, pe lângă râul Charles spre podul Harvard până la MIT[1] şi înapoi — un pic mai mult de opt kilometri, în total patruzeci şi cinci de minute. De mult o bătea gândul să participe la Maratonul din Boston, dar în fiecare an hotăra că nu avea timp să se antreneze pentru o asemenea distanţă. Poate o va face într-o zi. Avea o condiţie fizică excelentă pentru vârsta ei şi se imagina alergând bine de tot şi după şaizeci de ani.

Mulţimea de pietoni de pe trotuar şi tocmeala neîncetată cu maşinile, la intersecţii, i-au cam stricat prima bucată a traseului, până la Harvard Square. Era aglomerat şi se anticipa şi mai multă hărmălaie sâmbăta, la acea oră din zi, cu mulţimi de oameni care se formau şi forfoteau la colţuri de stradă, în aşteptarea semnalului verde, în faţa restaurantelor, aşteptând o masă liberă, la cozile de la cinematograf, aşteptând să cumpere bilete, şi în maşinile blocate în parcări laterale, aşteptând fără speranţă să se elibereze vreun loc lângă contor. În primele zece minute din traseu, a trebuit să fie foarte atentă, ca să poată face slalom printre toate acestea, dar odată ce a traversat Memorial Drive şi a ajuns la râul Charles, a fost liberă să alerge în voie, în ritm constant.

Seara plăcută şi senină scosese multă lume de-a lungul râului Charles, dar zona verde de lângă apă părea mai puţin aglomerată decât străzile din Cambridge. În ciuda şuvoiului necontenit de alergători, câini cu stăpânii lor, oameni ieşiţi la plimbare sau cu rolele, biciclişti şi femei împingând cărucioarele copiilor, Alice percepea acum prea puţin din ceea ce se petrecea în jurul ei, precum un

[1] MIT — Massachusetts Institute of Technology (*N.t.*)

şofer experimentat care conduce pe un drum bine cunoscut. În timp ce alerga de-a lungul râului, mintea i s-a golit complet şi n-a mai auzit decât sunetul pantofilor ei Nike atingând pământul, în ritm cu respiraţia sa. Nu-şi derula din nou în minte cearta cu Lydia. Nu-şi auzea stomacul chiorăind. Nu se gândea la John. Doar alerga.

Ca de obicei, s-a oprit din cursă abia după ce a ajuns înapoi, la Parcul John Fitzgerald Kennedy, o insulă de gazon tuns cu grijă, care dădea în Memorial Drive. Cu capul limpede şi corpul relaxat şi revigorat, a pornit în plimbare spre casă. Parcul JFK se unea cu Harvard Square printr-o alee îngrijită mărginită de bănci, între Hotelul Charles şi Kennedy School of Government[1].

La celălalt capăt al aleii, când se pregătea să traverseze la intersecţia dintre Eliot Street şi Brattle, o femeie a apucat-o de braţ cu o forţă neaşteptată:

— Astăzi te-ai gândit la împărăţia cerurilor?

Femeia a sfredelit-o cu o privire intensă şi pătrunzătoare. Avea părul lung, de culoarea şi textura unui burete de sârmă Brillo destrămat, şi la gât purta o pancartă făcută de mână, pe care scria AMERICA, MÂNTUIEŞTE-TE DE PĂCATELE TALE, ÎNTOARCE-TE CĂTRE ISUS! În Harvard Square era întotdeauna cineva care-l propovăduia pe Dumnezeu, dar până acum Alice nu fusese niciodată abordată într-un mod atât de familiar şi de direct.

— Scuze, a răspuns ea şi, observând o pauză în fluxul din trafic, a zbughit-o pe cealaltă parte a străzii.

A vrut să îşi continue drumul, dar a împietrit dintr-odată, pe loc. Nu ştia unde se află. S-a uitat în

---

[1] Kennedy School of Government — Facultate din cadrul Universităţii Harvard cu programe de studii în domeniul administraţiei şi politicilor publice, al afacerilor internaţionale (*N.t.*)

urmă, pe celălalt trotuar. Femeia cu părul cârlionțat ca un burete de sârmă abordase alt păcătos. Aleea, hotelul, magazinele, străzile care coteau alandala. Ştia că se află în Harvard Square, dar nu ştia care era direcția spre casă.

A încercat din nou, mai sistematic. Hotelul din Harvard Square, magazinul de echipament sportiv Eastern Mountain Sports, magazinul Dickson Bros. Hardware, Mount Auburn Street. Cunoştea toate aceste locuri — piața aceasta îi fusese locul preferat de plimbare de mai bine de douăzeci şi cinci de ani — dar acum nu se potriveau pe o hartă mentală care să-i indice unde locuia în raport cu toate acestea. Chiar în fața ei, un indicator rotund, în alb şi negru, cu un „T" în interior, marca intrarea în stația subterană de autobuze şi de trenuri Red Line, dar existau trei astfel de intrări în Harvard Square, şi nu-şi putea da seama care dintre cele trei era aceasta.

Inima a început să-i galopeze puternic şi au trecut-o sudori reci. Îşi spunea că ritmul cardiac alert şi transpirația erau o reacție firească, generată de alergare. Dar, pe măsură ce înainta pe trotuar, se simțea tot mai speriată.

S-a forțat să mai meargă o bucată de drum, apoi încă una, simțindu-şi picioarele ca de cârpă, gata să cedeze la fiecare pas împleticit. Librăria The Coop, magazinul de produse gourmet Cardullo's, revistele de la colț de stradă, Centrul de informare turistică din Cambridge aflat vizavi, şi, în continuare, Harvard Yard. Încă putea citi şi recunoaşte locurile, îşi spunea. Dar nimic nu era de folos. Erau toate scoase din context.

Oameni, maşini, autobuze şi tot felul de zgomote asurzitoare o asaltau şi o copleşeau de peste tot. A închis ochii. Îşi asculta propriul sânge pulsând şi zvâcnind în urechi.

— Te rog, opreşte-te, a murmurat.

A deschis ochii. Pe cât de repede îi fugise din minte, pe atât de rapid întreg peisajul şi-a regăsit confortabil locul pe harta ei imaginară. The Coop, Cardullo's, tutungeria Nini's Corner, Harvard Yard. A înţeles imediat că trebuia să o cotească la stânga şi să urmeze Massachusetts Avenue. A început să respire mai liniştită, căci nu mai era, în mod inexplicabil, complet pierdută la mai puţin de un kilometru distanţă de casă. Şi totuşi, tocmai se rătăcise în mod cu totul bizar, la mai puţin de un kilometru de casă! A mers cât a putut de repede, dar fără să alerge.

A cotit pe strada ei, un drum liniştit, mărginit de copaci şi de case, la câteva intersecţii distanţă de Massachusetts Avenue. Păşind pe strada sa şi cu propria casă în faţa ochilor, se simţea mult mai în siguranţă, dar nu salvată de tot. Continuând să meargă, a ţintuit cu privirea uşa de la intrare şi şi-a promis că atacul de panică ce-i cotropise întregul corp va pieri în momentul când va intra în hol şi-l va vedea pe John. Dacă va fi acasă.

— John?

A apărut în pragul de la bucătărie, nebărbierit, cu ochelarii ridicaţi peste părul lui de om de ştiinţă nebun, lingând o îngheţată roşie Popsicle şi etalându-şi tricoul norocos de culoare gri. Stătuse treaz toată noaptea. După cum îşi promisese, teama lui Alice se stingea încet. Dar odată cu aceasta păreau să o părăsească şi energia şi curajul, lăsând-o fără vlagă şi dornică să se prăbuşească în braţele lui.

— Hei, chiar mă gândeam pe unde eşti, eram pe cale să-ţi las un bilet pe frigider. Cum ţi-a mers? a întrebat el.

— Unde?

— La Stanford.

— Aa, bine.

— Şi cum e Lydia?

Atunci i-au năvălit din nou în minte trădarea şi supărarea atât în privinţa Lydiei, cât şi a lui, pentru că nu fusese acasă când se întorsese ea, dureri pe care alergarea le înlăturase, dar le înlocuise cu panica de a se fi simţit în mod inexplicabil pierdută.

— Tu să-mi spui mie, i-a răspuns.

— V-aţi certat.

— Îi plăteşti cursurile de actorie? l-a acuzat ea.

— Of, a răspuns el, ţuguindu-şi gura colorată în roşu pentru a sorbi ultima bucăţică de îngheţată. Ce zici, putem vorbi despre asta mai târziu? N-am timp de asta acum.

— Fă-ţi timp, John! O ţii acolo pe linia de plutire, fără să-mi spui, nu eşti aici când ajung acasă, şi...

— Nici tu nu erai aici când am ajuns acasă. Cum a fost alergarea?

Din întrebările lui mascate îşi dădea seama de un raţionament simplu: dacă l-ar fi aşteptat, dacă l-ar fi sunat, dacă n-ar fi făcut exact ceea ce dorise şi n-ar fi mers la alergat, şi-ar fi petrecut ultima oră cu el. Trebuia să-i dea dreptate.

— Bine.

— Îmi pare rău. Am aşteptat cât am putut, dar trebuie neapărat să mă întorc la laborator. Până acum am avut o zi de nota zece, rezultate extraordinare, dar încă n-am terminat şi trebuie să analizez datele înainte de a începe din nou mâine-dimineaţă. Am venit doar să te văd.

— Simt nevoia să vorbim despre asta acum.

— Chiar nu e nimic nou, Ali. Nu avem acelaşi punct de vedere în ceea ce o priveşte pe Lydia. Nu putem amâna pentru când mă întorc?

— Nu!

— Nu vrei să vii cu mine încolo, să vorbim pe drum?

— Nu mă duc la birou, simt nevoia să stau acasă.

— Simți nevoia să vorbeşti acum, simți nevoia să stai acasă, eşti neajutorată aşa, dintr-odată! Se întâmplă şi altceva cu tine?

Cuvântul *„neajutorată"* a călcat-o pe nervi. *„Neajutorat"* înseamnă slab, dependent, bolnav. Tatăl ei. Îşi propusese să nu ajungă aşa, ca el.

— Sunt doar foarte obosită.

— Arăți obosită, trebuie s-o laşi mai moale.

— Nu asta trebuie să fac.

John a aşteptat ca ea să-şi ducă argumentul până la capăt, dar lui Alice i-a luat prea mult până să răspundă.

— Uite cum e: cu cât plec mai repede, cu atât vin mai repede acasă. Odihneşte-te, mă întorc mai târziu.

A sărutat-o pe fruntea asudată şi a ieşit pe uşă.

Stând în hol, acolo unde o lăsase el, fără cineva căruia să i se confeseze şi în care să se încreadă, a simțit cum o invadează din nou toată emoția pe care o trăise în Harvard Square. S-a aşezat pe podea, cu spatele rezemat de peretele rece, uitându-se la mâinile tremurânde din poală, de parcă nu ar fi fost ale ei. A încercat să îşi regleze respirația, aşa cum făcea când alerga.

După câteva minute de inspirat şi expirat, se liniştise destul cât să încerce să înțeleagă ceea ce se întâmplase. S-a gândit la cuvântul uitat în timpul prezentării de la Stanford, apoi la lipsa menstruațiilor. S-a ridicat, şi-a deschis laptopul şi a căutat pe Google: „simptome de menopauză".

O listă înspăimântătoare împânzea ecranul: bufeuri, transpirații nocturne, insomnie, oboseală excesivă,

anxietate, ameţeli, ritm cardiac neregulat, depresie, iritabilitate, schimbări bruşte de dispoziţie, stări de dezorientare, stări de confuzie mentală, lapsusuri.

Stări de dezorientare, stări de confuzie mentală, lapsusuri. Da, da, şi da! S-a lăsat pe spate în scaun şi şi-a trecut degetele prin părul negru şi ondulat. Şi-a plimbat privirea peste pozele înşirate pe rafturile bibliotecii înalte cât peretele — ea în ziua absolvirii la Harvard, ea şi John dansând în ziua nunţii, portrete de familie de când erau copiii mici, un portret de familie de la nunta Annei. A revenit la lista de pe ecranul computerului. Era vorba doar de următoarea etapă normală din viaţa ei de femeie. Zilnic, milioane de femei se confruntă cu menopauza. Nimic care să-i ameninţe viaţa. Nimic anormal.

Şi-a notat să-şi facă o programare la doctor pentru o consultaţie de rutină. Poate ar trebui să înceapă un tratament de substituţie a estrogenului. A mai parcurs o dată lista cu simptome. Iritabilitate. Schimbări bruşte de dispoziţie. Ciondăneala de adineauri cu John. Toate se puneau cap la cap. Şi-a închis mulţumită computerul.

A stat ceva timp în biroul întunecat, ascultând liniştea casei şi zgomotele făcute la grătarele din cartier. A inhalat mirosul hamburgerilor prăjiţi. În mod ciudat, nu-i mai era foame. A înghiţit cu apă o tabletă de multivitamine, a despachetat, a citit câteva articole din *Journal of Cognition*[1] şi s-a dus la culcare.

Undeva după miezul nopţii, John a ajuns în sfârşit acasă. Când s-a lăsat pe pat, a trezit-o pe jumătate. A rămas nemişcată şi s-a prefăcut că doarme. Probabil că era epuizat după ce stătuse treaz toată noaptea şi lucrase

[1] Revistă de specialitate în domeniul ştiinţelor cognitive (*N.t.*)

toată ziua. Puteau să vorbească dimineață despre Lydia. Şi îşi va cere iertare pentru că fusese atât de irascibilă şi cu toane în ultimul timp. Mâna lui caldă a atins-o pe şold şi a tras-o spre el. Cu respirația lui în ceafă, a căzut într-un somn adânc, convinsă că era în siguranță.

Octombrie 2003

— Avem cam mult de digerat, a spus Alice, deschizând uşa de la biroul său.

— Într-adevăr, enchiladele[1] alea au fost uriaşe, i-a răspuns Dan, hlizindu-se în urma ei.

Alice l-a lovit uşor cu carneţelul său peste braţ. Tocmai se întorseseră de la un prânz de lucru, care durase o oră. Dan, un student doctorand în anul IV, arăta ca un tip din cataloagele J. Crew[2], musculos şi bine făcut, cu păr scurt, blond, frumos pieptănat, şi cu un zâmbet deschis şi îndrăzneţ. Fizic, nu semăna deloc cu John, dar prin încrederea în sine şi sensul umorului, îi amintea adesea lui Alice de cum fusese John la vârsta lui.

După câteva începuturi ratate, teza de cercetare a lui Dan intrase, în sfârşit, pe un făgaş bun, iar el trecea printr-o stare de euforie pe care Alice a recunoscut-o cu drag şi care spera să se transforme într-o pasiune constantă. Oricine putea fi dus de valul muncii de cercetare, odată ce apăreau primele rezultate. Secretul era să rămâi

[1] Mâncare mexicană (*N.t.*)

[2] Marcă americană de confecţii (*N.t.*)

pasionat chiar şi atunci când rezultatele se lăsau aşteptate, iar motivele acestei întârzieri erau ambigue.

— Când mergi la Atlanta? l-a întrebat Alice, frunzărind prin hârtiile de pe biroul său în căutarea ciornei lucrării lui de cercetare, pe care o revizuise.

— Săptămâna viitoare.

— Probabil c-o poţi trimite până atunci; e într-o formă bună.

— Nu îmi vine să cred că mă însor. Doamne, sunt bătrân!

Alice a găsit lucrarea şi i-a înmânat-o.

— Hai, lasă-mă, nu eşti deloc bătrân. Eşti la început de drum.

Dan s-a aşezat şi a răsfoit printre hârtii, încruntându-şi sprâncenele la mâzgăliturile cu roşu de pe margini. Introducerea şi secţiunea de discuţii au fost părţile unde Alice, folosindu-se de cunoştinţele sale aprofundate, aflate la îndemână, îşi adusese cel mai mult contribuţia pentru a completa lucrarea lui Dan, umplând golurile din expunere, creând o imagine mai adecvată a locului şi modului în care această nouă piesă se încadrează în puzzle-ul global al istoriei şi al tendinţelor actuale ale lingvisticii.

— Ce scrie aici? a întrebat Dan, arătându-i cu degetul nişte mâzgăliturii roşii.

— Efectele diferenţiale ale atenţiei concentrate versus ale atenţiei distributive.

— Care sunt referinţele pentru asta? a întrebat el.

— Of, of, care sunt? s-a întrebat ea pe sine, închizând strâns ochii şi aşteptând ca numele primului autor şi anul publicării să urce la suprafaţă din cotloanele minţii. Vezi, asta se întâmplă când eşti bătrân.

— Vă rog, nici dumneavoastră nu sunteţi bătrână. Nu vă faceţi griji, pot să caut.

Oricine urma o carieră serioasă în domeniul ştiinţelor se confrunta cu una dintre cele mai mari poveri pentru

memorie: să țină minte anii de publicare a studiilor, detaliile experimentelor şi persoana care le-a făcut. Adeseori, Alice îşi lăsa cu gura căscată studenții şi post-doctoranzii, înşirând din senin vreo şapte studii relevante pentru o anumită situație, împreună cu autorii şi anii de publicare corespunzători. Majoritatea profesorilor din cadrul departamentului ei făceau cu uşurință acest lucru. De altfel, exista între ei şi o competiție tacită, pentru a vedea cine deține cel mai vast catalog mental al bibliotecii disciplinei fiecăruia, accesibil pe loc. Alice purtase laurii imaginari ai succesului mai mult decât oricine altcineva.

— Nye, MBB, 2000! a exclamat ea.

— Întotdeauna mă impresionează faptul că puteți face acest lucru. Acum, serios vorbind, cum puteți stoca toate aceste informații în minte?

Alice a zâmbit, acceptându-i complimentul.

— O să vezi tu, cum îți spuneam mai devreme, eşti doar la început de drum.

Dan a răsfoit paginile rămase, fără să se mai încrunte.

— OK, sunt foarte încântat, lucrarea arată bine. Vă mulțumesc tare mult. V-o aduc mâine înapoi.

Şi a zbughit-o afară din biroul ei. Odată treaba rezolvată, Alice şi-a aruncat privirea asupra listei ei de sarcini din acea zi, scrise pe un post-it galben lipit pe un dulăpior de pe perete, chiar deasupra ecranului computerului.

Curs Psihologie Cognitivă ✓

Prânz de lucru ✓

Lucrare Dan

Eric

Cina de aniversare

A bifat cu satisfacție în dreptul rândului cu „Lucrare Dan".

Eric? Ce o fi însemnând asta?

Eric Wellman era directorul departamentului de psihologie de la Harvard. Oare intenţionase să-i comunice ceva, să-i arate ceva, să-l întrebe ceva? Avea o întrevedere cu el? Şi-a consultat agenda. 11 octombrie, ziua ei. Nimic referitor la Eric. *Eric.* Era prea criptic. Şi-a deschis e-mailul. Nimic de la Eric. Spera să nu fie o chestiune care să depindă de un anumit interval de timp. Enervată, dar încrezătoare că, într-un final, îşi va aminti ce-o fi referitor la Eric, a aruncat în coşul de gunoi lista de mementouri, a patra pe ziua respectivă, şi a luat un post-it nou.

Eric?
Sună doctorul

Tulburările de memorie de acest tip îşi scoteau capetele nesuferite cu o regularitate care o enerva groaznic. Tot amânase să-şi contacteze medicul curant, pentru că presupusese că astfel de momente de uitare se vor rezolva de la sine, cu timpul. Sperase să afle ca din întâmplare ceva liniştitor despre trecerea naturală a acestei faze, de la cineva cunoscut, evitând astfel cu totul o vizită la doctor. Totuşi, acest lucru nu se prea putea întâmpla, întrucât toţi prietenii şi colegii ei de la Harvard aflaţi la vârsta menopauzei erau bărbaţi. A recunoscut că probabil venise timpul să ceară nişte sfaturi concrete de la medici.

Alice şi John au mers împreună pe jos din campus până la restaurantul Epulae din Inman Square. Înăuntru, Alice a zărit-o pe fiica lor cea mare, Anna, aşezată deja la barul metalic alături de soţul ei, Charlie. Amândoi purtau costume bleumarin impozante, al lui accesorizat cu o cravată uni aurie, al ei, cu un şirag de perle. Lucrau de

câțiva ani la a treia cea mai mare firmă de avocatură din Massachusetts, Anna în domeniul proprietății intelectuale, iar Charlie în sectorul litigiilor.

Văzând paharul de martini din mâna Annei și aceeași cupă B la sutien, Alice a știut că fiica ei nu este însărcinată. Erau deja șase luni de când tot încerca să rămână însărcinată, fără succes și fără să ascundă acest lucru. După cum era firea Annei, cu cât era mai greu de obținut un lucru, cu atât și-l dorea mai mult. Alice o sfătuise să aibă răbdare, să nu se grăbească să bifeze această importantă piatră de hotar de pe lista cu lucruri de făcut în viața ei. Anna nu avea decât douăzeci și șapte de ani, abia se căsătorise cu Charlie anul trecut și muncea între optzeci și nouăzeci de ore pe săptămână. Dar Anna riposta cu argumentul la care ajungea în cele din urmă orice femeie de succes care își dorea copii: niciodată nu va fi momentul potrivit pentru a deveni mamă.

Alice își făcea griji despre felul în care viața de familie îi va afecta Annei cariera. Până la obținerea titularizării ca profesor, Alice bătuse o cale anevoioasă, nu din cauza faptului că responsabilitățile fuseseră prea solicitante sau pentru că, de-a lungul timpului, nu ar fi produs un număr impresionant de lucrări în domeniul lingvisticii, ci fiindcă, pur și simplu, fusese o femeie cu copii. Stările de greață, anemia și preeclampsia de care suferise de-a lungul celor doi ani și jumătate de sarcină, în mod sigur au distras-o și i-au încetinit parcursul profesional. Iar cerințele celor trei omuleți născuți în urma acestor sarcini fuseseră mai insistente și mai consumatoare de timp decât ale celui mai exigent șef de departament sau ale oricărui student de nota zece pe care-l întâlnise vreodată.

De multe ori se îngrozea văzând cum unele dintre cele mai promiţătoare cariere ale colegelor sale aflate la vârstă fertilă stagnau sau, pur şi simplu, dispăreau din peisajul academic. Nu-i fusese uşor să-l vadă pe John, partenerul ei bărbat şi egalul ei din punct de vedere intelectual, luându-i-o înainte. Adeseori se întreba dacă oare cariera lui ar fi rezistat celor trei epiziotomii, celor trei perioade de alăptare, de învăţare a copilului să ceară la oliţă, de cântat monoton zile în şir „Roţile autobuzului se învârtesc" şi chiar mai multor nopţi de doar două-trei ore neîntrerupte de somn. Avea îndoieli serioase în privinţa asta.

Pe când schimbau îmbrăţişări, săruturi, amabilităţi şi urări de „La mulţi ani", la bar i-a abordat o femeie cu părul foarte decolorat, îmbrăcată complet în negru.

— A venit toată lumea de la masa dumneavoastră? a întrebat ea zâmbind amabil, dar un pic prea mult pentru a fi un zâmbet sincer.

— Nu. Mai aşteptăm pe cineva, a răspuns Anna.

— Aici sunt! a exclamat Tom, făcându-şi apariţia din spate. La mulţi ani, mamă!

Alice l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat, iar apoi şi-a dat seama că venise singur.

— Aşteptăm după...?

— Jill? Nu, mamă, ne-am despărţit luna trecută.

— Ai atât de multe prietene, încât cu greu reuşim să le ţinem minte numele, a spus Anna. Ai o nouă prietenă căreia să-i ţinem un loc?

— Încă nu, i-a răspuns Tom. Suntem toţi acum, s-a întors el spre femeia în negru.

Tom rămânea constant fără iubită cam la şase-nouă luni, dar niciodată mai mult. Era un bărbat inteligent şi pasionat, bucăţică-ruptă taică-său. Era în anul trei la

Harvard Medical School şi îşi pregătea o carieră în chirurgia cardiotoracică. Arăta ca şi cum i-ar fi prins bine o masă bună. Tom recunoştea, cu ironie, că toţi chirurgii şi studenţii la medicină pe care îi cunoştea mâncau ca dracu' şi în grabă — gogoşi, chipsuri, mâncare de la automat şi de la cantina spitalului. Niciunul dintre ei nu avea timp pentru sport, decât dacă puneau la socoteală urcatul scărilor în loc să ia liftul. Glumea spunând că erau cel puţin suficient de pregătiţi încât, peste câţiva ani, să se trateze unul pe celălalt de boli cardiace.

Odată aşezaţi confortabil în separeul circular, cu băuturi şi aperitive în faţă, conversaţia a ajuns şi la singurul absent din familie.

— Când a venit ultima dată Lydia la cinele noastre de aniversare? a întrebat Anna.

— A fost aici când am făcut douăzeci şi unu de ani, a răspuns Tom.

— Asta a fost acum aproape cinci ani! Atunci a fost ultima dată? a întrebat Anna.

— Nu, nu se poate, a răspuns John, fără să fie mai limpede de-atât.

— Sunt aproape convins că asta a fost ultima dată, a insistat Tom.

— Nu asta a fost ultima dată. A fost aici şi acum trei ani, când tatăl vostru a împlinit cincizeci de ani şi am sărbătorit în Cape, a intervenit Alice.

— Ce mai face, mamă? a întrebat Anna.

Anna se bucura pe faţă că Lydia nu mersese la facultate; faptul că sora ei îşi întrerupsese studiile îi asigura Annei poziţia de cea mai deşteaptă şi de succes dintre fiicele Howland. Fiind cea mai mare, Anna a fost prima care şi-a demonstrat inteligenţa în faţa părinţilor încântaţi,

prima care a ajuns la statutul de fiică sclipitoare. Chiar dacă şi Tom era foarte deştept, Anna nu l-a luat niciodată prea mult în seamă, poate fiindcă era băiat. Apoi a apărut Lydia. Amândouă fetele erau isteţe, dar Anna trudea mereu pentru un zece, pe când carnetele de note impecabile ale Lydiei presupuneau o străduinţă aproape inexistentă. Acest lucru i-a atras atenţia Annei. Amândurora le plăcea concurenţa şi erau incredibil de independente, dar Annei nu-i plăcea să-şi asume riscuri. Avea tendinţa să urmărească obiective sigure şi convenţionale, care să fie însoţite fără tăgadă de recompense tangibile.

— E bine, a răspuns Alice.

— Nu-mi vine să cred că încă e acolo. A jucat până acum în vreun fel? a întrebat Anna.

— A fost grozavă în piesa aia de anul trecut, a spus John.

— Urmează nişte cursuri, a răspuns Alice.

Abia ce i-au ieşit cuvintele pe gură şi şi-a amintit că, de fapt, John era cel care îi finanţa, fără ştirea ei, aceste cursuri fără finalitate într-o diplomă academică. Cum de uitase să discute cu el despre acest lucru? L-a sfredelit cu o privire revoltată. L-a lovit drept în faţă, iar John a simţit din plin usturimea privirii lui Alice. A dat discret din cap şi a mângâiat-o pe spate. Nu era nici momentul, nici locul potrivit pentru o astfel de discuţie. Va relua subiectul mai târziu. Dacă-şi va aminti.

— Ei bine, măcar face ceva, a spus Anna, aparent mulţumită că toată lumea era la curent cu situaţia actuală a fiicei Howland.

— Deci, tată, cum merge experimentul de marcare? a întrebat Tom.

John s-a aplecat spre el şi s-a lansat în detalii despre ultimul său studiu. Alice îşi privea fiul şi soţul, amândoi

biologi, cufundați într-o conversație analitică, fiecare încercând să-l impresioneze pe celălalt cu ceea ce știa. Ridurile de expresie pornind din colțurile ochilor lui John, vizibile chiar și atunci când era în dispoziția cea mai serioasă, se adânceau și conturau când vorbea despre cercetările sale, iar mâinile lui prindeau viață precum marionetele pe scenă.

Îi plăcea să-l vadă astfel. Cu ea nu vorbea atât de detaliat și cu atâta entuziasm despre proiectele lui de cercetare. În trecut obișnuia s-o facă. Totuși știa suficient despre proiectele lui John pentru a putea face un rezumat mulțumitor la un cocktail cu prietenii, dar nimic mai mult decât scheletul de bază. Recunoștea aceste conversații ample pe care le purtau când erau cu Tom sau cu colegii lui John. El obișnuia să-i spună totul, iar ea obișnuia să asculte atentă și concentrată. Se întreba când s-a produs schimbarea și cine și-a pierdut primul interesul: el în a-i povesti, sau ea de a-l asculta?

Totul era fără cusur: calamarii, scoicile Maine cu crustă de crab, salata de rucola și ravioli cu dovleac. După cină, au cântat cu toții „La mulți ani", tare și desincronizat, stârnind aplauzele generoase ale clienților amuzați de la celelalte mese. Alice a suflat în singura lumânare din felia ei de tort din ciocolată topită. Pe când toți își țineau în mână cupele cu Veuve Clicquot, John și-a înălțat-o puțin pe a sa.

— La mulți ani frumoasei și sclipitoarei mele soții! Pentru încă cincizeci de ani!

Au închinat cu toții și și-au băut șampania.

* * *

La baie, Alice și-a studiat imaginea reflectată în oglindă. Chipul de femeie mai în vârstă nu se prea

potrivea cu imaginea pe care-o avea în minte despre sine. Ochii ei căprui-aurii păreau obosiți, deşi se odihnise foarte bine, iar tenul părea mai şters, mai flasc. Se vedea că are mai mult de patruzeci de ani, dar n-ar fi spus că arăta bătrână. Nu se simțea aşa, deşi era conştientă că îmbătrâneşte. Recenta ei intrare în categoria demografică a celor mai în vârstă se anunța constant prin apariția neaşteptată a episoadelor de uitare specifice menopauzei. Altfel, se simțea tânără, puternică şi sănătoasă.

S-a gândit la mama ei. Semănau. Din câte îşi amintea, chipul mamei sale, serios şi hotărât, cu pistrui răzleți pe nas şi pometi, nu arătase niciun rid şi niciun pliu. Nu trăise suficient de mult cât să le dobândească. Mama lui Alice murise la vârsta de patruzeci şi unu de ani. Sora lui Alice, Anne, ar fi făcut patruzeci şi opt anul acesta. Alice a încercat să-şi închipuie cum ar fi arătat Anne, stând alături de ei în separeu în acea seară, cu propriul ei soț şi propriii copii, dar nu reuşea să şi-o imagineze.

S-a aşezat să urineze, şi atunci a văzut sângele. Menstruația ei. Desigur, înțelegea faptul că menstruația la început de menopauză era adesea neregulată, că nu întotdeauna dispărea dintr-odată. Dar posibilitatea de a nu fi, de fapt, la menopauză, a apărut pe furiş, s-a prins strâns de ea şi nu a mai plecat.

Ipoteza ei, diluată de şampanie şi sânge, s-a prăbuşit din temelii. A început să plângă în hohote. Nu reuşea să tragă aer în piept. Avea cincizeci de ani şi simțea că ar putea s-o ia razna.

Cineva a bătut la uşă.

— Mamă? Eşti bine? a întrebat Anna.

Noiembrie 2003

Biroul doctorului Tamara Moyer se afla la etajul al treilea al unei clădiri de birouri de cinci etaje, situată la câteva străzi depărtare spre vest de Harvard Square, nu departe de locul unde Alice se pierduse pentru câteva clipe. Sălile de aşteptare şi de consultaţii, cu pereţii lor gri, precum dulapurile de pe coridoarele de liceu, încă decoraţi cu fotografii de Ansel Adams[1] înrămate şi cu postere cu reclame la produse farmaceutice, nu aveau nicio conotaţie negativă pentru Alice. În cei douăzeci şi doi de ani de când dr. Moyer îi era medic de familie, nu venise aici decât pentru consultaţii de rutină preventive — analize medicale, tratamente pentru creşterea imunizării şi, mai nou, mamografii.

— Ce te aduce astăzi la mine, Alice? a întrebat-o dr. Moyer.

— În ultimul timp am avut multe probleme de memorie pe care le-am atribuit simptomelor menopauzei.

[1] Ansel Easton Adams (1902-1984) — fotograf şi ecolog american de renume. Fotografiile sale alb-negru reprezentând peisaje din Vestul american, în special din Parcul naţional Yosemite, sunt foarte răspândite ca reproduceri pe calendare, postere, cărţi. (*N.t.*)

Nu am mai avut menstruaţie de aproximativ şase luni, dar mi-a revenit luna trecută, deci poate că nu sunt la menopauză, aşadar, m-am gândit că poate ar fi mai bine să vin la o consultaţie.

— Concret, ce fel de lucruri uiţi? a întrebat dr. Moyer, fără să-şi ridice ochii în timp ce lua notiţe.

— Nume, cuvinte în timpul unei conversaţii, unde mi-am pus BlackBerry-ul, de ce mi-am notat un anumit lucru pe lista mea de mementouri.

— OK.

Alice a privit-o cu băgare de seamă. Mărturisirea pe care i-o făcuse nu părea să-i fi atras în vreun fel atenţia. Dr. Moyer a primit informaţia asemeni unui preot care ascultă un adolescent spovedindu-se despre gândurile necurate pe care le-a nutrit pentru o fată. Probabil că auzea de zeci de ori pe zi acest tip de plângere; din partea unor persoane perfect sănătoase. Alice aproape că şi-a cerut scuze că era atât de prăpăstioasă, chiar prostuţă, că a ocupat de pomană timpul doctorului. Toată lumea uită astfel de lucruri, mai ales pe măsură ce îmbătrâneşte. Dacă mai adaugi şi menopauza, şi faptul că întotdeauna făcea trei lucruri deodată şi se gândea la douăsprezece, aceste pierderi de memorie deveneau imediat minore, normale, inofensive, ba chiar de aşteptat. Toată lumea este stresată. Toată lumea oboseşte. *Toată lumea uită lucruri.*

— De asemenea, m-am dezorientat în Harvard Square. Pentru câteva minute nu am ştiut unde mă aflu, apoi dintr-odată mi-am revenit.

Dr. Moyer s-a oprit din scrisul simptomelor pe fişa ei de evaluare şi s-a uitat în ochii lui Alice. Abia acum îi atrăsese atenţia.

— Ai simțit vreo apăsare în piept?

— Nu.

— Ai simțit amorțeală sau furnicături?

— Nu.

— Te-a durut capul sau ai fost amețită?

— Nu.

— Ai avut palpitații?

— Inima îmi bătea cu putere, dar asta s-a întâmplat după momentul de dezorientare, mai mult ca un fel de reacție cu adrenalină la spaimă. De altfel, îmi amintesc că, de fapt, înainte de asta mă simțeam grozav de bine.

— În ziua respectivă s-a mai întâmplat şi altceva neobişnuit?

— Nu, tocmai mă întorsesem de la Los Angeles.

— Ai bufeuri?

— Nu. De fapt, am simțit ceva ce poate fi catalogat drept bufeu în acel moment de dezorientare, dar, repet, cred că eram doar speriată.

— În regulă. Cum dormi?

— Bine.

— Câte ore dormi pe noapte?

— Între cinci şi şase.

— Reprezintă o schimbare față de cât dormeai înainte?

— Nu.

— Adormi greu?

— Nu.

— De câte ori te trezeşti, în mod obişnuit, în timpul nopții?

— Nu cred că mă trezesc.

— Mergi la culcare la aceeaşi oră, în fiecare seară?

— De obicei, da. Mai puțin atunci când călătoresc. Şi în ultimul timp am călătorit mult.

— Unde ai călătorit?

— În ultimele luni, în California, Italia, New Orleans, Florida, New Jersey.

— Te-ai îmbolnăvit după vreuna dintre aceste călătorii? Febră?

— Nu.

— Iei vreun medicament, ceva pentru alergii, ori vreun supliment, orice despre care nu te-ai gândi neapărat că ar fi medicament?

— Doar un complex de multivitamine.

— Vreo arsură la inimă?

— Nu.

— Schimbări de greutate?

— Nu.

— Sângerare în urină sau scaun?

— Nu.

Punea întrebările rapid, imediat după ce primea răspunsul, şi sărise de la un subiect la altul înainte ca Alice să aibă timp să urmărească logica din spatele întrebărilor. Ca şi cum ar fi fost într-un montagne russe, cu ochii închişi, Alice nu putea întrezări în ce direcţie urma s-o ia.

— Te simţi mai agitată sau mai stresată decât de obicei?

— Doar pentru că nu pot să-mi amintesc anumite lucruri. Altfel, nu.

— Cum te înţelegi cu soţul?

— Bine.

— Crezi că eşti într-o dispoziţie cât de cât bună?

— Da.

— Crezi c-ai putea fi deprimată?

— Nu.

Alice ştia ce înseamnă depresia. După moartea mamei şi a surorii ei, când avea optsprezece ani, îşi pierduse

pofta de mâncare, nu reuşea să doarmă mai mult de două ore legate, în ciuda unei oboseli continue, şi îşi pierduse cheful de a se bucura de ceva. Durase mai bine de un an şi de atunci nu mai trecuse prin aşa ceva. Acum era cu totul diferit. Asta nu se trata cu Prozac.

— Bei alcool?

— Doar la ocazii.

— Cât?

— Un pahar sau două de vin la cină, poate puțin mai mult la o ocazie specială.

— Droguri?

— Nu.

Dr. Moyer o privea gânditoare. Pe măsură ce-şi citea notițele, bătea uşor cu stiloul pe fişă. Alice bănuia că răspunsul nu se afla nicăieri pe acea foaie de hârtie.

— Deci sunt la menopauză? a întrebat ea ținându-se cu ambele mâini de scaunul acoperit cu hârtie.

— Da. Putem face o evaluare a nivelului de FSH, dar tot ce îmi spui sunt simptome ale menopauzei. Vârsta medie de instalare este între patruzeci şi opt şi cincizeci şi doi de ani, deci te încadrezi perfect. Este posibil să mai ai câteva menstruații pe an, pentru un timp. Dar e absolut normal.

— Un tratament de substituție a estrogenului m-ar ajuta în privința problemelor de memorie?

— Nu mai supunem femeile tratamentelor de substituție estrogenică, decât în cazul în care se confruntă cu tulburări de somn, bufeuri foarte deranjante sau dacă suferă deja de osteoporoză. Nu cred că problemele de memorie sunt cauzate de menopauză.

Lui Alice i s-a urcat sângele la cap. Erau chiar cuvintele de care se temea şi pe care nu îndrăznise decât de curând să le ia în seamă. Odată rostită acea opinie

avizată, întreaga ei explicaţie, curată şi sigură, s-a năruit. Ceva nu era în ordine cu ea şi nu băga mâna-n foc că era pregătită să afle despre ce e vorba. Se lupta cu impulsurile crescânde din străfundurile ei, care o îmboldeau fie să se întindă la pământ, fie să iasă dracului imediat din acea sală de consultaţii.

— De ce nu?

— Simptome ca problemele de memorie şi stările de dezorientare asociate menopauzei ţin de tulburările de somn. Femeile au probleme de ordin cognitiv pentru că nu dorm bine. E posibil ca nici tu să nu dormi atât de bine precum crezi. Poate că te afectează programul pe care-l ai şi schimbările de fus orar, poate că noaptea te frământi din pricina anumitor lucruri.

Alice s-a gândit la vremurile când gândirea îi era înceţoşată din cauza episoadelor de lipsă de somn. Cu siguranţă că nu fusese la întregul ei potenţial intelectual în timpul ultimelor săptămâni ale fiecărei sarcini, după naşterea fiecăruia dintre copii şi uneori, atunci când trebuia să facă faţă unui termen-limită pentru obţinerea vreunei finanţări de proiect. Cu toate acestea, în niciunul dintre aceste cazuri nu i se întâmplase să se piardă în Harvard Square.

— Poate. Se poate ca, dintr-odată, să am nevoie de mai mult somn pentru că sunt mai în vârstă sau pentru că sunt la menopauză?

— Nu. Nu-i ceva obişnuit.

— Dacă nu este lipsă de somn, despre ce credeţi că este vorba? a întrebat Alice cu o voce din care lipseau cu totul limpezimea şi încrederea.

— Ei bine, mă îngrijorează în mod special starea de dezorientare. Nu cred că a fost un accident vascular. Cred că ar fi bine să facem nişte investigaţii. Îţi fac o trimitere

pentru analize de sânge, mamografie, teste de densitate osoasă, pentru că se impun la vârsta ta, şi pentru un RMN cerebral.

O tumoare cerebrală. Nici măcar nu îi trecuse prin minte aşa ceva. În imaginaţia ei prindea contur un nou prădător şi, încă o dată, simţea toate ingredientele panicii fierbând mocnit în străfundurile ei.

— Dacă nu credeţi că a fost vorba de un atac vascular cerebral, ce vă aşteptaţi să indice un RMN?

— E bine întotdeauna să eliminăm toate ipotezele. Fă-ţi o programare pentru un RMN şi apoi vino din nou la mine cu rezultatele şi vom analiza totul.

Dr. Moyer evitase să răspundă în mod direct la întrebare, iar Alice nu a insistat să-i dezvăluie propriile bănuieli. Şi nici nu i-a împărtăşit teoria cu tumoarea. N-aveau decât să aştepte şi să vadă ce urma să se întâmple.

William James Hall era sediul departamentelor de psihologie, sociologie şi antropologie socială şi se afla chiar dincolo de porţile Harvard Yard de pe strada Kirkland, o zonă pe care studenţii o numeau Siberia. Cu toate acestea, nu geografia era primul factor care o izola de campusul principal. William James Hall nu putea fi confundată cu niciuna dintre structurile academice clasice şi impunătoare care înfrumuseţau prestigiosul Yard şi care găzduiau căminele studenţilor din anul întâi sau sălile de clasă pentru cursurile de matematică, istorie şi engleză. Din contră, putea fi luată drept un garaj-parcare. Nu avea coloane dorice sau corintice, nici cărămizi roşii, nici vitralii Tiffany, nici clopotniţă, nici vreun atriu măreţ, niciun fel de detaliu prin care ar fi putut-o asocia, clar ori subtil, instituţiei-mamă. Era o clădire de 65 de metri,

de un bej anost, foarte probabil sursă de inspiraţie pentru cutia lui Skinner[1]. Nu era nicio surpriză că nu fusese niciodată inclusă în turul organizat pentru studenţi ori în calendarele cu Harvard, de primăvară, vară, toamnă sau iarnă.

Deşi imaginea William James Hall era indiscutabil catastrofală, priveliştea pe care o oferea de la ferestrele ei, mai ales din birourile şi sălile de conferinţe de la etajele superioare, era de o frumuseţe uimitoare. În timp ce-şi sorbea ceaiul la masa din biroul ei, situat la etajul zece, Alice se delecta cu frumuseţea râului Charles şi a cartierului Back Bay din Boston, încadrate în faţa ei de fereastra enormă orientată spre sud-est. Aceasta capta o scenă pe care mulţi artişti şi fotografi au reprodus-o în ulei, acuarelă sau film şi care putea fi găsită, montată pe carton şi înrămată pe pereţii multor clădiri de birouri din zona Bostonului.

Alice aprecia avantajele minunate de care se bucurau cei cu destul noroc încât să poată vedea zilnic versiunea reală a acestui peisaj. Cu fiecare oră şi cu fiecare anotimp, textura şi mişcările imaginilor din fereastra ei se schimbau neîncetat, în cele mai felurite şi interesante moduri. În acea dimineaţă însorită de noiembrie, peisajul văzut de Alice, *Vedere a Bostonului din WJH: Toamna* înfăţişa lumina soarelui, sclipitoare precum spuma şampaniei fremătând într-o cupă albăstruie, revărsată pe clădirea John Hancock şi pe cele câteva bărcuţe care alunecau liniştit, în reflexe argintii, pe râul Charles,

---

[1] B.F. Skinner (1904-1990) — psiholog, scriitor, profesor şi inventator american, devenit celebru pe baza experimentelor realizate cu ajutorul unor dispozitive construite chiar de el, cel mai cunoscut dintre acestea fiind „Cutia lui Skinner" (*N.t.*)

îndreptându-se spre Muzeul Ştiinţelor, ca şi cum ar fi fost trase de o coardă, într-un experiment despre mecanismul mişcării.

Priveliştea îi oferea, de asemenea, şi o perspectivă complexă a ceea ce însemna viaţa dincolo de Harvard. Imaginea indicatorului fosforescent roşu şi alb CITGO[1], licărind în contrast cu cerul întunecat, deasupra Fenway Park, a făcut-o să tresară la fel ca alarma brutală a deşteptătorului, dimineaţa, trezind-o din transa zilnică a ambiţiilor şi obligaţiilor sale şi amintindu-i să meargă acasă. Cu ani în urmă, înainte de a fi fost titularizată, avea biroul într-o sală mică, fără ferestre, din William James Hall. Fără perspectiva lumii de dincolo de pereţii bej de beton, Alice stătuse deseori mult peste program fără ca măcar să-şi fi dat seama. Nu de puţine ori, la sfârşitul zilei, rămânea uluită să vadă cum vreo furtună venită din nord îngropase întreg Cambridge-ul într-o zăpadă de o jumătate de metru, sau cum cei mai puţin ambiţioşi şi/sau cei care aveau o fereastră în birou părăsiseră cu toţii, înţelepţi, William James Hall, în căutare de pâine, lapte, hârtie igienică şi a căldurii de acasă.

Dar acum trebuia să înceteze să mai privească în gol pe fereastră. Urma să plece în cursul după-amiezii la Chicago, pentru întâlnirea anuală a Societăţii de Psihonomie şi încă mai avea o grămadă de lucruri de dus la capăt. A aruncat o privire pe lista ei de mementouri.

Revizuire lucrare Neuroştiinţă Naturală ✓
Şedinţă de departament ✓
Întâlnire cu preparator ✓
Curs Psihologie Cognitivă

[1] Citgo Petroleum Corporation — companie americană, distribuitoare de benzină, lubrifianţi şi alte produse petroliere şi petrochimice (*N.t.*)

Finalizare poster conferinţă şi itinerar
Alergare
Aeroport

Şi-a băut ultima gură de ceai rece şi destul de apos şi a început să se uite peste notiţele pentru curs. Prelegerea de astăzi se axa pe semantică, semnificaţia limbajului, al treilea din cele şase cursuri de lingvistică, seria ei preferată din acel ciclu. Chiar şi după douăzeci şi cinci de ani de predat, Alice tot îşi mai rezerva o oră înaintea cursului, pentru a se pregăti. Desigur, ajunsese la acel punct din carieră când putea expune cu meticulozitate şaptezeci şi cinci la sută din orice prelegere fără să se gândească în mod conştient la temă. Cu toate acestea, partea de douăzeci şi cinci la sută conţinea observaţii, tehnici inovatoare sau subiecte de discuţie pornind de la descoperirile recente în domeniu, iar Alice folosea timpul de dinaintea unui curs pentru a revedea organizarea şi modul de prezentare a acestui material mai nou. Includerea acestui set de informaţii care se schimbau mereu o menţinea pasionată de subiectele de curs şi implicată în timpul fiecărei prelegeri.

La Harvard conta foarte mult performanţa în cercetare, astfel încât atât studenţii, cât şi administraţia îi tolerau şi pe cei care nu predau foarte bine. Atenţia pe care Alice o acorda predatului se explica în parte prin credinţa că avea atât datoria, cât şi oportunitatea de a inspira noua generaţie în acest sens, sau măcar de a nu fi ea cauza pentru care posibilii mari cercetători în domeniul ştiinţelor cognitive ar renunţa la psihologie pentru a alege mai degrabă ramura ştiinţelor politice. În plus, pur şi simplu, îi plăcea la nebunie să predea.

Pregătită pentru curs, şi-a verificat e-mailul.

Alice,

Urma să ne trimiți trei slide-uri pentru a le include în prezentarea lui Michael: un slide cu un grafic reprezentând accesarea cuvintelor în vorbire, un slide cu un model de caricatură despre limbaj și un slide cu text. Prezentarea lui este programată abia joi, la ora 13:00, dar ar fi bine să introducă și slide-urile tale cât mai curând, să se familiarizeze cu forma finală și să verifice dacă se încadrează în timpul alocat. Poți să mi le trimiți mie sau lui Michael, pe e-mail.

Noi vom sta la Hyatt. Ne vedem la Chicago.

Toate cele bune,

Eric Greenberg

Un beculeț cu văpăi reci și prăfuite se aprinse în mintea lui Alice. Deci la asta se referea acel misterios „Eric" de pe lista ei de mementouri de luna trecută. Nu era deloc vorba despre Eric Wellman. Trebuia să-i amintească să-i trimită acele slide-uri lui Eric Greenberg, un fost coleg de la Harvard, acum profesor la Departamentul de Psihologie de la Princeton. Alice și Dan pregătiseră trei slide-uri care descriau un experiment rapid și controversat pe care-l coordonase Dan, ca parte a unei colaborări cu doctorandul lui Eric, Michael, pentru a fi incluse în prezentarea lui Michael din cadrul conferinței de psihonomie. Înainte de-a face orice altceva care i-ar fi putut distrage atenția, Alice i-a trimis lui Eric slide-urile, cerându-și sincer scuze. Din fericire, le primea cu destul timp înainte. Deci nu era nicio problemă.

Ca aproape orice alt lucru de la Harvard, amfiteatrul unde Alice ținea cursul despre psihologie cognitivă era

mai mare decât ar fi fost necesar. Scaunele îmbrăcate în tapiserie albastră şi aranjate în formă de „teatru" erau cu câteva sute mai multe decât numărul de studenţi înscrişi la curs. În spatele sălii, trona o impresionantă staţie audiovizuală de ultimă generaţie, iar în faţă atârna un ecran de proiectare, mare cât unul de cinema. În timp ce trei bărbaţi conectau diferite cabluri la calculatorul lui Alice şi verificau lumina şi sunetul, iar studenţii continuau să vină, Alice şi-a deschis fişierul „Cursuri Lingvistică" de pe laptop.

Fişierul conţinea alte şase secţiuni: „Achiziţie", „Sintaxă", „Semantică", „Înţelegere", „Modelare" şi „Patologii". Alice a citit din nou titlurile. Nu-şi amintea ce curs trebuia să predea azi. Tocmai îşi petrecuse ultima oră uitându-se peste subiecte, dar nu-şi amintea peste care. Să fi fost oare „Sintaxă"? Toate îi erau cunoscute, dar niciunul nu-i sărea în ochi.

De când o consultase dr. Moyer, de fiecare dată când uita ceva, presimţirile ei se intensificau. De data aceasta, nu era ca atunci când uitase unde îşi pusese încărcătorul de la BlackBerry sau unde îşi rătăcise John ochelarii. De data aceasta nu era normal. Îşi tot spunea, cu voce paranoică şi terifiantă, că probabil avea o tumoare la creier. Îşi spunea, de asemenea, să nu-l sperie sau să-l îngrijoreze pe John înainte de-a auzi vocea mai informată a dr. Moyer, lucru care, din păcate, nu se va întâmpla decât săptămâna viitoare, după conferinţa de psihonomie.

Hotărâtă să facă faţă următoarei ore, a respirat profund, plină de frustrare. Cu toate că nu-şi amintea subiectul cursului de astăzi, îşi amintea totuşi care era publicul ei.

— Cine îmi poate spune ce avem stabilit în programă pentru astăzi? i-a întrebat Alice pe studenţi.

— Semantică, au răspuns în cor câțiva luați pe neașteptate.

Mizase bine presupunând că cel puțin unii dintre ei vor profita de ocazie pentru a se face utili și pentru a ieși în evidență. Nu și-a făcut grijă nicio secundă că vreunuia dintre ei i s-ar fi putut părea îngrijorător sau ciudat faptul că ea nu știa subiectul cursului de astăzi. Între studenți și profesori exista o uriașă distanță de ani, cunoștințe și putere.

În plus, de-a lungul semestrului, studenții fuseseră martorii unor demonstrații evidente ale competențelor ei și fuseseră uluiți de frecvența cu care îi apărea numele în bibliografia cursului. Dacă, totuși, vreunul dintre ei ar fi luat în seamă acest incident, ar fi presupus probabil că Alice era atât de distrasă de alte obligații, mai importante decât cursul Psihologie 256, încât nu avusese nici măcar o clipă să se uite peste programă înainte de curs. Nu aveau cum să știe că tocmai își petrecuse ultima oră concentrată aproape exclusiv asupra semanticii.

Spre lăsarea serii, ziua senină devenise rece și înnorată, ca un prim semn concret de iarnă. Cu o noapte înainte, o ploaie puternică scuturase mai toate frunzele rămase pe ramurile copacilor, lăsându-i aproape dezveliți, dezgoliți în fața vremii ce avea să urmeze. Bucurându-se de căldura hainelor sale de lână, Alice a pornit alene spre casă, desfătându-se cu mirosul aerului răcoros de toamnă și cu fâșâitul sfărâmicios al pașilor săi printre grămezile de frunze de pe trotuar.

În casă era lumină, iar geanta și pantofii lui John se aflau lângă masa din apropierea ușii.

— John? Am ajuns acasă, a spus Alice.

El a ieşit din birou şi s-a holbat la ea, confuz şi rămas fără cuvinte. Alice a căscat şi ea ochii la el şi a rămas în aşteptare, simţind nervoasă că ceva nu era deloc în ordine. S-a gândit imediat la copii. A înghețat în pragul uşii, aşteptând cele mai groaznice veşti.

— Nu trebuia să fii la Chicago?

— Ei bine, Alice, toate analizele de sânge sunt normale, iar RMN-ul este în regulă, a spus dr. Moyer. Avem două posibilități: putem aştepta să vedem cum evoluează lucrurile, să urmărim felul cum te odihneşti şi cum te simți după trei luni, sau putem...

— Vreau să consult un neurolog.

Decembrie 2003

În seara petrecerii de Crăciun organizate de Eric Wellman, cerul coborâse, plin de nori, ca şi cum urma să ningă. Cel puţin aşa spera Alice. Ca majoritatea celor din New England, niciodată nu se lepădase de aşteptarea copilăroasă a primei ninsori. Desigur, din nou, ca majoritatea celor din New England, ceea ce îşi dorea în decembrie ura până la sfârşitul lui februarie, înjurând lopata şi cizmele, nerăbdătoare să înlocuiască anostul peisaj rece şi monocolor al iernii cu veselia de roz-pal, galben şi verde a primăverii. Dar, pentru acea seară, zăpada ar fi fost încântătoare.

Eric şi soţia lui, Marjorie, organizau în fiecare an, la ei acasă, petrecerea de Crăciun pentru întreg departamentul de psihologie. Nu se întâmpla nimic deosebit la acest eveniment, dar erau câteva mici momente pe care Alice nici nu se gândea să le rateze — Eric şezând confortabil pe podea în sufragerie cu studenţi sau tineri asistenţi aşezaţi pe canapea sau scaune, Kevin şi Glen îmbrâncindu-se pentru a pune mâna pe o păpuşă Grinch cu înfăţişare de yankeu, cursa pentru o felie din faimoasa tartă cu brânză a lui Marty.

Colegii ei erau cu toţii sclipitori şi ciudaţi, săreau repede în ajutor sau la ceartă, erau ambiţioşi şi modeşti. Erau o adevărată familie. Poate că simţea acest lucru fiindcă nu mai avea părinţi sau surori în viaţă. Poate că acea perioadă a anului o făcea să fie mai sentimentală, să-şi caute un rost şi să-şi dorească să aparţină cuiva. Poate că ei contribuiau la această stare, dar era mai mult decât atât.

Erau mai mult decât colegi. Sărbătoreau succesul descoperirilor, al promovărilor, al publicărilor, dar şi nunţile, botezurile şi realizările copiilor şi nepoţilor. Călătoreau împreună la conferinţe peste tot în lume, iar multe reuniuni serveau şi drept vacanţe cu familia. Şi ca în orice familie, nu totul era numai lapte şi miere şi mese delicioase. Se sprijineau reciproc când aveau de-a face cu rezultate negative, cu respingerea finanţării, cu valuri doborâtoare de neîncredere în sine ori când treceau prin boală sau divorţ.

Dar dincolo de tot şi de toate, împărtăşeau pasiunea de a căuta să înţeleagă mintea umană, să cunoască mecanismele care antrenează comportamentul şi limbajul uman, emoţiile şi dorinţa. În timp ce pocalul sfânt al acestei căutări purta forţa şi prestigiul individual, în străfundul lui se afla efortul colectiv de a cunoaşte ceva valoros şi de a-l oferi lumii întregi. Un fel de socialism antrenat de capitalism. O viaţă competitivă, ciudată, raţională şi privilegiată. Şi cu toţii făceau parte din ea.

După ce şi-a terminat tarta cu brânză, Alice a înfulecat ultimul profiterol însiropat în glazură fierbinte şi l-a căutat pe John. L-a găsit în sufragerie, discutând cu Eric şi cu Marjorie, şi chiar atunci a picat şi Dan.

Dan le-a făcut cunoştinţă cu proaspăta lui soţie, Beth, iar ei i-au felicitat din inimă şi le-au strâns mâna. Marjorie le-a luat hainele. Dan purta un costum cu cravată, iar Beth o rochie roşie, lungă până în pământ. Întârziaseră şi erau îmbrăcaţi mult prea formal, probabil că veneau de la o altă petrecere. Eric s-a oferit să le aducă ceva de băut.

— Mai vreau şi eu unul, a spus Alice, deşi paharul de vin din mâna ei era jumătate plin.

John a întrebat-o pe Beth cum i se părea viaţa conjugală. Deşi nu se cunoscuseră niciodată, Alice mai ştia câte ceva despre ea, de la Dan. Cei doi locuiseră împreună în Atlanta până când Dan fusese acceptat la Harvard. Ea rămăsese în Atlanta, mulţumită iniţial cu o relaţie la distanţă şi cu promisiunea că se vor căsători după absolvirea lui Dan. Trei ani mai târziu, Dan a menţionat, din greşeală, că finalizarea studiilor îi va lua cel puţin cinci sau şase ani, poate chiar şapte. Se căsătoriseră luna trecută.

Alice s-a scuzat şi s-a îndreptat spre toaletă. Pe drum, a zăbovit mai mult pe holul lung care unea partea veche a casei cu cea nouă, terminându-şi vinul şi profiterolul în timp ce admira chipurile fericite ale nepoţilor lui Eric din fotografiile atârnate pe pereţi. După ce a terminat la baie, a trecut prin bucătărie, şi-a turnat încă un pahar cu vin şi a rămas captivă într-o conversaţie gălăgioasă dintre câteva soţii de profesori.

Soţiile îşi dădeau coate şi-şi atingeau umerii în timp ce se mişcau prin bucătărie, ştiau personajele din poveştile fiecăreia, se lăudau şi se tachinau una pe cealaltă, râdeau din orice. Femeile astea făceau cumpărături împreună, luau prânzul împreună şi frecventau acelaşi club de carte. Erau apropiate. Alice era apropiata soţilor lor, iar acest lucru o izola de ele. A ascultat şi

şi-a băut vinul, dând din cap şi zâmbind pe măsură ce urmărea conversaţia, fără a fi cu adevărat interesată, ca şi cum ai alerga pe o bandă rulantă, şi nu pe un drum adevărat.

Şi-a umplut din nou paharul cu vin, s-a strecurat neobservată afară din bucătărie şi l-a găsit pe John în sufragerie discutând cu Eric, cu Dan şi cu o tânără într-o rochie roşie. Alice stătea lângă pianul lui Eric şi bătea cu degetele în el, în timp ce-i asculta vorbind. În fiecare an, Alice spera ca cineva să se ofere să cânte la pian, dar niciodată n-o făcea nimeni. Când erau copile, ea şi Anne luaseră lecţii de pian câţiva ani, dar acum îşi mai amintea, fără partitură şi doar cu mâna dreaptă, numai „Baby Elephant Walk" şi „Turkey on the Straw". Poate că femeia în rochia roşie de gală ştia să cânte.

Într-o pauză în conversaţie, Alice şi femeia în roşu şi-au întâlnit privirile.

— Îmi cer scuze, nu cred că ne-am cunoscut încă. Eu sunt Alice Howland.

Femeia s-a uitat contrariată la Dan, înainte de a răspunde.

— Eu sunt Beth.

Părea suficient de tânără ca să fie o studentă, dar până în decembrie, Alice ar fi trebuit să recunoască până şi un student din anul întâi. Şi-a amintit că Marty spusese că angajase o colegă la postdoctorat.

— Sunteţi noua colegă a lui Marty? a întrebat ea.

Femeia s-a uitat din nou la Dan.

— Sunt soţia lui Dan.

— Ah, ce mă bucur să vă cunosc, în sfârşit. Felicitări!

Nimeni n-a mai spus nimic. Privirea lui Eric s-a plimbat de la John, la paharul cu vin din mâna lui Alice şi

apoi iar la John, purtând un secret tăcut, pe care Alice nu-l putea descifra.

— Ce este? a întrebat ea.

— Ştii ce? E deja târziu, iar eu trebuie să mă trezesc de dimineaţă. Te superi dacă plecăm? a întrebat John.

Odată ajunşi afară, Alice a vrut să-l întrebe pe John ce fusese cu acel schimb ciudat de priviri, dar a fost distrasă de frumuseţea delicată a omătului ca vata de zahăr, care începuse să cadă de sus, şi a uitat.

Cu trei zile înainte de Crăciun, Alice se afla în sala de aşteptare a Secţiei de Tulburări de Memorie a Massachusetts General Hospital din Boston, prefăcându-se că citea revista *Health*. În schimb, îi examina pe ceilalţi care aşteptau. Toţi erau însoţiţi de către cineva. O femeie care părea cu douăzeci de ani mai în vârstă decât Alice şedea lângă o femeie care arăta cu cel puţin douăzeci de ani mai tânără — cel mai probabil erau mamă şi fiică. O femeie cu păr voluminos, nefiresc de negru, purtând bijuterii mari din aur, îi vorbea tare şi răspicat, cu un puternic accent de Boston, tatălui ei aflat într-un scaun cu rotile, care îşi ţinea privirea aţintită asupra pantofilor de un alb imaculat. O femeie uscăţivă, cu păr grizonant, răsfoia paginile unei reviste, prea repede pentru a citi de fapt ceva, stând lângă un bărbat supraponderal, cu păr grizonant ca al ei şi cu un uşor tremur al mâinii drepte. Probabil că erau soţ şi soţie.

A durat o veşnicie şi mai mult până şi-a auzit numele. Dr. Davis avea un chip tânăr, imberb. Purta ochelari cu ramă neagră şi un halat alb, descheiat. Arăta ca şi cum cândva fusese mai slab, dar partea de jos a trunchiului lui depăşea puţin linia halatului descheiat, amintindu-i

lui Alice de comentariile lui Tom referitoare la proastele obiceiuri alimentare ale doctorilor. Şedea pe un scaun în spatele biroului şi a invitat-o să ia loc în faţa lui.

— Deci, Alice, spune-mi despre ce e vorba.

— Am tot avut probleme de memorie şi nu mi se pare normal. Uit cuvinte în timpul unui curs sau al unei discuţii, trebuie să îmi notez pe lista mea zilnică de mementouri „curs de psihologie cognitivă", altfel risc să uit că trebuie să-l predau, am uitat cu desăvârşire să merg la aeroport pentru o conferinţă la Chicago şi am pierdut avionul. Odată, pentru câteva momente, nu am ştiut unde mă aflu în Harvard Square, iar eu sunt profesor la Harvard, trec pe acolo în fiecare zi.

— De cât timp ţi se întâmplă aceste lucruri?

— Din septembrie, poate din vară.

— Alice, ai venit însoţită?

— Nu.

— În regulă. Pe viitor, va trebui să vii cu un membru al familiei sau cu cineva care te vede în fiecare zi. Te plângi de probleme de memorie, ai putea să nu fii cea mai de încredere sursă cu privire la ceea ce se întâmplă de fapt.

S-a simţit stânjenită precum un copil. Iar cuvintele lui, „pe viitor", i-au bântuit fiecare gând, obsedând-o, ca stropii de apă picurând dintr-un robinet.

— OK, a răspuns ea.

— Iei vreun medicament?

— Nu, doar nişte multivitamine.

— Iei somnifere, tablete pentru slăbit, orice fel de pastile?

— Nu.

— Cât alcool bei de regulă?

— Nu mult. Un pahar sau două de vin, la cină.
— Eşti vegană?
— Nu.
— Ai suferit în trecut vreo lovitură la cap?
— Nu.
— Operaţii?
— Nu.
— Cum dormi?
— Foarte bine.
— Ai suferit vreodată de depresie?
— Doar în adolescenţă.
— Care este nivelul de stres?
— De obicei, stresul mă stimulează.
— Povesteşte-mi despre părinţii tăi. Cum stau cu sănătatea?
— Mama şi sora mea au murit într-un accident de maşină când aveam optsprezece ani. Tata a murit de insuficienţă hepatică, anul trecut.
— Hepatită?
— Ciroză. A fost alcoolic.
— Câţi ani avea?
— Şaptezeci şi unu.
— Avea şi alte probleme de sănătate?
— Din câte ştiu eu, nu. În ultimii ani nu l-am prea văzut.

Iar când îl văzuse era beat şi incoerent.

— Şi alte rude?

I-a împărtăşit puţinele informaţii pe care le avea despre antecedentele medicale ale familiei.

— În regulă. Am să-ţi spun un nume şi o adresă, iar apoi tu o să le repeţi. După aceea, vom face şi alte lucruri, iar mai târziu o să te rog să repeţi din nou acel nume şi acea

adresă. Gata, deci — John Black, strada West, numărul 42, Brighton. Poţi să le spui, te rog?

Alice a repetat.

— Câţi ani ai?

— Cincizeci.

— În ce dată suntem?

— 22 decembrie 2003.

— Ce anotimp?

— Iarnă.

— Unde ne aflăm acum?

— Etajul opt al Massachusetts General Hospital.

— Poţi să-mi spui câteva străzi din împrejurimi?

— Cambridge, Fruit, Storrow Drive.

— OK, ce moment al zilei este acum?

— Dimineaţă spre prânz.

— Spune lunile anului începând cu decembrie, în sens invers.

A făcut-o.

— Numără descrescător de la o sută, din şase în şase.

Doctorul a oprit-o la şaptezeci şi şase.

— Spune ce obiecte vezi.

I-a arătat o serie de şase cartonaşe cu desene făcute cu creionul.

— Hamac, pană, cheie, scaun, cactus, mănuşă.

— În regulă. Înainte de a arăta cu degetul spre fereastră, atinge-ţi obrazul drept cu mâna stângă.

A făcut întocmai.

— Poţi scrie pe foaia asta o propoziţie despre cum este vremea astăzi?

A scris: „Este o dimineaţă de iarnă, însorită, dar rece".

— Acum, desenează un ceas şi pune acele la ora patru fără douăzeci de minute.

L-a desenat.

— Şi copiază această formă.

I-a arătat o imagine cu două pentagoane care se intersectau. Alice le-a copiat.

— OK, Alice, ridică-te. Vom face o examinare neurologică.

Alice a urmărit cu privirea stiloul doctorului, a bătut rapid cu degetele mari în arătătoare, a mers pe călcâie şi pe vârfuri în linie dreaptă prin cabinet. A făcut totul rapid şi cu uşurinţă.

— În regulă, care a fost numele şi adresa pe care ţi le-am spus adineauri?

— John Black...

S-a oprit şi a căutat chipul doctorului Davis. Nu-şi amintea adresa. Ce însemna acest lucru? Poate că nu fusese suficient de atentă.

— E Brighton, dar nu-mi amintesc strada şi numărul.

— OK, este douăzeci şi patru, douăzeci şi opt, patruzeci şi doi sau patruzeci şi opt?

Nu ştia.

— Ghiceşte.

— Patruzeci şi opt.

— Era strada Nord, strada Sud, strada Est sau strada Vest?

— Strada Sud?

Mimica şi gesturile lui nu indicau dacă ghicise bine sau nu, dar dacă trebuia să ghicească din nou, însemna că greşise.

— OK, Alice, avem analizele de sânge şi RMN-ul pe care le-ai făcut de curând. Aş vrea să faci nişte analize de sânge suplimentare şi o puncţie lombară. Vino din nou peste patru sau cinci săptămâni, iar în aceeaşi zi,

înainte de a ne vedea, vei avea o programare pentru un test neuropsihologic.

— Despre ce credeţi că este vorba? Este doar un caz normal de uitare?

— Nu cred, Alice, dar trebuie să facem mai multe investigaţii.

Alice l-a privit drept în ochi. Un coleg de-al ei îi spusese odată că un contact vizual mai lung de şase secunde fără a-ţi întoarce privirea sau fără a clipi indică fie dorinţa de relaţii sexuale, fie de crimă. Pe moment nu crezuse, dar o intrigase suficient de mult încât să testeze acest lucru cu diferiţi prieteni sau străini. Spre surprinderea ei, cu excepţia lui John, unul dintre ei îşi îndepărta întotdeauna privirea înainte de scurgerea celor şase secunde.

Dr. Davis şi-a coborât ochii spre biroul lui după patru secunde. Fără îndoială, asta însemna că nu dorea nici să o omoare, nici să-i smulgă hainele de pe ea, dar se temea că însemna totuşi ceva. Urma să fie înţepată, analizată, testată şi scanată, dar bănuia că, din perspectiva doctorului, nu mai avea nevoie de alte investigaţii. Alice îi spusese povestea ei, însă nu îşi amintise adresa lui John Black. El ştia deja exact ce era în neregulă cu ea.

Alice şi-a petrecut prima parte a dimineţii Ajunului de Crăciun pe canapea, sorbindu-şi ceaiul şi răsfoind albume cu fotografii de familie. De-a lungul anilor aşezase pozele noi în buzunarele transparente de plastic rămase libere în albume. Păstrase cu conştiinciozitate pozele în ordine cronologică, dar nu pusese nicio etichetă. Nu conta. Încă avea totul clar în minte.

Lydia la doi ani; Tom la şase; Anna la şapte, la Hardings Beach, în iunie, în prima vară petrecută la casa

lor din Cape. Anna la un meci de fotbal de juniori, pe terenul Pequossette. Ea şi John la Seven Mile Beach, de pe insula Grand Cayman.

Nu numai că putea spune cu exactitate vârsta fiecăruia şi locul unde fusese făcută fiecare fotografie, dar putea să dea şi cele mai mici detalii pentru majoritatea dintre ele. Fiecare imagine îi aducea în minte alte amintiri nefotografiate din acea zi, despre cine mai fusese acolo sau despre contextul mai larg al vieţii sale în care fusese făcută fotografia.

Lydia în costumul ei incomod de culoare albastru-pal, la primul ei recital de dans. Asta fusese înainte de titularizarea ei, Anna era la gimnaziu şi purta aparat dentar, Tom era îndrăgostit lulea de o fetiţă din echipa lui de baseball, iar John locuia în Bethesda, după ce-şi luase un an sabatic.

Singurele fotografii care-i puneau probleme erau cele cu Anna şi Lydia bebeluşi, cu feţele lor perfecte şi bucălate, deseori imposibil de deosebit. Uneori, Alice găsea anumite indicii ca să-şi dea seama care-i una şi care-i cealaltă. Perciunii crescuţi ai lui John îl plasau indiscutabil în anii '70. Deci copilul din braţele lui nu putea fi decât Anna.

— John, cine e în poza asta? a întrebat ea, ridicând o fotografie cu un bebeluş.

John şi-a ridicat ochii de pe ziarul pe care-l citea, şi-a coborât ochelarii pe nas şi a privit cu ochii mijiţi.

— Nu e Tom?

— Iubitule, e îmbrăcat în roz. E Lydia.

Alice a verificat pe spate data imprimată pe hârtia Kodak, ca să se asigure. 29 mai 1982. Lydia.

— Ah.

John şi-a împins din nou ochelarii pe nas şi a continuat să citească.

— John, am tot vrut să vorbim despre cursurile de actorie ale Lydiei.

El şi-a ridicat privirea, a îndoit pagina ca să ştie unde a rămas, a pus ziarul pe masă, şi-a pliat ochelarii şi s-a lăsat pe spate pe scaun. Ştia că nu va fi o discuţie scurtă.

— În regulă.

— Nu cred că ar trebui s-o sprijinim în vreun fel în acest sens şi categoric nu mi se pare în regulă să-i finanţezi cursurile fără ştirea mea.

— Îmi pare rău, ai dreptate, am tot vrut să-ţi spun, dar m-am luat cu altele şi am uitat, ştii cum e. Dar nu sunt de aceeaşi părere, ştii asta. I-am sprijinit pe ceilalţi doi.

— E diferit în cazul lor.

— Nu e. Doar că nu îţi place ţie alegerea Lydiei.

— Nu e vorba despre actorie. E vorba de faptul că nu urmează o facultate. Intervalul de timp în care ar putea încă merge la facultate se restrânge tot mai mult. Iar tu, John, o încurajezi să nu meargă.

— Nu vrea să meargă la facultate.

— Cred că, de fapt, e doar o formă de revoltă faţă de ceea ce suntem noi.

— Nu cred că are vreo legătură cu ceea ce vrem sau nu vrem noi, sau cu ceea ce suntem.

— Vreau mai mult pentru ea.

— Lucrează din greu, este entuziasmată şi serioasă în privinţa a ceea ce face, e fericită. Asta ne dorim pentru ea.

— E datoria noastră să le transmitem copiilor noştri înţelepciunea de viaţă. Sunt de-a dreptul îngrijorată că ratează ceva esenţial. Expunerea la diferite situaţii, la

diferite moduri de gândire, provocări, oportunități, persoane pe care le poți cunoaşte. Noi ne-am cunoscut în facultate.

— Are parte de toate aceste lucruri.

— Nu e tot aia.

— Deci e diferit. Mi se pare mai mult decât corect să-i plătesc cursurile. Îmi pare rău că nu ți-am spus, dar cu greu se poate vorbi cu tine despre acest lucru. Eşti de neclintit.

— Şi tu.

John a privit ceasul de pe polița şemineului, şi-a luat ochelarii de pe masă şi şi i-a pus pe creştet.

— Trebuie să merg la laborator pentru o oră, apoi mă duc după ea la aeroport. Ai nevoie de ceva cât sunt plecat? a întrebat el, în timp ce se ridica să plece.

— Nu.

Li s-au încrucişat privirile.

— Lydia va fi bine, Ali, nu-ți face griji.

Alice a ridicat din sprâncene, dar n-a spus nimic. Ce-ar mai fi putut spune? Au mai avut şi altă dată această discuție şi de fiecare dată s-a terminat la fel. John susținea varianta rațională în care ei nu se amestecau, păstrându-şi întotdeauna statutul de părinte favorit, fără s-o convingă vreodată pe Alice să treacă de partea care se bucură de succes. Şi nimic din ce spunea Alice nu l-ar fi clintit.

John a plecat. Relaxată în lipsa lui, s-a întors la fotografiile din poală. Copiii ei minunați în ipostaze de bebeluşi, țânci care încep să umble copăcel, adolescenți. Cum a trecut timpul? Ținea în mână fotografia Lydiei, despre care John spusese că ar fi Tom. Simțea o încredere înnoită, mai puternică, în forța memoriei ei. Însă,

desigur, aceste fotografii îi deschideau sertarele cu amintiri stocate în memoria de lungă durată.

Adresa lui John Black i-ar rămâne în memoria de scurtă durată. Dacă voia ca informaţia dobândită să treacă dincolo de hotarele memoriei de scurtă durată, spre amintirile de lungă durată, era nevoie de atenţie, repetiţie, analiză sau de alocarea unei semnificaţii emoţionale, altfel, odată cu trecerea timpului, informaţia va fi repede şi firesc ştearsă din mintea ei. Concentrarea asupra întrebărilor şi instrucţiunilor doctorului Davis i-a atras atenţia şi a împiedicat-o să repete sau să elaboreze vreo asociere cu adresa. Şi, deşi numele îi provoca acum un pic de teamă şi de furie, personajul imaginar John Black nu însemnase nimic pentru ea în cabinetul doctorului Davis. În aceste împrejurări, era firesc ca un creier obişnuit să uite. Dar, pe de altă parte, ea nu avea un creier obişnuit.

Alice a auzit corespondenţa căzând prin fanta pentru scrisori a uşii de la intrare şi i-a venit o idee. S-a uitat pe rând la fiecare plic — un bebeluş cu o căciulă de Moş Crăciun pe o felicitare de Crăciun de la un fost student doctorand, o reclamă de la o sală de fitness, factura de telefon, factura la gaze şi încă un catalog L.L. Bean. S-a întors pe canapea, şi-a băut ceaiul, a pus albumele de fotografii înapoi pe raft şi apoi a rămas nemişcată pe canapea. Ticăitul ceasului şi scurtele bufnituri din calorifere erau singurele zgomote din casă. S-a uitat la ceas. Trecuseră cinci minute. Destul.

Fără să se uite la corespondenţă, a spus cu voce tare:

— Felicitare cu bebeluş cu căciulă de Moş Crăciun, oferte de la sala de fitness, factura de telefon, factura de gaze, încă un catalog L.L. Bean.

Floare la ureche. Însă, cinstit vorbind, timpul scurs între momentul când i s-a spus adresa lui John Black şi cerinţa de-a repeta fusese mai mare de cinci minute. Avea nevoie de un interval mai lung de aşteptare.

A luat dicţionarul de pe raft şi a născocit două reguli pentru alegerea unui cuvânt. Trebuia să aibă o utilizare redusă, unul pe care nu-l folosea toată ziua, şi trebuia să fie un cuvânt pe care-l cunoştea deja. Îşi testa memoria de scurtă durată, nu dobândirea de noi cunoştinţe. A deschis dicţionarul la o pagină oarecare şi a ales cu degetul cuvântul „turbat". L-a notat pe o foaie de hârtie, a împăturit-o, a pus-o în buzunarul pantalonilor şi a fixat alarma de la cuptorul cu microunde pentru cincisprezece minute.

Una dintre cărţile preferate ale Lydiei pe când învăţa să umble era *„Hipopotamii turbează!"*. Alice obişnuia să o citească la cina din Ajunul Crăciunului. Alarma a început să sune.

— Turbat, a rostit Alice fără nicio ezitare şi fără să fie nevoie să se uite pe hârtie.

A continuat să joace acest joc pe tot parcursul zilei, mărind la trei numărul cuvintelor pe care trebuia să şi le amintească şi intervalul de timp la patruzeci şi cinci de minute. În ciuda gradului crescut de dificultate şi a probabilităţii de a fi distrasă de pregătirea cinei, a continuat fără greşeli. *Stetoscop, mileniu, arici*. A pregătit ravioli cu ricotta şi sosul de roşii. *Catod, rodie, lesă*. A spălat salata şi a marinat legumele. *Gura-leului, documentar, dispariţie*. A băgat friptura în cuptor şi-a pus masa în sufragerie.

Anna, Charlie, Tom şi John erau în camera de zi. Alice îi auzea pe Anna şi pe John certându-se. Nu înţelegea din bucătărie despre ce era vorba, dar îşi dădea

seama că dezbăteau ceva, după forţa şi tonul replicilor. Probabil era vorba de politică. Charlie şi Tom nu se băgau în discuţie.

Lydia amesteca în cidrul fierbinte de pe aragaz şi povestea despre cursurile de actorie. Concentrată asupra pregătirilor pentru cină, asupra cuvintelor pe care trebuia să le ţină minte şi asupra Lydiei, Alice nu avea resursele mentale pentru a protesta sau pentru a-şi arăta dezacordul. Fiindcă nu era întreruptă, Lydia susţinea liber şi cu pasiune un monolog despre meseria ei şi, în ciuda faptului că nu era de acord, Alice şi-a dat seama că nu putea să nu fie interesată.

— După simbolistică, ajungi la întrebarea profetică „De ce noaptea aceasta, şi nu oricare alta?" a spus Lydia.

A sunat alarma. Fără să i se ceară, Lydia s-a dat la o parte, iar Alice s-a uitat în cuptor. A rămas aşa, încercând să înţeleagă de ce friptura nu se făcuse încă, până când obrajii au început s-o ardă dureros. *Ah.* Era timpul să-şi amintească cele trei cuvinte din buzunar. *Tamburină, şarpe...*

— Nu se joacă niciodată viaţa cotidiană normală, mizele sunt întotdeauna viaţa şi moartea, a spus Lydia.

— Mamă, unde e tirbuşonul? a strigat Anna din living.

Alice a încercat să ignore vocile fiicelor ei, cele pe care mintea ei fusese programată să le audă mai degrabă decât oricare alte sunete de pe planetă, şi să se concentreze asupra propriei voci interioare, cea care repeta cele două cuvinte ca pe o rugăciune.

Tamburină, şarpe, tamburină, şarpe, tamburină, şarpe.

— Mamă? a strigat Anna.

— Nu ştiu unde e, Anna! Sunt ocupată, caută-l singură!

Tamburină, şarpe, tamburină, şarpe, tamburină, şarpe.

— La urma urmelor, întotdeauna este vorba despre supraviețuire. De ce are nevoie personajul meu pentru a supraviețui și ce se va întâmpla dacă nu înțeleg treaba asta? a spus Lydia.

— Lydia, te rog, nu vreau să aud astfel de lucruri acum, i-a retezat-o Alice ștergându-și tâmplele îmbrobonate de sudoare.

— Bine, a răspuns Lydia. S-a întors dintr-o mișcare înspre aragaz și a continuat să amestece repede, în mod vizibil rănită.

Tamburină, șarpe.

— Tot nu l-am găsit! a strigat Anna.

— Mă duc să o ajut, a spus Lydia.

Busolă! Tamburină, șarpe, busolă.

Uşurată, Alice a scos ingredientele necesare pentru budinca de pâine cu ciocolată albă și le-a pus pe blatul de bucătărie — esență de vanilie, o jumătate de kilogram de smântână grasă, lapte, zahăr, ciocolată albă, o pâine împletită Challah, două cartoane a câte șase ouă. *Douăsprezece ouă?* Dacă foaia de hârtie cu rețeta mamei ei încă mai exista pe undeva, Alice oricum nu ar fi știut unde este. De ani buni, nu mai avusese nevoie de ea. Era o rețetă simplă de budincă, fără îndoială mai bună decât tarta cu brânză a lui Marty pe care o făcea întotdeauna în Ajunul Crăciunului, încă din copilărie. Câte ouă? Trebuie să fi fost mai mult de șase, altfel ar fi cumpărat doar un carton. Să fie șapte, opt, nouă?

A încercat să treacă pentru moment peste dilema ouălor, dar și celelalte ingrediente erau tot un mister. Oare trebuia să folosească toată smântâna sau trebuia să măsoare doar o anumită cantitate? De cât zahăr avea nevoie? Trebuia să amestece totul odată sau trebuia să

urmeze o anumită ordine? Ce tavă folosea? La ce temperatură trebuia s-o coacă şi pentru cât timp? Nimic nu-i părea cunoscut. Pur şi simplu, nu deţinea aceste informaţii.

Ce naiba se întâmplă cu mine?

S-a gândit din nou la ouă. Tot nu-şi amintea nimic. Ura nenorocitele alea de ouă. A luat unul în mână şi l-a zvârlit cu toată forţa în chiuvetă. Unul câte unul, le-a spart pe toate. O satisfăcea cât de cât, dar nu suficient. Trebuia să spargă altceva, ceva pentru care era nevoie de mai multă forţă, ceva care s-o secе de puteri. S-a uitat împrejur. Ochii îi scăpărau de-o furie înnebunitoare, când au întâlnit privirea Lydiei, aflată în pragul uşii.

— Mamă, ce faci?

Masacrul nu se limitase doar la chiuvetă. Peretele şi blatul de bucătărie erau împroşcaţi cu coji goale şi gălbenuşuri de ou, iar uşile dulăpioarelor aveau dâre de albuş pe ele.

— Ouăle erau expirate. Fără budincă anul ăsta.

— Vai, dar trebuie să avem budincă, e Ajunul Crăciunului.

— Ei bine, nu mai avem ouă şi m-am săturat să stau în bucătăria asta încinsă.

— Fug la magazin. Du-te în living şi relaxează-te, fac eu budinca.

Alice a intrat tremurând în living, dar nu mai era purtată de acel val de furie. Nu-şi dădea seama dacă se simţea frustrată sau recunoscătoare. John, Tom, Anna şi Charlie stăteau toţi la masă şi vorbeau, ţinând în mâini paharele cu vin roşu. Se pare că cineva găsise tirbuşonul. Îmbrăcată cu palton şi căciulă, Lydia şi-a băgat capul înăuntru:

— Mamă, de câte ouă am nevoie?

Ianuarie 2004

Alice avea motive serioase să-şi anuleze programările pe care le avea în dimineaţa de nouăsprezece ianuarie la neuropsiholog şi la doctorul Davis. La Harvard, sesiunea de examene pentru semestrul de toamnă era în ianuarie, după ce studenţii se întorceau din vacanţa de iarnă, iar examenul final pentru cursul de Psihologie Cognitivă al lui Alice era programat pentru dimineaţa aceea. Prezenţa ei nu era obligatorie, dar îi plăcea senzaţia de lucru dus la bun sfârşit pe care i-o oferea faptul că se afla acolo, îi plăcea să-şi vadă studenţii de la început şi până la încheierea cursului. Cu o oarecare reţinere, aranjase ca un coleg profesor să supravegheze examenul. Dar un motiv mult mai serios era faptul că mama şi sora ei muriseră pe data de nouăsprezece ianuarie, cu treizeci şi doi de ani în urmă. Nu se considera o persoană superstiţioasă ca John, dar niciodată nu primise veşti bune în această zi. Ceruse la recepţie o programare pentru o altă dată, dar fie era atunci, fie peste patru săptămâni. Aşadar, a acceptat şi nu a mai anulat nimic. Atât era de imposibilă propunerea de a mai aştepta încă o lună.

Şi-i imagina pe studenţii ei de la Harvard, nerăbdători să vadă ce întrebări vor primi, grăbindu-se să înşire pe foile albastre de examen cunoştinţele dobândite în timpul unui semestru, cu speranţa că nu le vor da de furcă amintirile pe termen scurt înghesuite din greu în minte pe ultima sută de metri. Alice înţelegea perfect ceea ce simţeau. Cunoştea majoritatea testelor neuropsihologice la care fusese supusă în acea dimineaţă — testul Stroop, Matricele Progresive Avansate ale lui Raven, testul Luria de Rotaţie Mentală, testul Boston de Numire, testul WAIS-R de Aranjare a Imaginilor, testul Benton de Memorizare Vizuală, testul NYU de Redare de povestiri. Erau concepute pentru a repera orice mică tulburare a fluenţei limbajului, a memoriei recente şi a proceselor cognitive. De altfel, pe multe dintre acestea le făcuse deja, pentru a servi drept probă negativă în cercetările de psihologie cognitivă derulate de diverşi studenţi doctoranzi. Dar astăzi nu era o probă. Era însuşi subiectul supus testului.

I-a luat aproape două ore să treacă prin testele de redare, amintire, aranjare şi numire. La fel ca studenţilor pe care şi-i imaginase înainte, lui Alice i s-a luat o piatră de pe inimă când a terminat şi s-a simţit destul de încrezătoare în felul în care se descurcase. Însoţită de către neuropsiholog, Alice a intrat în cabinetul dr. Davis şi s-a aşezat pe unul dintre scaunele alăturate din faţa biroului lui. Doctorul a privit dezamăgit scaunul liber de lângă ea. Înainte ca el să spună ceva, Alice a ştiut că o încurcase.

— Alice, ultima dată nu am vorbit să vii însoţită?

— Ba da.

— OK, este o cerinţă a acestei secţii ca fiecare pacient să vină cu cineva cunoscut. Nu pot să-ţi propun un tratament fără să am o imagine corectă a ceea ce se întâmplă

şi nu pot fi sigur, în absenţa acestei persoane, că am toate informaţiile. Data viitoare nu mai ai scuze, Alice. De acord?

— Da.

Data viitoare. Orice urmă de încredere şi uşurare generate de felul în care se descurcase la teste s-a evaporat pe loc.

— Acum am toate rezultatele testelor, deci putem face o evaluare completă. Nu văd nimic anormal la RMN-ul tău. Nici o afecţiune vascular-cerebrală, nici o urmă de atac cerebral, oricât de mic, nici hidrocefalie sau tumori. Totul arată normal. Şi rezultatele analizelor de sânge şi ale puncţiei lombare sunt negative. Am fost pe cât se poate de meticulos şi am căutat orice afecţiune care s-ar putea manifesta prin tipul de simptome pe care le ai. Deci ştim că nu ai HIV, cancer, carenţe de vitamine, disfuncţii mitocondriale sau alte boli rare.

Discursul lui era bine construit, în mod cert nu era prima dată când îl rostea. Partea cu „ceea ce avea de fapt" venea la sfârşit. Alice dădea din cap, indicându-i că-l urmărea şi că putea continua.

— Ai obţinut un punctaj de 99% în privinţa abilităţilor de reacţie în chestiuni precum raţionamentul abstract, de orientare în spaţiu şi fluenţa limbajului. Însă, din nefericire, iată ce am mai observat. Pentru vârsta ta, suferi de o deteriorare recentă a memoriei şi se observă un declin semnificativ faţă de nivelul anterior de funcţionare a acesteia. Spun asta din enumerarea problemelor pe care le-ai avut şi din descrierea pe care chiar tu ai făcut-o, a felului în care ţi-au afectat viaţa profesională. Data trecută am observat personal cum nu ţi-ai putut aminti adresa pe care îţi cerusem să o ţii minte. Şi deşi astăzi ai răspuns

aproape perfect la majoritatea testelor cognitive, ai dat dovadă de multă inconsecvență la două dintre sarcinile referitoare la memoria de scurtă durată. De fapt, într-unul dintre cazuri, punctajul a scăzut până la 60%.

Alice, dacă pun toate aceste informații cap la cap, îndeplineşti toate criteriile să suferi, probabil, de boala Alzheimer.

Boala Alzheimer.

Rostirea acestor cuvinte a doborât-o. Ce-i spusese, de fapt? Alice a repetat în minte vorbele doctorului. *Probabil.* Acest cuvânt i-a redat voința de a respira, abilitatea de a vorbi.

— Deci „probabil" înseamnă că poate nu îndeplinesc criteriile.

— Nu, folosim „probabil" deoarece, în acest moment, nu putem da un diagnostic definitiv al bolii Alzheimer decât prin examinarea histologiei țesutului cerebral, ceea ce necesită fie o autopsie, fie o biopsie, dar niciuna dintre acestea nu reprezintă o opțiune pentru tine. Vorbim de un diagnostic clinic. În sângele tău nu există nicio proteină specifică demenței, care să ne spună clar că ai Alzheimer, şi ne aşteptăm să observăm la RMN o atrofiere a creierului doar într-un stadiu mult mai avansat al bolii.

Atrofiere a creierului.

— Dar nu se poate, am doar cincizeci de ani.

— Ai un debut precoce de Alzheimer. Ai dreptate, în mod normal ne gândim la Alzheimer ca la o boală care afectează persoanele în vârstă, dar zece la sută dintre persoanele afectate suferă de această formă precoce şi sunt sub vârsta de şaizeci şi cinci de ani.

— Cu ce este diferită față de forma de bătrânețe?

— Nu este, exceptând faptul că este cauzată de obicei de o puternică legătură genetică şi se manifestă mult mai devreme.

O puternică legătură genetică. Anna, Tom, Lydia.

— Dar dacă ştiţi cu certitudine doar ceea ce nu am, cum puteţi fi aşa sigur că am Alzheimer?

— După ce te-am ascultat descriind ce ţi se întâmplă, precum şi antecedentele medicale, după ce ţi-am testat orientarea, percepţia, atenţia, limbajul, memoria, am fost nouăzeci şi cinci la sută sigur de diagnostic. Fără nicio altă explicaţie care să reiasă din analizele de sânge, testele neurologice, analiza fluidului cerebrospinal sau a RMN-ului, restul de cinci la sută vine de la sine. Sunt sigur de diagnostic, Alice.

Alice.

Rostirea numelui ei i-a străbătut fiecare celulă, părând că-i împrăştie moleculele dincolo de limitele propriului trup. Se privea pe sine însăşi din celălalt colţ al cabinetului.

— Deci, ce înseamnă asta? s-a auzit întrebând.

— În prezent există câteva medicamente pentru tratarea Alzheimerului şi vreau să le iei. Primul se numeşte Aricept. Stimulează funcţionarea colinergică. Al doilea se numeşte Namenda. Tocmai a fost aprobat toamna trecută şi este promiţător. Niciunul dintre ele nu duce la vindecare, dar pot încetini evoluţia bolii, şi dorim să câştigăm cât mai mult timp posibil.

Timp. Cât de mult timp?

— De asemenea, vreau să iei, de două ori pe zi, vitamina E şi o dată pe zi vitamina C, o doză mică de aspirină şi o statină. Nu eşti expusă unor factori evidenţi de risc pentru boli cardiovasculare, dar orice este bun pentru

inimă este bun şi pentru creier, iar noi vrem să păstrăm cât mai mulţi neuroni şi sinapse.

Doctorul a notat această informaţie pe o reţetă.

— Alice, ştie cineva din familie că eşti aici?

— Nu, s-a auzit răspunzând.

— OK, va trebui să spui cuiva. Putem încetini ritmul declinului cognitiv de care suferi, dar nu-l putem opri sau contracara. Pentru siguranţa ta, este important ca cineva care te vede constant să ştie ce se întâmplă. Îi vei spune soţului tău?

Alice s-a observat dând aprobator din cap.

— OK, în regulă. Atunci poftim reţeta, ia totul precum ţi-am prescris, contactează-mă dacă întâmpini orice fel de probleme cu efectele secundare şi fă-ţi o programare, să ne vedem din nou peste şase luni. În această perioadă, îmi poţi telefona sau trimite un e-mail dacă ai întrebări, şi te încurajez să o contactezi şi pe Denise Daddario. Este asistentul nostru social, care te poate ajuta cu materiale şi îţi poate oferi sprijin. O să mă văd cu tine şi cu soţul tău peste şase luni, şi vom vedea atunci cum te simţi.

Alice a căutat în ochii lui inteligenţi ceva mai mult decât atât. A aşteptat. Şi-a dat seama, ca prin vis, că mâinile ei strângeau cu putere mânerele reci de metal ale scaunului pe care era aşezată. Mâinile *ei*. Nu devenise un set de molecule eterice plutind în colţul cabinetului. Ea, Alice Howland, stătea pe un scaun rece şi tare, lângă un scaun gol, în cabinetul unui neurolog de la Secţia de Tulburări de Memorie, aflată la etajul al optulea al Massachusetts General Hospital. Şi tocmai fusese diagnosticată cu boala Alzheimer. Căuta în ochii doctorului ceva în plus, dar nu vedea decât adevăr şi părere de rău.

Nouăsprezece ianuarie. Întotdeauna se întâmpla ceva rău în ziua aceea.

Aflată în biroul ei, cu uşa închisă, Alice a citit chestionarul Activităţi zilnice pe care dr. Davis îi spusese să i-l dea lui John. Pe prima pagină era scris îngroşat **A se completa de către un informator, NU de către pacient.** Cuvântul *informator*, uşa închisă şi inima săltându-i din piept, toate acestea contribuiau la alimentarea unui sentiment de vină copleşitoare, ca şi cum s-ar ascunde cu acte false în vreun orăşel din Europa de Est, cu poliţia pe urmele sale şi sirene urlând.

Scara de evaluare pentru fiecare activitate era de la 0 (fără probleme, la fel ca de obicei) la 3 (afectată sever, total dependentă de ceilalţi). A studiat descrierile de lângă numerele 3 şi a presupus că reprezentau faza finală a acestei boli, capătul acestui drum drept şi scurt pe care fusese dintr-odată forţată să pornească, într-o maşină fără frâne sau volan.

Numărul 3 reprezenta o listă umilitoare: de cele mai multe ori trebuie să fie hrănit. Nu mai are controlul sfincterelor. Altcineva trebuie să îi dea medicamentele. Se opune eforturilor îngrijitorului de a fi spălat şi curăţat. Nu mai lucrează. Este dependent de casă sau spital. Nu mai are control asupra banilor. Nu mai iese neînsoţit. Umilitor, dar mintea ei analitică a devenit imediat sceptică în privinţa adevăratei relevanţe a acestei liste în cazul ei. Cât de mult din lista asta era de fapt rezultatul progresului bolii Alzheimer şi cât de mult se potrivea cu descrierea populaţiei în vârstă? Cei de optzeci de ani suferă de incontinenţă pentru că au Alzheimer sau pentru că au o vezică de optzeci de ani? Poate că cele descrise în

dreptul numărului 3 nu se aplicau unei persoane ca ea, unei persoane atât de tinere şi în formă, din punct de vedere fizic.

Partea cea mai rea era la secţiunea „Comunicare". Vorbirea devine aproape de neînţeles. Nu înţelege ce i se spune. A renunţat la citit. Nu scrie niciodată. *Nu mai foloseşte limbajul.* În afara cazului de a fi fost diagnosticată greşit, Alice nu-şi putea imagina o altă situaţie care să o excludă de pe această listă din dreptul numărului 3. Toate i se puteau aplica unei persoane ca ea. Unei persoane cu Alzheimer.

A privit vrafurile de cărţi şi reviste de specialitate din bibliotecă, teancul de pe birou cu lucrări de examen final pe care le avea de corectat, e-mailurile din inbox, luminiţa roşie-pâlpâitoare a mesageriei vocale a telefonului. S-a gândit la cărţile pe care şi-a dorit întotdeauna să le citească, la cele care înfrumuseţau raftul de deasupra patului din dormitor, la cele pentru care s-a gândit că va avea timp mai târziu. *Moby Dick.* Avea de făcut experimente, de scris lucrări, de predat şi asistat la cursuri. Tot ceea ce făcea şi iubea, tot ceea ce era ea, totul implica limbajul.

Pe ultimele pagini ale chestionarului, informatorului i se cerea să evalueze gravitatea următoarelor simptome manifestate de pacient în decursul ultimei luni: halucinaţii, stări de agitaţie, depresie, anxietate, euforie, apatie, dezinhibiţie, iritabilitate, tulburări motorii repetitive, somn fragmentat, schimbări alimentare. Alice era tentată să completeze ea însăşi chestionarul, ca să demonstreze că era cât se poate de normală şi că probabil dr. Davis greşise. Apoi şi-a amintit cuvintele doctorului: *Probabil că nu eşti cea mai de încredere sursă pentru a descrie ceea ce se întâmplă.* Poate că aşa şi e, dar tot ea şi-a amintit că

doctorul îi spusese asta. Se întreba când va veni vremea când nu-şi va mai aminti.

Alice admitea că are cunoştinţe limitate despre boala Alzheimer. Ştia că în creierul pacienţilor cu Alzheimer este un nivel scăzut de acetilcolină, un neurotransmiţător important pentru învăţare şi memorie. Mai ştia că hipocampul, o structură de forma unui căluţ de mare, aflată înăuntrul creierului, important pentru formarea de amintiri noi, se împotmolea în plăci senile şi aglomerări neuronale, deşi nu ştia cu exactitate ce erau de fapt acestea. Alice ştia că un alt simptom caracteristic era anomia, un deficit patologic al limbajului. Şi ştia că într-o bună zi se va uita la soţul ei, la copiii ei, la colegi, la chipuri pe care le cunoştea şi le iubea, şi nu le va mai recunoaşte.

Şi ştia că mai erau şi altele. Existau straturi-straturi de grozăvii tulburătoare pe care urma să le descopere. A tastat „boala Alzheimer" pe Google. Degetul mijlociu plutea pe deasupra tastei de întoarcere, când două ciocănituri vioaie la uşă au făcut-o să îşi abandoneze misiunea cu viteza unui reflex involuntar de a ascunde realitatea. Uşa s-a deschis fără niciun alt avertisment şi fără aşteptarea unui răspuns.

Alice se temea ca faţa ei să nu trădeze uimire, teamă, eschivare.

— Eşti gata? a întrebat John.

Nu, nu era gata. Dacă i-ar fi mărturisit lui John ceea ce îi spusese dr. Davis, dacă i-ar fi dat chestionarul Activităţi zilnice, totul s-ar fi transformat în realitate. John ar fi devenit informatorul, iar ea ar fi devenit pacientul neajutorat şi muribund. Nu era pregătită să se predea. Nu încă.

— Haide, într-o oră se închid porţile, a spus John.
— OK, a răspuns Alice, sunt gata.

Înfiinţat în 1831 ca primul cimitir-grădină din America, fără apartenenţă confesională, Mount Auburn devenise un sit istoric naţional, un parc dendrologic şi horticol recunoscut la nivel mondial şi locul de odihnă veşnică a surorii, mamei şi tatălui lui Alice.

Era pentru prima dată când tatăl ei era prezent la comemorarea acelui fatal accident de maşină, căci viu nu venise niciodată, iar prezenţa lui aici o enerva. Aceasta fusese întotdeauna o întrevedere doar între ea, mama şi sora ei. Acum, era şi el aici. Nu merita să fie.

Alice şi John înaintau pe Yew Avenue, o parte mai veche a cimitirului. În trecere, privirea şi paşii i-au zăbovit asupra bine cunoscutelor pietre funerare ale familiei Shelton. Charles şi Elizabeth îşi îngropaseră toţi cei trei copii — Susie, bebeluş, poate născut mort, în 1866; Walter, în vârstă de doi ani, în 1868; şi Carolyn, în vârstă de cinci ani, în 1874. Alice s-a încumetat să-şi imagineze durerea lui Elizabeth, suprapunând numele propriilor copii pe pietrele mormintelor. Nu reuşise niciodată să păstreze prea mult timp această imagine macabră — Anna vânătă şi mută la naştere; Tom mort, probabil în urma unei boli, într-o pijama galbenă, cu pantaloni lungi; şi Lydia, rigidă şi lipsită de viaţă după o zi de colorat la grădiniţă. Imaginaţia sa îi respingea întotdeauna aceste amănunte înfiorătoare, şi toţi cei trei copii ai ei prindeau din nou viaţă.

Elizabeth avea treizeci şi opt de ani când i-a murit ultimul copil. Alice se întreba dacă o mai fi încercat vreodată să aibă copii şi n-a mai reuşit, sau dacă ea şi Charles au început să doarmă în paturi separate, prea speriaţi să

rişte cumpărarea unei alte lespezi micuțe de mormânt. Alice se întreba dacă Elizabeth, care trăise douăzeci de ani mai mult decât Charles, îşi găsise vreodată pacea şi liniştea în timpul vieții.

S-au îndreptat în tăcere spre locurile de veci ale familiei. Lespezile lor erau simple, de granit, precum nişte cutii de pantofi de uriaşi, şi se aflau pe o alee liniştită sub ramurile unui fag cu frunze arămii. Anne Lydia Daly, 1955-1972; Sarah Louise Daly, 1931-1972; Peter Lucas Daly, 1932-2003. Fagul cu crengile lui plecate se înalța până la treizeci de metri deasupra mormintelor, purtându-şi frunzele lucioase, de un verde-arămiu intens, primăvara, vara şi toamna. Dar acum, în ianuarie, crengile negre, desfrunzite, aruncau pe morminte umbre lungi, schimonosite, făcându-le să arate de-a dreptul înfricoşător. Orice regizor de filme horror s-ar fi îndrăgostit de acest copac în ianuarie.

Pe când stăteau sub fag, John o ținea de mâna înmănuşată. Niciunul nu scotea o vorbă. În lunile mai calde, ar auzi ciripitul păsărilor, aspersoarelor, vehiculele echipei de întreținere şi muzica radiourilor din maşini. Astăzi, în cimitir era liniște şi se auzea numai zgomotul străzii, departe, dincolo de porți.

Oare la ce se gândea John în timp ce stăteau aşa? Alice nu l-a întrebat niciodată. John nu-i cunoscuse niciodată mama sau sora, aşadar, i-ar fi fost greu să rămână prea mult cu gândul la ele. Oare medita la propria moarte sau spiritualitate? Sau la moartea ei? Oare se gândea la propriii părinți şi la surorile lui care încă erau în viață? Sau se gândea la cu totul altceva, trecând în revistă detalii ale proiectului său de cercetare sau poate la cursuri, ori poate fabula, cu gândul la cină?

Cum e posibil să aibă Alzheimer? *O puternică legătură genetică.* Oare mama ei ar fi avut Alzheimer dacă ar fi trăit până la cincizeci de ani? Sau era de la tatăl ei?

Când era mai tânăr, tatăl ei bea de rupea fără ca măcar să pară beat. Devenise tot mai tăcut şi introvertit, dar îşi păstrase suficiente capacităţi de comunicare încât să comande încă un rând de whisky sau să insiste că putea conduce. Aşa cum s-a întâmplat şi în seara când a condus Buick-ul pe Route 93 şi a intrat direct într-un copac, omorându-şi soţia şi fiica mai mică.

Nu şi-a schimbat niciodată obiceiul de a bea, doar comportamentul i s-a schimbat, cam cu cincisprezece ani în urmă. Scenele arţăgoase şi fără sens, lipsa dezgustătoare a igienei, faptul că nu o recunoştea — Alice presupuse că, în cele din urmă, alcoolul preluase controlul asupra ficatului cherchelit şi a minţii afumate. Oare să fi trăit cu boala Alzheimer şi să nu fi fost niciodată diagnosticat? Alice nu avea nevoie de autopsie. Se potrivea prea bine ca să nu fie adevărat şi-i oferea ţapul ispăşitor ideal asupra căruia să arunce vina.

Ei bine, tată, eşti mulţumit? Am ADN-ul tău de rahat. O să ne omori pe toţi până la urmă. Cum te simţi să îţi omori întreaga familie?

Plânsul ei, în hohote şi spasme, i s-ar fi părut normal oricărui trecător care ar fi observat scena — părinţii şi sora îngropaţi în pământ, cimitirul întunecos, fagul bântuit. Însă pentru John a fost complet surprinzător. Alice nu vărsase nicio lacrimă la moartea tatălui ei, anul trecut, în februarie, iar amărăciunea şi pierderea resimţite după moartea mamei şi a surorii fuseseră de mult şterse de timp.

John a ţinut-o în braţe, fără să încerce să o oprească şi fără să dea de înţeles că ar face orice altceva decât

s-o țină așa cât timp va plânge. Alice și-a dat seama că cimitirul urma să se închidă curând. Își dădea seama că probabil îl îngrijora pe John. Își dădea seama că, oricât ar plânge, nu-și va curăța creierul bolnav. Și-a înfundat capul în haina de lână a lui John și a plâns până la epuizare.

El i-a luat capul în mâini și i-a sărutat colțul umed al fiecărui ochi.

— Ali, te simți bine?

Nu mă simt bine, John. Am boala Alzheimer.

Aproape a crezut că spusese aceste cuvinte cu voce tare, dar nu o făcuse. Cuvintele au rămas prizoniere în capul ei, nu pentru că ar fi fost blocate în plăci senile și aglomerări de neurofibrile. Pur și simplu, nu le putea rosti cu voce tare.

Și-a imaginat propriul nume pe o lespede de mormânt asemănătoare cu celelalte, lângă mormântul Annei. Mai bine ar muri decât să-și piardă mințile. Și-a ridicat privirea spre John, spre ochii lui răbdători, care așteptau un răspuns. Cum să-i spună că are Alzheimer? John îi iubea mintea. Cum o să o iubească așa? S-a uitat din nou la numele lui Anne, sculptat în piatră.

— Am doar o zi proastă.

Mai bine ar muri decât să-i spună.

Alice voia să-și ia viața. Ideea spontană de a se sinucide i-a străfulgerat în minte, înaintând cu viclenie și dându-le la o parte pe toate celelalte, încolțind-o zile întregi în întuneric și disperare. Dar ideii îi lipsea puterea și se ofilea într-un flirt trecător. Încă nu voia să moară. Era încă un profesor de psihologie foarte respectat de la Universitatea Harvard. Încă putea citi și scrie și încă

putea merge la baie cum se cuvine. Mai avea timp. Şi trebuia să-i spună lui John.

Stătea aşezată pe canapea, cu o pătură gri în poală, îmbrăţişându-şi genunchii, simţind că-i vine să vomite. John şedea pe marginea fotoliului din faţa ei, complet nemişcat.

— Cine ţi-a spus asta? a întrebat el.

— Dr. Davis, un neurolog de la Mass General.

— Un neurolog. Când?

— Acum zece zile.

John şi-a întors capul şi şi-a răsucit verigheta pe deget, cercetând varul de pe pereţi. Alice îşi ţinea respiraţia, aşteptând ca el să o privească din nou. Poate că niciodată nu se va mai uita la ea la fel. Şi poate că ea nu va mai respira niciodată. S-a îmbrăţişat şi mai strâns.

— Ali, doctorul se înşală.

— Nu se înşală.

— Nu e nimic în neregulă cu tine.

— Ba da. Uit lucruri.

— Toată lumea uită. Niciodată nu ţin minte unde îmi pun ochelarii. Oare doctorul ăsta mă va diagnostica şi pe mine cu Alzheimer?

— Genul de probleme pe care le am eu nu sunt normale. Nu e vorba doar de uitatul ochelarilor.

— OK, aşadar, uiţi lucruri, dar eşti la menopauză, eşti stresată, iar moartea tatălui tău probabil că a stârnit din nou tot felul de sentimente cu privire la mama ta şi la Anne. Probabil eşti deprimată.

— Nu sunt deprimată.

— De unde ştii? Eşti doctor? Ar trebui să-ţi consulţi propriul doctor, nu pe acest neurolog.

— L-am consultat.

— Spune-mi exact ce ţi-a spus.

— Nu crede că ar fi depresie sau menopauză. De fapt, nu a avut o explicație concretă. A spus că probabil nu mă odihnesc destul. Mi-a cerut să aşteptăm şi să ne revedem peste câteva luni.

— Vezi, nu te îngrijeşti destul!

— Nu e neurolog, John. Dorm suficient. Şi asta se întâmpla în noiembrie. Au trecut câteva luni şi situația nu se îmbunătățeşte. Se înrăutățeşte.

Alice îi cerea să creadă, într-o singură discuție dintr-o conversație, tot ceea ce ea nega de câteva luni. A început cu un exemplu cunoscut de John.

— Îți aminteşti că nu am mers la Chicago?

— Asta mi se putea întâmpla şi mie sau oricărei alte persoane pe care o cunoaştem. Avem programul groaznic de încărcat.

— Întotdeauna am avut programul încărcat, dar niciodată nu am uitat să plec la aeroport. Nu e ca şi când am pierdut avionul, pur şi simplu am uitat cu desăvârşire de conferință, deşi mă pregătisem toată ziua pentru ea.

John aştepta. Erau secrete uriaşe despre care el n-avea habar.

— Uit cuvinte. Am uitat cu desăvârşire subiectul cursului pe care trebuia să-l predau, asta de când am ieşit din birou şi până am ajuns la sala de curs. Dimineața îmi scriu lista de mementouri, iar după-masa nu mai pot descifra semnificația din spatele cuvintelor notate.

Alice îi citea neîncrederea în privire. Oboseală excesivă, stres, anxietate. Normal, normal, normal.

— Nu am făcut budinca în Ajunul Crăciunului pentru că nu am fost în stare. Nu mi-am amintit niciun pas al rețetei. Dispăruse, pur şi simplu, or, de când sunt copilă, am făcut acel desert din minte, în fiecare an.

Alice prezenta un caz surprinzător de solid, împotriva ei înseşi. Un juriu format din colegi de-ai ei ar fi fost deja convins. Dar John o iubea.

— Eram în faţă la Nini's, în Harvard Square, şi habar n-aveam cum să ajung acasă. Nu îmi dădeam seama unde mă aflu.

— Când s-a întâmplat asta?

— În septembrie.

Alice l-a făcut să vorbească, dar nu a putut învinge hotărârea lui în a-i apăra integritatea sănătăţii mintale.

— Şi astea sunt doar câteva exemple. Mi-e frică să mă gândesc că uit ceva de care probabil nici nu-mi dau seama.

Expresia feţei lui s-a schimbat, ca şi cum ar fi găsit ceva cu potenţială semnificaţie în mâzgăliturile gen Rorschach[1] pe una din imaginile lui ARN[2].

— Soţia lui Dan, a rostit el, mai mult pentru sine decât pentru ea.

— Poftim? a întrebat Alice.

Ceva s-a întâmplat. Şi ea şi-a dat seama de asta. Posibilitatea ca Alice să aibă Alzheimer s-a strecurat pe furiş, slăbindu-i lui John încrederea.

— Trebuie să mă documentez puţin şi apoi vreau să vorbesc cu neurologul tău.

Fără să se uite la ea, s-a ridicat şi s-a dus direct în birou, lăsând-o singură pe canapea, îmbrăţişându-şi genunchii, simţind că-i vine să vomite.

---

[1] Teste Rorschach — teste psihologice purtând numele psihologului german Hermann Rorschach, care le-a inventat în 1921, şi constând în analizarea interpretării pe care o dau pacienţii unor imagini formate de pete de cerneală (*N. red.*)

[2] Acid ribonucleic (*N.red.*)

Februarie 2004

Vineri:
Ia-ți medicamentele de dimineață ✓
Ședință de departament, 9:00, sala 545 ✓
Răspunde la e-mailuri ✓
Predă Cursul de Motivație & Emoții, 13:00, Science Center, Amfiteatrul B (cursul „Homeostazia și pulsiunile") ✓
Programare la consilierul de genetică (John are detaliile)
Ia-ți medicamentele de seară

Stephanie Aaron era consilierul de genetică afiliat Secției de Tulburări de Memorie de la Mass General Hospital. Avea părul negru, lung până pe umeri, și sprâncene arcuite care sugerau interes și curiozitate. I-a întâmpinat cu un zâmbet călduros.

— Așadar, spuneți-mi ce vă aduce la mine, a zis Stephanie.

— Soția mea a fost de curând diagnosticată cu boala Alzheimer și am dori să o testăm pentru mutațiile APP, PS1 și PS2.

John își făcuse temele. Își petrecuse ultimele săptămâni îngropat în studii despre etiologia moleculară a

bolii Alzheimer. Proteinele rătăcitoare provenite de la oricare dintre cele trei mutaţii de gene erau bine cunoscuţii răufăcători responsabili pentru cazurile de instalare precoce a bolii.

— Alice, spune-mi, te rog, ce speri să afli în urma acestor teste? a întrebat Stephanie.

— Păi, mi se pare o cale raţională de a încerca să îmi confirm diagnosticul. În mod cert mai raţională decât o biopsie a creierului sau o autopsie.

— Crezi că ai fost diagnosticată greşit?

— Credem că este, într-adevăr, o posibilitate de luat în calcul, a spus John.

— OK, mai întâi, să vedem ce ar însemna, în cazul tău, un test genetic pozitiv ori negativ. Aceste mutaţii se manifestă complet independent. Dacă rezultatele vor fi pozitive pentru mutaţii de APP, PS1 sau PS2, aş spune că avem o confirmare fără dubii a diagnosticului. Dacă totuşi rezultatele sunt negative, lucrurile se complică un pic. Nu putem interpreta cu certitudine ce ar însemna lucrul acesta. Aproximativ cincizeci la sută dintre persoanele cu debut precoce de Alzheimer nu prezintă nicio mutaţie la niciuna dintre cele trei gene. Asta nu înseamnă că nu au Alzheimer sau că boala nu are fundament genetic, doar că nu ştim încă în care dintre gene se află mutaţia.

— În cazul persoanelor de vârsta ei, această cifră nu este undeva în jur de zece la sută? a întrebat John.

— Într-adevăr, pentru o persoană de vârsta ei cifrele sunt un pic mai mici. Dar dacă rezultatele lui Alice sunt negative, nu vom putea spune, din nefericire, că în mod sigur nu are această boală. E posibil să se încadreze în acel procentaj mai mic de oameni de această vârstă care au o mutaţie la o genă încă neidentificată.

Ipoteza era destul de plauzibilă, dacă nu chiar mai mult, mai ales dacă era asociată cu opinia doctorului Davis. Alice ştia că John înţelegea toate aceste lucruri, dar interpretarea lui îmbrăţişa ipoteza nulă[1] „Alice nu are boala Alzheimer, viețile noastre nu sunt distruse", pe când interpretarea lui Stephanie nu făcea asta.

— Alice, înţelegi? a întrebat Stephanie.

Deşi în acel context întrebarea era legitimă, Alice s-a simţit indignată şi a întrezărit substratul conversaţiilor din viitorul ei. Avea capacitatea de a înţelege ce i se spune? Creierul îi era prea afectat şi era prea tulburată pentru a încuviinţa? Lumea i se adresase întotdeauna cu mare respect. Dacă potenţialul ei intelectual va fi treptat înlocuit cu o boală mintală, marele respect cu ce va fi înlocuit? Cu milă? Bunăvoinţă? Stinghereală?

— Da, a răspuns Alice.

— De asemenea, vreau să înţelegi că, dacă rezultatele arată o mutaţie, diagnosticul genetic nu va schimba nimic în ceea ce priveşte tratamentul sau prognosticul primite.

— Înţeleg.

— Bine. Atunci haideţi să vedem câteva informaţii despre familia ta. Alice, părinţii sunt în viaţă?

— Nu. Mama mea a murit într-un accident de maşină când avea patruzeci şi unu de ani, iar tatăl meu a murit anul trecut, la vârsta de şaptezeci şi unu de ani, în urma unei insuficienţe hepatice.

— Cum le funcţiona memoria când trăiau? A dat vreunul dintre ei semne de demenţă sau schimbări de personalitate?

---

[1] Ipoteză care postulează absenţa unor deosebiri ce pot apărea în orice problemă de comparare statistică. (*N. red.*)

— Mama mea a fost sănătoasă tun. Tatăl meu a fost alcoolic toată viaţa. A fost întotdeauna un om liniştit, dar, pe măsură ce a îmbătrânit, a devenit extrem de schimbător şi era aproape imposibil să ai o conversaţie coerentă cu el. Cred că în ultimii ani nici nu mă mai recunoştea.

— A fost vreodată consultat de un neurolog?

— Nu. Am presupus că era din cauza băuturii.

— Când ai spune că au început aceste schimbări?

— Cam pe când avea vreo cincizeci şi ceva de ani.

— Era beat mort în fiecare zi. A murit de ciroză, nu de Alzheimer, a spus John.

Alice şi Stephanie s-au oprit şi au căzut de acord, tacit, să-l lase pe John să creadă ce voia, iar ele au trecut mai departe.

— Aveţi fraţi sau surori?

— Singura mea soră a murit la şaisprezece ani în acel accident de maşină, împreună cu mama. Nu am alţi fraţi.

— Dar mătuşile, unchii, verişorii, bunicii?

Alice i-a împărtăşit puţinele informaţii despre viaţa şi moartea bunicilor ei şi ale altor rude.

— OK, dacă nu mai aveţi întrebări, va veni o asistentă şi va preleva o mostră de sânge. O s-o trimitem la laborator şi cam în două săptămâni ar trebui să avem rezultatele.

Alice s-a mulţumit să privească pe geamul maşinii cât timp au parcurs Storrow Drive. Afară era foarte frig, la 17:30 se întunecase deja şi nu zărea pe nimeni înfruntând frigul de-a lungul râului Charles. Niciun semn de viaţă. John oprise radioul. Nu era nimic care s-o smulgă din gândurile despre ADN-ul degradat şi ţesuturile cerebrale necrozate.

— Testul va fi negativ, Ali.

— Dar asta nu va schimba cu nimic situaţia. Nu va însemna că n-am Alzheimer.

— Nu, din punct de vedere tehnic, dar lasă mult loc pentru explorarea altor diagnosticuri.

— Ce alt diagnostic? Ai vorbit cu dr. Davis. Deja m-a testat pentru orice cauză de demenţă la care te-ai putea gândi.

— Uite ce e, cred că te-ai pripit când ai consultat un neurolog. El se uită la simptomele tale şi spune că e Alzheimer, dar este format să vadă asta, şi nu înseamnă neapărat că are dreptate. Îţi aminteşti când te-ai lovit la genunchi anul trecut? Dacă te-ai fi dus la un chirurg ortoped, ar fi spus că ai un ligament rupt sau un cartilaj uzat şi ar fi vrut să te opereze. Este chirurg şi vede rezolvări chirurgicale. Dar tu n-ai mai alergat câteva săptămâni, te-ai odihnit, ai luat ibuprofen şi te-ai făcut bine. Cred că eşti stresată şi epuizată, cred că schimbările hormonale cauzate de menopauză îţi zdruncină şi îţi dau peste cap funcţiile organismului şi cred că eşti şi deprimată. Ali, nu trebuie decât să le luăm pe rând, una câte una.

John părea să aibă dreptate. Nu se putea ca cineva de vârsta ei să aibă boala Alzheimer. Alice era la menopauză şi era epuizată. Şi poate că era deprimată. Asta ar fi explicaţia şi de ce nu a respins mai abitir diagnosticul, de ce n-a luptat din răsputeri să se opună chiar şi sugerării unei astfel de sorţi nefaste. Categoric nu-i stătea în fire să renunţe fără luptă. Poate că era stresată, epuizată, la menopauză şi deprimată. Poate că nu avea boala Alzheimer.

Joi:
7:00 Ia-ţi medicamentele de dimineaţă ✓
Termină revizuirea materialelor pentru Conferinţa de Psihonomie ✓

11:00 Întâlnire cu Dan în biroul meu ✓
12:00 Prânz de lucru, sala 700 ✓
15:00 Programare la consilierul de genetică (John are detaliile)
20:00 Ia-ţi medicamentele de seară

Când au intrat, Stephanie era aşezată la birou, dar de această dată nu le-a zâmbit.

— Înainte de a discuta rezultatele, aţi dori să mai reluăm orice altă informaţie despre care am vorbit data trecută? a întrebat ea.

— Nu, a răspuns Alice.

— Încă doriţi să aflaţi rezultatele?

— Da.

— Alice, îmi pare rău să-ţi spun, dar rezultatele sunt pozitive pentru mutaţia PS1.

Ei bine, asta a fost, Alice avea dovada de netăgăduit servită drept în faţă, fără menajamente, fără ocolişuri, fără dulcegării. Şi o ardea până în străfundurile fiinţei ei. Şi-ar putea pregăti un cocktail de substitut de estrogen, Xanax şi Prozac, şi-ar putea petrece următoarele şase luni la Canyon Ranch, dormind douăsprezece ore pe zi, dar aceste lucruri nu ar schimba cu nimic situaţia. Avea Alzheimer. Voia să se uite la John, dar nu găsea puterea să se întoarcă spre el.

— După cum am vorbit, această mutaţie este autozomal[1] dominantă, asociată cu dezvoltarea anumitor forme ale bolii Alzheimer, aşadar, acest rezultat întăreşte diagnosticul pe care l-aţi primit deja.

— Care este rata de rezultate greşite a laboratorului? Care este numele laboratorului? a întrebat John.

---

[1] Mutaţie localizată pe cromozomi (*N. red.*)

— Se numeşte Athena Diagnostics şi menţionează o rată de precizie de nouăzeci şi nouă la sută în detectarea acestei mutaţii.

— John, rezultatul este pozitiv, a spus Alice.

De data aceasta l-a privit. Chipul lui, de obicei colţuros şi hotărât, părea acum cu totul prăbuşit, de nerecunoscut pentru Alice.

— Îmi pare rău, ştiu că speraţi să nu fie acest diagnostic.

— Ce înseamnă acest lucru pentru copiii noştri? a întrebat Alice.

— Într-adevăr, sunt multe de avut în vedere. Ce vârstă au?

— Douăzeci şi ceva.

— Aşadar, încă nu ne aşteptăm să arate vreun simptom. Fiecare dintre ei are un risc de cincizeci la sută să moştenească această mutaţie, care prezintă un risc de sută la sută de a provoca boala. Există posibilitatea unui test genetic presimptomatic, dar sunt multe de luat în calcul. Oare ar dori să îşi trăiască viaţa ştiind că pot dobândi boala? Cum le va schimba viaţa acest rezultat? Dacă unul dintre ei obţine un rezultat pozitiv, iar altul, un rezultat negativ, cum va afecta acest lucru relaţia dintre ei? Alice, ei ştiu de diagnosticul tău?

— Nu.

— Ar trebui să te gândeşti să le spui cât mai repede. Ştiu că este prea mult dintr-odată, mai ales că voi înşivă încă vă luptaţi să o acceptaţi. Dar având în vedere că vorbim despre o boală progresivă, îţi poţi face planuri să le spui mai târziu, dar este posibil să n-o poţi face aşa cum ţi-ai fi dorit. Sau poate te gândeşti să o laşi în seama lui John?

— Nu, le vom spune împreună, a răspuns Alice.

— Vreunul dintre copiii voştri are la rândul lui copii?

Anna şi Charlie.

— Încă nu, a spus Alice.

— Dacă îşi doresc, această informaţie le-ar putea fi foarte preţioasă. Iată câteva lucruri de ştiut pe care vi le-am pregătit pentru ei, dacă doriţi. De asemenea, vă las cartea mea de vizită şi cea a unui terapeut foarte bun în consilierea familiilor care au trecut prin experienţa scanării genetice şi a stabilirii diagnosticului. Aveţi alte întrebări la care v-aş putea răspunde acum?

— Nu, nu îmi vine în minte niciuna.

— Îmi pare rău că nu v-am putut da veştile pe care le doreaţi.

— Şi mie.

Niciunul dintre ei nu a scos o vorbă. S-au urcat în maşină, John a plătit parcarea şi au parcurs în tăcere drumul spre Storrow Drive. De două săptămâni, temperaturile, mult sub zero, se simţeau şi mai coborâte, din cauza vântului rece. Alergătorii erau nevoiţi să stea la adăpost şi, fie să alerge pe benzi, fie, pur şi simplu, să aştepte vremea frumoasă. Alice ura benzile de alergare. Stătea pe locul din dreapta şi aştepta ca John să spună ceva. Dar John nu a spus nimic, ci a plâns tot drumul spre casă.

Martie 2004

Alice a deschis compartimentul pentru ziua de luni al distribuitorului de medicamente şi şi-a vărsat în căuşul palmei cele şapte mici tablete. John a intrat cu treabă în bucătărie, dar văzând ce ţinea în mână, a făcut cale întoarsă şi a ieşit, ca şi cum ar fi dat peste maică-sa, goală-puşcă. John refuza să o vadă luându-şi medicamentele. Putea să fie în mijlocul unei propoziţii, în mijlocul unei conversaţii, dacă Alice îşi scotea cutia cu medicamentele săptămânale, el părăsea încăperea. Se încheia orice discuţie.

Alice a înghiţit tabletele cu trei guri de ceai foarte fierbinte şi şi-a ars gâtlejul. Nici pentru ea nu era tocmai plăcută această experienţă. S-a aşezat la masa din bucătărie, a suflat în ceai şi l-a auzit pe John tropăind prin dormitorul de deasupra.

— Ce cauţi? a strigat Alice.

— Nimic, a ţipat el.

Probabil ochelarii. În ultima lună, de când fuseseră la consilierul de genetică, John nu-i mai ceruse ajutorul ca să-şi găsească ochelarii sau cheile, deşi Alice ştia că încă se chinuieşte să le dea de urmă.

John a intrat în bucătărie cu paşi iuţi şi nerăbdători.

— Pot să te ajut? a întrebat Alice.

— Nu, sunt bine.

Alice se întreba de unde îi venea lui John această nouă îndărătnică independenţă. Oare încerca să o cruţe de povara mentală a căutării lucrurilor rătăcite de el? Oare se antrena pentru un viitor fără ea? Oare îi era prea ruşine să ceară ajutorul unui pacient cu Alzheimer? Alice a băut din ceai, absorbită de tabloul cu un măr şi o pară care atârna pe perete de cel puţin zece ani, auzindu-l pe John în spatele ei cum frunzărea prin corespondenţa şi hârtiile de pe blatul de bucătărie.

A trecut pe lângă ea, îndreptându-se spre holul de la intrare. Alice a auzit deschizându-se uşa de la dulap. A auzit închizându-se uşa de la dulap. A auzit sertarele de la masa din hol deschizându-se şi închizându-se.

— Eşti gata? a întrebat John.

Şi-a terminat ceaiul şi s-au întâlnit pe hol. John era cu haina pe el, cu ochelarii traşi peste părul răvăşit şi cu cheile în mână.

— Da, a răspuns Alice şi l-a urmat afară.

Începutul primăverii în Cambridge era înşelător şi nestatornic. Copacii nu înmuguriseră încă, nu răsărise nicio lalea mai curajoasă sau destul de prostuţă încât să scoată capul din stratul de zăpadă vechi de o lună, cu o pojghiţă îngheţată deasupra, şi nu se auzea niciun brotăcel de primăvară orăcăind undeva, în fundal. Pe marginea străzilor încă mai erau mormane de zăpadă înnegrite de praf şi fum. Dacă se topea ceva în timpul dezmorţelii uşor călduţe de la amiază, îngheţa la loc mai târziu, odată cu scăderea temperaturii, transformând aleile din Harvard Yard şi trotuarele din oraş în piste înşelătoare de gheaţă

neagră. Data din calendar îi făcea pe toți să se simtă mâhniți și trădați, conștienți că altundeva era deja primăvară și că, acolo, oamenii purtau deja haine cu mânecă scurtă și se trezeau în ciripitul măcăleandrilor. Aici, frigul și mizeria nu se dădeau duse și singurele păsări pe care le-a auzit când au intrat în campus au fost ciorile.

John fusese de acord să meargă cu ea pe jos în fiecare dimineață, la Harvard. Alice îi spusese că nu vrea să riște să se rătăcească. De fapt, nu voia decât să retrăiască acel timp petrecut alături de el, voia să își reia vechiul lor obicei matinal. Din păcate, socotind că riscul de a fi loviți de mașini era mai mic decât acela de a se lovi, alunecând pe trotuarele înghețate, mergeau în șir indian unul în spatele celuilalt, fără să-și vorbească.

Îi intrase o pietricică în cizma dreaptă. Se gândea dacă să se oprească să o scoată sau să aștepte până vor ajunge la Jerri's. Pentru a scoate pietricica din cizmă, ar fi trebuit să stea într-un picior pe stradă, în timp ce l-ar lăsa pe celălalt pradă frigului. Mai aveau două străzi și a hotărât să îndure.

Aflat pe Mass Ave, cam la jumătatea distanței dintre Porter Square și Harvard Square, Jerri's devenise pentru dependenții cronici de cafeină aproape o instituție a Cambridge-ului, și asta cu mult înainte de invazia Starbucks. Meniul de cafele, ceaiuri, produse de patiserie și sandviciuri era scris cu cretă, cu litere mari, pe panoul din spatele tejghelei și rămăsese neschimbat de pe vremea când Alice era doctorandă. Doar prețurile din dreptul produselor fuseseră modificate de curând, subliniate cu cretă într-un cadran dreptunghiular, ca o gumă de șters, și scrise de o mână diferită de cea care scrisese oferta din stânga. Alice studia perplexă panoul.

— Bună dimineaţa, Jess, o cafea şi o prăjitură scone[1] cu scorţişoară, te rog, a spus John.

— Şi pentru mine la fel, a completat Alice.

— Nu-ţi place cafeaua, a spus John.

— Ba da, îmi place.

— Nu, nu-ţi place. Pentru ea un ceai cu lămâie.

— Vreau o cafea şi o prăjitură scone.

Jess s-a uitat la John să vadă dacă schimbă comanda, dar schimbul de replici se terminase.

— În regulă, două cafele şi două prăjituri scone, a reluat Jess.

Afară, Alice a sorbit o gură de cafea. Era înţepătoare şi neplăcută la gust, fără legătură cu mirosul ei delicios.

— Deci, cum e cafeaua? a întrebat John.

— Minunată.

În timp ce străbăteau campusul, Alice şi-a băut cafeaua pe care o detesta, doar pentru a-i face lui în ciudă. Abia aştepta că fie singură la ea în birou, unde putea să arunce ceea ce îi mai rămăsese din acea băutură mizerabilă. În plus, voia cu disperare să-şi scoată pietricica din cizmă.

Cu cizmele scoase şi cu cafeaua în gunoi, primul lucru pe care l-a făcut a fost să îşi verifice Inboxul. A deschis un mesaj de la Anna.

Bună, mamă,

Ne-ar face plăcere să venim la cină, dar avem o săptămână cam grea, având în vedere procesul lui Charlie. Ce zici dacă o lăsăm pe săptămâna

[1] Prăjitură tradiţională în spaţiul anglo-saxon, asemănătoare cu o chiflă, care poate fi umplută cu topping dulce sau sărat. (*N. red.*)

viitoare? Ce zile sunt mai potrivite pentru tine şi tata? Noi putem oricând, mai puţin joi şi vineri.
Anna

Alice avea privirea ţintită în jos pe ecranul computerului, la cursorul pâlpâitor care aştepta cu ironie, şi încerca să îşi găsească vorbele potrivite pentru a-i răspunde Annei. Transpunerea gândurilor sale în cuvinte, în scris de mână sau la calculator îi cerea adeseori un efort conştient şi perseverenţă calmă. Şi nu avea prea multă încredere în scrierea cuvintelor pentru a căror măiestrie fusese în trecut răsplătită cu cele mai prestigioase premii şi cu laudele profesorilor.

A sunat telefonul.

— Bună, mamă.

— Ce bine, tocmai îţi răspundeam la e-mail.

— Nu ţi-am scris niciun e-mail.

Nesigură pe sine, Alice a recitit mesajul de pe ecran.

— Tocmai l-am citit. Charlie are un proces săptămâna asta...

— Mamă, sunt Lydia.

— Ah, ce faci atât de devreme?

— Acum mă trezesc mereu devreme. Am vrut să vă sun aseară, dar era prea târziu pentru ora voastră. Tocmai am primit un rol extraordinar într-o piesă care se numeşte *Memoria apei*. O regizează un tip fenomenal şi o să avem şase reprezentaţii, în mai. Cred că o să fie foarte bine, iar cu regizorul ăsta toţi ochii vor fi pe noi. Speram ca tu şi tata să veniţi să mă vedeţi jucând...?

Judecând după tonul ascendent al Lydiei şi după pauza care a urmat, Alice ştia că era rândul ei să vorbească, dar încă digera tot ce îi spusese fiica ei. Pentru că nu-i

vedea pe cei cu care vorbea, conversaţiile la telefon o depăşeau de multe ori. Câteodată, cuvintele treceau pe lângă ea, simţea că îi este greu să urmărească sau să anticipeze schimbările bruşte de subiect, iar puterea ei de înţelegere avea de suferit. Chiar dacă şi scrisul avea dificultăţile lui, le putea ascunde pentru că nu era nevoită să răspundă în timp real.

— Dacă nu vrei, poţi să-mi spui direct, a auzit-o Lydia.

— Nu, vreau, dar...

— Sau eşti prea ocupată, nu contează. Am ştiut eu că mai bine îl sunam pe tata.

— Lydia...

— Nu mai contează, trebuie să plec.

Lydia a închis. Alice tocmai era pe cale să-i spună că trebuia să se consulte cu John, că dacă el se putea elibera de la laborator, i-ar face plăcere să vină. Totuşi, dacă John nu putea merge, ea nu ar fi luat singură un avion până în celălalt capăt al ţării, şi ar fi trebuit să inventeze o scuză. De teamă să nu se piardă sau să aibă stări de confuzie departe de casă, evitase călătoriile. Refuzase invitaţia de a ţine o prezentare, luna viitoare, la Duke University, şi aruncase formularele de înscriere pentru o conferinţă de lingvistică la care fusese prezentă în fiecare an de când era doctorandă. Voia să vadă piesa în care juca Lydia, dar, de această dată, prezenţa ei era la cheremul disponibilităţii lui John.

Alice ţinea receptorul în mână, cu gândul să o sune înapoi pe Lydia. Apoi l-a pus în furcă, gândindu-se la o variantă mai bună. A închis fereastra cu răspunsul nescris pentru Anna şi a deschis o nouă fereastră, pentru a-i scrie un e-mail Lydiei. S-a uitat ţintă la cursorul pâlpâind, cu degetele îngheţate deasupra tastaturii. Astăzi bateria creierului ei se mişca foarte greu.

— Haide, s-a îndemnat, dorind să-şi poată conecta mintea la nişte cabluri electrice care să-i dea un impuls rapid, puternic.

Azi nu avea timp pentru Alzheimer. Avea de răspuns la e-mailuri, de scris o propunere de proiect pentru finanţare, de predat un curs şi de mers la un seminar. Apoi, la sfârşitul zilei, să alerge. Poate că alergarea îi va limpezi mintea.

Alice şi-a vârât în şosetă un colţ de hârtie cu numele, adresa şi numărul de telefon de acasă. Desigur, dacă ar fi atât de confuză încât să nu-şi amintească drumul spre casă, probabil că nu ar avea nici prezenţa de spirit să-şi amintească de informaţiile utile pe care le avea cu ea. Dar era o precauţie pe care şi-o lua, totuşi.

Alergarea devenea tot mai puţin eficientă în limpezirea gândurilor ei. De fapt, în ultimele zile, simţise că alerga mai degrabă fizic după răspunsurile la un şir interminabil de întrebări fugare. Şi, oricât de mult efort depunea, nu reuşea să le ajungă din urmă.

Ce ar trebui să fac? Îşi lua medicamentele, dormea între şase şi şapte ore pe noapte şi îşi vedea de viaţa cotidiană obişnuită de la Harvard. Se simţea de parcă ar fi făcut o potlogărie, pozând drept profesor la Harvard care nu suferă de o boală neurodegenerativă progresivă, muncind în fiecare zi ca şi cum totul ar fi fost normal şi ar fi continuat să fie astfel.

În viaţa unui profesor nu prea erau indici de performanţă sau responsabilităţi zilnice. Nu avea de ţinut registre contabile, nici de meşterit ceva la normă, nici de înmânat vreun raport scris. Era loc de greşeli, dar cât? În cele din urmă, starea i se va deteriora până la un punct în

care acest lucru va fi vizibil şi nu va mai fi tolerat. Voia să părăsească Harvardul înainte de a ajunge acolo, înainte să apară bârfele şi mila, dar nu avea nici cea mai vagă idee când se va întâmpla acest lucru.

Şi cu toate că gândul de a zăbovi prea mult o înspăimânta, perspectiva de a părăsi Harvardul o înspăimânta cu mult mai mult. Cine era ea dacă n-ar mai fi fost profesor de psihologie la Harvard?

Ar trebui să petreacă cât mai mult timp posibil cu John şi cu copiii? Practic vorbind, ce ar însemna acest lucru? Să stea lângă Anna în timp ce îşi scrie pledoariile, să-l însoţească pe Tom în timpul vizitelor medicale, să o privească pe Lydia în timpul orelor de actorie? Cum le va spune că fiecare dintre ei are un risc de cincizeci la sută să treacă prin aşa ceva? Dacă o vor învinovăţi şi o vor urî la fel cum ea îl învinovăţeşte şi urăşte pe tatăl ei?

Era prea devreme ca John să se pensioneze. Cât timp putea să-şi ia liber fără să îşi compromită propria carieră? Dar ea, cât timp mai avea la dispoziţie? Doi ani? Douăzeci de ani?

Deşi boala Alzheimer are tendinţa să progreseze mai rapid la pacienţii cu forme de instalare precoce decât la cei cu instalare târzie, pacienţii cu debut precoce trăiesc de obicei cu boala mai mulţi ani, pentru că aceasta se instalează într-un corp relativ tânăr şi sănătos. Alice ar putea trăi mult până să ajungă la un sfârşit crunt. Va fi incapabilă să se hrănească singură, să vorbească, să-l recunoască pe John şi pe propriii ei copii. Se va gârbovi până va ajunge la poziţia fetală şi, pentru că va uita cum să înghită, va face pneumonie. Iar John, Anna, Tom şi Lydia vor cădea de acord să nu-i dea nici măcar nişte

simple antibiotice, doborâți de vina de a se simți uşurați că, în sfârşit, a apărut ceva care s-o ucidă.

S-a oprit din alergat, s-a aplecat şi a vomitat lasagna pe care o mâncase la prânz. Vor mai trece câteva săptămâni până ce zăpada se va topi şi o va spăla de-acolo.

Alice ştia exact unde se afla. Era în drum spre casă, în fața bisericii episcopale Toți Sfinții, doar la câteva străzi distanță de locuința ei. Ştia exact unde se afla, dar, cu toate acestea, niciodată în viața ei nu se simțise mai pierdută. Clopotele bisericii au început să bată în ritmul unei melodii care-i amintea de ceasul bunicilor. A răsucit mânerul rotund, de fier, al uşii stacojii, şi a păşit înăuntru.

Se simțea uşurată văzând că nu era nimeni în biserică, fiindcă nu-i era prea limpede nici ce căuta ea acolo. Mama ei fusese evreică, dar tatăl insistase ca ea şi Anne să fie crescute în rit catolic. Aşadar, în copilărie, mersese la slujbă în fiecare duminică, se spovedise, se împărtăşise şi, în cele din urmă, primise confirmarea, dar pentru că mama ei nu participase niciodată la aceste evenimente, Alice începuse, încă de la o vârstă fragedă, să pună la îndoială validitatea acestor credințe. Şi pentru că nu primise un răspuns satisfăcător nici de la tatăl ei, nici de la Biserica Catolică, Alice nu a crezut niciodată cu adevărat.

Lumina de la felinarele de pe stradă răzbătea prin vitraliile gotice limpezindu-i calea cât să vadă întregul interior al bisericii. Pe fiecare dintre vitralii, Isus, înveşmântat în roşu şi alb, apărea ca păstor sau tămăduitor săvârşind o minune. În dreapta altarului se putea citi: DUMNEZEU ESTE ADĂPOSTUL ŞI SPRIJINUL NOSTRU, UN AJUTOR CÂND EŞTI ÎN NEVOIE.

Alice nu putea fi într-o nevoie mai mare şi voia atât de mult să ceară ajutor. Dar se simţea ca o intrusă, o necredincioasă care nu merita ajutor. Cine era ea, să ceară sprijin de la un Dumnezeu în care nu ştia dacă mai crede, într-o biserică despre care nu ştia nimic?

A închis ochii, ascultând ecoul îndepărtat al zgomotelor străzii, precum valurile liniştitoare ale unui ocean, şi a încercat să-şi deschidă sufletul. Nu ştia să spună cât a stat, aşezată pe bancheta cu perniţe de catifea, în biserica întunecată şi rece, aşteptând un răspuns care nu a venit. A stat mai mult, sperând că va apărea un preot sau un enoriaş şi o va întreba motivul pentru care se afla acolo. Acum avea o explicaţie. Dar nu a venit nimeni.

Şi-a amintit de cărţile de vizită pe care le primise de la dr. Davis şi Stephanie Aaron. Poate că ar trebui să vorbească cu asistentul social şi cu terapeutul. Poate că o vor putea ajuta. Apoi, cu o luciditate clară şi simplă, a primit răspunsul:

Vorbeşte cu John.

Alice a fost luată pe nepregătite de atacul care o aştepta când a intrat pe uşă.

— Unde ai fost? a întrebat-o John.

— Am fost să alerg.

— Ai alergat în tot acest timp?

— Am fost şi la biserică.

— La biserică? Nu înţeleg, Ali. Uite cum stă treaba, tu nu bei cafea şi nu mergi la biserică.

Alice i-a simţit mirosul de alcool din respiraţie.

— Ei bine, azi am mers.

— Trebuia să cinăm cu Bob şi Sarah. Am fost nevoit să-i sun şi să anulăm întâlnirea, ai uitat?

Cină cu prietenii lor Bob şi Sarah. Era trecută în agenda ei.

— Am uitat. Am Alzheimer.

— Habar n-aveam unde eşti, dacă te-ai rătăcit. Trebuie să începi să-ţi iei tot timpul telefonul mobil cu tine.

— Nu pot să mi-l iau cu mine când alerg, nu am buzunare.

— Atunci lipeşte-ţi-l cu scotch pe frunte, nu-mi pasă, nu mai vreau să trec prin aşa ceva de fiecare dată când uiţi că trebuie să fii într-un anumit loc.

Alice s-a dus după el în sufragerie. John s-a aşezat pe canapea, cu băutura în mână, dar nu şi-a ridicat ochii spre ea. Picăturile de sudoare de pe fruntea lui se prelingeau la fel ca picăturile de pe paharul aburit cu whisky. Alice a ezitat, dar apoi i s-a aşezat în poală, i-a pus mâinile în jurul gâtului, cu urechea ei lipită de a lui, şi s-a descărcat.

— Îmi pare atât de rău că am asta. Mă sfâşie gândul că voi ajunge încă şi mai rău. Mă termină gândul că, într-o zi, mă voi uita la acest chip pe care îl iubesc şi nu-l voi mai recunoaşte.

Alice şi-a plimbat degetele peste obrajii lui şi peste bărbie, apoi pe deasupra ridurilor de expresie care, de ceva timp, nu se mai adânciseră în zâmbete. I-a şters sudoarea de pe frunte şi lacrimile din ochi.

— Mi se taie respiraţia numai când mă gândesc. Dar trebuie să ne gândim. Nu ştiu cât timp te voi mai recunoaşte. Trebuie să vorbim despre ceea ce se va întâmpla.

John şi-a dus din nou paharul la gură, l-a băut până la fund, şi apoi a sorbit ultimele picături, scurse din gheaţa topită. A privit-o cu ochii plini de o tristeţe adâncă, înfricoşată, pe care nu i-o mai văzuse niciodată.

— Nu ştiu dacă pot.

Aprilie 2004

Oricât de deştepţi erau, Alice şi John nu puteau pune cap la cap un plan definitiv, pe termen lung. Erau prea multe necunoscute în joc pentru a putea rezolva ecuaţia, iar cea mai importantă era legată de cât de repede va progresa boala. Cu şase ani în urmă îşi luaseră amândoi un an sabatic pentru a scrie *De la molecule la minte*, aşadar, amândoi mai aveau de aşteptat încă un an pentru o nouă perioadă sabatică. Oare ea va rezista atât? Până acum, hotărâseră ca Alice să ducă semestrul până la capăt, să evite pe cât posibil călătoriile şi să-şi petreacă toată vara împreună, la Cape. Nu se puteau gândi mai departe de august.

Şi hotărâseră să nu spună nimic nimănui, cu excepţia copiilor. Acea mărturisire imposibil de evitat, discuţia din cauza căreia agonizaseră cel mai mult, urma să fie dezvăluită în cursul acelei dimineţi, în preajma chiflelor, a salatei de fructe, a frittatei mexicane, a cocktailurilor Mimosa şi a ouălor de ciocolată.

De câţiva ani nu mai fuseseră cu toţii împreună de Paşte. Uneori, Anna petrecea acel sfârşit de săptămână alături de familia lui Charlie, în Pennsylvania, în ultimii

ani, Lydia rămăsese în L.A., iar înainte de asta fusese pe undeva prin Europa, şi acum câţiva ani John fusese la o conferinţă în Boulder. Le luase ceva să o convingă pe Lydia să vină acasă anul acesta. În toiul repetiţiilor pentru piesele în care juca, Lydia spusese că nu îşi permite nici zborul, nici întreruperea programului de pregătire, dar John o convinse că îşi putea cruţa două zile şi-i plătise biletul.

Anna a refuzat un cocktail Mimosa şi un Bloody Mary, în schimb, a dat pe gât un pahar de apă cu gheaţă, ca să spele gustul ouălor de caramel pe care le mâncase ca pe floricele. Înainte ca cineva să bănuiască vreo sarcină, Anna le-a descris cu lux de amănunte procedura de inseminare intrauterină la care era supusă.

— Am fost la un specialist în fertilitate la Brigham şi nu înţelege ce nu este în regulă. Ovulele mele sunt sănătoase, ovulez în fiecare lună, iar sperma lui Charlie este în regulă.

— Anna, serios, nu cred că vor să audă despre sperma mea, a spus Charlie.

— Ei bine, e adevărat şi este atât de frustrant. Am încercat până şi acupunctură, şi nimic. Cu excepţia faptului că nu mai am migrene. Şi cel puţin ştim că ar trebui să pot rămâne însărcinată. Marţi încep injecţiile cu FSH, săptămâna viitoare îmi injectez ceva care îmi va elibera ovulele, iar apoi mă vor insemina cu sperma lui Charlie.

— Anna! a spus Charlie.

— Ei bine, asta o să se întâmple, aşadar, sperăm ca săptămâna viitoare să fiu însărcinată.

Alice a forţat un zâmbet de susţinere, încătuşându-şi spaima în spatele dinţilor încleştaţi. Simptomele bolii Alzheimer nu se manifestau decât după vârsta fertilă,

când gena deformată va fi fost transmisă fără nicio vină următoarei generaţii. Dar dacă ar fi ştiut că poartă această genă, această soartă, în fiecare celulă a corpului ei? Ar fi conceput aceşti copii sau şi-ar fi luat precauţii să îi ferească de boală? Ar fi fost dispusă să rişte ruleta rusească a meiozei[1]? Ochii ei de chihlimbar, nasul acvilin al lui John şi gena ei cu presenilina-1[2]. Desigur, acum nu-şi putea imagina viaţa fără ei. Dar oare înainte de-a avea copii, înainte de-a simţi acest soi de iubire inimaginabilă şi necondiţionată, ar fi decis că era mai bine pentru toţi să nu aibă copii? Anna ce ar decide?

A intrat Tom, cerându-şi scuze pentru că întârziase. Era neînsoţit. Cu atât mai bine. Astăzi ar trebui să fie prezentă doar familia. Şi Alice nu-şi putea aminti numele prietenei lui. Tom a dat târcoale mesei din sufragerie, probabil îngrijorat că ratase bunătăţile, apoi s-a întors rânjind în living, cu o farfurie încărcată bine cu câte puţin din fiecare. S-a aşezat pe canapea lângă Lydia care, cu scenariul în mână şi cu ochii închişi, îşi murmura încet replicile. Erau toţi acolo. Era timpul.

— Eu şi tatăl vostru avem ceva important să vă spunem şi am vrut să fiţi toţi trei de faţă.

L-a privit pe John. El a încuviinţat şi i-a strâns mâna.

— De ceva timp mă confrunt cu probleme de memorie, iar în ianuarie am fost diagnosticată cu boala Alzheimer cu debut precoce.

Ca şi cum cineva l-ar fi dat mai tare, ceasul de pe etajera şemineului ticăia puternic, la fel ca atunci când nu era nimeni acasă. Tom încremenise cu o furculiţă de

---

[1] Tip de diviziune celulară care permite formarea celulelor reproducătoare. (N. *red.*)

[2] Proteină precursoare declanşării bolii (*N. red.*)

frittata între farfurie şi gură. Ar fi trebuit să aştepte până termina şi el de mâncat.

— Sunteţi siguri că e Alzheimer? Aţi consultat şi alţi medici? a întrebat el.

— A făcut testul genetic. Are mutaţie de presenilină-1, a spus John.

— Este autozomal dominantă? a întrebat Tom.

— Da.

John i-a mai spus ceva lui Tom, dar doar din priviri.

— Ce înseamnă chestia asta? Tată, ce i-ai spus, de fapt? a întrebat Anna.

— Înseamnă că şi noi avem un risc de cincizeci la sută să dezvoltăm Alzheimer, a spus Tom.

— Dar copilul meu?

— Nici măcar nu eşti însărcinată, a spus Lydia.

— Anna, dacă ai mutaţia, e la fel şi pentru copiii tăi. Fiecare copil pe care îl ai ar avea un risc de cincizeci la sută de a moşteni boala, a spus Alice.

— Deci, ce facem? Mergem să ne testăm? a întrebat Anna.

— Puteţi să o faceţi, a răspuns Alice.

— Vai de mine, dacă am mutaţia? Atunci şi copilaşul meu poate să o aibă, a spus Anna.

— Probabil că va apărea un tratament până când copiii noştri vor avea nevoie de el, a spus Tom.

— Dar nu la timp pentru noi, asta vrei să spui? Deci copiii mei vor fi bine, dar eu voi fi un zombie fără minte?

— Anna, ajunge! i-a tăiat-o John.

John şi-a încleştat fălcile, iar obrajii i-au luat foc. Cu zece ani în urmă, ar fi trimis-o pe Anna în camera ei. În schimb, acum i-a strâns cu putere mâna lui Alice şi a dat din picior. John devenise neputincios, în atât de multe feluri.

— Îmi cer scuze, a spus Anna.

— E foarte probabil să existe un tratament preventiv până ajungi la vârsta mea. Acesta este unul dintre motivele pentru care merită să ştiţi dacă aveţi mutaţia. Dacă o aveţi, puteţi să urmaţi un tratament cu mult înainte de manifestarea simptomelor şi să sperăm că nu veţi dobândi niciodată boala, a spus Alice.

— Mamă, ce fel de tratament există acum, pentru tine? a întrebat Lydia.

— Păi, m-au pus pe vitamine antioxidante şi aspirină, statină şi două medicamente cu substanţe neurotransmiţătoare.

— Şi astea vor împiedica boala să progreseze? a întrebat Lydia.

— Poate, pentru un timp, nu se prea ştie cu siguranţă.

— Dar ce se ştie despre studiile clinice în curs? a întrebat Tom.

— Investighez această chestiune, a spus John.

John începuse să vorbească cu clinicieni şi oameni de ştiinţă din Boston care făceau cercetări în etiologia moleculară a Alzheimerului, cerându-le opinia cu privire la perspectivele tratamentelor aflate în prezent în studii clinice. Ca biolog, John studia celulele canceroase, nu era neurolog, dar nu îi era greu să înţeleagă felul în care moleculele ucigaşe o luau razna într-un alt sistem. Foloseau acelaşi limbaj — fixarea pe receptori, fosforilare, reglarea transcripţiei, vezicule învelite în clatrină, secretază. Precum un card de membru într-un club exclusivist, faptul că era profesor la Harvard îi oferea imediat credibilitate şi acces la cei mai respectaţi lideri ai comunităţii de cercetare a bolii Alzheimer, din Boston. Dacă exista sau urma să existe un tratament mai bun, cu siguranţă că John l-ar fi găsit pentru Alice.

— Dar, mamă, pari absolut în regulă. Probabil că ai reperat boala într-o fază foarte timpurie, nici nu aş fi bănuit că ar fi vreo problemă, a spus Tom.

— Eu ştiam, a spus Lydia. Nu că ar avea Alzheimer, dar că ceva nu era în ordine.

— De ce? a întrebat Anna.

— De exemplu, câteodată vorbeşte fără sens la telefon şi se repetă de multe ori. Sau nu îşi aminteşte ceva ce i-am spus cu cinci minute în urmă. Şi nu şi-a adus aminte reţeta budincii de Crăciun.

— De când ai observat aceste lucruri? a întrebat John.

— Cam un an, cel puţin.

Alice nu putea nici ea însăşi să-şi amintească indicii cu atât de mult timp în urmă, dar a crezut-o. Şi l-a simţit pe John umilit.

— Trebuie să ştiu dacă o am. Vreau să mă testez. Voi nu vreţi să vă testaţi? i-a întrebat Anna.

— Cred că teama de a nu şti ar fi mult mai rea pentru mine decât să ştiu că o am, chiar şi în cazul în care aş avea-o, a spus Tom.

Lydia a închis ochii. Aşteptau cu toţii. Alice se hrănea cu gândul absurd că ori se întorsese la memorarea replicilor, ori adormise. După nişte momente de linişte stânjenitoare, Lydia a deschis ochii, căci îi venise rândul să vorbească.

— Eu nu vreau să ştiu.

Lydia întotdeauna făcea lucrurile altfel.

În mod bizar, în William James Hall era prea linişte. Lipsea forfota obişnuită a studenţilor pe holuri — studenţi punând întrebări, certându-se, glumind, văitându-se, lăudându-se, flirtând. De obicei, pregătirea sesiunii de

examene de primăvară grăbea retragerea studenţilor din campus spre camerele de cămin şi spre biblioteci, dar mai era o săptămână până atunci. Mulţi dintre cei de la Psihologie Cognitivă erau programaţi să petreacă o zi întreagă în Charlestown, observând studiile practice de RMN. Poate că despre asta este vorba şi astăzi.

Oricare ar fi fost motivul, Alice s-a bucurat că putea să lucreze mult şi fără întreruperi. În drum spre birou hotărâse să nu se oprească la Jerri's pentru ceai, dar acum îşi dorea să o fi făcut. Cafeina i-ar fi fost de folos. A citit articolele din numărul actual al *Jurnalului de Lingvistică*, a stabilit versiunea din acest an a examenului final pentru cursul de Motivaţie şi Emoţii şi a răspuns la toate e-mailurile pe care le neglijase până atunci. Totul fără să fie distrasă de vreun apel telefonic sau vreun ciocănit în uşă.

Până să-şi dea seama că uitase să treacă pe la Jerri's, era deja acasă. Încă râvnea la ceaiul ăla. A intrat în bucătărie şi a pus ibricul pe foc. Ceasul de la cuptorul cu microunde arăta ora 4:22 a.m.

S-a uitat pe fereastră. Vedea întunericul şi propria-i reflexie pe sticlă. Era în cămaşă de noapte.

Bună, mamă,

Inseminarea intrauterină nu a dat roade. Nu sunt însărcinată. Nu sunt atât de necăjită pe cât aş fi crezut că voi fi (iar Charlie pare de-a dreptul uşurat). Să sperăm că şi celălalt test vine negativ. Avem programare pentru asta mâine. După aceea, voi veni cu Tom pe la voi şi vă vom anunţa rezultatele.

Cu dragoste,

Anna

* * *

Şansele ca amândoi să obţină rezultate negative pentru mutaţie scăzuseră de la „puţin probabil" la minime, când Anna şi Tom încă nu ajunseseră acasă, deşi Alice îi aştepta deja cam de o oră. Dacă testele le-ar fi ieşit amândurora negative, consultaţia ar fi fost rapidă, de genul „sunteţi bine amândoi", „vă mulţumim frumos" şi „asta-i tot". Poate că, totuşi, Stephanie întârziase astăzi. Poate că Anna şi Tom stătuseră în sala de aşteptare mai mult decât îşi imaginase Alice.

Şansele scăzuseră de la „minim" la „o valoare infinitezimală" când, în cele din urmă, cei doi au intrat pe uşă. Dacă rezultatele ar fi fost negative, ar fi spus-o imediat sau s-ar fi văzut pe chipurile lor o bucurie sălbatică şi triumfătoare. Însă, mergând spre living, se străduiau să ascundă în spatele aparenţelor ceea ce tocmai aflaseră, prelungind astfel Viaţa-de-dinainte-ca-toate-acestea-să-se-fi-întâmplat, timpul de dinainte de a-i dezvălui acea informaţie cumplită pe care în mod vădit o deţineau.

S-au aşezat unul lângă celălalt pe canapea. Tom în stânga şi Anna în dreapta, la fel cum stăteau pe bancheta din spate a maşinii, când erau copii. Tom era stângaci şi îi plăcea la geam, iar Annei nu îi păsa dacă stătea în mijloc. Acum stăteau mai apropiaţi decât o făcuseră vreodată, iar când Tom se întinse să o ia de mână, Anna nu a strigat: „Maaaamă, Tommy pune mâna pe mine!"

— Nu am mutaţia, a spus Tom.

— Dar eu o am, a completat Anna.

Alice şi-a amintit că, după naşterea lui Tom, se simţise atât de binecuvântată că atinsese idealul — avea câte unul din fiecare. Trecuseră douăzeci şi şase de ani până

ca acea binecuvântare să se preschimbe într-un blestem. Stoicismul ei matern, de faţadă, s-a sfărâmat şi a izbucnit în plâns.

— Îmi pare rău, spuse ea.

— Va fi bine, mamă. După cum ai spus, vor găsi un tratament preventiv, i-a răspuns Anna.

Ironia era izbitoare, s-a gândit Alice mai târziu. Cel puţin aparent, Anna părea să fie cea mai puternică. Ea era cea care îi consola pe toţi. Şi totuşi, situaţia nu a luat-o prin surprindere. Anna era copilul care îi semăna cel mai bine. Avea părul lui Alice, culorile părului lui Alice, temperamentul ei. Dar şi presenilina-1.

— O să continui cu inseminarea in vitro. Am vorbit deja cu doctorul meu şi vor face o diagnosticare genetică înainte de implantarea embrionilor. Vor testa pentru mutaţie o singură celulă a fiecărui embrion şi îi vor implanta doar pe cei care nu o au. Aşadar, vom şti cu certitudine că puştii mei nu vor avea niciodată această boală.

Era o veste foarte bună. Dar în timp ce toţi ceilalţi o savurau, pentru Alice a prins un gust amar. În ciuda mustrărilor de conştiinţă, Alice o invidia pe Anna, fiindcă putea să facă ceea ce ea nu putuse — să îşi apere copiii de rele. Anna nu va fi niciodată în situaţia de-a sta în faţa fiicei sale, a primului ei copil, urmărind-o cum se luptă să înţeleagă vestea că într-o bună zi ar putea avea Alzheimer. Şi-ar fi dorit să fi avut la dispoziţie şi ea aceste progrese în medicina reproducerii. Dar, pe de altă parte, embrionul care s-a dezvoltat pentru a deveni Anna ar fi fost eliminat.

Potrivit spuselor lui Stephanie Aaron, Tom era OK, dar el nu părea aşa. Era palid, răvăşit, fragil. Alice îşi închipuise că un rezultat negativ ar fi fost, pentru oricare dintre ei, o uşurare simplă şi sinceră. Dar ei erau o

familie, uniți prin trecut, ADN şi dragoste. Anna era sora lui mai mare. Îl învățase cum să facă şi să spargă baloane de gumă de mestecat şi întotdeauna i-a dat bomboanele ei de Halloween.

— Cine îi va spune Lydiei? a întrebat Tom.

— Îi spun eu, a răspuns Anna.

Mai 2004

Inițial, Alice se gândise să arunce o privire spre viitor după ce i se dă diagnosticul, dar nu o făcuse. Prăjiturile cu răvaşe, horoscoapele, cărțile de tarot sau azilele pentru bolnavi nu îi stârneau interesul. Deşi era tot mai aproape de el, Alice nu se grăbea să-şi întrevadă viitorul. În dimineața aceea, nu se întâmplase nimic ieşit din comun care să-i stârnească fie curiozitatea, fie curajul să arunce o privire Centrului de îngrijire Mount Auburn Manor. Dar astăzi s-a hotărât să o facă.

Recepția nu a intimidat-o defel. Pe perete atârna un tablou în acuarelă cu o scenă de la ocean, pe podea era un covor oriental şters, iar în spatele biroului îndreptat spre uşa de la intrare stătea o femeie scundă, cu ochii machiați excesiv şi cu părul negru, de abanos. Recepția putea fi cu uşurință confundată cu cea a unui hotel, dar un uşor miros de medicamente şi lipsa bagajelor, a unui recepționist sau a acelui du-te-vino caracteristic hotelurilor o dădeau de gol. Oamenii cazați aici erau locuitori permanenți, nu oaspeți.

— Cu ce vă pot fi de folos? a întrebat femeia.

— Ăăă, da. Aici aveți grijă şi de persoane cu Alzheimer?

— Da, avem o secție specială pentru pacienții cu Alzheimer. Ați dori să o vedeți?

— Da.

Alice a urmat-o pe femeie spre lifturi.

— Vă interesează pentru un părinte?

— Da, a mințit Alice.

Au așteptat. Ca majoritatea celor pe care îi transportau, și lifturile erau prea ramolite și încete ca să reacționeze imediat.

— Aveți un colier foarte frumos, a spus femeia.

— Mulțumesc.

Alice și-a trecut degetele peste coșul pieptului, mângâind pietricelele albastre de pe aripioarele fluturelui din colierul art nouveau al mamei ei, care obișnuia să-l poarte doar de ziua ei sau la nunți, iar Alice îl păstra și ea numai pentru ocazii speciale. Dar cum nu mai avea în agendă niciun eveniment protocolar și pentru că îi plăcea colierul, luna trecută, într-una din zile, îl probase cu o pereche de blugi și un tricou. Arăta de minune.

În plus, îi plăcea că-i aducea aminte de fluturi. Și-a amintit cum, pe când avea șase sau șapte ani, plânsese amarnic soarta fluturilor din curtea lor când aflase că trăiau doar câteva zile. Mama o consolase și îi spusese să nu fie supărată pentru fluturi, căci, deși viața lor era scurtă, asta nu însemna că era și tragică. Privindu-i cum zburau în soarele îmbietor, pe deasupra margaretelor din grădină, mama îi spusese: *Vezi, au o viață frumoasă*. Lui Alice îi plăcea să-și amintească acest moment.

Au coborât la etajul trei, au mers de-a lungul unui coridor lung, mochetat, au trecut printre niște uși duble fără inscripții și s-au oprit. Femeia a arătat spre ușile care se închideau automat în urma lor.

— Secţia specială de îngrijire a pacienţilor cu Alzheimer este încuiată, ceea ce înseamnă că nu poţi trece de aceste uşi fără să ştii codul.

Alice a privit tastatura de pe peretele de lângă uşă. Numerele erau scrise separat, cu capul în jos, şi ordonate descrescător, de la stânga la dreapta.

— De ce sunt aşa?

— Ah, pentru a împiedica pacienţii să înveţe şi să memoreze codul.

Părea o precauţie inutilă. *Dacă şi-ar putea aminti codul, nu ar trebui să fie aici, nu-i aşa?*

— Nu ştiu dacă părintele dumneavoastră se confruntă deja cu aşa ceva, dar hoinăreala şi stările de nelinişte nocturnă sunt comportamente obişnuite în Alzheimer. Secţia noastră permite rezidenţilor să hoinărească oricând, dar în siguranţă şi fără riscul de a se pierde. Seara nu li se administrează tranchilizante, nici nu sunt închişi în camere. Încercăm să le păstrăm cât este cu putinţă independenţa şi libertatea. Ştim că asta este important pentru ei şi familiile lor.

O femeie scundă, cu părul alb, îmbrăcată într-un capot cu floricele roz şi verzi, s-a aşezat drept în faţa lui Alice.

— Nu eşti fiica mea.

— Nu, îmi pare rău, nu sunt.

— Dă-mi banii înapoi!

— Nu ţi-a luat banii, Evelyn. Banii tăi sunt în cameră. Verifică în sertarul de sus, cred că acolo i-ai pus.

Femeia a scrutat-o pe Alice bănuitoare şi plină de dezgust, dar apoi a urmat sfatul şefei şi şi-a târşâit înapoi în cameră papucii alb-murdar din tricot pluşat.

— Are o bancnotă de douăzeci de dolari pe care o tot ascunde, de frică să nu i-o fure careva. Apoi, desigur, uită

unde a pus-o şi acuză pe toată lumea de furt. Am încercat să o convingem să cheltuie banii sau să-i pună la bancă, dar nu vrea. La un moment dat, va uita că îi are şi se va încheia povestea.

Scăpată de ancheta paranoică a lui Evelyn, au mers mai departe, în linişte, spre o sală comună de la capătul coridorului. Încăperea era plină de oameni în vârstă care luau prânzul la nişte mese rotunde. Uitându-se mai atent, Alice şi-a dat seama că în sală se aflau mai degrabă femei.

— Sunt doar trei bărbaţi?

— De fapt, din cei treizeci şi doi de rezidenţi, doar doi sunt bărbaţi. Harold vine în fiecare zi pentru a lua masa cu soţia lui.

Probabil reîntorşi la regulile jocului cootie[1] din copilărie, cei doi bărbaţi suferinzi de Alzheimer stăteau amândoi la propria lor masă, separaţi de femei. Unii pacienţi umblau de colo-colo. Cele mai multe dintre femei erau în scaune cu rotile. Aproape toţi aveau părul alb şi subţire şi ochii afundaţi în orbite, dar măriţi de lentilele groase ale ochelarilor şi toţi se mişcau foarte lent. Nu socializau, nu conversau, nici măcar Harold şi soţia lui. Singurele sunete, exceptând zgomotele făcute în timpul mesei, veneau de la o femeie care cânta în timp ce mânca, acul pick-up-ului ei interior sărind iarăşi şi iarăşi la refrenul „Sub lumina argintie a lunii". Nimeni nu protesta şi nici nu aplauda.

Sub lumina argintie a lunii.

— Cred că aţi ghicit deja, aceasta este sala de mese şi de activităţi comune. Rezidenţii iau micul dejun, prânzul

[1] Joc asemănător cu leapşa (*N.t.*)

şi cina aici, la aceeaşi oră, în fiecare zi. Obiceiurile sunt foarte importante. Activităţile se desfăşoară tot aici. Există jocuri de bowling, un joc de aruncat boabe de porumb într-o gaură, cât mai departe, trivia, dans şi muzică, precum şi activităţi de meşteşugărit. Azi-dimineaţă au confecţionat această adorabilă căsuţă pentru păsări. Şi avem pe cineva care le citeşte ziarul în fiecare zi, ca să-i ţinem la curent cu evenimentele.

Sub lumina argintie

— Rezidenţii noştri beneficiază de multe posibilităţi de a-şi antrena şi îmbogăţi mintea şi corpul cât mai mult cu putinţă.

a lunii.

— Iar membrii familiei şi prietenii sunt bine-veniţi să ni se alăture şi să participe la oricare dintre activităţi, şi le pot ţine companie celor dragi la masă.

În afară de Harold, Alice nu mai vedea nicio altă persoană dragă. Niciun alt soţ, soţie, copii, nepoţi, prieteni.

— De asemenea, dispunem de personal medical extrem de bine pregătit în cazul în care rezidenţii ar avea nevoie de îngrijire specială.

Sub lumina argintie a lunii.

— Există vreun rezident sub vârsta de şaizeci de ani?

— Ah, nu, cel mai tânăr cred că are şaptezeci. Vârsta medie este cam optzeci şi doi, optzeci şi trei. Este extrem de rar să întâlneşti persoane cu Alzheimer sub vârsta de şaizeci de ani.

Doamnă, aveți o astfel de persoană în fața dumneavoastră.

Sub lumina argintie a lunii.

— Cât costă toate acestea?

— La ieşire vă pot oferi nişte materiale informative, dar, din ianuarie, taxa Secției de îngrijire specială a pacienților cu Alzheimer este de două sute optzeci şi cinci de dolari pe zi.

Alice a făcut în minte un calcul sumar. Aproximativ o sută de mii de dolari pe an. Înmulțit cu cinci, zece, douăzeci de ani.

— Mai aveți şi alte întrebări la care v-aş putea răspunde?

Sub lumina.

— Nu, vă mulțumesc.

Şi-a urmat ghida înapoi spre uşile duble blocate şi a urmărit-o tastând codul.

0791925

Locul lui Alice nu era aici.

Nu se mai pomenise aşa zi în Cambridge, acel gen de zi legendară la care visau locuitorii Noii Anglii, dar de care, în fiecare an, se îndoiau că există, o zi însorită de primăvară, cu douăzeci de grade. O zi de primăvară cu un cer albastru parcă pictat, o zi în-sfârşit-fără-palton. O zi care nu trebuie irosită într-un birou, mai ales atunci când ai Alzheimer.

Alice s-a abătut câteva străzi în direcția sud-est față de Yard şi a intrat într-o gelaterie Ben & Jerry's cu entuziasmul prostuț al unui adolescent chiulangiu.

— Aş dori trei cupe de Peanut Butter Cup la cornet, vă rog.

La naiba, iau Lipitor.

Şi-a primit cornetul uriaş şi greu ca un Oscar, a plătit cu o bancnotă de cinci dolari, a lăsat restul în borcanul pentru bacşişuri şi şi-a văzut de drum spre râul Charles.

Cu mulți ani în urmă trecuse la iaurt înghețat, o alternativă cică mai sănătoasă, şi uitase cât de consistentă, cremoasă şi pur şi simplu delicioasă era înghețata. Pe când mergea, lingându-şi înghețata, se gândea la cele văzute mai devreme la Centrul de îngrijire Mount Auburn Manor. Avea nevoie de un plan mai bun, unul care să nu presupună să se joace cu Evelyn de-a aruncatul boabelor de porumb, în Secția de îngrijire specială pentru pacienții cu Alzheimer. Un plan care să nu-l coste pe John o avere pentru a ține în viață, în siguranță, o femeie care nu-l mai recunoştea şi pe care, în cele mai importante sensuri, nici el nu o mai recunoştea. Nu voia să mai fie în viață în acel moment, când povara, atât cea emoțională, cât şi ceafinanciară, ar cântări mult mai mult decât orice avantaj al faptului că ea trăia încă.

Făcea greşeli şi încerca din răsputeri să le îndrepte, dar era sigură că IQ-ul ei scăzuse cel puțin cu o abatere standard peste medie[1]. Iar persoanele cu un IQ mediu nu se sinucideau. Da, unii o făceau, dar nu din motive care să aibă legătură cu IQ-ul.

În ciuda unei erodări progresive a memoriei, creierul încă îi funcționa bine în nenumărate ipostaze. De exemplu, tocmai în acest moment, îşi mânca înghețata

---

[1] În statistică şi teoria probabilităților, abaterea standard reprezintă o măsură a dispersiei valorilor unei variabile în jurul unor valori medii. (*N.red.*)

fără ca picăturile topite să-i curgă pe cornet sau pe mână, utilizând tehnica linge-şi-roteşte-cornetul care devenise un automatism însă din copilărie şi probabil se afla stocată undeva lângă informaţiile despre mersul pe bicicletă sau legatul şireturilor. Între timp, a coborât de pe trotuar şi a traversat strada, deci cortexul ei motor şi cerebelul rezolvau complexele ecuaţii matematice necesare pentru deplasarea corpului ei pe partea cealaltă, fără să cadă şi fără să fie lovită de o maşină. A recunoscut parfumul dulce al narciselor şi mirosul trecător de curry de la restaurantul indian din colţ. Cu fiecare sorbitură, savura gustul delicios de ciocolată şi unt de arahide, demonstrând activarea fără greş a circuitelor neuronale responsabile pentru plăcere, aceleaşi care sunt activate atunci când faci sex sau când savurezi o sticlă de vin.

Dar, la un moment dat, va uita cum să mănânce o îngheţată, cum să-şi lege şireturile, cum să meargă. La un moment dat, neuronii ei asociaţi plăcerii vor fi deterioraţi în urma acumulării de amiloid, iar ea nu se va mai putea bucura de lucrurile care acum îi fac plăcere. La un moment dat, nu va mai avea niciun rost.

Îşi dorea să aibă mai degrabă cancer. Ar schimba Alzheimerul pe cancer într-o clipită. S-a ruşinat de această dorinţă şi cu siguranţă că era un troc lipsit de sens, dar îşi putea măcar imagina acest lucru. Dacă ar avea cancer, ar avea pentru ce să lupte. Existau operaţii, radiaţii şi chimioterapie. Existau şanse de izbândă. Familia şi comunitatea de la Harvard ar lupta cot la cot cu ea şi ar considera asta drept o faptă nobilă. Şi chiar dacă, în cele din urmă, ar fi pierdut lupta, ar fi putut să îi privească drept în ochi şi să îşi ia adio înainte să moară.

Boala Alzheimer era un monstru cu totul diferit. Nu existau arme care să-l distrugă. Tratamentul cu Aricept şi Namenda era ca şi cum ai stinge un foc pârjolitor folosind pistoale cu apă, găurite. John căuta în continuare să investigheze medicamente aflate în teste clinice, dar Alice se îndoia că vreunul dintre acestea ar putea fi disponibil şi capabil să o ajute la ceva, altfel John l-ar fi contactat deja pe dr. Davis şi s-ar fi luptat ca Alice să urmeze un astfel de tratament. Acum, oricine avea Alzheimer sfârşea la fel, fie că avea optzeci şi doi de ani, fie că avea cincizeci, rezident la Mount Auburn Manor sau profesor de psihologie la Universitatea Harvard. Focul pârjolitor devasta totul. Nimeni nu scăpa cu viaţă.

Şi în timp ce o ţeastă cheală sau o fundiţă roz erau văzute ca simboluri ale curajului şi speranţei, limbajul ei şovăitor şi dispariţia amintirilor ar fi fost semne de instabilitate mintală şi demenţă iminentă. Cei care sufereau de cancer se puteau aştepta să fie susţinuţi de comunitate. Alice se aştepta să fie exclusă. Chiar şi persoanele bine intenţionate şi educate erau tentate să păstreze o distanţă sigură faţă de cei bolnavi mintal. Nu dorea să ajungă cineva de care oamenii se fereau şi se temeau.

Admiţând că într-adevăr avea Alzheimer, că se putea baza, pentru tratament, doar pe două medicamente prea puţin eficiente, şi că nu putea face schimb cu nicio altă boală, una vindecabilă, ce îşi dorea? Presupunând că procedura în vitro ar funcţiona, voia să trăiască, să ţină bebeluşul Annei în braţe şi să ştie că e nepotul ei. Voia să o vadă pe Lydia jucând într-o piesă de care să fie mândră. Voia să-l vadă pe Tom îndrăgostindu-se. Voia încă un an sabatic cu John. Voia să citească cât de multe cărţi cu putinţă, înainte de a nu mai putea citi.

A râs uşor, surprinsă de ceea ce tocmai îşi dezvăluise. Nimic din acea listă nu avea legătură cu lingvistica, cu predatul, cu Harvard. A înghiţit ultima bucăţică din cornet. Voia mai multe zile senine, cu douăzeci de grade şi cornete de îngheţată.

Şi când povara bolii ar depăşi plăcerea îngheţatei, voia să moară. Dar va avea oare luciditatea necesară pentru a-şi da seama că depăşise acel prag? Îşi făcea griji că acea Alice din viitor va fi incapabilă să-şi amintească şi să pună în practică un astfel de plan. Ieşea din discuţie să-i ceară lui John sau vreunuia dintre copii să o ajute cu aşa ceva. Nu i-ar pune pe niciunul dintre ei într-o astfel de situaţie.

Avea nevoie de un plan care să o oblige pe Alice din viitor să se sinucidă potrivit planului de acum. Trebuia să facă un test simplu, unul pe care să şi-l administreze în fiecare zi. S-a gândit la întrebările pe care, i le puseseră dr. Davis şi neuropsihologul, cele la care anul trecut în decembrie, deja nu mai putea răspunde. S-a gândit la lucrurile pe care le dorea încă. Nu era nevoie de inteligenţă sclipitoare, pentru niciunul dintre ele. Era dispusă să continue să trăiască chiar şi cu câteva goluri serioase în memoria de scurtă durată.

Şi-a scos BlackBerry-ul din geanta bleu Anna William, un dar de ziua ei de la Lydia. O purta zilnic, atârnată peste umărul stâng şi peste şoldul drept. Devenise un accesoriu indispensabil, precum verigheta de platină sau ceasul pentru alergare. Se potrivea de minune cu colierul fluture. Înăuntru avea telefonul mobil, BlackBerry-ul şi cheile. Şi-o dădea jos doar la culcare.

A scris:

Alice, răspunde la următoarele întrebări:
1. În ce lună suntem?
2. Unde locuieşti?
3. Unde este biroul tău?
4. Când e ziua Annei?
5. Câți copii ai?
Dacă nu poți răspunde la oricare dintre aceste întrebări, du-te la fişierul „Fluture" din computerul tău şi urmează imediat instrucțiunile de acolo.

A potrivit alarma să vibreze în fiecare dimineață, la ora 8:00, fără dată limită, şi să-i arate acest memento, repetat zilnic în agenda ei de întâlniri. Îşi dădea seama că sistemul putea avea multe probleme şi putea să nu fie total funcțional. Spera doar să deschidă fişierul „Fluture" înainte să devină ea disfuncțională.

Alice a alergat practic la curs, îngrijorată că întârziase cel mai probabil, dar nu începuseră fără ea. S-a aşezat pe un loc la culoar, de la centru spre stânga, pe al patrulea rând. Pe uşile din spatele sălii, s-au mai strecurau câțiva studenți, dar, în general, erau cu toții acolo, pregătiți. S-a uitat la ceasul de mână. 10:05. Ceasul de pe perete arăta la fel. Era un lucru neobişnuit. S-a prefăcut ocupată. S-a uitat pe programă şi a frunzărit notițele de la cursul trecut. Şi-a făcut o listă pentru restul zilei:

Laborator
Seminar
Alergare
De lucrat la examenul final

Ora 10:10. Bătea cu stiloul în ritmul melodiei „My Sharona".

Studenții se foiau, deveneau neliniștiți. Își verificau caietele și ceasul de pe perete, răsfoiau cărțile de curs și le închideau, își deschideau laptopurile, dădeau clicuri și tastau. Își terminau cafelele. Foșneau ambalaje de bomboane, chipsuri sau alte gustări și mâncau. Rodeau capacul de la pix sau unghiile. Se întorceau să se uite în spatele sălii, se aplecau să discute cu prieteni de pe alte rânduri, ridicau din sprâncene și dădeau din umeri. Șopteau și chicoteau.

— Poate că e un vorbitor invitat, a spus o fată care stătea la câteva rânduri în spatele lui Alice.

Alice și-a deschis din nou dosarul cu programa cursului de Motivație și Emoție. Marți, 4 mai: Stres, Neputință și Control (capitolele 12 și 14). Nimic despre vreun vorbitor invitat. Energia din sală s-a transformat de la vacarm entuziast la vacarm neliniștit. Precum boabele de porumb pe foc. După ce a sărit una, urmează și celelalte, dar nimeni nu știe când va sări prima și care va fi aceea. Regula oficială de la Harvard spunea că studenții sunt rugați să aștepte douăzeci de minute după un profesor întârziat, înainte să se anuleze oficial cursul. Fără teama de a fi prima, Alice și-a închis caietul, a pus capacul la stilou și și-a pus totul în geanta de cărți. 10:21. Destul.

Pe când s-a întors să plece, s-a uitat la cele patru fete din spatele ei. Toate au privit-o și i-au zâmbit, probabil recunoscătoare că rupsese tensiunea și îi eliberase. Și-a ridicat brațul și a arătat ceasul, ca pe o dovadă de necontestat.

— Nu știu ce faceți voi, dar eu am alte lucruri mai bune de făcut decât să aștept.

A urcat scările şi a ieşit din amfiteatru pe uşile din spate, fără să se uite în urmă.

Alice stătea în biroul ei şi privea aglomeraţia însoritei ore de vârf de pe Memorial Drive. Şoldul i-a vibrat. Era 8:00 a.m. Şi-a scos BlackBerry-ul din geanta bleu.

Alice, răspunde la următoarele întrebări:
1. În ce lună suntem?
2. Unde locuieşti?
3. Unde este biroul tău?
4. Când e ziua Annei?
5. Câţi copii ai?
Dacă nu poţi răspunde la oricare dintre aceste întrebări, du-te la fişierul numit „Fluture" din computerul tău şi urmează imediat instrucţiunile de acolo.

Mai
34 Poplar Street, Cambridge, MA 02138
William James Hall, sala 1002
14 septembrie 1976
Trei

Iunie 2004

O femeie fără îndoială în vârstă, cu buzele şi unghiile de un roz-aprins, gâdila o fetiţă de vreo cinci ani, probabil nepoata ei. Amândouă păreau să se distreze de minune. Reclama spunea: *„CEL MAI BUN PARTENER DE JOACĂ ia CEL MAI BUN medicament pentru Alzheimer"*. Alice răsfoise revista *Boston,* dar nu putea să treacă de această pagină. Ca un fluviu fierbinte, a năpădit-o ura faţă de femeie şi faţă de reclamă. A studiat poza şi cuvintele, aşteptând ca gândurile să înţeleagă ceea ce instinctul pricepuse deja, dar, înainte de a-şi da seama de ce se simţea atacată într-un mod atât de personal, dr. Moyer a deschis uşa cabinetului.

— Deci, Alice, am înţeles că ai probleme cu somnul. Spune-mi despre ce este vorba.

— Îmi ia mai mult de o oră să adorm, iar apoi mă trezesc de obicei după vreo două ore şi o iau de la capăt.

— Ai bufeuri sau vreun disconfort fizic la culcare?

— Nu.

— Ce medicamente iei?

— Aricept, Namenda, Lipitor, vitaminele C şi E şi aspirină.

— Ei bine, din nefericire, insomnia poate fi un efect secundar al Ariceptului.

— OK, dar nu o să renunț la Aricept.

— Spune-mi ce faci când nu poți adormi.

— De cele mai multe ori stau întinsă şi îmi fac griji. Ştiu că starea mea se va agrava, dar nu ştiu când, şi îmi fac griji că mă voi culca şi, când mă voi trezi a doua zi, nu o să ştiu unde sunt, cine sunt sau ce fac. Îmi dau seama că nu este rațional, dar am ideea asta că Alzheimerul nu îmi poate omorî celulele din creier decât atunci când dorm, iar atât timp cât sunt trează şi, într-un fel, de veghe, o să rămân la fel.

Ştiu că toată frica asta mă ține trează, dar se pare că nu pot face nimic. Atât timp cât nu pot adormi, îmi fac griji şi apoi nu pot dormi pentru că îmi fac griji. Mă epuizează doar simplul fapt că îți povestesc despre asta.

Doar anumite lucruri din ceea ce spusese Alice erau adevărate. Într-adevăr, îşi făcea griji. Dar dormea ca un bebeluş.

— Te confrunți cu această teamă şi în alte momente din zi? a întrebat dr. Moyer.

— Nu.

— Ți-aş putea prescrie un antidepresiv.

— Nu vreau să iau antidepresive. Nu sunt deprimată.

În realitate, era puțin deprimată. Fusese diagnosticată cu o boală incurabilă şi fatală. La fel şi fiica ei. Renunțase aproape complet la călătorii, cursurile ei altădată dinamice, deveniseră insuportabil de plictisitoare, şi chiar şi în rarele ocazii când John era acasă, părea la mii de kilometri distanță. Deci da, era puțin tristă. Dar părea o reacție normală, dată fiind situația, şi nu un motiv de a mai adăuga încă un medicament la priza ei zilnică,

riscând alte efecte secundare. Şi nu pentru aceasta venise aici.

— Putem încerca cu Restoril, câte o pastilă înainte de culcare. Te va face să adormi repede şi să te odihneşti aproximativ şase ore, fără să te trezeşti năucă dimineaţa.

— Aş vrea ceva mai puternic.

A urmat o pauză lungă.

— Aş vrea să îţi faci o programare şi să vii împreună cu soţul tău, apoi vom putea vorbi despre ceva mai puternic.

— Asta nu îl priveşte pe soţul meu. Nu sunt deprimată şi nu sunt disperată. Sunt conştientă de ceea ce îţi cer, Tamara.

Dr. Moyer i-a studiat chipul cu atenţie. Alice i l-a studiat pe al ei. Amândouă erau mai în vârstă de patruzeci de ani, mai degrabă tinere decât bătrâne, amândouă erau femei căsătorite, de carieră şi educate. Alice nu cunoştea ce principii avea doctoriţa. Va consulta alt doctor, dacă va fi nevoită. Demenţa ei se va agrava. Nu putea risca să mai aştepte. Ar putea uita.

Alice repetase un dialog suplimentar, dar nu a fost nevoie să-l folosească. Dr. Moyer şi-a scos reţetarul şi a început să scrie.

Se afla din nou în sala aceea minusculă, împreună cu Sarah Nu-ştiu-cum, neuropsihologul. Aceasta i se prezentase din nou lui Alice doar cu câteva clipe în urmă, dar ea îi uitase deja numele de familie. Nu era un semn bun. Pe de altă parte, sala era precum şi-o amintea de la ultima consultaţie din ianuarie — înghesuită, sterilă, impersonală. Conţinea un birou cu un computer iMac deasupra, două scaune de cantină şi un dulap metalic pentru dosare. Nimic altceva. Nicio fereastră, nicio plantă, niciun

tablou sau calendar pe pereţi sau pe birou. Nicio distragere, niciun indiciu posibil, nicio asociere întâmplătoare.

Sarah Nu-ştiu-cum a început cu ceea ce aproape că aducea a conversaţie obişnuită.

— Alice, ce vârstă ai?

— Cincizeci de ani.

— Când ai împlinit cincizeci?

— Pe unsprezece octombrie.

— Şi în ce perioadă a anului ne aflăm acum?

— Primăvară, dar deja ai impresia că e vară.

— Ştiu, este foarte cald astăzi. Şi unde ne aflăm acum?

— La Secţia de Tulburări de Memorie din cadrul Mass General Hospital din Boston, Massachusetts.

— Îmi poţi spune care sunt cele patru obiecte ilustrate în această imagine?

— O carte, un telefon, un cal şi o maşină.

— Şi ce este acest lucru de pe cămaşa mea?

— Un nasture.

— Şi acest lucru de pe degetul meu?

— Un inel.

— Îmi poţi spune invers, pe litere, cuvântul „water[1]".

— R-E-T-A-W.

— Repetă după mine: cine, ce, când, unde, de ce.

— Cine, ce, când, unde, de ce.

— Ridică mâna, închide ochii şi deschide gura.

Alice a făcut întocmai.

— Alice, care au fost cele patru obiecte din imagine pe care tocmai le-ai numit?

— Un cal, o maşină, un telefon şi o carte.

— Foarte bine. Scrie-mi te rog, o propoziţie.

---

[1] Water = apă (engl.) (*N.t.*)

Nu îmi vine să cred că într-o bună zi
nu o să mai pot face asta.

— Foarte bine, acum te rog ca, într-un minut, să-mi spun cât mai multe cuvinte care încep cu litera „s".

— Sarah, sine, stupid, sunet. Supraviețuire, suferind. Sex. Serios. Sine. Ah, am mai spus asta. Spune. Speriat.

— Acum spune cât mai multe cuvinte care încep cu litera „f".

— Fura. Fantastic. Formă. Forță, Fum, firesc. Futu-i. A râs, surprinsă de ea însăşi. Scuze pentru ultimul.

Scuze începe cu s.

— Nu-i nimic, îl aud de foarte multe ori.

Alice s-a întrebat câte cuvinte ar fi fost în stare să înşire acum un an. Se întreba câte cuvinte pe minut ar fi fost considerat un răspuns normal.

— Acum, spune-mi cât mai multe legume.

— Sparanghel, broccoli, conopidă. Praz, ceapă. Ardei. Ardei, nu ştiu, nu-mi mai vine nimic în minte.

— Ultimul exercițiu, spune-mi cât mai multe animale cu patru picioare.

— Câini, pisici, lei, tigri, urşi. Zebre, girafe. Gazele.

— Acum citeşte-mi această propoziție cu voce tare.

Sarah Nu-ştiu-cum i-a înmânat o foaie de hârtie.

— Marți, doi iulie, în Santa Ana, California, un incendiu puternic a dus la închiderea aeroportului John Wayne, rănind treizeci de călători, inclusiv şase copii şi doi pompieri, a citit Alice.

Era o poveste de la NYU, un test al performanței memoriei declarative.

— Acum spune-mi cât mai multe detalii din povestea pe care tocmai ai citit-o.

— Marţi, doi iulie, în Santa Ana, California, treizeci de oameni au fost răniţi într-un incendiu într-un aeroport, inclusiv şase copii şi doi pompieri.

— Foarte bine. Acum, o să-ţi arăt o serie de cartonaşe cu imagini, iar tu îmi vei spune ce reprezintă.

Testul Boston de numire.

— Servietă, morişcă, telescop, iglu, clepsidră, rinoceri.

Un animal cu patru picioare.

— Rachetă. Ah, staţi puţin, ştiu ce e, este o scară pentru plante, un grilaj? Nu. Un spalier! Acordeon, covrig, clopoţel. Ah, mai staţi puţin. Avem una de-asta în curtea noastră din Cape. Este printre copaci, stai pe ea. Nu este un hangar. Un hârzob? Nu. O, Doamne, începe tot cu *h*, dar nu-mi vine.

Sarah Nu-ştiu-cum a notat ceva pe foaia de punctaj. Alice voia să argumenteze că omisiunea ei putea la fel de bine să fie doar un caz normal de scăpare, la fel cum putea să fie un simptom de Alzheimer. Chiar şi studenţilor perfect sănătoşi le stăteau cuvintele pe limbă, o dată, de două ori pe săptămână.

— E în regulă, haide să continuăm.

Alice a numit toate obiectele din imagini fără alte dificultăţi, dar tot nu putea să îşi activeze neuronul care codificase numele uitat al plasei împletite. A lor stătea atârnată între doi molizi din curtea lor din Chatham. Alice îşi amintea numeroase sieste de după-amiază târziu în compania lui John, umbra răcoroasă şi plăcută, pieptul şi umărul lui sprijinite de perna ei, mirosul bine cunoscut al balsamului de rufe din cămaşa lui de bumbac, amestecat cu aroma văratică a pielii lui bronzate şi sărate de apa oceanului, care îi umplea fiecare răsuflare. Alice îşi amintea toate acestea, mai puţin numele afurisitei

aceleia de chestii care începe cu litera h şi pe care stăteau ei tolăniţi.

A parcurs testele WAIS-R de aranjare de imagini, matricele progresive ale lui Raven, testul Luria de rotaţie mentală, testul Stroop, a copiat şi şi-a amintit figuri geometrice. S-a uitat la ceasul de mână. Se afla în sălița aceea de mai bine de o oră.

— În regulă, Alice. Acum aş vrea să te gândeşti din nou la povestioara pe care ai citit-o mai devreme. Ce îmi poţi spune despre ea?

Alice şi-a înghiţit panica, dar aceasta zăbovea, greoaie şi molatică, chiar în capul pieptului, îngreunându-i respiraţia. Fie căile spre detaliile povestitorului erau de nestrăbătut, fie îi lipsea forţa electrochimică necesară pentru a activa neuronii care le adăposteau. Dacă nu s-ar fi găsit în debaraua asta, ar fi putut căuta pe BlackBerry informaţia uitată. Îşi putea reciti e-mailurile şi putea scrie mementouri pe post-it-uri. Se putea bizui pe respectul care venea de la sine, odată cu poziţia ei de la Harvard. Dacă nu ar fi fost în sala asta minusculă, Alice ar fi putut ascunde aceste căi de nestrăbătut şi aceste semnale neuronale capricioase. Şi deşi ştia că testele erau concepute pentru a dezvălui ceea ce îi era inaccesibil, a fost luată pe nepregătite şi încurcată.

— Nu-mi amintesc prea multe.

Iată-l acolo, Alzheimerul ei, dezvelit şi dezgolit sub lumina fluorescentă, la bunul plac al lui Sarah Nu-ştiu-cum, pentru a-l investiga şi a-l judeca.

— E în regulă, spune-mi cât îţi aminteşti, orice.

— Ei bine, era vorba despre un aeroport, cred.

— Povestea avea loc duminică, luni, marţi sau miercuri?

— Nu-mi amintesc.

— Atunci ia-o pe ghicite.

— Luni.

— Era vorba despre un uragan, o inundaţie, un incendiu sau o avalanşă?

— Un incendiu.

— Povestea se întâmpla în luna aprilie, mai, iunie sau iulie?

— Iulie.

— Ce aeroport a fost închis: John Wayne, Dulles sau LAX?

— LAX.

— Câţi călători au fost răniţi: treizeci, patruzeci, cincizeci sau şaizeci?

— Nu ştiu, şaizeci.

— Câţi copii au fost răniţi: doi, patru, şase sau opt?

— Opt.

— Cine altcineva a mai fost rănit: doi pompieri, doi poliţişti, doi oameni de afaceri sau doi profesori?

— Doi pompieri.

— Foarte bine, am terminat. Te voi conduce la dr. Davis.

Foarte bine? Oare să-şi fi amintit povestea, dar nu ştiuse că de fapt o ştia?

Alice a intrat în cabinetul dr. Davis surprinsă să-l găsească pe John deja acolo, aşezat pe locul ostentativ de gol în timpul celor două vizite anterioare. Acum erau prezenţi cu toţii. Alice, John şi dr. Davis. Nu-i venea să creadă că i se întâmpla asta, că asta era viaţa ei, că era o femeie bolnavă la o consultaţie cu neurologul ei, însoţită de soţul ei. Se simţea aproape ca un personaj dintr-o piesă de teatru, acea femeie suferindă de Alzheimer. Soţul avea scenariul în poală. Doar că nu era scenariul, ci formularul de Activităţi zilnice. (Interior Cabinetul

doctorului. Neurologul femeii stă vizavi de soțul acesteia. Intră femeia.)

— Alice, ia loc. Am petrecut câteva minute cu John.

John își învârtea verigheta pe deget și își legăna piciorul drept. Scaunele lor s-au atins, el zgâlțâindu-l ușor pe al ei. Despre ce vorbiseră? Voia să discute separat cu John, înainte de a începe, pentru a afla ceea ce se întâmplase și pentru a-și sincroniza poveștile. Și voia să-l roage să nu o mai zgâlțâie.

— Cum te simți? a întrebat dr. Davis.

— Sunt bine.

I-a zâmbit. Era un zâmbet blând, care i-a potolit lui Alice spaima îngrozitoare.

— OK, cum stai cu memoria? Te îngrijorează ceva anume sau ai văzut schimbări față de ultima oară când ne-am întâlnit?

— Ei bine, aș spune că îmi este tot mai greu să-mi respect programul de lucru. Trebuie să îmi verific BlackBerry-ul și să fac liste toată ziua. Și acum urăsc să vorbesc la telefon. Dacă nu văd persoana cu care vorbesc, îmi este foarte greu să înțeleg conversația. De obicei pierd firul spuselor celuilalt, în timp ce îmi caut cuvintele în minte.

— Ce îmi poți spune despre dezorientare, ai mai avut episoade de rătăcire sau confuzie?

— Nu. Ei bine, câteodată sunt confuză în privința momentului din zi, chiar și dacă mă uit la ceas, dar în cele din urmă mă dezmeticesc. Odată m-am dus la birou crezând că e dimineață și nu mi-am dat seama decât atunci când m-am întors acasă că era în toiul nopții.

— Da? a întrebat John. Când s-a întâmplat asta?

— Nu știu, luna trecută, cred.

— Eu unde eram?

— Dormeai.

— Ali, de ce aflu despre asta abia acum?

— Nu ştiu, am uitat să-ţi spun?

Alice a zâmbit, dar asta nu părea să-l îmbuneze. Ba, mai degrabă, spaima lui îngrozitoare creştea tot mai mult.

— Acest tip de confuzie şi rătăcirile nocturne sunt foarte normale şi probabil că se vor mai repeta. Te-ai putea gândi să puneţi un clopoţel la uşa de intrare sau ceva care să-l trezească pe John dacă se deschide uşa în toiul nopţii. Şi probabil ar fi bine să te înregistrezi în Programul de întoarcere în siguranţă al Asociaţiei Alzheimer. Cred că taxa este de vreo patruzeci de dolari şi presupune să porţi o brăţară de identificare, cu un cod personal pe ea.

— Am programat „John" în telefonul mobil şi îl port cu mine în geantă tot timpul.

— OK, este bine, dar dacă rămâi fără baterie sau telefonul lui John este închis, iar tu te-ai pierdut?

— Dar dacă aş avea o hârtie în geantă, pe care să fie scris numele meu, al lui John, adresa noastră şi numărul de telefon?

— Ar funcţiona, atât timp cât o ai mereu cu tine. S-ar putea să-ţi uiţi geanta. La brăţară nu trebuie să te gândeşti.

— Este o idee bună, a spus John. Va avea una.

— Cum faci cu medicamentele, îţi iei toate pastilele?

— Da.

— Ai vreo problemă cu efecte secundare, greaţă, ameţeli?

— Nu.

— Cu excepţia nopţii de la birou, ai probleme cu somnul?

— Nu.

— Încă faci sport cu regularitate?

— Da. Încă mai alerg, cam opt kilometri, de obicei în fiecare zi.

— John, tu alergi?

— Nu, eu merg pe jos la serviciu şi acasă, cam asta e tot ce fac.

— Cred că ar fi o idee bună să începi să alergi împreună cu Alice. Testele pe animale au adus argumente solide care sugerează că activitatea fizică în sine poate încetini acumularea de amilo-beta şi declinul cognitiv.

— Am văzut studiile acestea, a spus Alice.

— Bun, deci continuă cu alergatul. Dar mi-ar plăcea să o faci cu un partener, în felul ăsta nu trebuie să ne facem griji că te-ai rătăci sau că ai sări peste alergare pentru că ai uitat.

— O să încep să alerg cu ea.

John ura alergatul. Juca squash sau tenis şi, ocazional, câte o partidă de golf, dar nu alerga niciodată. Cu siguranță, în momentul ăsta, John o întrecea din punct de vedere mental, dar, din punct de vedere fizic, Alice era cu kilometri întregi înaintea lui. Ei îi plăcea ideea de a alerga împreună, dar se îndoia că John s-ar putea ține de promisiune.

— Care este starea ta generală, te simți bine?

— În general, sunt bine. În mod cert, mă simt îngrozitor de frustrată şi epuizată, încercând să țin pasul cu toate. Şi sunt îngrijorată în privința lucrurilor care ne aşteaptă în viitor. Dar, altminteri, mă simt la fel, de fapt chiar mai bine, de când le-am spus copiilor şi lui John.

— Ai spus cuiva de la Harvard?

— Nu, încă nu.

— Semestrul acesta ți-ai putut ține cursurile şi ți-ai îndeplinit toate responsabilitățile profesionale?

— Da, a fost nevoie de mai mult efort din partea mea decât semestrul trecut, dar da.

— Ai călătorit singură pentru conferinţe şi prezentări?

— Am cam încheiat cu asta. Am anulat două prezentări la facultate şi am sărit peste o conferinţă în aprilie, voi mai lipsi de la alta în Franţa, luna viitoare. De obicei călătoresc mult vara, amândoi călătorim, dar anul acesta vom petrece toată vara la casa noastră din Chatham. Mergem acolo luna viitoare.

— Bun, sună minunat. OK, se pare că vei fi îngrijită foarte bine vara aceasta. Dar cred că trebuie să îţi întocmeşti un plan pentru toamnă, care să presupună înştiinţarea celor de la Harvard, poate găsirea unei modalităţi rezonabile de retragere din activitate şi consider că ies din discuţie călătoriile de una singură.

Alice a încuviinţat. Se îngrozea gândindu-se la septembrie.

— Există nişte chestiuni legale pe care de asemenea trebuie să le rezolvaţi, să avansaţi cu unele chestiuni, precum o procură sau un testament. Te-ai gândit dacă ai vrea să-ţi donezi creierul pentru cercetare?

Alice se gândise la asta. Şi-a imaginat creierul ei, fără sânge, de culoarea unei jucării din silicon, îmbibat în formalină, ţinut în căuşul mâinilor de un student la medicină. Profesorul ar arăta diferite cavităţi şi circumvoluţiuni, indicând cortexul somatosenzorial, cortexul auditiv şi cortexul vizual. Mirosul oceanului, sunetul vocilor copiilor ei, mâinile şi chipul lui John. Sau şi-l imagina tăiat în felii subţiri, rotunde, precum şunca feliată, şi pus pe lamele de sticlă. Într-o astfel de situaţie, ventriculele lărgite ar sări în ochi. Spaţiile goale în care ea trăise cândva.

— Da, mi-ar plăcea.

John s-a făcut mic.

— OK, o să te rog să completezi formularele înainte de plecare. John, pot să văd formularul pe care îl ai în mână?

Ce a spus acolo despre mine? Nu o să vorbească niciodată despre asta.

— Când ți-a spus Alice despre diagnosticul ei?

— Imediat după ce i l-ați spus.

— OK, cum ai spune că se simte de atunci?

— Foarte bine, cred. Este adevărat ce a spus despre telefon. Nu mai răspunde deloc. Ori răspund eu, ori lasă să intre robotul. Este lipită de BlackBerry-ul ei, aproape compulsiv. Câteodată îl verifică tot la câteva minute dimineața, înainte de a ieși din casă. Mi-e cam greu s-o văd așa.

Lui John îi venea tot mai greu să o privească. Când o făcea totuși, avea o privire clinică, ca și cum Alice ar fi fost unul dintre cobaii lui de la laborator.

— Altceva, poate ceva omis de Alice?

— Nu-mi mai trece nimic prin minte.

— Cum sunt dispoziția și personalitatea ei, ai observat vreo schimbare în acest sens?

— Nu, e la fel. Poate un pic defensivă. Și mai tăcută, nu mai inițiază conversații ca altădată.

— Și tu cum ești?

— Eu? Bine.

— Am niște materiale informative pentru tine, despre grupul nostru de sprijin pentru însoțitori. Denise Daddario este asistentul social de aici. Ar fi bine să îți faci o programare la ea și să o ții la curent cu ceea ce se întâmplă.

— Asta-i o programare pentru mine?

— Da.

— Serios, nu am nevoie, sunt bine.

— OK, bine, resursele acestea sunt aici, dacă ai nevoie. Acum, am câteva întrebări pentru Alice.

— De fapt, aş vrea să vorbesc despre nişte tratamente şi teste clinice suplimentare.

— OK, facem şi asta, dar mai întâi, să încheiem consultaţia. Alice, în ce zi a săptămânii suntem?

— Luni.

— Şi când te-ai născut?

— Unsprezece octombrie 1953.

— Cine este vicepreşedintele Statelor Unite?

— Dick Cheney.

— OK, acum am să îţi spun un nume şi o adresă, iar tu o să mi-o repeţi. Apoi, o să te rog să mi-o spui iar, mai târziu. Gata? John Black, strada West, numărul 42, Brighton.

— La fel ca data trecută.

— Da, într-adevăr, foarte bine. Poţi s-o repeţi?

— John Black, strada West, numărul 42, Brighton.

John Black, strada West, numărul 42, Brighton.

John nu poartă niciodată negru[1]*, Lydia locuieşte în vest, Tom locuieşte în Brighton, acum opt ani aveam patruzeci şi doi de ani.*

John Black, strada West, numărul 42, Brighton.

— OK, numără până la douăzeci crescător şi descrescător.

A făcut întocmai.

— Acum, aş vrea să ridici numărul de degete de la mâna stângă corespunzător ordinii din alfabet a primei litere a oraşului din care sunteţi.

Alice a repetat în minte ceea ce i s-a spus, iar apoi a făcut semnul păcii cu arătătorul şi degetul mijlociu de la mâna stângă.

---

[1] „Black" în engleză înseamnă „negru". (*N. red.*)

— Bine. Cum se numeşte acest lucru de pe ceasul meu de mână?

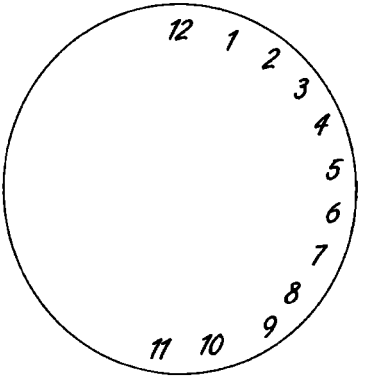
— O cataramă.

— OK, acum scrie pe această foaie de hârtie o propoziţie despre vremea de astăzi.

Este înnorat, cald şi umed.

— Pe cealaltă parte a foii, desenează un cadran de ceas indicând ora trei şi patruzeci şi cinci.

Alice a desenat un cerc mare şi a început numerotarea de sus, cu doisprezece.

— Ups, am făcut cercul prea mare.

L-a şters prin nişte mâzgălituri.

3:45.

— Nu, nu ceas digital. Vreau un ceas analog, a spus dr. Davis.

— Ei bine, vreţi să vedeţi dacă ştiu să desenez sau dacă mai ştiu să citesc ora? Dacă îmi desenaţi un cadran de ceas, vă arăt ora 3:45. Niciodată nu am fost bună la desen.

Când Anna avea trei ani, îi plăceau caii şi se ruga de Alice să-i deseneze. În cazurile cele mai bune, desenele lui Alice arătau precum nişte câini-dragoni postmoderni şi nu reuşeau niciodată să mulţumească nici măcar imaginaţia bogată şi îngăduitoare a preşcolarei ei. *Nu, mamă, nu aşa, desenează-mi un cal.*

— De fapt, Alice, mă interesează ambele lucruri. Alzheimerul afectează lobii parietali destul de timpuriu, ori acolo ne păstrăm reprezentările interne ale spaţiului extern. De aceea, John, aş dori să o însoţeşti la alergat.

John a încuviinţat. Se coalizau împotriva ei.

— John, tu ştii că nu mă pricep să desenez.

— Alice, e vorba de un ceas, nu de un cal.

Uluită că nu îi lua apărarea, Alice s-a uitat urât la el şi şi-a ridicat sprâncenele, oferindu-i încă o şansă să-i confirme argumentul cât se poate de valid. John a privit-o numai şi şi-a învârtit verigheta.

— Dacă îmi desenaţi un cadran, vă arăt ora trei patruzeci şi cinci.

Dr. Davis a desenat un cadran de ceas pe o altă foaie de hârtie, iar Alice a desenat acele, indicând ora corectă.

— OK, acum aş vrea să îmi spui acel nume şi acea adresă pe care te-am rugat mai devreme să le ţii minte.

— John Black, strada West nu-ştiu-cât, Brighton.

— OK, era patruzeci şi doi, patruzeci şi patru, patruzeci şi şase sau patruzeci şi opt?

— Patruzeci şi opt.

Dr. Davis a făcut o însemnare destul de lungă pe foaia de hârtie cu cadranul de ceas.

— John, te rog, nu-mi mai zgâlțâi scaunul.

— OK, acum putem vorbi despre opțiunile de teste clinice. Sunt mai multe studii în desfășurare aici și la Brigham. Pentru cel preferat de mine, înscrierea pacienților începe luna viitoare. Este un studiu de fază trei și este vorba despre un medicament numit Amylix. Se pare că leagă beta-amiloidul solubil și previne agregarea acestuia, așa încât, spre deosebire de celelalte medicamente pe care le iei acum, există speranța ca acesta să prevină progresul bolii. Faza a doua a studiului a fost foarte încurajatoare. A fost bine tolerat, iar după un an de medicamentație, se pare că funcțiile cognitive ale pacienților și-au încetat declinul, ba chiar s-au îmbunătățit.

— Bănuiesc că este controlat cu placebo? a întrebat John.

— Da, este dublu orb[1] și alternat aleatoriu cu placebo.

Deci s-ar putea să iau doar pastile cu zahăr. Alice bănuia că beta-amiloidului puțin îi păsa de efectele placebo sau de puterea gândirii pozitive.

— Ce credeți despre inhibitorii secretazei? a întrebat John.

John îi prefera pe aceștia. Secretazele erau enzimele care apar în mod natural și care eliberează un nivel normal, inofensiv, de beta-amiloid. Mutația din secretaza de presenilină-1 a lui Alice o făcea insensibilă la reglarea normală și producea prea mult beta-amiloid. Prea mult devenea periculos. La fel cum dă pe-afară o chiuvetă când deschizi un robinet pe care nu-l mai poți închide.

— În momentul de față, inhibitorii secretazei sunt fie prea toxici pentru uzul clinic, fie...

---

[1] Experiment medical în care nici medicul, nici pacientul nu cunosc natura medicamentelor utilizate. (*N.red.*)

— Dar Flurizanul?

Flurizanul era un medicament antiinflamator, precum Advilul. Myriad Pharmaceuticals susţinea că reduce producerea de beta-amiloid 42. Mai puţină apă în chiuvetă.

— Da, acesta se bucură de multă atenţie. Există un studiu de fază doi în curs de desfăşurare, dar doar în Canada şi în Marea Britanie.

— Ce părere aveţi dacă Alice ar lua flurbiprofen?

— Încă nu există dovezi care să spună dacă este sau nu eficient în tratarea Alzheimerului. Dacă decide să nu se înscrie în niciun test clinic, aş spune că nu i-ar face niciun rău. Dar dacă doreşte să fie inclusă într-un studiu, flurbiprofenul ar fi considerat un tratament experimental pentru Alzheimer şi asta ar exclude-o din teste.

— Bine, dar ce spuneţi despre anticorpul monoclonal de la Elan? a întrebat John.

— Îmi place, dar este doar în faza unu, iar înscrierea s-a încheiat. Presupunând că medicamentul trece cu bine de această etapă, nu vor începe faza a doua mai devreme de primăvara viitoare şi aş dori, dacă se poate, să o înscriem cât mai devreme pe Alice într-un studiu.

— Aţi pus pe cineva pe terapie cu imunoglobulină intravenoasă? a întrebat John.

Lui John îi surâdea şi această idee. Obţinută din plasma sangvină donată, imunoglobulina intravenoasă era deja considerată sigură şi eficientă în tratarea deficienţelor imune primare şi a câtorva boli neuromusculare autoimune. Ar fi o procedură costisitoare, pe care asigurările de sănătate nu o decontau, din cauza utilizării în afara indicaţiilor terapeutice, dar ar merita oricât, dacă ar funcţiona.

— Nu am avut niciun pacient care să încerce asta. Nu sunt împotrivă, dar nu ştim doza adecvată şi este o metodă brută şi fără ţintă. Nu mă aştept ca efectele ei să fie mai mult decât modeste.

— Ne mulţumim cu efecte modeste, a spus John.

— OK, dar trebuie să înţelegeţi la ce renunţaţi. Dacă hotărâţi să începeţi terapia cu imunoglobulină intravenoasă, Alice nu ar mai fi eligibilă pentru niciunul dintre studiile clinice cu tratamente care poate sunt mai specifice şi chiar influenţează boala.

— Dar nu i s-ar garanta că nu este în grupul căruia i se administrează placebo.

— Asta este adevărat. Există riscuri asociate oricărei decizii.

— Va trebui să renunţ la Aricept şi Namenda pentru a participa în studiul clinic?

— Nu, poţi să le iei în continuare.

— Pot să fac terapie de substituţie de estrogen?

— Da. Există suficiente dovezi empirice care sugerează că te-ar proteja într-o anumită măsură, aşadar, pot să-ţi dau o reţetă pentru CombiPatch. Dar, încă o dată, acesta ar fi considerat un medicament experimental şi nu ai putea participa în studiul cu Amylix.

— Cât timp ar dura testele clinice?

— Este un studiu de cincisprezece luni.

— Cum o cheamă pe soţia dumneavoastră? a întrebat Alice.

— Lucy.

— Ce aţi vrea să facă Lucy dacă ar trece prin aşa ceva?

— Aş vrea să se înscrie în studiul cu Amylix.

— Deci Amylix este singura opţiune pe care ne-o recomandaţi? a întrebat John.

— Da.

— Cred că ar trebui să încercăm imunoglobulina intravenoasă, combinată cu flurbiprofen şi CombiPatch, a spus John.

Cabinetul s-a cufundat în liniştе şi neclintire. Schimbaseră între ei o cantitate uriaşă de informaţie. Alice îşi apăsa ochii cu degetele şi încerca să judece, din punct de vedere analitic, ce opţiuni de tratament avea. Încerca, cum putea mai bine, să-şi traseze în minte coloane şi rânduri pentru a compara medicamentele, dar graficul imaginar nu o ajuta şi atunci l-a aruncat într-o ladă de gunoi imaginară. Apoi s-a gândit din punct de vedere conceptual şi a ajuns la singura imagine clară care avea logică. O puşcă sau un singur glonţ.

— Nu trebuie să vă hotărâţi chiar astăzi. Puteţi merge acasă, să vă mai gândiţi şi să reveniţi.

Nu, nu trebuia să se mai gândească. Alice era om de ştiinţă. Ştia cum să rişte totul fără nicio garanţie, în căutarea adevărului necunoscut. La fel cum făcuse de atâtea ori de-a lungul anilor cu propriile proiecte de cercetare, Alice a ales glonţul.

— Vreau să particip la studiu.

— Ali, cred că de data asta ar trebui să ai încredere în mine, a spus John.

— John, încă mai pot trage propriile concluzii. Vreau să particip la studiul clinic.

— OK, vă aduc formularele de completat.

(Interior Cabinetul Doctorului. Neurologul iese din cabinet. Soţul îşi răsuceşte verigheta pe deget. Femeia speră la vindecare.)

Iulie 2004

— John? John? Eşti acasă?

Alice era sigură că John nu era acasă, dar, mai nou, certitudinile pe care le avea erau ciuruite de prea multe găuri pentru a mai putea fi numite astfel. John plecase undeva, dar nu îşi amintea când sau unde plecase. S-a dus la magazin după lapte sau cafea? S-a dus să închirieze un film? Oricare ar fi varianta corectă, urma să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Sau s-a dus cu maşina înapoi la Cambridge, şi atunci urma să lipsească cel puţin câteva ore, poate chiar până a doua zi? Sau a hotărât, în cele din urmă, că nu poate face faţă viitorului care îi aştepta şi a plecat pur şi simplu, pentru totdeauna? Nu, John nu ar face aşa ceva. Alice era sigură de acest lucru.

Casa lor din Chatham Cape, construită în 1990, părea mai mare, mai deschisă şi mai puţin compartimentată decât casa din Cambridge. Alice a intrat în bucătărie. Nu se compara cu bucătăria de acasă. Efectul orbitor al pereţilor zugrăviţi în alb, al dulăpioarelor albe, al electrocasnicelor albe, al scaunelor de bar albe şi al gresiei albe era pe alocuri întrerupt de blaturi de steatit şi de picăturile de albastru-cobalt de pe diferite obiecte de ceramică albă şi

de pe carafele din sticlă transparentă. Bucătăria arăta ca o pagină dintr-o carte de colorat care fusese pictată doar pe alocuri, cu un singur creion albastru.

Cele două farfurii şi şervețelele de hârtie folosite de pe insula din centru purtau semne de salată, spaghete şi sos de roşii, pesemne de la cină. Într-unul din pahare mai era încă o gură de vin alb. Afişând curiozitatea neutră a unui adevărat om de ştiință, Alice a ridicat paharul şi a verificat temperatura vinului pe buze. Era încă rece. Se simțea sătulă. S-a uitat la ceas. Era un pic trecut de nouă.

Se aflau deja de o săptămână în Chatham. Anii trecuți, după şapte zile departe de grijile cotidiene de la Harvard, ar fi fost pe deplin recunoscătoare pentru stilul de viață relaxat pe care i-l oferea Cape şi s-ar fi adâncit deja în a treia sau a patra carte. Dar anul acesta, programul de la Harvard în sine, cel de zi cu zi, de altfel plin şi solicitant, fusese un reper familiar şi reconfortant. Şedințele, simpozioanele, orele de curs şi întâlnirile i se aşterneau în cale precum firimiturile de pâine, arătându-i zi de zi drumul.

Aici, în Chatham, nu avea niciun program. Dormea până târziu, mânca atunci când îi venea şi făcea totul după ureche. Îşi începea şi încheia ziua luându-şi medicamentele, îşi făcea testul Fluture în fiecare dimineață şi alerga în fiecare zi, împreună cu John. Dar toate acestea nu îi ofereau suficiente repere. Avea nevoie de firimituri de pâine mai multe şi mai mari.

De altfel, de multe ori nu ştia în ce moment al zilei este sau în ce dată se află. De mai multe ori i s-a întâmplat să se aşeze la masă şi să nu ştie dacă va lua micul dejun, prânzul sau cina. Când, deunăzi, o chelneriță de la

Sand Bar îi pusese în față o farfurie cu scoici prăjite, Alice ar fi fost la fel de pregătită şi entuziasmată să se înfrupte dintr-o farfurie cu clătite.

Ferestrele de la bucătărie erau deschise. A privit afară, spre aleea din fața casei. Nicio maşină. Aerul de afară purta încă urmele caniculei din timpul zilei şi ducea cu el orăcăitul broaştelor, râsul unei femei şi fluxul mării de la Hardings Beach. Alice i-a lăsat lui John un bilet, chiar lângă vasele murdare.

La plimbare pe plajă. Cu dragoste, A.

A tras în piept aerul proaspăt al nopții. Cerul albastru ca de miază noapte era crâmpoțit de stele luminate din depărtări şi de o caricatură de semilună. Deşi în noaptea aceea întunericul nu era la fel de profund ca în alte dăți, bezna se lăsase totuşi, mai adâncă decât fusese vreodată în Cambridge. Fără lumina felinarelor şi azvârlite destul de departe de Main Street, împrejurimile plajei erau luminate doar de lămpile de pe verande sau din case, de la farurile maşinilor care mai treceau când şi când şi de lumina lunii. În Cambridge nu s-ar fi simțit în largul ei să se plimbe singură pe un astfel de întuneric, dar aici, în această micuță comunitate de vacanță de la malul mării, se simțea în perfectă siguranță.

Nu era nicio maşină în parcare şi nimeni altcineva pe plajă. Poliția oraşului nu încuraja nicio activitate pe plajă, în timpul nopții. La acea oră, nu se mai auzeau nici țipetele copiilor, nici ale pescăruşilor, nici conversații telefonice imposibil de ignorat, nici îndemnuri disperate de a pleca la timp pentru a ajunge undeva, nimic care să perturbe liniştea deplină.

Alice a mers până la marginea apei şi a lăsat oceanul să-i scalde picioarele. Valuri călduțe îi dezmierdau tălpile. Cu Nantucket Sound în față, apele adăpostite de la Harding Beach erau cu vreo zece grade mai calde decât cele de pe plajele din împrejurimi, care înfruntau față în față apele reci ale Atlanticului.

Mai întâi şi-a dat jos cămaşa şi sutienul, apoi fusta şi chiloții, dintr-o singură mişcare, şi a intrat în apă. Lipsită de algele pe care le rostogolea de obicei resacul[1], apa lipăia uşor lăptoasă pe pielea ei. A început să respire în ritmul mareei. Pe când înainta uşor, plutind pe spate, se minuna de mărgelele fosforescente pe care le lăsau în urmă vârful degetelor şi călcâiele ei, precum praful elfilor.

Lumina lunii se reflecta pe încheietura mâinii ei drepte. Pe brățara de argint, lată de cinci centimetri, stătea gravat ÎNTOARCERE ÎN SIGURANȚĂ. Pe cealaltă parte erau gravate un număr cu opt sute în față, numele ei şi cuvintele Pacient cu tulburări de memorie. Gândurile îi vâsleau deasupra valurilor, plutind de la bijuteria nedorită spre lănțişorul cu fluture al mamei sale, şi de acolo avansând până la planul ei de a se sinucide, până la cărțile pe care plănuise să le citească, şi apoi pierzându-şi urma în soarta împărtăşită de Virginia Woolf şi de Edna Pontellier. Va fi foarte simplu. Va înota înainte în direcția Nantucket, până va fi prea obosită pentru a mai continua.

S-a uitat peste apa întunecată. Corpul ei, puternic şi sănătos, o ținea pe linia de plutire, deasupra apei, cu toate instinctele luptând pentru viață. Într-adevăr, nu îşi amintea că cinase cu John în seara aceea, nici unde spusese el

---

[1] Val produs prin întoarcerea violentă a apei care a lovit un obstacol, dând impresia unei explozii. (*N.red.*)

că merge. Şi e foarte probabil ca mâine-dimineaţă să nu îşi amintească de această noapte, dar în momentul ăsta nu se simţea disperată. Se simţea vie şi fericită.

S-a uitat înapoi în direcţia plajei, la peisajul slab luminat. Se apropia o siluetă. Ştia că era John înainte de a putea distinge felul lui de a se legăna în mers şi mărimea paşilor. Nu l-a întrebat unde fusese sau cât timp stătuse plecat. Nu i-a mulţumit pentru că se întorsese. John nu a certat-o pentru că ieşise singură fără telefon şi nici nu i-a cerut să iasă din apă şi să meargă acasă. Fără niciun schimb de vorbe, şi-a lepădat şi el hainele şi i s-a alăturat în apele oceanului.

— John?

Alice l-a găsit vopsind uşa clădirii separate care găzduia garajul.

— Am strigat după tine prin toată casa, a spus ea.

— Eram aici. Nu te-am auzit, a răspuns John.

— Când pleci la conferinţă? l-a întrebat.

— Luni.

John pleca în Philadelphia pentru o săptămână, la cea de-a noua Conferinţă internaţională despre boala Alzheimer.

— Asta e după ce ajunge Lydia, nu?

— Da, Lydia va ajunge duminică.

— Ah, bine.

În urma cererii scrise a Lydiei, trupa teatrului Monomoy o invitase să i se alăture ca artist-invitat pe timpul verii.

— Eşti gata pentru alergare? a întrebat John.

Încă nu se ridicase ceaţa timpurie de dimineaţă, iar aerul se simţea prea rece pentru cum se îmbrăcase ea.

— Trebuie doar să-mi mai pun ceva pe mine.

A intrat pe uşa din faţă şi a deschis uşa de la dulap. La Cape, să te îmbraci confortabil era o provocare constantă, fiindcă temperaturile zilei începeau cu zece grade, până după-amiaza urcau spre treizeci, iar până la lăsarea serii scădeau înapoi la zece, deseori însoţite de o briză tăioasă. Aveai nevoie de creativitate vestimentară şi de disponibilitatea să-ţi pui şi să-ţi scoţi haine de mai multe ori pe zi. Alice atinse mânecile hainelor atârnate pe umeraşe. Deşi multe dintre ele ar fi fost perfecte de stat pe plajă sau de o plimbare, toate păreau prea grele pentru alergat.

A fugit pe scări în sus şi a intrat în dormitor. După ce a căutat în câteva sertare, a găsit un hanorac uşor şi l-a îmbrăcat. A observat pe noptieră cartea pe care o citea. A luat-o în mână, a coborât scările şi a intrat în bucătărie. Şi-a turnat un pahar cu ceai rece şi a ieşit pe veranda din spatele casei. Ceaţa timpurie de dimineaţă încă nu se ridicase şi era mai rece decât se aşteptase. Şi-a pus paharul şi cartea pe masa dintre scaunele albe Adirondack şi a intrat înapoi în casă după o pătură.

S-a întors, s-a învelit în pătură, s-a aşezat pe unul dintre scaune şi a deschis cartea la pagina îndoită. Cititul devenea rapid o sarcină sfâşietoare. Trebuia să recitească de câteva ori pentru a înţelege necesitatea faptelor sau a argumentelor şi, dacă lăsa cartea din mână pentru o anumită perioadă, trebuia să reia câteodată un capitol întreg ca să-i regăsească firul. În plus, o apuca frica atunci când trebuia să se hotărască ce să citească. Dacă nu va avea timp să citească tot ceea ce-şi dorea? Faptul că trebuia să stabilească priorităţi o durea şi îi amintea că timpul se scurge şi că unele lucruri vor rămâne nefăcute.

Tocmai începuse să citească *Regele Lear*. Îi plăceau tare mult tragediile lui Shakespeare, dar pe aceasta n-o citise niciodată. Din nefericire, după cum se obişnuise deja, s-a blocat după doar câteva minute. A recitit pagina anterioară, trasând linia imaginară din spatele cuvintelor cu degetul arătător. A băut până la fund paharul cu ceai rece şi s-a uitat la păsările din copaci.

— Aici erai. Ce faci, nu mergem să alergăm? a întrebat John.

— Ah, da, bine. Cartea asta mă înnebuneşte.

— Hai să mergem atunci.

— Astăzi pleci la conferinţa aceea?

— Luni.

— Astăzi ce zi e?

— Joi.

— Ah. Şi când vine Lydia?

— Duminică.

— Asta e înainte să pleci?

— Da, Ali, tocmai ţi-am spus toate astea. Ar trebui să ţi le treci în BlackBerry, cred că o să te facă să te simţi mai bine.

— OK, scuze.

— Gata?

— Da. Aşteaptă, să fac un pipi înainte.

— Bine. Mă găseşti la garaj.

Alice şi-a pus paharul gol pe blatul de lângă chiuvetă şi a aruncat pătura şi cartea pe fotoliul cu husă din camera de zi. Stătea în picioare pregătită să se mişte, dar picioarele ei aveau nevoie de instrucţiuni suplimentare. Pentru ce intrase în casă? A refăcut paşii — pătură şi carte, pahar pe blat, pe verandă cu John. El va pleca în curând la Conferinţa internaţională dedicată bolii Alzheimer.

Parcă duminică? Va trebui să-l întrebe ca să fie sigură. Erau gata să iasă la alergare. Afară era un pic rece. Intrase după un hanorac! Nu, nu pentru asta. Purta deja unul. *La dracu'!*

Când a ajuns la uşă, a simţit o presiune urgentă pe vezică şi şi-a amintit că trebuia numaidecât să urineze. S-a grăbit înapoi pe hol şi a deschis uşa de la baie. Doar că, spre totala ei surprindere, nu era baia. Măturică, mop, găleată, aspirator, taburet, cutie de scule, becuri, lanterne, clor. Debaraua cu scule.

A privit mai departe, de-a lungul holului. Bucătăria la stânga, camera de zi la dreapta, şi gata. Exista o baie de serviciu la etajul ăsta, nu-i aşa? Trebuia să fie una. Era chiar acolo. Dar nu era. S-a grăbit spre bucătărie, dar a găsit doar o uşă, iar aceasta dădea spre veranda din spate. A luat-o la goană spre camera de zi, dar bineînţeles, nu era nicio baie care să dea de acolo. S-a repezit înapoi pe hol şi s-a prins de mânerul uşii.

— Te rog, Doamne, te rog, Doamne, te rog, Doamne!

A deschis uşa ca un magician care îşi dezvăluie cel mai spectaculos număr, dar baia nu a reapărut ca prin magie.

Cum să mă pierd în propria mea casă?

S-a gândit să o ia la fugă în sus, la baia principală, dar, în mod ciudat, era blocată şi încremenită în dimensiunea aceea ca de zonă crepusculară, fără baie, a parterului casei. Nu mai putea să se ţină. Trăia o experienţă extracorporală în care se vedea pe sine, o femeie jalnică, necunoscută, plângând pe hol. Nu suna ca plânsul potolit, de femeie adultă. Era plânsul speriat, pierdut, nestăpânit al unui copil mic.

Nu doar lacrimile nu şi le mai putea stăpâni. John a năvălit pe uşă exact când urina a început să i se

prelingă pe piciorul drept, udându-i pantalonii, şosetele şi încălţămintea.

— Nu te uita la mine!

— Ali, nu plânge, e în regulă.

— Nu ştiu unde sunt.

— E în regulă, eşti aici.

— M-am rătăcit.

— Ali, nu te-ai rătăcit, eşti cu mine.

John a luat-o în braţe şi a legănat-o uşor dintr-o parte în alta, liniştind-o la fel cum îl văzuse liniştindu-i pe copii după nenumăratele răni căpătate la trup şi la suflet.

— Nu am găsit baia.

— E în regulă.

— Îmi cer scuze.

— Nu-ţi cere scuze, e în regulă. Haide, hai să te schimbăm. Se face cald, oricum ai nevoie de ceva mai lejer.

Înainte de a pleca la conferinţă, John i-a lăsat Lydiei instrucţiuni detaliate privind medicamentaţia lui Alice, rutina ei de alergare, telefonul ei mobil şi programul Întoarcere în siguranţă. I-a mai lăsat şi numărul neurologului, pentru siguranţă. Când Alice şi-a rederulat în minte micul discurs al lui John, şi-a dat seama că suna foarte asemănător cu instructajele pe care le făceau bonelor adolescente înainte de a-şi lăsa copiii acasă, ca să petreacă un weekend în Maine sau Vermont. Acum Alice era cea care trebuia supravegheată. Şi chiar de propria ei fiică.

După prima lor cină împreună la Squire, Alice şi Lydia au mers pe jos de-a lungul Main Street, fără să-şi vorbească. Şirul de maşini luxoase şi de SUV-uri parcate lângă bordură, echipate cu suporturi pentru biciclete şi

caiace, prinse pe capotă, înghesuite lângă cărucioare de copii, scaune de plajă şi umbrele, şi plăcuţele cu numere de înmatriculare din Connecticut, New York şi New Jersey, pe lângă cele din Massachusetts, indicau că sezonul de vară era oficial în toi. Familii întregi se plimbau agale pe trotuar, fără să ia în seamă sensurile de mers, umblând fără grabă şi fără vreo destinaţie anume, oprindu-se, întorcându-se şi căscând gura la vitrine. Ca şi cum ar fi avut tot timpul din lume.

O plimbare lejeră de zece minute le-a îndepărtat de centrul aglomerat. S-au oprit la Farul Chatham şi au admirat priveliştea amplă asupra plajei, înainte de a coborî cele treizeci de trepte până la nisip. Un şir modest de sandale şi şlapi aştepta jos, în acelaşi loc unde fuseseră aruncaţi cândva, mai devreme. Alice şi Lydia şi-au pus şi ele încălţămintea la capătul şirului şi şi-au continuat plimbarea. În faţa lor, un panou avertiza:

> ATENŢIE: CURENT PUTERNIC. Surfing periculos, din cauza valurilor şi curenţilor care vă pot pune viaţa în primejdie. Fără salvamar. Zonă periculoasă pentru: înot şi scăldat, scufundări şi schi nautic, planşe cu vele, bărcuţe, plute şi canoe.

Alice privea în larg şi asculta valurile neliniştite spărgându-se la mal. Dacă nu ar fi fost digul uriaş construit la marginea proprietăţilor de milioane de dolari de-a lungul Shore Road, oceanul ar fi înghiţit fiecare casă, devorându-le fără milă şi fără păreri de rău. Alice îşi imagina Alzheimerul precum acest ocean la Lighthouse Beach — de neoprit, feroce, distrugător. Doar că în creierul ei nu

existau diguri care să-i protejeze amintirile şi gândurile din calea asaltului.

— Îmi pare rău că nu am ajuns să te văd în piesă, i-a spus Lydiei.

— Nu-i nimic. Ştiu că de data asta a fost vina tatei.

— Abia aştept să văd piesa în care joci vara asta.

— Îhî.

Soarele incredibil de mare coborâse pe cerul pictat în roz şi albastru, gata să plonjeze în Atlantic. Au trecut pe lângă un bărbat îngenuncheat în nisip, care îşi fixa obiectivul aparatului spre orizont, încercând să-i imortalizeze frumuseţea efemeră, înainte de a dispărea împreună cu soarele.

— Conferinţa la care s-a dus tata este despre Alzheimer?

— Da.

— Încearcă să găsească acolo un tratament mai bun?

— Da.

— Şi crezi că va găsi?

Alice privea fluxul apropiindu-se, ştergând urmele de paşi, distrugând un migălos castel de nisip decorat cu scoici, umplând o groapă săpată mai devreme cu săpăligi de plastic, curăţând malul de istoria lui de peste zi. Invidia casele frumoase din spatele digului.

— Nu.

Alice a ridicat o scoică. A şters-o de nisip, dezvelindu-i strălucirea alb-lăptoasă şi dantela roz, delicată. Îi plăcea atingerea ei netedă, însă scoica era ciobită pe margine. Întâi a vrut să o arunce înapoi în apă, dar apoi s-a hotărât să o păstreze.

— Ei bine, nu cred că şi-ar fi găsit timp să meargă dacă nu ar fi crezut că ar putea găsi ceva, a spus Lydia.

Pe lângă ele au trecut chicotind două fete de la University of Massachusetts. Alice le-a zâmbit şi le-a salutat.

— Mi-aş dori să mergi la facultate, a spus Alice.

— Mamă, te rog, nu începe.

Fiindcă nu voia să îşi înceapă săptămâna pe care urma s-o petreacă alături de Lydia cu o ceartă în toată regula, Alice s-a lăsat în tăcere pradă amintirilor, în timp ce se plimbau. Profesorii pe care îi îndrăgise şi de care se temuse şi în faţa cărora se făcuse de ruşine, băieţii pe care îi îndrăgise, de care se temuse şi în faţa cărora se făcuse de şi mai mare ruşine, nopţile nedormite cu folos, înaintea examenelor, cursurile, petrecerile, prieteniile, întâlnirea cu John — amintirile ei din acea perioadă a vieţii erau vii, perfect intacte, la îndemână. Ba chiar era un pic de înfumurare în felul în care îi veneau în minte, atât de pline şi complete, ca şi cum nu ar fi avut nicio idee despre războiul care se dădea doar la câţiva centimetri mai la stânga.

Ori de câte ori se gândea la facultate, gândurile îi zburau, în cele din urmă, la luna ianuarie a primului ei an de studenţie. La vreo trei ore după ce ai ei plecaseră acasă, după vizita pe care i-o făcuseră, Alice auzise o bătaie timidă în uşa camerei ei de cămin. Încă îşi amintea fiecare trăsătură a decanului stând în pragul uşii — cuta adâncă dintre sprâncene, freza de băieţandru a părului cărunt de bunic, scămoşelile de lână de pe puloverul verde-intens, ritmul scăzut şi grijuliu al vocii.

Tatăl ei condusese maşina pe Route 93 şi intrase direct într-un copac. Probabil că adormise. Probabil că băuse prea mult la cină. *Întotdeauna bea prea mult la cină.* Era într-un spital din Manchester. Mama şi sora ei muriseră.

— John? Tu eşti?

— Nu, sunt eu, am adus prosoapele. Stă să plouă, a spus Lydia.

Aerul era greu şi încărcat. Le era dator cu o ploaie. Toată săptămâna, vremea fusese ca în cărţile poştale cu zile însorite şi le dăruise în fiecare noapte temperaturi perfecte pentru somn. Şi creierul ei fusese la fel de cooperant. Ajunse să recunoască diferenţa dintre zilele în care nu-şi putea găsi amintirile, cuvintele sau baia, şi zilele în care Alzheimerul stătea cuminte şi nu o deranja. În cursul acestor zile liniştite, era ea, cea dintotdeauna, cea pe care o înţelegea şi în care avea încredere. În astfel de zile, aproape că se putea convinge pe sine însăşi că dr. Davis şi consilierul de genetică se înşelaseră, sau că ultimele şase luni fuseseră un vis îngrozitor, un coşmar, un monstru imaginar pitit sub pat, care i se agăţa de aşternuturi.

Stând în camera de zi, Alice o privea pe Lydia cum împătureşte prosoape şi le pune, unul peste altul, pe un taburet din bucătărie. Purta o bluză albastru-deschis, cu bretele foarte subţiri, şi o fustă neagră. Arăta ca ieşită de sub duş. Alice încă avea costumul de baie pe sub rochia de plajă decolorată, imprimată cu peştişori.

— Ar trebui să mă schimb? a întrebat ea.

— Dacă vrei.

Lydia a pus nişte căni curate înapoi într-un dulăpior şi s-a uitat la ceas. Apoi a intrat în camera de zi, a strâns revistele şi cataloagele de pe canapea şi podea şi le-a făcut un teanc ordonat pe măsuţa de cafea. A verificat ceasul de mână. A luat *Cape Cod Magazine* din vârful teancului, s-a aşezat pe canapea şi a început să o răsfoiască. Păreau că pierd vremea, dar Alice nu înţelegea de ce. Ceva nu era în regulă.

— Unde e John? a întrebat Alice.

Lydia a ridicat ochii din revistă, fie amuzată, fie stânjenită sau poate ambele. Alice nu îşi dădea seama.

— Ar trebui să ajungă dintr-un minut în altul.

— Deci pe el îl aşteptăm.

— Îhî.

— Unde e Anne?

— Anna e în Boston, cu Charlie.

— Nu, Anne, sora mea, unde e Anne?

Lydia a privit-o fix, fără să clipească, cu toată lumina scursă de pe chip.

— Mamă, Anne e moartă. Ea şi mama ta au murit într-un accident de maşină.

Lydia nu şi-a luat ochii de la maică-sa. Alice nu mai respira, iar inima i se făcuse ghem. Capul şi degetele i-au amorţit, iar lumea înconjurătoare a devenit întunecată şi îngustă. A luat o gură mare de aer. Acesta i-a umplut capul şi degetele cu oxigen şi i-a invadat inima, care bătea cu furie şi necaz. A început să tremure şi să plângă.

— Nu, mamă, asta s-a întâmplat acum mult timp, nu-ţi aminteşti?

Lydia vorbea cu ea, dar Alice nu auzea ce îi spunea. Alice simţea doar furia şi suferinţa străbătându-i fiecare celulă, inima bolnavă şi lacrimile fierbinţi, şi nu-şi auzea decât vocea din minte, strigând după Anne şi după maică-sa.

John stătea în picioare lângă ele, ud leoarcă.

— Ce s-a întâmplat?

— A întrebat de Anne. Crede că tocmai au murit.

John i-a luat capul în mâini. Îi vorbea, încercând să o liniştească. *El de ce nu este supărat? Ştie despre asta de ceva vreme, de-asta, şi mi-a ascuns totul.* Nu putea avea încredere în el.

August 2004

Mama şi sora ei muriseră când Alice era în anul întâi de facultate. Nu exista nicio fotografie de-a mamei sau de-a Annei pe niciuna din filele albumelor de fotografii ale familiei. Nu era nicio dovadă că fuseseră la absolvirea facultăţii, la nunta ei sau împreună cu ea, John şi copiii în vacanţe, concedii sau la zile de naştere. Nu şi-o putea imagina pe mama ei ca femeie în vârstă şi cu siguranţă că aşa ar fi acum, iar Anne, în mintea lui Alice, nu trecuse de vârsta adolescenţei. Cu toate acestea, fusese atât de sigură că ele urmau să intre pe uşă, dar nu ca fantome din trecut, ci în carne şi oase, şi că vor veni să stea cu ei la casa din Chatham, peste vară. Într-o anumită măsură, Alice se speriase pentru că fusese atât de confuză, că trează fiind şi fără să fi băut ceva, fusese în stare să aştepte din toată inima vizita mamei şi a surorii ei, moarte de mult. Era şi mai înspăimântător că acest lucru nu a speriat-o decât un pic.

Alice, John şi Lydia stăteau la masa de pe verandă şi luau micul dejun. Lydia le povestea despre colegii ei de trupă din această vară şi despre repetiţii. Dar, în mare parte, vorbea doar cu John.

— M-am simţit tare intimidată până să ajung acolo, ştii? Vreau să zic, să le vezi CV-urile. Master în teatru la NYU şi Actors Studio şi diplome de la Yale, experienţă pe Broadway.

— Uau, mi se pare un grup cu multă experienţă. Care e media de vârstă? a întrebat John.

— Păi, eu sunt de departe cea mai tânără. Majoritatea au în jur de treizeci–patruzeci de ani, dar sunt un bărbat şi o femeie la fel de bătrâni ca tine şi mama.

— La fel de bătrâni, deci?

— Ştii ce vreau să spun. În orice caz, nu ştiam dacă va fi de nasul meu, dar pregătirea alături de ei şi treaba pe care mi-ai dat-o de făcut îmi prind tare bine. Ştiu bine ce fac.

Alice şi-a amintit că trecuse prin aceeaşi stare de nesiguranţă şi acomodare în primele luni ca profesor la Harvard.

— În mod cert, toţi au mai multă experienţă decât mine, dar niciunul dintre ei nu a studiat Meisner. Toţi au studiat Stanislavsky sau Metoda, dar chiar cred că Meisner este cea mai puternică abordare a adevăratei spontaneităţi în actorie. Aşadar, chiar dacă nu am prea multă experienţă pe scenă, aduc ceva aparte acestui grup.

— Asta e grozav, scumpo. Probabil că ăsta a fost şi unul dintre motivele pentru care te-au luat. Ce înseamnă mai exact „spontaneitate în actorie"? a întrebat John.

Alice se întrebase acelaşi lucru, dar vorbele ei, încleiate în mâzga amiloidului, rămâneau în urma cuvintelor lui John, la fel cum se întâmpla de altfel, mai nou, în conversaţiile curente. Aşa că îşi asculta soţul şi fiica turuind fără niciun efort în faţa ei şi îi privea ca pe nişte actori pe scenă, de pe scaunul ei din public.

Şi-a tăiat în două covrigul cu susan şi a luat o muşcătură. Nu îi plăcea gol. Avea pe masă mai multe variante — gem de afine sălbatice din Maine, un borcan cu unt de arahide, o farfurie cu o bucată de unt şi un tub cu unt alb. Dar nu se numea unt alb. Cum se numea? Nu maioneză. Nu, era prea gros, la fel ca untul. Cum se numea? A îndreptat cuţitul de unt spre el.

— John, îmi dai te rog aia?

John i-a înmânat tubul cu unt alb. A întins un strat gros pe o jumătate de covrig şi s-a holbat la ea. Ştia exact ce gust va avea şi că-i plăcea, dar nu putea să muşte până nu îşi amintea cum se numeşte. Lydia şi-a privit mama examinând covrigul.

— Cremă de brânză, mamă.

— Exact. Cremă de brânză. Mulţumesc, Lydia.

A sunat telefonul, iar John a intrat în casă, să răspundă. Primul gând care i-a trecut lui Alice prin minte a fost că suna maică-sa, ca să-i anunţe că întârzie. Gândul, instantaneu şi destul de realist, părea la fel de rezonabil precum faptul că se aşteptau ca John să revină la masă în următoarele câteva minute. Alice şi-a corectat gândul pripit, l-a certat şi l-a lăsat deoparte. Mama şi sora ei muriseră când ea era în anul întâi de facultate. O scotea din sărite faptul că trebuia să-şi amintească sieşi lucrul acesta.

Rămasă singură cu fiica ei, cel puţin pentru câteva clipe, a profitat de ocazie să spună câteva cuvinte.

— Lydia, cum ar fi să mergi la facultate să obţii o diplomă în teatru?

— Mamă, n-ai înţeles nimic din ce-am spus adineauri? Nu am nevoie de nicio diplomă.

— Am auzit tot ce ai spus şi am înţeles totul. Mă gândeam dintr-o perspectivă mai largă. Sunt sigură că există

aspecte ale meseriei tale pe care încă nu le-ai explorat, lucruri pe care le-ai putea învăța încă, poate chiar să regizezi? Ideea este că o diplomă îți deschide mai multe uşi, în cazul în care vei avea vreodată nevoie.

— Şi care sunt uşile astea?

— Ei bine, spre exemplu, o diplomă ți-ar oferi credibilitate pentru a preda cursuri, dacă ai vrea vreodată să faci asta.

— Mamă, vreau să fiu actor, nu profesor. Asta eşti tu, nu eu.

— Ştiu asta, Lydia, ai fost clară asupra acestei chestiuni de nenumărate ori. Nu mă gândesc neapărat la profesor la universitate sau colegiu, deşi ai putea. Mă gândeam că, într-o bună zi, ai putea susține ateliere de lucru precum cele la care ai participat şi care ți-au plăcut atât de mult.

— Mamă, îmi pare rău, dar nu vreau să îmi consum energia gândindu-mă la ce aş putea face dacă nu sunt suficient de bună ca să reuşesc ca actriță. Nu e nevoie să mă îndoiesc de mine însămi în halul ăsta.

— Nu mă îndoiesc de faptul că poți avea o carieră de actor. Dar dacă decizi să ai o familie într-o zi şi vrei să o laşi puțin mai moale, dar să rămâi totuşi în domeniu? Ar fi frumos să ai posibilitatea de a putea derula aceste ateliere, chiar şi de acasă. În plus, nu e întotdeauna suficient ceea ce ştii, ci şi pe cine ştii. Posibilitățile de contacte profesionale pe care le-ai avea cu colegi de curs, profesori, absolvenți, sunt convinsă că există un cerc restrâns la care pur şi simplu nu ai acces fără o diplomă sau un palmares în domeniu.

Alice se aştepta ca Lydia să spună: „Mda, dar", dar ea nu a spus nimic.

— Ia-o doar în calcul. Viața se complică întotdeauna. Cu cât îmbătrâneşti, cu atât e mai greu să te acomodezi. Poate ar fi bine să discuți cu cei din trupa ta de teatru şi să vezi ce zic despre cum e să fii actor la vârsta de treizeci, patruzeci de ani sau mai mult. Bine?

— Bine.

Bine. Nu mai fuseseră niciodată atât de aproape de un acord pe tema asta. Alice se gândea la un alt subiect despre care să vorbească, dar nu-i venea nimic în minte. De atât de mult timp deja, nu vorbiseră decât despre asta. Liniştea era tot mai copleşitoare.

— Mamă, cum simți?

— Cum simt ce?

— Că ai Alzheimer. Simți că ai asta în acest moment?

— Păi, ştiu că nu sunt confuză şi nu mă repet în acest moment, dar acum câteva minute, nu găseam cuvântul „cremă de brânză" şi mi-a venit foarte greu să particip la conversație cu tine şi cu tatăl tău. Ştiu că este doar o chestiune de timp până când aceste lucruri se vor întâmpla din nou, iar perioadele până se repetă devin tot mai scurte. Şi chestiile care se întâmplă sunt tot mai grave. Deci, şi atunci când mă simt complet normal, ştiu că nu sunt. Nu s-a terminat, e doar o pauză. Nu am încredere în mine.

Imediat ce a terminat de vorbit, Alice s-a îngrijorat că mărturisise prea multe. Nu voia să îşi sperie fiica. Dar Lydia nu s-a clintit şi a rămas atentă, iar Alice s-a relaxat.

— Deci ştii când se întâmplă?

— De cele mai multe ori.

— Ca atunci când nu găseai denumirea pentru cremă de brânză?

— Ştiu ceea ce caut, dar creierul meu nu ajunge la informație. Ca şi cum ai hotărî că vrei un pahar cu apă,

doar că mâna ta nu vrea să-l ridice. I-o ceri cu binişorul, o ameninţi, dar pur şi simplu nu se clinteşte. Poate că într-un final o convingi, dar apoi iei solniţa în loc, sau loveşti paharul şi verşi toată apa pe masă. Sau, când mâna a apucat, în sfârşit, paharul şi-l duce la gură, ţi-a dispărut usturimea din gât şi nu-ţi mai trebuie nicio băutură. Momentul în care îţi era sete a trecut.

— Sună a tortură, mamă.

— Este.

— Îmi pare aşa de rău că ai asta.

— Mulţumesc.

Lydia s-a întins peste farfurii şi pahare şi ani distanţă şi i-a strâns mâna mamei sale. Alice i-a strâns-o şi ea şi a zâmbit. În sfârşit, găsiseră altceva despre care să vorbească.

Alice s-a trezit pe canapea. În ultimul timp dormea mai mult în timpul zilei, câteodată de două ori pe zi. Deşi atenţia şi energia ei aveau mult de câştigat de pe urma orelor suplimentare de somn, reîntoarcerea la ziua normală o zdruncina. S-a uitat la ceasul de pe perete. Patru şi cincisprezece. Nu îşi amintea la ce oră aţipise. Şi-a amintit că luase prânzul. Un sandvici, un fel de sandvici, împreună cu John. Asta se întâmplase probabil la prânz. Colţul tare al unui obiect o înţepa în şold. Cartea pe care o citea. Probabil că adormise citind.

Patru şi douăzeci. Repetiţiile Lydiei durau până la şapte. S-a ridicat în capul oaselor şi a ascultat. Auzea pescăruşii cârâind la Hardings şi şi-i imagina vânând resturi, într-o cursă înnebunitoare de-a găsi şi devora ultimele firimituri lăsate în urmă de oamenii neglijenţi şi arşi de soare. S-a ridicat în picioare şi şi-a început propria ei vânătoare, mai puţin frenetică decât a pescăruşilor, în

căutarea lui John. A verificat dormitorul lor şi biroul. S-a uitat pe aleea din faţa casei. Maşina nu era. Când era gata să-i zică vreo două pentru că nu lăsase niciun bilet, l-a văzut sub un magnet, pe uşa frigiderului.

Ali, am ieşit să dau o tură. Mă întorc repede, John.

S-a aşezat înapoi pe canapea şi şi-a luat cartea, *Raţiune şi simţire* de Jane Austen, dar nu a deschis-o. Nu prea avea chef de citit acum. Citise aproape jumătate din *Moby Dick* şi a pierdut volumul. Împreună cu John, răscolise toată casa, fără succes. O căutaseră chiar şi în locurile ciudate unde doar o persoană dementă ar putea pune o carte — în frigider şi în congelator, în cămară, în sertarele bufetului pentru veselă, în dulapul cu lenjerii, în şemineu. Dar niciunul dintre ei nu o găsise. Probabil că o lăsase pe plajă. Spera să o fi lăsat pe plajă. Cel puţin ăsta ar fi fost un lucru pe care l-ar fi făcut şi înainte de-a avea Alzheimer.

John se oferise să-i mai cumpere un exemplar. Poate că plecase la librărie. Spera să fi plecat la librărie. Dacă ar aştepta prea mult, ar uita ceea ce citise până acum şi ar trebui să înceapă din nou. Câtă muncă. Doar gândul la asta o obosea din nou. Între timp, începuse Jane Austen, care îi plăcuse întotdeauna. Dar cartea asta nu-i capta atenţia.

A urcat în dormitorul Lydiei. Dintre cei trei copii, pe Lydia o cunoştea cel mai puţin. Pe comoda ei, inele de argint şi turcoaz, un colier de piele şi unul cu perle colorate se revărsau dintr-o cutie de carton deschisă. Lângă cutie erau o grămadă de agrafe de păr şi o tăviţă pentru beţişoare parfumate. Lydia era un pic hippie.

Hainele ei erau împrăştiate pe podea, unele împăturite, altele nu. Probabil că nu prea mai era mare lucru prin sertarele comodei. Îşi lăsase patul nefăcut. Lydia era cam împrăştiată.

Pe rafturile bibliotecii se înşirau cărţi de poezii şi piese de teatru — *Noapte bună, mamă, Cina cu prietenii, Dovada, Echilibru fragil, Antologia Spoon River, Agnes, aleasa lui Dumnezeu, Îngeri în America, Oleanna.* Lydia era actriţă.

Alice a luat câteva piese de teatru şi le-a frunzărit. Fiecare dintre ele avea doar vreo optzeci-nouăzeci de pagini şi fiecare dintre pagini avea puţin text. *Poate că ar fi mai uşor şi mai reconfortant să citesc piese de teatru. Şi aş putea discuta despre ele cu Lydia.* Avea în mână *Dovada.*

Pe noptieră se afla jurnalul Lydiei, iPod-ul ei, *Sanford Meisner despre actorie* şi o poză înrămată. Alice a luat jurnalul. A ezitat, însă doar pentru câteva clipe. Nu-i permitea timpul. Aşezată pe pat, a citit pagină după pagină despre visurile şi confesiunile fiicei ei. A citit despre piedicile şi reuşitele din timpul cursurilor de actorie, despre temerile şi speranţele din preajma audiţiilor, despre dezamăgiri şi bucurii după castinguri. A citit despre pasiunea şi tenacitatea unei tinere femei.

A citit despre Malcolm. Lydia se îndrăgostise de el în timp ce jucaseră împreună o scenă dramatică, la curs. Odată crezuse că ar fi însărcinată, dar nu fusese. Lydia se simţise uşurată, nu era pregătită să se mărite şi să aibă copii. Voia să îşi găsească mai întâi singură rostul ei în lume.

Alice a studiat fotografia înrămată înfăţişând-o pe Lydia cu un bărbat, probabil Malcolm. Te înduioşau feţele lor zâmbitoare. Femeia şi bărbatul din fotografie erau fericiţi. Lydia era o femeie.

— Ali, eşti aici? a strigat John.

— Sunt sus!

A pus jurnalul şi fotografia înapoi pe noptieră şi s-a grăbit să coboare.

— Unde ai fost? a întrebat Alice.

— Am dat o tură.

John avea două sacoşe albe de plastic, câte una în fiecare mână.

— Mi-ai cumpărat o copie din Moby Dick?

— Oarecum.

John i-a înmânat una dintre sacoşe. Era plină de DVD-uri — *Moby Dick,* cu Gregory Peck şi Orson Welles, *Regele Lear,* cu Laurence Olivier, *Casablanca, Zbor deasupra unui cuib de cuci* şi *Sunetul muzicii,* preferatul ei dintotdeauna.

— M-am gândit că astea ar fi mai uşoare pentru tine. Şi ne-am putea uita împreună.

Alice zâmbi.

— Ce ai în cealaltă sacoşă?

Alice era nerăbdătoare, ca un copilaş în dimineaţa Crăciunului. John a scos un pachet de popcorn pentru cuptorul cu microunde şi o cutie de Milk Duds.

— Ne putem uita mai întâi la *Sunetul muzicii*? a întrebat Alice.

— Sigur.

— Te iubesc, John.

L-a strâns în braţe.

— Şi eu te iubesc, Ali!

I-a pus palmele pe spate şi s-a ghemuit la pieptul lui, sorbindu-i parfumul. Voia să-i spună mai multe, să-i spună cât înseamnă el pentru ea, dar nu-şi găsea cuvintele. John a strâns-o mai tare. Ştia. Au rămas nemişcaţi în

bucătărie timp îndelungat, strângându-se în braţe şi fără să rostească un cuvânt.

— Haide, tu faci popcornul, eu pun filmul şi ne întâlnim pe canapea, a spus John.

— OK.

Alice s-a îndreptat spre cuptorul cu microunde, a deschis uşa şi a izbucnit în râs. Nu putea să nu râdă.

— Am găsit *Moby Dick*!

Alice era trează şi singură de câteva ore. Profitând de singurătatea acestei dimineţi, a băut ceai verde, a citit puţin şi a făcut yoga afară, pe peluză. În poziţia „câinele cu faţa la podea" şi-a umplut plămânii cu aer oceanic proaspăt, de dimineaţă, şi a zăbovit în plăcerea ciudată, aproape dureroasă, a întinderii tendoanelor de la genunchi şi a feselor. Cu colţul ochiului, şi-a observat tricepsul stâng încordat pentru a-i susţine corpul în poziţie. Puternic, sculptat, frumos. Întregul ei corp arăta puternic şi frumos.

Se afla în cea mai bună formă fizică din viaţa ei. Mâncarea sănătoasă însoţită de exerciţii zilnice se vedea în forţa tricepşilor contractaţi, flexibilitatea şoldurilor, gambele puternice şi respiraţia uşoară în timpul unei alergări de şase kilometri. Apoi, desigur, se întorcea la mintea ei. Nereceptivă, neascultătoare, slăbită.

Alice lua Aricept, Namenda, misterioasa pastilă de testare Amylix, Lipitor, vitaminele C şi E şi o doză mică de aspirină. Consuma antioxidanţi suplimentari sub formă de afine, vin roşu şi ciocolată neagră. Bea ceai verde. Încerca ginkgo biloba. Medita şi juca Numero. Se spăla pe dinţi cu mâna stângă, mâna pe care nu o controla atât de bine. Dormea când era obosită. Niciunul

dintre aceste eforturi nu părea să dea rezultate cuantificabile şi vizibile. Poate că, dacă ar renunţa la exerciţii, la Aricept sau la afine, capacităţile ei cognitive s-ar înrăutăţi simţitor. Poate că, fără nicio opoziţie, demenţa ei s-ar dezlănţui în voie. Poate. Dar poate că toate aceste lucruri nu au de fapt, niciun efect. Nu ar putea şti, decât dacă ar renunţa la medicamente, la ciocolată şi vin, şi-ar sta pe fundul ei în următoarea lună. Dar nu era un experiment pe care să fie dispusă să-l facă.

Alice a trecut la poziţia războinicului. A expirat şi s-a întins mai mult la fandare, acceptând disconfortul şi provocarea suplimentară a concentrării şi a rezistenţei ei, hotărâtă să se menţină în poziţie. Hotărâtă să rămână o războinică.

John a apărut din bucătărie, ameţit de somn şi ca un zombie, dar îmbrăcat pentru alergate.

— Vrei cafea mai întâi? a întrebat Alice.

— Nu, hai să mergem, o beau când ne întoarcem.

În fiecare dimineaţă alergau trei kilometri de-a lungul Main Street spre centrul oraşului, dus-întors pe acelaşi drum. Corpul lui John devenise în mod vizibil mai puternic şi mai bine definit, iar acum putea alerga cu uşurinţă această distanţă, dar nu-i plăcea deloc. Alerga cu ea, cu resemnare şi fără să se plângă, dar cu acelaşi entuziasm şi elan cu care plătea facturile sau punea rufe la spălat. Iar Alice îl iubea pentru asta.

Ea alerga în urma lui, lăsându-l să aleagă ritmul, privindu-l şi ascultându-l ca şi cum ar fi un superb instrument muzical — coatele balansându-se înapoi precum un pendul, pufăiturile degajate şi ritmice ale expiraţiilor lui, percuţia adidaşilor pe asfaltul nisipos. Apoi John scuipa, iar Alice râdea. El nu întreba de ce.

Se aflau pe drumul de întoarcere, iar Alice alerga lângă el. Îl compătimea şi era pe cale să-i spună că nu trebuie să mai alerge cu ea dacă nu vrea, că se descurca singură pe drumul acesta. Dar apoi, urmându-l, la intersecţia cu Mill Road au luat-o spre casă la dreapta, deşi ea ar fi luat-o la stânga. Alzheimerului nu-i plăcea să fie ignorat.

Întorşi acasă, Alice i-a mulţumit, l-a sărutat pe obrazul transpirat şi s-a dus direct, fără să facă duş, la Lydia, care era încă în pijama şi îşi bea cafeaua pe verandă. În fiecare dimineaţă, ea şi Lydia discutau piesa de teatru pe care Alice o citea, în timp ce mâncau cereale cu afine sau un covrig cu susan cu *cremă de brânză* şi cafea şi ceai. Instinctul lui Alice se dovedise adevărat. Îi plăcea cu mult mai mult să citească piese de teatru decât să citească romane sau biografii, iar faptul că discuta cu Lydia despre ceea ce tocmai citise, fie că era doar o scenă, un act sau întreaga piesă, se dovedea o metodă plăcută şi eficientă de a-i împrospăta memoria. Analizând împreună cu Lydia scenele, personajele sau intrigile, Alice observa inteligenţa şi profunzimea fiicei sale, înţelegerea complexă pe care o avea asupra nevoii umane, a emoţiilor şi zbaterilor. O vedea pe Lydia. Şi o iubea.

Astăzi discutau o scenă din *Îngeri în America*. Au schimbat nerăbdătoare întrebări şi răspunsuri, conversaţia lor mergea în ambele direcţii, de la egal la egal, amuzantă. Şi pentru că Alice nu era nevoită să concureze cu John pentru a-şi duce la capăt gândurile, îşi permitea să nu se grăbească şi nu rămânea în urmă.

— Cum a fost să joci scena asta cu Malcolm? a întrebat Alice.

Lydia s-a uitat la ea ca şi cum întrebarea i-ar fi luat minţile.

— Poftim?

— Nu ai jucat scena asta cu Malcolm, la curs?

— Mi-ai citit jurnalul?

Alice a simțit un gol în stomac. A crezut că Lydia îi spusese despre Malcolm.

— Draga mea, îmi pare rău...

— Nu-mi vine să cred că ai făcut asta! Nu ai niciun drept!

Lydia a împins scaunul în spate şi a ieşit valvârtej, lăsând-o pe Alice singură la masă, stupefiată şi îngrețoşată. Câteva minute mai târziu, Alice a auzit trântindu-se uşa de la intrare.

— Nu-ți face griji, se liniştește ea, a spus John.

Toată dimineața, Alice a încercat să facă altceva. A încercat să facă ordine, să grădinărească, să citească, dar singurul lucru pe care reuşea să-l facă într-adevăr bine era să-şi facă griji. Îşi făcea griji că făcuse ceva de neiertat. Era îngrijorată că pierduse respectul, încrederea şi dragostea fiicei pe care abia acum începuse să o cunoască.

După prânz, Alice şi John au mers pe jos spre Hardings Beach. Alice a înotat până ce corpul ei a fost prea extenuat ca să mai simtă ceva. Golul răscolitor pe care îl avusese în stomac dispăruse, aşa că s-a întors la şezlongul ei, s-a lăsat pe spate, perfect întinsă, şi a meditat cu ochii închişi.

Citise că meditația constantă ar creşte densitatea corticală, încetinind rarefiera asociată înaintării în vârstă. Lydia medita deja în fiecare dimineață, iar când Alice s-a arătat interesată, Lydia a învățat-o cum să facă. Fie că o ajuta sau nu la menținerea densității corticale, lui Alice îi făcea plăcere acel timp de concentrare în tăcere, felul cum îi zburau din minte, într-un mod atât de eficient, tot

balamucul ăla zgomots şi toate grijile. Îi oferea într-adevăr linişte sufletească.

După vreo douăzeci de minute, a revenit la realitate, mai prezentă, relaxată, energizată şi încinsă. A intrat din nou în ocean, de data aceasta doar pentru o baie rapidă, schimbând transpiraţia şi căldura pe sare şi răcoare. Din nou pe şezlong, a auzit o femeie care şedea pe o pătură, chiar lângă ei, vorbind despre o minunată piesă de teatru pe care o văzuse recent la Monomoy Theatre. Şi golul răscolitor din stomac a revenit.

În seara aceea, John a prăjit cheeseburgeri şi Alice a făcut o salată. Lydia nu a venit acasă la cină.

— Sunt sigur că doar întârzie puţin la repetiţii, a spus John.

— Acum mă urăşte.

— Nu te urăşte.

După cină, Alice a mai băut două pahare de vin roşu, iar John încă trei pahare de whisky cu gheaţă. Tot nici urmă de Lydia. După ce Alice a turnat în stomacul ei răscolitor pilulele de seară, s-au aşezat amândoi pe canapea cu un bol de popcorn şi o cutie de Milk Duds şi s-au uitat la *Regele Lear*.

John a trezit-o, căci adormise pe canapea. Televizorul era stins şi în casă era întuneric. Probabil că adormise înainte să se termine filmul. Oricum, nu-şi amintea sfârşitul. John a condus-o sus, pe scări, până în dormitorul lor.

Alice stătea pe partea ei de pat, cu o mână pe gura încremenită de uimire, cu ochii în lacrimi, cu grijile aluńgate din stomac şi minte. Jurnalul Lydiei se odihnea pe perna ei.

— Îmi cer scuze că am întârziat, a spus Tom intrând.

— OK, acum că a ajuns şi Tom, eu şi Charlie vrem să vă împărtăşim nişte noutăţi, a spus Anna. Sunt însărcinată în cinci săptămâni, cu gemeni!

Îmbrăţişările, sărutările şi felicitările au fost urmate de întrebări şi răspunsuri entuziaste, de întreruperi şi de şi mai multe întrebări şi răspunsuri. Pe cât scădea capacitatea lui Alice de a urmări ceea ce se spunea în conversaţii complexe, cu mulţi participanţi, pe atât creştea sensibilitatea ei la cele nespuse, la limbajul trupului şi la sentimentele nemărturisite. Îi explicase Lydiei acest fenomen cu câteva săptămâni în urmă, iar Lydia îi spusese că asta era o calitate de invidiat în rândul actorilor. Îi spusese că ea şi alţi actori trebuiau să se concentreze foarte tare ca să se depărteze de limbajul verbal, astfel încât să fie sincer mişcaţi de ceea ce spuneau sau simţeau ceilalţi actori. Alice nu prea înţelesese diferenţa, dar o îndrăgea pe Lydia pentru că văzuse handicapul ei ca pe o capacitate de invidiat.

John părea fericit şi entuziasmat, dar Alice vedea că el nu îşi arată decât puţin din fericirea şi entuziasmul pe care le simţea, încercând probabil să respecte avertismentul Annei că „este încă prea devreme". Chiar şi fără asta, John era superstiţios, la fel ca majoritatea biologilor, şi nu ar fi luat cu adevărat în calcul aceşti doi puişori înainte de venirea lor pe lume. Dar era deja foarte nerăbdător. Îşi dorea nepoţi.

Dincolo de fericirea şi entuziasmul lui Charlie, Alice vedea un strat gros de nelinişte, acoperind un strat şi mai gros de panică. Alice credea că ambele se vedeau cu ochiul liber, dar Anna părea oarbă şi nimeni altcineva nu făcea niciun comentariu. Oare ce vedea ea erau doar grijile obişnuite ale unui bărbat care devenea tată pentru

prima oară? Era neliniştit pentru că trebuia să hrănească două guri în loc de una şi să plătească simultan două taxe la facultate? Asta ar explica doar primul strat. Era panicat şi din cauza perspectivei de a avea doi copii la facultate şi, în acelaşi timp, o soţie suferind de demenţă?

Lydia şi Tom stăteau unul lângă celălalt, vorbind cu Anna. Copiii lui Alice erau frumoşi, copiii ei care nu mai erau copii. Lydia radia; se bucura de vestea bună, pe lângă faptul că întreaga familie era acolo, ca să o vadă jucând.

Zâmbetul lui Tom era sincer, dar Alice a perceput o oarecare nelinişte, după ochi şi după obrajii uşor supţi, după trupul mai osos. Să fie şcoala? O iubită? Tom a observat-o studiindu-l.

— Mamă, cum te simţi? a întrebat.

— În general, bine.

— Serios?

— Da, sincer. Mă simt grozav.

— Pari prea tăcută.

— Vorbim prea mulţi deodată şi prea repede, a spus Lydia.

Zâmbetul lui Tom a dispărut şi arăta gata-gata să plângă. Lui Alice i-a vibrat pe şold BlackBerry-ul pe care îl ţinea în geanta albastră, anunţând timpul pentru medicamentele de seară. A aşteptat câteva clipe. Nu voia să le ia chiar acum, de faţă cu Tom.

— Lyd, mâine la ce oră e reprezentaţia ta? a întrebat Alice, cu BlackBerry-ul în mână.

— La opt.

— Mamă, nu trebuie să ţi-o pui în agendă. Suntem cu toţii aici. Doar n-o să uităm să te luăm cu noi, a spus Tom.

— Cum se numeşte piesa pe care o vom vedea? a întrebat Anna.

— *Dovada*, a spus Lydia.

— Ai emoţii? a întrebat-o Tom.

— Un pic, pentru că e premiera şi veţi fi cu toţii acolo. Dar îndată ce voi urca pe scenă, voi uita că existaţi.

— Lydia, la ce oră e piesa ta? a întrebat Alice.

— Mamă, tocmai ai întrebat asta. Nu-ţi face griji, a spus Tom.

— E la opt, mamă, i-a răspuns Lydia. Tom, nu o ajuţi.

— Nu, tu nu o ajuţi. De ce să-şi facă griji să ţină minte ceva pe care nu trebuie să-l ţină minte?

— Nu îşi va face griji dacă îşi va nota în BlackBerry. Las-o s-o facă, a spus Lydia.

— Ei bine, în primul rând nu ar trebui să se bazeze atât pe acel BlackBerry. Ar trebui să-şi exerseze memoria ori de câte ori se iveşte ocazia, a spus Anna.

— Deci cum e? Ar trebui să memoreze ora spectacolului meu sau să se bazeze pe noi? a întrebat Lydia.

— Ar trebui să o încurajezi să se concentreze şi să fie într-adevăr atentă. Ar trebui să încerce de una singură să-şi aducă aminte informaţia şi să nu devină leneşă, a spus Anna.

— Nu e leneşă, i-a răspuns Lydia.

— Tu şi BlackBerry-ul ăla îi daţi mură-n gură. Uite, mamă, la ce oră e spectacolul de mâine al Lydiei? a întrebat Anna.

— Nu ştiu. De-asta am întrebat-o, a spus Alice.

— Ţi-a spus de două ori răspunsul, mamă. Nu încerci să-ţi aduci aminte ceea ce a spus?

— Anna, nu o mai interoga, a spus Tom.

— Eram pe cale să-mi notez în BlackBerry, dar m-aţi întrerupt.

— Nu-ţi cer să cauţi în BlackBerry, îţi cer să-ţi duci aminte la ce oră a spus că e.

— Ei bine, nu am încercat să ţin minte la ce oră e pentru că intenţionam să-mi notez.

— Mamă, gândeşte-te un pic. La ce oră e spectacolul Lydiei, mâine?

Alice nu ştia răspunsul, dar ştia că sărmana Anna trebuia pusă la punct.

— Lydia, mâine la ce oră e spectacolul tău? a întrebat Alice.

— La opt.

— E la ora opt, Anna.

Cu cinci minute înainte de ora opt, s-au aşezat pe locurile lor, pe al doilea rând, la mijloc. Monomoy Theater era o sală micuţă, cu numai o sută de locuri şi cu o scenă doar la câţiva metri distanţă de primul rând.

Alice abia aştepta stingerea luminilor. Citise piesa şi o discutase în profunzime cu Lydia. O ajutase şi la repetarea replicilor. Lydia o juca pe Catherine, fiica unui geniu matematician care înnebuneşte. Alice abia aştepta să vadă cum vor prinde viaţă aceste personaje chiar sub ochii ei.

Încă de la prima scenă, jocul actorilor a fost nuanţat, sincer şi complex, iar Alice s-a lăsat cu uşurinţă complet absorbită de lumea imaginară creată de ei. Catherine pretindea că găsise o dovadă inovatoare, dar nici iubitul, nici sora ei înstrăinată nu o credeau şi amândoi îi puneau la îndoială stabilitatea mentală. Catherine era torturată de spaima că, la fel ca genialul ei tată, îşi va pierde minţile. Alice trăia alături de ea durerea, trădarea şi teama. A fost fascinată de la început, până la sfârşit.

După piesă, actorii au ieşit în faţa publicului. Catherine radia. John i-a oferit flori şi o îmbrăţişare strânsă, înţelegătoare.

— Ai fost extraordinară, absolut incredibilă! a spus John.

— Mulţumesc tare mult! Nu-i aşa că e o piesă foarte bună?

Ceilalţi au îmbrăţişat-o, au sărutat-o şi au felicitat-o şi ei.

— Aţi fost splendidă, a fost minunat să vă vedem, a spus Alice.

— Mulţumesc.

— Vă vom mai vedea şi în alte piese vara aceasta? a întrebat Alice.

Înainte de a-i răspunde, Lydia a privit-o stânjenitor de mult.

— Nu, e singurul meu rol vara aceasta.

— Sunteţi aici doar pe perioada verii?

Se pare că întrebarea o întrista, pe măsură ce se gândea la răspuns. Ochii i se umpluseră de lacrimi.

— Da, la sfârşitul lui august mă mut înapoi în L.A., dar mă voi întoarce de mai multe ori ca să-mi vizitez familia.

— Mamă, ea e Lydia, fiica ta, a spus Anna.

Buna funcționare a unui neuron depinde de abilitatea acestuia de a comunica cu alți neuroni. Studiile arată că stimularea electrică și chimică, atât de la nivelul intrărilor unui neuron, cât și de la nivelul destinațiilor acestuia, sprijină procese celulare vitale. Neuronii incapabili să se conecteze eficient cu alți neuroni se atrofiază. Rămas inutil, un neuron abandonat va muri.

Septembrie 2004

Deşi la Harvard era oficial începutul semestrului de toamnă, vremea respecta cu străşnicie regulile calendarului roman. Erau vreo 27 de grade în septembrie, în acea dimineaţă ca de vară înăbuşitoare, când Alice şi-a reluat drumul obişnuit spre Harvard Yard. În fiecare an, în zilele de dinainte şi după înscriere, o amuza să-i vadă pe studenţii din anul întâi care nu erau din New England. Toamna la Cambridge venea cu imaginea frunzelor viu colorate, culesul merelor, meciurile de fotbal şi puloverele de lână cu fulare. Deşi nu era ceva neobişnuit să te trezeşti, într-o dimineaţă de septembrie târziu, cu gheaţă pe dovleci, în timpul zilei, mai ales la început de septembrie, se auzeau încă din plin sunetele aparatelor de aer condiţionat de la ferestre, gemând neîncetat, încinse, şi discuţiile bolnăvicios de optimiste despre Red Sox. Şi totuşi, iată-i aici în fiecare an, pe aceşti studenţi nou-veniţi, mişunând cu nesiguranţa turiştilor fără experienţă pe trotuarele din Harvard Square, întotdeauna prea gros îmbrăcaţi cu haine de lână, şi cu o grămadă de plase de cumpărături de la Harvard Coop, pline cu tot felul de articole de

papetărie şi cu hanorace imprimate cu sigla HARVARD. Sărmanii de ei, transpiraţi toţi.

Chiar şi în tricoul ei alb fără mâneci şi cu fusta neagră reiată, lungă până la glezne, Alice simţea cum o trec sudorile în drum spre biroul lui Eric Wellman. Cabinetul acestuia era exact deasupra biroului ei, avea aceeaşi mărime, acelaşi mobilier şi aceeaşi priveliştе spre râul Charles şi Boston, şi totuşi biroul lui părea mai impresionant şi mai impunător. Întotdeauna se simţea ca o studentă când era aici, iar acest sentiment plutea în aer cu atât mai mult astăzi, când o chemase la el să „vorbească puţin".

— Cum a fost vara asta? a întrebat Eric.

— Foarte relaxantă. Dar a ta?

— Frumoasă, a trecut prea repede. Ne-ai lipsit la conferinţa din iunie.

— Ştiu, şi mie mi-a lipsit să fiu prezentă.

— Ei bine, Alice, înainte de începerea cursurilor voiam să vorbim despre evaluările cursului tău de semestrul trecut.

— Ah, nici nu am apucat încă să mă uit peste ele.

Un teanc de evaluări pentru cursul despre Motivaţie şi Emoţie zăcea legat cu un elastic undeva în biroul ei, neatins. Răspunsurile evaluărilor pe care le făceau studenţii de la Harvard erau în totalitate anonime şi nu erau văzute decât de profesorul de la curs şi de şeful departamentului. În trecut, Alice le citise doar ca o simplă verificare, din orgoliu. Ştia că era un profesor excelent, iar evaluările studenţilor confirmaseră întotdeauna, în deplin acord, propria-i opinie. Dar Eric nu-i ceruse niciodată să le revadă împreună cu el. Se temea, pentru prima dată în carieră, că nu-i va plăcea imaginea reflectată în acele evaluări.

— Uite, stai câteva minute şi uită-te acum peste ele.

Eric i-a înmânat propriul lui de teanc de evaluări, cu pagina de rezumat deasupra.

Pe o scară de la unu la cinci, unde unu înseamnă dezacord total şi cinci — cu totul de acord: Profesorul s-a prezentat în faţa studenţilor la un standard ridicat de performanţă.

Toate patru şi cinci.

Întâlnirile de la curs au aprofundat înţelegerea materialului.

Patru, trei şi doi.

Profesorul m-a ajutat să înţeleg concepte dificile şi idei complexe.

Din nou, patru, trei şi doi.

Profesorul a încurajat întrebările şi a luat în considerare diferite puncte de vedere.

Doi studenţi i-au dat unu.

Pe o scară de la unu la cinci, unu însemnând nesatisfăcător şi cinci excelent, faceţi o evaluare generală a profesorului.

Majoritatea îi acordaseră trei. Dacă îşi amintea bine, niciodată nu primise mai puţin de patru la această categorie.

Întreaga pagină de rezumat era plină de trei, doi şi unu. Alice nu încerca să se convingă pe sine că asta nu reprezenta altceva decât opinia exactă şi raţională a studenţilor ei, expusă fără răutate. Stilul ei de predare suferise vizibil, mai mult decât îşi dăduse seama. Cu toate acestea, era dispusă să parieze pe orice că era departe de a fi profesorul cel mai prost cotat din departament. Probabil că se scufunda rapid, dar mai avea destul până la atingerea fundului.

Alice şi-a ridicat privirea spre Eric, pregătită să asculte muzica, poate nu tocmai piesa ei favorită, dar probabil nu în totalitate neplăcută.

— Dacă n-aş fi văzut numele tău pe rezumat, n-aş fi crezut aşa ceva. E decent, nu ceva ce să fi văzut vreodată despre tine, dar nu e nici catastrofal. Comentariile sunt mai degrabă îngrijorătoare, şi de aceea m-am gândit că ar fi bine să vorbim.

Alice nu se uitase dincolo de pagina de rezumat. Eric şi-a luat notiţele şi a citit cu voce tare.

— „Sare peste părţi întregi din plan, deci sari şi tu, dar apoi se aşteaptă să ştii totul la examen."

„Pare că nu stăpâneşte informaţia pe care o predă."

„Cursul a fost o pierdere de vreme. Aş fi putut foarte bine să citesc manualul de curs."

„Mi-a fost foarte greu să o urmăresc în timpul cursurilor. Chiar şi ea se pierde în ele. Cursul acesta nu a fost nici pe departe la fel de bun ca cel introductiv."

„Odată a venit la curs şi nu a predat. A stat jos câteva minute şi apoi a plecat. Altă dată a predat acelaşi curs pe care îl predase cu o săptămână în urmă. Nu m-aş gândi niciodată să îi irosesc timpul doctorului Howland, dar cred că nici dumneaei nu ar trebui să-l irosească pe al meu."

Era dur să auzi asta. Era mult, mult mai mult decât îşi dăduse ea seama.

— Alice, ne ştim de foarte mult timp, nu-i aşa?

— Da.

— O să-mi asum riscul de a fi prea direct şi personal. Este totul în regulă acasă?

— Da.

— Atunci tu cum eşti, e posibil să fii prea stresată sau deprimată?

— Nu, nu e asta.

— Mă simt stânjenit să întreb, dar crezi că s-ar putea să ai probleme cu băutura sau alte substanţe?

Acum auzise destul. *Nu pot trăi cu reputaţia de a fi o vicioasă deprimată şi superstresată. Să suferi de demenţă trebuie să fie mai puţin stigmatizant.*

— Eric, am boala Alzheimer.

Eric s-a albit la faţă. Se pregătise să audă despre infidelitatea lui John. Se pregătise să-i indice numele unui psihiatru bun. Se pregătise să orchestreze o invenţie din partea prietenilor sau să o interneze la McLean Hospital, pentru dezalcoolizare. Dar pentru asta nu era pregătit.

— Am fost diagnosticată în ianuarie. Semestrul trecut mi-a fost foarte greu să predau, dar n-am ştiut că se observă atât de mult.

— Îmi pare rău, Alice.

— Şi mie.

— Nu mă aşteptam la aşa ceva.

— Nici eu.

— Mă aşteptam la ceva temporar, ceva peste care să treci mai departe. Nu ne confruntăm cu o problemă temporară.

— Nu, nu, nu e temporară.

Alice îl privea cum îşi frământă mintea. Era ca un tată pentru toţi din departament, protector şi generos, dar şi pragmatic şi strict.

— În prezent părinţii plătesc patruzeci de mii pe an. Asta nu le va pica prea bine.

Nu, cu siguranţă nu le va pica bine. Nu scoteau din buzunar sume astronomice pentru ca fiii şi fiicele lor să înveţe de la cineva care avea Alzheimer. Alice putea să audă deja tărăboiul, ştirile de scandal din buletinele de seară.

— De asemenea, câţiva studenţi de la cursul tău îşi contestă notele. Mă tem că treaba asta ia proporţii.

În douăzeci şi cinci de ani, de când preda, nimeni nu contestase vreodată o notă dată de ea. Nici măcar un singur student.

— Cred că nu ar trebui să mai predai, dar aş vrea să-ţi respect planul. Ai aşa ceva?

— Speram să mai stau anul acesta, iar apoi să-mi iau anul sabatic, dar nu am evaluat corect în ce măsură mi se manifestă simptomele şi cât îmi perturbă cursurile. Nu vreau să fiu un profesor prost, Eric. Eu nu sunt aşa.

— Ştiu asta. Ce spui de un concediu medical care s-ar prelungi până la anul sabatic?

Eric voia ca ea să se retragă acum. Alice avea un portofoliu exemplar şi un istoric al reuşitelor, dar, mai important, avea titularizare pe post. Din punct de vedere legal, nu o puteau concedia. Dar ea nu voia să pună astfel problema. Oricât de mult şi-ar dori să nu renunţe la cariera ei la Harvard, lupta ei se dădea cu Alzheimerul, nu cu Eric sau cu Universitatea Harvard.

— Nu sunt pregătită să mă retrag, dar sunt de acord cu tine, oricât de mult mă doare inima, cred că ar trebui să

nu mai predau. Cu toate acestea, aş vrea să rămân îndrumătoarea lui Dan şi aş vrea să continui să particip la seminare şi reuniuni.

Nu mai sunt profesor.

— Cred că putem rezolva asta. Aş vrea să discuţi cu Dan, să-i explici ce se întâmplă şi să-l laşi pe el să ia o decizie. Aş fi bucuros să fiu co-îndrumător dacă asta v-ar linişti pe oricare dintre voi. Şi, bineînţeles, nu ar trebui să mai accepţi alţi doctoranzi. Dan va fi ultimul.

Nu mai sunt cercetător.

— Probabil că nu ar trebui să accepţi invitaţii de a ţine prezentări la alte universităţi sau în conferinţe. Probabil că, în starea în care te afli, nu ar fi o idee bună să reprezinţi Harvardul. Am observat că ai renunţat la cea mai mare parte din călătorii, aşadar, ţi-ai dat singură seama de asta.

— Da, sunt de acord.

— Cum vrei să procedezi cu înştiinţarea personalului administrativ şi a oamenilor din departament? Încă o dată, o să-ţi respect planul, oricum vrei să procedezi.

Urma să încheie cu predatul, cu cercetarea, călătoriile şi prezentările. Oamenii vor observa lucrul ăsta. Vor face speculaţii, vor şuşoti şi bârfi. Vor crede că e o vicioasă deprimată şi superstresată. Poate că unii deja credeau asta.

— O să le spun. Ar trebui să ştie de la mine.

17 septembrie 2004

Dragi prieteni şi colegi,

După îndelungi reflecţii şi cu regret nespus, m-am hotărât să renunţ la îndatoririle mele de la Harvard, referitoare la predare, cercetare şi

prezentare. În luna ianuarie a acestui an am fost diagnosticată cu boala Alzheimer cu debut precoce. Deşi probabil mă aflu încă într-un stadiu incipient spre moderat al bolii, m-am confruntat cu lapsusuri cognitive imprevizibile, care m-au pus în imposibilitatea de a întruni cerinţele acestei poziţii la standardele cele mai înalte de performanţă pe care le-am avut întotdeauna şi care sunt aşteptate aici.

Deşi nu o să mă mai vedeţi pe podium, în amfiteatre sau ocupată să scriu proiecte de finanţare, voi rămâne îndrumătoarea de teză a lui Dan Maloney şi voi mai participa încă la întâlniri şi seminarii, unde sper să fiu în continuare bine-venită, ca un participant activ.

Cu deosebită afecţiune şi respect,
Alice Howland

În prima săptămână a semestrului de toamnă, Marty a preluat responsabilităţile lui Alice în ceea ce priveşte predarea. Când s-au întâlnit pentru a-i preda programa şi materialele de curs, Marty a îmbrăţişat-o şi i-a spus cât de rău îi părea. A întrebat-o cum se simte şi dacă poate face ceva pentru ea. Alice i-a mulţumit şi i-a spus că se simte bine. De îndată ce a avut tot ce îi trebuia pentru curs, a părăsit biroul ei cât a putut de repede.

Toţi cei din departament au urmat cam acelaşi tipar.

— Îmi pare atât de rău, Alice.

— Efectiv nu îmi vine să cred.

— N-aveam nici cea mai mică idee.

— Pot să fac ceva?

— Eşti sigură? Nu arăţi deloc diferit.

— Îmi pare atât de rău.

— Îmi pare atât de rău.

Apoi o părăseau cât puteau de repede. Când se întâlneau cu ea, erau drăguţi şi politicoşi, dar nu se întâmpla prea des să se întâlnească. Asta în mare parte din cauza agendelor lor ocupate şi a agendei lui Alice, acum mai degrabă goală. Dar un motiv nu mai puţin semnificativ era faptul că ei alegeau să nu o întâlnească. Să o vadă ar fi însemnat să se confrunte cu fragilitatea ei mintală şi cu gândul inevitabil că li se putea întâmpla la fel şi lor, cum ai bate din palme. Să o vadă era înfricoşător. Astfel că, în general, cu excepţia întrunirilor şi seminarelor, nu o vedeau.

Astăzi era primul prânz sub formă de seminar de psihologie. Leslie, una dintre doctorandele lui Eric, stătea, stăpână pe sine şi pregătită, în capul mesei de conferinţe, cu slide-ul de titlu deja proiectat pe ecran: „În căutarea răspunsurilor: Cum afectează atenţia abilitatea de a identifica ceea ce vedem."

Alice se simţea şi ea stăpână pe sine şi pregătită, stând în primul loc de la masă, vizavi de Eric. A început să-şi mănânce prânzul, un calzone cu vinete şi o salată de grădină, în timp ce Eric şi Leslie discutau, iar sala se umplea.

După câteva minute, Alice a observat că erau ocupate toate locurile de la masă, cu excepţia celui de lângă ea, iar oamenii începuseră să-şi ţină locuri şi în picioare în spatele sălii. Locurile de la masă erau mult râvnite, nu doar pentru că puteai vedea mai bine prezentarea, dar şi pentru că, şezând, nu trebuia să jonglezi jenant cu farfuria, tacâmurile, băutura, stiloul şi caietul. Se pare că, totuşi, jongleria era mai puţin stânjenitoare pentru cei

prezenți decât să se aşeze lângă ea. Îi privea pe toți, niciunul nu o privea. În sală erau îngrămădite cam cincizeci de persoane, oameni pe care îi cunoştea de ani de zile, oameni pe care îi considera familia ei.

Dan a intrat grăbit, cu părul vâlvoi şi cămaşa ieşită din pantaloni, purtând ochelari în locul lentilelor de contact. S-a oprit pentru o clipă, apoi a mers direct spre locul liber de lângă Alice şi l-a declarat al său, trântindu-şi caietul pe masă.

— Am stat toată noaptea să scriu. Trebuie să mănânc ceva, vin imediat.

Prezentarea lui Leslie a durat o oră întreagă. Alice a consumat o cantitate uriaşă de energie, dar a urmărit-o până la sfârşit. După ce a trecut de ultimul slide, iar ecranul s-a făcut alb, Leslie a deschis discuția. Alice s-a anunțat prima.

— Da, dr. Howland, a spus Leslie.

— Cred că îți lipseşte un grup de control care să măsoare distractibilitatea exactă a elementelor de distragere. Ai putea susține că unele, din nu se ştie care motiv, pur şi simplu nu se observă, iar simpla lor prezență nu distrage atenția. Ai putea testa abilitatea subiecților de a observa şi a asculta simultan elementele de distragere, sau ai putea face un test în care să înlocuieşti elementul de distragere cu o țintă.

Mulți dintre cei de la masă au încuviințat din cap. Dan a mormăit un „îhî îhî", cu gura plină de calzone. Leslie şi-a luat stiloul în mână chiar înainte ca Alice să-şi ducă la capăt gândurile şi a luat notițe cu sârg.

— Da, Leslie, întoarce-te puțin la slide-ul cu designul experimentului, a spus Eric.

Alice a privit prin sală. Ochii tuturor erau lipiți de ecran. Ascultau atenți cum Eric elabora referitor la

comentariul lui Alice. Mulţi continuau să confirme, dând din cap. Se simţea victorioasă şi puţin îngâmfată. Chiar dacă avea Alzheimer, asta nu însemna că nu mai poate gândi analitic. Chiar dacă avea Alzheimer, asta nu însemna că nu mai are dreptul să fie în aceeaşi sală cu ei. Chiar dacă avea Alzheimer, asta nu însemna că nu mai merita să fie ascultată.

Întrebările şi răspunsurile care au urmat au continuat pentru câteva minute. Alice şi-a terminat porţia de calzone şi salata. Dan s-a ridicat şi s-a întors cu a doua porţie. Leslie s-a poticnit într-un răspuns la o întrebare contrariantă pusă de noul doctorand al lui Marty. Slide-ul cu designul experimentului era proiectat pe ecran. Alice l-a citit şi a ridicat mâna.

— Da, dr. Howland? a întrebat Leslie.

— Cred că îţi lipseşte un grup de control care să măsoare eficienţa reală a elementelor de distragere. Este posibil ca unele dintre ele pur şi simplu să nu fie observate. Ai putea testa în mod simultan distractibilitatea acestora sau ai putea înlocui elementul de distragere cu o ţintă.

Era un punct de vedere corect. De fapt, era metoda optimă pentru a face experimentul, iar lucrarea ei nu va fi publicată fără abordarea acestei posibilităţi. Alice era sigură de acest lucru. Cu toate acestea, nimeni altcineva nu părea să vadă. S-a uitat la toţi, dar nimeni nu s-a uitat la ea. Limbajul trupurilor sugera stânjeneală şi panică. Alice a recitit datele de pe ecran. Experimentul acela avea nevoie de un grup suplimentar de control. Chiar dacă avea Alzheimer, asta nu însemna că nu mai poate gândi analitic. Chiar dacă avea Alzheimer, asta nu însemna că nu ştie despre ce vorbeşte.

— Ah, OK, mulţumesc, a spus Leslie.

Dar nu a luat nicio notiță, nici nu a privit-o în ochi pe Alice şi nu a părut deloc recunoscătoare.

Alice nu avea de predat niciun curs, nu avea de scris niciun proiect de finanțare, nu avea de făcut niciun proiect de cercetare, nu trebuia să participe la nicio conferință şi nu avea de susținut nicio prezentare. Nicicând, niciodată. Se simțea ca şi cum murise cea mai importantă parte din ea, cea pe care o ridicase şi o şlefuise necontenit pe piedestalul ei impunător. Şi celelalte părți, mai mici, mai puțin admirate, jeleau într-o suferință amară, întrebându-se cum vor conta fără partea cea mai importantă.

S-a uitat afară pe fereastra uriaşă a biroului şi a privit alergătorii care urmăreau cursul şerpuitor al râului Charles.

— Vei avea timp de alergat azi? a întrebat Alice.

— Poate, a spus John.

Şi John a privit afară, pe fereastră, în timp ce îşi bea cafeaua. Alice se întreba ce vedea el, dacă ochii lui erau atraşi de aceiaşi alergători, sau dacă el se uita la ceva cu totul diferit.

— Mi-aş dori să petrecem mai mult timp împreună, a spus Alice.

— Ce vrei să spui? Tocmai am petrecut toată vara împreună.

— Nu, nu doar vara, întreaga noastră viață. M-am tot gândit la asta şi aş dori să petrecem mai mult timp împreună.

— Ali, locuim împreună, muncim în acelaşi loc, ne-am petrecut toată viața împreună.

La început, aşa a fost. Şi-au trăit viața împreună, unul cu celălalt. Dar lucrurile s-au schimbat, odată cu trecerea anilor. Au lăsat lucrurile să se schimbe. Alice s-a

gândit la anii sabatici în care au fost despărţiţi, la cum şi-au împărţit treburile cu copiii, la călătorii, la dedicarea lor personală pentru serviciu. Trăiseră unul lângă celălalt prea mult timp.

— Cred că ne-am lăsat unul pe celălalt în pace prea mult timp.

— Eu nu simt asta, Ali. Îmi place viaţa noastră, cred că am găsit un echilibru bun între independenţa de a ne urmări pasiunile şi o viaţă împreună.

Alice s-a gândit la John urmărindu-şi propria pasiune, la proiectele lui de cercetare, întotdeauna mai radicale decât ale ei. Chiar şi când îi eşuau experimentele, când datele nu erau consistente, când ipotezele se dovedeau greşite, dragostea pentru pasiunea lui nu se clintea. Oricât de incorectă, chiar şi când îl ţinea treaz toată noaptea scoţându-i peri albi, o adora. Timpul, grija, atenţia, energia pe care le dedica pasiunii lui o inspiraseră mereu pe Alice să muncească mai mult pentru propriile ei proiecte de cercetare. Şi aşa a şi făcut.

— Nu eşti lăsată deoparte, Ali. Sunt aici, lângă tine.

John s-a uitat la ceasul de pe mână, apoi şi-a sorbit restul de cafea.

— Trebuie să fug la curs.

Şi-a luat geanta, şi-a aruncat paharul în coşul de gunoi şi s-a îndreptat spre Alice. S-a înclinat, i-a luat în mâini capul cu părul negru, cârlionţat, şi a sărutat-o uşor. Alice şi-a ridicat privirea spre el şi a schiţat un zâmbet scurt, stăpânindu-şi lacrimile până când el a ieşit din birou.

Şi-ar fi dorit ca ea să fi fost adevărata lui pasiune.

A rămas în biroul ei în timp ce cursul despre Psihologie Cognitivă se derula fără ea şi a privit luminile din

trafic curgând de-a lungul Memorial Drive. A sorbit din ceai. Avea întreaga zi înainte, fără a avea ceva de făcut. Şoldul a început să-i vibreze. Era opt dimineaţa. Şi-a scos BlackBerry-ul din micuţa ei geantă albastră.

Alice, răspunde la următoarele întrebări:
1. În ce lună suntem?
2. Unde locuieşti?
3. Unde este biroul tău?
4. Când e ziua Annei?
5. Câţi copii ai?
Dacă nu poţi răspunde la oricare dintre aceste întrebări, du-te la fişierul „Fluture" din computerul tău şi urmează imediat instrucţiunile de acolo.

Septembrie
34 Poplar Street, Cambridge
William James Hall, sala 1002
14 septembrie
Trei

A sorbit din ceai şi a privit luminile din trafic curgând de-a lungul Memorial Drive.

Octombrie 2004

Alice stătea în pat şi se întreba ce să facă. Era întuneric, încă în toiul nopţii. Nu era confuză. Ştia că trebuia să doarmă. John era întins pe spate lângă ea şi sforăia. Dar ea nu putea adormi. În ultimul timp avusese multe bătăi de cap cu somnul de noapte, probabil fiindcă moţăia zdravăn în timpul zilei. Sau poate că moţăia zdravăn în timpul zilei pentru că nu dormea bine noaptea? Era prinsă într-un cerc vicios, într-o buclă efect–cauză, o cursă ameţitoare din care nu mai ştia cum să iasă. Poate că, dacă s-ar strădui să nu tragă câte un pui de somn, ar dormi în timpul nopţii şi ar scăpa de problema asta. Dar, în fiecare zi, se simţea atât de extenuată după-masă târziu, încât întotdeauna se lăsa pradă unui moment de odihnă pe canapea. Iar momentul de odihnă o ispitea mereu la somn.

Şi-a amintit că se confruntase cu o dilemă similară când copiii aveau vreo doi ani. Fără somnul de după-masă, erau smiorcăiţi şi năbădăioşi până seara. Dacă dormeau după-amiază, stăteau treji cu mult peste ora lor de culcare. Nu-şi amintea cum rezolvase problema.

Cu toate pastilele pe care le iau, ai crede că măcar una dintre ele are ca efect secundar somnolența. Ah, stai un pic. Am acea prescripție pentru somnifere.

S-a ridicat din pat și a coborât. Deși era destul de sigură că n-o s-o găsească acolo, a căutat-o mai întâi în geanta bleu. Portofelul, BlackBerry-ul, telefonul mobil. Cheile. Și-a deschis portofelul. Cardul de credit, cardul bancar, carnetul de șofer, legitimația de la Harvard, cardul de asigurare medicală, douăzeci de dolari, un pumn de monede.

A scotocit prin bolul alb în care țineau corespondența. Factura la curent, factura de telefon, extrasul de credit ipotecar, ceva de la Harvard, chitanțe.

A deschis și a golit sertarele de la birou și de la dulapul cu dosare. A scos revistele și cataloagele din coșurile din living. A citit câteva pagini din revista *The Week* și a pus un semn la pagina cu un pulover drăguț din catalogul J.Jill. Îi plăcea cel albastru ca marea.

A deschis sertarul cu tot felul de mărunțișuri. Baterii, o șurubelniță, scotch, bandă adezivă, lipici, chei, câteva încărcătoare, chibrituri și multe altele. Probabil că în acest sertar nu se mai făcuse de mult timp ordine. A scos cu totul sertarul și i-a răsturnat întregul conținut pe masa din bucătărie.

— Ali, ce faci? a întrebat John.

Speriată, Alice și-a ridicat privirea către părul lui vălvoi și a mijit ochii.

— Caut...

Și-a coborât privirea spre lucrurile împrăștiate în fața ei pe masă. Baterii, o trusă pentru cusut, lipici, o ruletă, câteva încărcătoare, o șurubelniță.

— Caut ceva.

— Ali, e trecut de ora trei noaptea. Faci un mare tărăboi. Nu poţi să cauţi dimineaţă?

Vocea lui John arăta că-şi pierduse răbdarea. Nu îi plăcea să fie trezit din somn.

— OK.

Alice s-a întins în pat şi a încercat să-şi amintească ce căuta de fapt. Era întuneric, încă în toiul nopţii. Ştia că ar trebui să doarmă. John adormise din nou, fără probleme, şi sforăia deja. John adormea rapid. Şi ea obişnuia să adoarmă rapid. Dar acum nu reuşea. În ultimul timp avusese multe bătăi de cap cu dormitul noaptea, probabil fiindcă moţăia mult în timpul zilei. Sau poate că moţăia mult în timpul zilei pentru că nu dormea bine noaptea? Era prinsă într-un cerc vicios, o buclă efect–cauză, o cursă ameţitoare din care nu mai ştia cum să iasă.

Ah, stai un pic. Ştiu cum să adorm. Am pastilele alea de la Dr. Moyer. Unde le-am pus?

S-a ridicat din pat şi a coborât.

Azi nu se ţineau nicio reuniune şi niciun seminar. Nu o interesau niciuna dintre publicaţiile periodice, niciun manual sau e-mail de la birou. Dan nu avea nimic terminat pentru ca ea să citească. Nu avea niciun e-mail nou în inbox. E-mailul zilnic de la Lydia nu-l primea înainte de prânz. Alice privea de la fereastră forfota de afară. Maşinile luau curbele de pe Memorial Drive, iar alergătorii alergau de-a lungul coturilor râului. Vârfurile pinilor se clătinau în bătaia vântului agitat de toamnă.

A scos toate dosarele din cutia COPII HOWLAND, din dulapul ei cu materiale. Fusese autoarea a mai mult de o sută de lucrări publicate. Ţinea în mână acest teanc de articole de cercetare, comentarii, revizuiri, cariera ei

tranşată în gânduri şi opinii. Era un teanc greu. Gândurile şi opiniile ei cântăreau greu. Sau, cel puţin, obişnuiau să cântărească greu. Îi era dor de cercetările ei, îi era dor să se gândească la ele, să vorbească despre ele, îi era dor de propriile idei şi opinii, de arta elegantă a ştiinţei ei.

A pus jos teancul de dosare şi a ales de pe raft cartea *De la molecule la minte*. Şi asta era grea. Era cea mai reuşită lucrare a ei, cuvintele şi ideile sale îmbinate cu cele ale lui John, creând ceva unic în univers, informând şi influenţând cuvintele şi ideile altora. Alice crezuse că, într-o zi, vor mai scrie o astfel de lucrare. A frunzărit paginile fără a fi atrasă de ceva anume. Nu mai avea chef s-o citească nici măcar pe asta.

S-a uitat la ceas. Spre seară trebuia să meargă la alergare împreună cu John. Dar asta se întâmpla doar peste câteva ore. S-a decis să alerge în drum spre casă.

Casa lor era doar la vreo doi kilometri distanţă de biroul ei, aşa că a ajuns rapid şi uşor. Ce să mai facă acum? A intrat în bucătărie să pună de ceai. A umplut ceainicul cu apă de la robinet, l-a pus pe plită şi a învârtit butonul spre Maxim. S-a dus să ia un plic de ceai. Cutia de metal în care ţinea pliculeţele nu mai era pe blatul de bucătărie. A deschis dulapul unde stăteau cănile de cafea. În locul cănilor, se uita la trei rafturi cu farfurii. A deschis dulapul din dreapta, unde se aştepta să găsească pahare, dar în locul acestora, a găsit boluri şi căni.

A scos bolurile şi cănile din dulap şi le-a pus pe blat. Apoi a scos farfuriile şi le-a pus lângă boluri şi căni. A deschis următorul dulap. Nimic nu era la locul lui nici aici. În curând blatul de bucătărie s-a umplut de farfurii, boluri, căni, pahare de suc, pahare de apă, pahare de vin, oale, cratiţe, vase Tupperware, mănuşi de bucătărie,

şervete de bucătărie şi tacâmuri de argint. Întreaga bucătărie era întoarsă pe dos. *Acum, unde erau astea înainte?* Ceainicul fluiera, iar Alice nu se putea concentra. A întors butonul spre „Închis".

A auzit uşa principală deschizându-se. *Ah, ce bine, John a ajuns mai devreme.*

— John, de ce ai întors pe dos toată bucătăria? a strigat Alice.

— Alice, ce faci?

Vocea de femeie a speriat-o.

— Ah, Lauren, m-ai speriat.

Era vecina de peste drum. Lauren nu a spus nimic.

— Îmi pare rău, nu vrei să iei loc? Tocmai făceam un ceai.

— Alice, asta nu e bucătăria ta.

Poftim? Alice s-a uitat în jur — blat de bucătărie de granit negru, dulapuri din lemn de mesteacăn, pe podea gresie albă, fereastră deasupra chiuvetei, maşină de spălat vase în dreapta chiuvetei, cuptor dublu. Stai puţin, parcă nu avea cuptor dublu, nu-i aşa? Apoi, pentru prima dată, a observat frigiderul. Proba contrarie. Colajul de fotografii lipit cu magneţi de pe uşa frigiderului erau ale lui Lauren, ale soţului acesteia, ale pisicii lui Lauren şi ale bebeluşilor pe care Alice nu îi recunoştea.

— Vai, Lauren, uite ce ţi-am făcut în bucătărie. O să te ajut să le pui pe toate la locul lor.

— Nu-i nimic, Alice. Te simţi bine?

— Nu, nu prea.

Voia să fugă acasă, în propria bucătărie. N-ar putea să uite, pur şi simplu, că s-a întâmplat lucrul acesta? Chiar trebuia să aibă acum discuţia aia cu „Ştii, am Alzheimer"? Ura discuţia cu „Ştii, am Alzheimer".

Alice a încercat să citească chipul lui Lauren. Aceasta părea încurcată şi speriată. Arăta de parcă ar gândi: *„Probabil că Alice e nebună"*. Alice a închis ochii şi a luat aer în piept.

— Am Alzheimer.

A deschis ochii. Înfăţişarea lui Lauren nu se schimbase.

Acum, de fiecare dată când intra în bucătărie, verifica frigiderul, ca să fie sigură. Nicio fotografie cu Lauren. Se afla în locul corect. În cazul în care lipsa fotografiilor nu ar fi eliminat dubiile, John scrisese un bilet cu litere mari şi negre şi îl lipise cu un magnet pe uşa frigiderului.

ALICE,
NU TE DUCE SĂ ALERGI FĂRĂ MINE.

NUMĂRUL MEU DE MOBIL: 617-555-1122
ANNA: 617-555-1123
TOM: 617-555-1124

John o obligase să promită că nu se va duce să alerge fără el. Alice promisese şi jurase pe tot ce avea mai scump. Desigur, putea să uite asta.

Probabil gleznei ei îi va prinde bine o pauză. Şi-o scrântise săptămâna trecută, împiedicându-se de o bordură. Percepţia spaţiului îi era puţin afectată. Uneori percepea obiectele mai aproape sau mai departe decât erau ele de fapt. Fusese la control la ochi. Vederea îi era în regulă, ca la douăzeci de ani. Problema nu era corneea, lentilele sau retina. Problema era undeva la nivelul procesării informaţiei vizuale, undeva în cortexul ei occipital, după cum spunea John. Se pare că avea vederea unui student la facultate, dar cortexul occipital al unui octogenar.

Nicio alergare fără John. S-ar putea pierde sau răni. Dar, în ultimul timp, nici cu John nu alergase. El călătorise mult, iar când nu era plecat din oraş, pleca devreme la Harvard şi muncea până târziu. Până să ajungă acasă, era deja prea obosit. Nu-i plăcea să depindă de el în privinţa alergatului, mai ales pentru că nu se putea baza.

Alice a luat telefonul şi a format numărul de pe frigider.

— Alo?

— Astăzi mergem să alergăm? a întrebat Alice.

— Nu ştiu, poate, sunt într-o şedinţă, te sun mai târziu, a spus John.

— Trebuie neapărat să alerg.

— Te sun mai târziu.

— Când?

— Când pot.

— Bine.

Alice a trântit receptorul, s-a uitat pe fereastră, apoi la pantofii de alergat din picioare. Şi i-a scos şi i-a trântit de pereţi.

Încerca să fie înţelegătoare. John trebuia să lucreze. Dar el de ce nu înţelegea că ea trebuia să alerge? Dacă ceva atât de simplu precum exerciţiile fizice ar putea încetini progresia bolii, atunci ar trebui să alerge cât de des cu putinţă. De fiecare dată când John îi spunea: „Azi nu", Alice risca să piardă mai mulţi neuroni pe care i-ar fi putut salva.

Murea aiurea, mai repede. Practic, John o omora.

Alice a luat din nou receptorul din furcă.

— Da? a răspuns John cu voce joasă şi enervat.

— Vreau să îmi promiţi că astăzi vom merge la alergat.

— Scuzați-mă puțin, s-a adresat el cuiva. Alice, te rog, te sun după întâlnire.

— Astăzi trebuie să-mi fac alergarea.

— Încă nu știu când termin pe ziua de azi.

— Deci?

— De-asta cred că ar fi bine să îți luăm o bandă de alergat.

— Oh, du-te dracului, a spus ea, închizându-i.

Alice își dădea seama că nu fusese prea înțelegătoare. Își ieșea din pepeni destul de des în ultimul timp. Nu putea spune dacă de data asta fusese un semn că boala avansează sau o reacție perfect justificată. Nu voia o bandă de alergat. Îl voia pe el. Poate că nu ar trebui să fie atât de încăpățânată. Poate că și ea contribuia la moartea neuronilor ei.

Putea merge totuși undeva fără el. Desigur, acel „undeva" trebuia să fie „în siguranță". Ar putea merge la ea la birou. Dar nu voia să meargă la birou. Acolo se simțea plictisită, ignorată și înstrăinată. Se simțea ridicolă. Nu se mai simțea la locul ei. În toată grandoarea exuberantă a Harvardului, nu era loc pentru un profesor de psihologie cognitivă cu un psihic cognitiv în declin.

S-a așezat pe fotoliul din living și s-a gândit ce ar putea face. Nu-i trecea prin minte nimic suficient de relevant. Încerca să-și imagineze ziua de mâine, săptămâna viitoare, iarna următoare. Nu-i trecea prin minte nimic suficient de relevant. Se simțea plictisită, ignorată și înstrăinată în fotoliul din livingul ei. Razele de soare din acea după-masă târzie prindeau forme ciudate, umbre gen Tim Burton[1] care se târau și se legănau pe podea și în

[1] Regizorul filmului american „Umbre întunecate" (2012) (*N.red.*)

sus, pe pereţi. Alice privea umbrele topindu-se şi camera întunecându-se. A închis ochii şi a adormit.

Alice era în dormitorul lor, în pielea goală, doar cu o pereche de şosete scurte şi cu brăţara „Întoarcere în siguranţă", bombănind şi luptându-se cu un articol de îmbrăcăminte înţepenit pe cap. Ca un dans cu Martha Graham[1], lupta ei cu materialul înfăşurat în jurul capului era expresia fizică şi poetică a chinului. A lăsat să-i scape un urlet prelung.

— Ce se întâmplă? a întrebat John, dând buzna înăuntru.

Alice s-a uitat la el cu un ochi panicat, printr-o gaură rotundă din haina sucită.

— Nu pot să mă îmbrac! Nu-mi dau seama cum să pun pe mine nenorocitul ăsta de sutien pentru sport! Nu-mi amintesc cum se pune un sutien, John! Nu pot să-mi îmbrac propriul sutien!

John s-a îndreptat spre ea şi s-a uitat la haina de pe cap.

— Ăsta nu e un sutien, Ali, este o pereche de chiloţi.

Alice a izbucnit în râs.

— Nu e amuzant, a spus John.

Alice a râs cu mai multă poftă.

— Încetează, nu e amuzant. Uite cum e, dacă vrei să mergi la alergat, trebuie să te grăbeşti şi să te îmbraci. Nu am prea mult timp.

John a ieşit din încăpere, neputând să o vadă acolo, goală, cu chiloţii pe cap, râzând de propria ei nebunie absurdă.

---

[1] Dansatoare şi coregrafă americană (1894-1991), privită ca unul din pionierii dansului modern (*N.red.*)

Alice ştia că tânăra care şedea în faţa ei era fiică-sa, dar o deranja faptul că nu se încredea în informaţia asta. Ştia că avea o fiică pe nume Lydia, dar când se uita la tânăra din faţa ei, faptul că *ea* era fiica ei, Lydia, era mai degrabă o informaţie academică decât înţelegere implicită, un fapt cu care era de acord, o informaţie care îi fusese dată şi pe care o acceptase ca fiind adevărată.

S-a uitat la Tom şi la Anna, aşezaţi şi ei la masă, şi a putut să facă automat legătura cu amintirile pe care le avea despre fiica ei cea mare şi despre fiul ei. Şi-o putea înfăţişa pe Anna în rochie de mireasă, în rochia de la ceremonia de absolvire a facultăţii de drept, în rochia de la balul de absolvire a liceului sau în rochia de Albă-ca-Zăpada pe care insistase să o poarte în fiecare zi când avea trei ani. Şi-l amintea pe Tom în robă şi cu tocă, cu ghips când şi-a rupt piciorul la schi, cu aparat dentar, în echipamentul de Little League şi în braţele ei, când era bebeluş.

Putea accesa şi istoricul Lydiei, dar, în mod inexplicabil acea femeie care îi şedea în faţă nu avea legătură cu amintirile ei legate de fiica cea mică. Acest lucru o făcea să-şi conştientizeze declinul, simţea, dureros şi greu de acceptat, că trecutul ei se desprindea de prezent. Şi ce ciudat era totuşi că putea să-l recunoască pe bărbatul de lângă Anna, ca fiind soţul ei, Charlie, care intrase în vieţile lor doar cu câţiva ani în urmă. Îşi imagina Alzheimerul ca pe un demon sălăşluindu-i în minte, săpând calea nechibzuită şi lipsită de noimă a distrugerii, sfâşiind legăturile dintre „Lydia de acum" şi „Lydia de atunci", lăsând în schimb neatinse toate conexiunile cu „Charlie".

Restaurantul era aglomerat şi gălăgios. Vocile de la celelalte mese concurau pentru atenţia lui Alice, iar muzica din fundal intra şi ieşea din prim-plan. Nu distingea

vocea Annei de cea a Lydiei. Cu toţii foloseau prea multe pronume. Se străduia să localizeze persoana care vorbea la masa ei şi să urmărească ceea ce se vorbea.

— Iubito, eşti bine? a întrebat Charlie.

— Mirosurile, a spus Anna.

— Vrei să ieşi puţin afară? a întrebat Charlie.

— Mă duc cu ea, a spus Alice.

De îndată ce au părăsit căldura confortabilă a restaurantului, lui Alice i-a înţepenit spatele. Amândouă uitaseră să îşi ia hainele. Anna a luat-o pe Alice de mână şi a condus-o departe de un grup de tineri fumători îngrămădiţi lângă uşă.

— Aah, aer proaspăt, a spus Anna, sorbind o gură mare de aer şi apoi eliberând-o pe nas.

— Şi linişte, a spus Alice.

— Cum te simţi, mamă?

— Sunt bine, a răspuns Alice.

Anna i-a mângâiat mâna, pe care o ţinea încă în mâna ei.

— Altădată mă simţeam mai bine, a recunoscut ea.

— Şi eu, a spus Anna. Şi ţie îţi era tot aşa de rău când ai fost însărcinată cu mine?

— Îhî.

— Cum ai trecut peste?

— Pur şi simplu mergi mai departe. Va trece în curând.

— Şi până să îţi dai seama, vin bebeluşii.

— Abia aştept.

— Şi eu, a spus Anna. Dar vocea ei nu era la fel de exuberantă ca a lui Alice. Dintr-odată, ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Mamă, mi-e rău tot timpul şi sunt extenuată, iar de fiecare dată când uit ceva cred că sunt simptome.

— Nu, iubito, nu sunt simptome, eşti doar obosită.

— Ştiu, ştiu. Dar când mă gândesc la tine, că nu mai predai, şi la tot ceea ce pierzi...

— Nu te gândi. Ar trebui să fie o perioadă minunată pentru tine. Te rog, gândeşte-te doar la ceea ce câştigăm.

Alice a strâns mâna pe care o ţinea şi şi-a pus uşor cealaltă mână pe burta Annei. Anna a zâmbit, dar lacrimile îi curgeau încă şiroaie pe obraji.

— Pur şi simplu nu ştiu cum mă voi descurca cu toate. Cu munca şi cu doi copii şi...

— Şi Charlie. Nu uita de tine şi de Charlie. Păstrează ceea ce ai cu el. Păstrează totul în echilibru — tu şi Charlie, cariera, copiii, tot ceea ce iubeşti. Nu lua de bun niciunul dintre lucrurile pe care le iubeşti în viaţă şi o să te descurci cu toate. Charlie te va ajuta.

— Ar face bine să o facă, a ameninţat Anna.

Alice a râs. Anna şi-a şters de câteva ori ochii cu dosul palmei şi a răsuflat prelung, în stil Lamaze, pe gură.

— Mulţumesc, mamă. Mă simt mai bine.

— În regulă.

Întoarse în restaurant, s-au aşezat înapoi la locurile lor şi au cinat. Tânăra care şedea în faţa lui Alice, copilul ei cel mai mic, Lydia, şi-a lovit cu cuţitul paharul gol de vin.

— Mamă, acum am dori să-ţi oferim marele tău cadou.

Lydia i-a arătat un pachetel dreptunghiular, împachetat în hârtie aurie. Trebuia să fie mare ca semnificaţie. Alice a desfăcut hârtia. Înăuntru erau trei DVD-uri — *Copiii Howland, Alice şi John* şi *Alice Howland.*

— O amintire video pentru tine. „Copiii Howland" este o colecţie de interviuri cu Anna, Tom şi cu mine. Le-am

filmat vara asta. Sunt amintirile noastre cu tine, copilăriile noastre şi maturizarea noastră. Cel cu tata este cu amintirile lui despre întâlnirea cu tine, despre cum te-a curtat, despre nunta şi vacanţele voastre şi multe alte lucruri. Sunt o grămadă de poveşti cu adevărat grozave pe care niciunul dintre noi, copiii, nu le ştiam. Pe cel de-al treilea încă nu l-am făcut. Este un interviu cu tine, cu poveştile tale, dacă vrei să-l facem.

— Categoric vreau. Îmi place tare mult. Mulţumesc, abia aştept să le văd.

Chelneriţa le-a adus cafea, ceai şi un tort de ciocolată cu o lumânare pe el. Au cântat cu toţii „La mulţi ani". Alice a suflat în lumânare şi şi-a pus o dorinţă.

Noiembrie 2004

Din păcate, filmele pe care John i le adusese astă-vară intraseră acum în aceeaşi categorie nefericită cu acele cărţi părăsite pe care le înlocuiseră. Nu mai putea urmări firul intrigii sau nu-şi mai amintea semnificaţia personajelor dacă nu apăreau în fiecare scenă. Putea aprecia mici momente, dar, după derularea genericului, rămânea doar o idee generală a filmului. *Acel film a fost amuzant.* Dacă John sau Anna se uitau la film împreună cu ea, ei de multe ori izbucneau în râs, săreau alarmaţi sau se trăgeau înapoi cu dezgust, reacţionând într-un mod evident, visceral, la ceea ce se întâmpla pe ecran, iar Alice nu înţelegea de ce. Li se alătura şi ea, prefăcându-se, încercând să-i protejeze şi să nu le arate cât era de pierdută. Când se uita la filme îşi dădea perfect seama cât de rătăcită era.

DVD-urile pe care le făcuse Lydia veniseră la timpul potrivit. Fiecare poveste spusă de John sau de copii dura doar câteva minute, aşa că se putea bucura pe rând de ele şi nu trebuia să reţină conştient informaţia dintr-o poveste anume pentru a le înţelege sau pentru a se bucura de celelalte. S-a uitat la ele de nenumărate ori. Nu îşi amintea tot ceea ce povesteau ei acolo, dar asta era

perfect normal, fiindcă niciunul dintre copii şi nici John nu îşi aminteau nici ei toate detaliile. Iar când Lydia le-a cerut să repovestească acelaşi eveniment, fiecare şi l-a amintit diferit, omiţând anumite părţi, exagerând altele, subliniind propria perspectivă. Chiar şi amintirile neatinse de boală erau vulnerabile la goluri şi deformări.

Nu a avut puterea să vadă decât o dată DVD-ul *Alice Howland*. În trecut fusese atât de convingătoare, îi venea atât de uşor să vorbească în faţa oricărui public. Acum, folosea excesiv cuvântul *„chestie"* şi se repeta de stânjenitor de multe ori. Dar era recunoscătoare să aibă acest filmuleţ, amintirile ei, reflecţiile ei, sfaturile ei înregistrate şi păstrate în siguranţă din calea măcelului molecular al bolii Alzheimer. Nepoţii ei vor vedea cândva filmul şi vor spune: „Asta e bunica, atunci când încă mai putea vorbi şi încă îşi mai amintea lucruri".

Tocmai terminase de văzut *Alice şi John*. După ce ecranul televizorului s-a făcut negru, a rămas pe canapea cu o pătură în poală şi a ascultat. Îi plăcea liniştea. Pentru câteva minute a respirat şi nu s-a gândit la nimic în afară de ticăitul ceasului de pe poliţa şemineului. Apoi, dintr-odată, ticăitul a căpătat un rost, iar ea a deschis ochii.

S-a uitat la acele ceasului. Zece minute până la ora zece. *Vai, Doamne, dar ce mai caut aici?* A aruncat pătura pe podea, şi-a îndesat picioarele în pantofi, a alergat în birou şi a închis geanta de laptop. *Unde mi-e geanta albastră?* Nu era nici pe scaun, nici pe birou, nici în sertarele biroului, nici în geanta de laptop. A alergat sus în dormitor. Nu era nici pe pat, nici pe noptieră, nici pe comodă, nici în dulap, nici pe masă. Alice stătea în hol, retrasându-şi în mintea încetoşată drumurile făcute, când a zărit-o, agăţată de mânerul uşii de la baie.

I-a deschis fermoarul. Telefon mobil, BlackBerry, nicio cheie. Întotdeauna le punea înăuntru. Ei bine, nu era cu totul adevărat. Întotdeauna voia să le pună înăuntru. Câteodată le punea în sertarul de la birou, în sertarul cu tacâmuri, în sertarul cu lenjerie intimă, în cutia cu bijuterii, în cutia de corespondență și în oricare buzunar. Câteodată le lăsa pur și simplu în broască. Nu-i plăcea să se gândească câte minute pierdea pe zi în căutarea propriilor ei lucruri rătăcite:

S-a întors înapoi la parter, în living. Nicio cheie, dar și-a găsit haina pe fotoliu. Și-a pus-o pe ea și și-a îndesat mâinile în buzunare. Cheile!

S-a grăbit spre ușa de la intrare, dar s-a oprit chiar înainte de a ieși. Ceva mai ciudat nici că se putea. Chiar în fața ușii era o groapă imensă. Era de lățimea holului și lungă cam de doi metri și jumătate, poate de doi metri și șaptezeci, iar sub ea se căsca subsolul întunecat. Nu putea trece. Podeaua din hol era denivelată și scârțâia, iar ea și John vorbiseră de curând să o înlocuiască. Angajase John un meșter? Fusese cineva acolo astăzi? Nu-și amintea. Oricare ar fi fost motivul, nu se putea folosi ușa de la intrare până nu astupau groapa.

În drum spre ușa din spate, a sunat telefonul.

— Bună, mamă. Vin pe la șapte și aduc și cina.

— OK, a spus Alice, ridicând ușor tonul.

— Sunt Anna.

— Știu.

— Tata e la New York până mâine, îți aduci aminte? Dorm la voi în noaptea asta. Nu pot pleca de la serviciu mai devreme de șase jumătate, așadar, așteaptă-mă să mâncăm. Poate că ar fi bine să îți notezi asta pe tabla albă de pe frigider.

Alice şi-a îndreptat privirea spre tablă.

NU TE DUCE SĂ ALERGI FĂRĂ MINE!

Stârnită, voia să urle în telefon că nu avea nevoie de o dădacă şi că se putea descurca foarte bine în propria ei casă. În schimb, a tras aer în piept.

— OK, ne vedem mai târziu.

Alice a trântit receptorul şi s-a felicitat pentru faptul că încă mai avea controlul asupra emoţiilor ei brute. Într-o zi, destul de curând, nu va mai avea acest control. Se va bucura să o vadă pe Anna şi va fi bine să nu fie singură.

Avea haina pe ea, geanta de laptop şi geanta bleu agăţată pe umăr. S-a uitat afară pe fereastra din bucătărie. Vânt, umed, înnorat. Dimineaţă, poate? Nu avea chef să iasă afară, dar nu avea chef nici să stea în birou. Se simţea plictisită, ignorată şi înstrăinată în biroul ei. Se simţea ridicolă. Locul ei nu mai era acolo.

A lăsat genţile şi şi-a scos haina, apoi s-a îndreptat spre birou, dar o bufnitură bruscă urmată de un zăngănit a întors-o în holul de la intrare. Tocmai fusese livrată corespondenţa prin fanta din uşă şi plicurile rămăseseră suspendate deasupra găurii din podea, plutind cumva acolo. Probabil că stăteau în echilibru pe o bârnă de dedesubt sau o traversă de podea pe care nu o vedea. *Corespondenţă plutitoare. Am creierul prăjit!* S-a retras în birou şi a încercat să uite de groapa din hol care sfida gravitaţia. Era incredibil de greu.

Alice stătea în birou, îmbrăţişându-şi genunchii, holbându-se pe fereastră la ziua întunecată, aşteptând să apară Anna cu cina, aşteptând întoarcerea lui John de la New York ca să poată merge iar la alergare. Stătea şi

aştepta. Stătea şi aştepta ca situaţia să se înrăutăţească. Se săturase să stea şi să aştepte.

Era singura persoană de la Harvard pe care o ştia cu boala Alzheimer cu debut precoce. Era singura persoană de oriunde pe care o ştia cu boala Alzheimer cu debut precoce. Cu siguranţă, nu era singura din lume. Trebuia să-şi caute noii colegi. Trebuia să populeze această nouă lume în care se găsea, această lume a demenţei.

A tastat pe Google cuvintele „boala Alzheimer cu debut precoce". Au apărut numeroase date şi statistici.

În Statele Unite există un număr aproximativ de cinci sute de mii de persoane cu boala Alzheimer cu debut precoce.

Instalarea precoce se defineşte ca Alzheimer sub vârsta de şaizeci şi cinci de ani.

Simptomele pot apărea în jurul vârstei de treizeci-patruzeci de ani.

Au apărut pagini cu liste de simptome, factori de risc genetic, cauze şi tratamente. Au apărut articole despre cercetări şi descoperiri de medicamente. Le mai văzuse pe toate acestea.

A adăugat căutării ei pe Google cuvântul „sprijin" şi a apăsat enter.

A găsit forumuri, linkuri, resurse, mesaje şi pagini de chat. Pentru însoţitori. Subiectele de discuţie folositoare pentru însoţitori includeau informaţii despre aziluri, întrebări despre medicamentaţie, alinarea stresului, cum să facă faţă halucinaţiilor, cum să facă faţă hoinăritului din timpul nopţii, cum să facă faţă negării şi depresiei. Însoţitorii postau întrebări şi răspunsuri, compătimindu-se

unii pe alţii şi oferind soluţii pentru probleme legate de mamele lor de optzeci şi unu de ani, de soţii lor de şaptezeci şi patru de ani, de bunicile lor de optzeci şi cinci de ani, cu toţii suferinzi de boala Alzheimer.

Dar unde e sprijinul pentru persoanele care au *Alzheimer? Unde sunt celelalte persoane de cincizeci şi unu de ani care suferă de demenţă? Unde sunt celelalte persoane care erau pe culmile carierei lor când acest diagnostic le-a sfâşiat viaţa?* Nu nega faptul că era tragic să ai Alzheimer la orice vârstă. Nu nega faptul că însoţitorii au nevoie de susţinere. Nu nega faptul că şi ei sufereau. Ştia că John suferă. *Dar eu?*

Şi-a amintit de cartea de vizită a asistentului social de la Mass General Hospital. A găsit-o şi a format numărul.

— Denise Daddario.

— Bună ziua, Denise, sunt Alice Howland. Sunt o pacientă a dr. Davis, de la el am cartea ta de vizită. Am cincizeci şi unu de ani şi acum aproape un an am fost diagnosticată cu boala Alzheimer cu debut precoce. Mă întrebam dacă MGH are vreun fel de grup de sprijin pentru pacienţii cu Alzheimer?

— Nu, din păcate nu avem. Avem un grup de sprijin, dar este doar pentru însoţitori. Majoritatea pacienţilor noştri cu Alzheimer nu ar fi în stare să participe la astfel de adunări.

— Dar unii ar fi în stare.

— Da, dar mă tem că nu sunt destui pentru a justifica resursele necesare formării şi funcţionării unui astfel de grup.

— Ce fel de resurse?

— Ei bine, în cazul grupului de sprijin pentru însoţitori, în fiecare săptămână se întâlnesc, pentru câteva ore, între

douăsprezece şi cincisprezece persoane. Avem rezervată o sală, cafea, pateuri, câteva persoane din personal, cu rolul de moderatori şi un invitat în fiecare lună.

— Cum ar fi dacă ne-aţi da o sală liberă, în care să ne întâlnim noi, cei cu Alzheimer cu debut precoce, şi să vorbim despre ceea ce ni se întâmplă?

Pentru numele lui Dumnezeu, aduc eu cafeaua şi gogoşile cu jeleu!

— Am avea nevoie de cineva din personalul spitalului, care să gestioneze grupul şi, din păcate, nu avem pe nimeni disponibil acum.

Dar unul dintre cei doi moderatori ai grupului de sprijin pentru îngrijitori?

— Îmi poţi da contactele pacienţilor cu Alzheimer cu debut precoce, cei pe care îi ştii, ca să încerc eu să organizez ceva pe cont propriu?

— Mă tem că nu îţi pot da această informaţie. Vrei să faci o programare, să vii să vorbeşti cu mine? Am un loc liber pe şaptesprezece decembrie, vineri-dimineaţa, la zece.

— Nu, mulţumesc.

Un zgomot venind dinspre uşa de la intrare a trezit-o din moţăitul ei de pe canapea. Casa era rece şi întunecată. Uşa a scârţâit, deschizându-se.

— Scuză-mă, am întârziat.

Alice s-a ridicat şi a mers în hol. Anna stătea acolo, cu o pungă mare, de hârtie maro într-o mână, şi cu un teanc amestecat de corespondenţă, în cealaltă. Stătea deasupra gropii!

— Mamă, toate luminile sunt stinse. Dormeai? Nu ar trebui să dormi atât de târziu, n-o să mai adormi la noapte.

Alice s-a îndreptat spre ea şi s-a aplecat. A pus mâna pe gaură. Doar că nu simţea spaţiu gol. Îşi plimba degetele pe lâna buclată a unui covor negru. Covorul ei negru din hol. Era acolo de ani de zile. L-a plesnit atât de puternic cu palma, încât zgomotul a avut ecou.

— Ce faci, mamă?

Palma o ustura, era prea obosită ca să îndure răspunsul umilitor la întrebarea Annei şi o dezgusta mirosul puternic de alune care venea din pungă.

— Lasă-mă în pace!

— Mamă, e în regulă. Haide în bucătărie să luăm cina.

Anna a pus jos corespondenţa şi a căutat mâna mamei ei, mâna care o ustura. Alice şi-a tras-o şi a urlat.

— Lasă-mă în pace! Ieşi afară din casa mea! Te urăsc! Nu te vreau aici!

Cuvintele ei o loveau pe Anna mai tare decât ar fi făcut-o palmele. Printre lacrimile care-i curgeau pe ochi, chipul ei şi-a găsit o expresie liniştită.

— Am adus cina, mi-e o foame de lup şi rămân. Mă duc în bucătărie să mănânc, apoi mă duc la culcare.

Alice stătea singură în hol, cu venele pulsându-i nebune de furie şi revoltă. A deschis uşa şi a început să tragă de covor. L-a înşfăcat cu toată puterea şi a căzut. S-a ridicat, l-a tras, l-a răsucit şi s-a zbătut până l-a scos cu totul afară. Apoi l-a lovit cu picioarele şi a urlat nebuneşte la el, până ce covorul s-a rostogolit uşor pe scări în jos şi a rămas fără vlagă pe trotuar.

Alice, răspunde la următoarele întrebări:
1. În ce lună suntem?
2. Unde locuieşti?
3. Unde este biroul tău?

4. Când e ziua Annei?

5. Câți copii ai?

Dacă nu poți răspunde la oricare dintre aceste întrebări, du-te la fișierul numit „Fluture" din computerul tău și urmează imediat instrucțiunile de acolo.

Noiembrie
Cambridge
Harvard
Septembrie
Trei

Decembrie 2004

Teza lui Dan număra 142 de pagini, fără referințele bibliografice. Alice nu mai citise de mult un material atât de lung. S-a aşezat pe canapea, cu teza lui Dan în poală, cu un pix roşu după urechea dreaptă şi cu un marker roz în mâna dreaptă. Cu pixul roşu făcea modificări, iar cu markerul roz urmărea ce citise deja. Sublinia orice i se părea important, astfel încât, dacă privea în urmă, putea să îşi limiteze recititul la pasajele colorate.

S-a blocat fără scăpare la pagina douăzeci şi şase, care era toată colorată cu roz. Creierul îi era suprasolicitat şi cerşea odihnă. Îşi imagina cuvintele roz de pe pagină transformându-se, în mintea ei, într-o vată pe băț roz şi lipicioasă. Cu cât citea mai mult, cu atât trebuia să sublinieze mai mult ca să înțeleagă şi să țină minte. Cu cât sublinia mai mult, cu atât mintea ei se încleia cu vata de zahăr roz, înfundând şi năpădind circuitele din creier de care avea nevoie pentru a înțelege şi a ține minte ceea ce citea. Până a ajuns la pagina douăzeci şi şase, nu mai înțelegea nimic.

Bip, bip.

A lăsat teza lui Dan pe măsuța de cafea şi a mers la calculatorul din birou. A găsit în Inbox un mesaj nou, de la Denise Daddario.

Dragă Alice,

Am împărtăşit ideea ta privind un grup de sprijin pentru persoanele cu Alzheimer cu debut precoce atât celor din secția noastră, cât şi celor de la Brigham Hospital şi de la Women's Hospital. Trei dintre cei de aici mi-au răspuns şi s-au arătat foarte interesați de idee. Au fost de acord să îți trimit numele lor şi informațiile de contact (le găseşti ataşate).

De asemenea, ai putea contacta Mass Alzheimer's Association. Ei ar putea cunoaşte şi pe alții interesați să te întâlnească.

Te rog să mă ții la curent cu ceea ce se întâmplă şi să-mi spui dacă îți mai pot oferi alte informații sau sfaturi suplimentare. Îmi pare rău că, oficial, nu am putut face mai multe.

Mult noroc!

Denise Daddario

Alice a deschis documentul ataşat.

Mary Johnson, cincizeci şi şapte de ani, demență frontotemporală

Cathy Roberts, patruzeci şi opt de ani, Alzheimer cu debut precoce

Dan Sullivan, cincizeci şi trei de ani, Alzheimer cu debut precoce

Iată-i pe cei trei noi colegi ai ei! A citit numele acestora o dată şi încă o dată, şi încă o dată. *Mary, Cathy* şi *Dan. Mary, Cathy* şi *Dan.* A început să simtă acel entuziasm extraordinar amestecat cu o teamă abia reţinută pe care îl simţise în săptămânile de dinaintea primei ei zile la grădiniţă, la liceu, la universitate. Cum arătau? Munceau încă? De cât timp trăiau cu acest diagnostic? Simptomele lor erau aceleaşi, mai slabe, mai pronunţate? Semănau cu ea? *Dacă eu sunt într-un stadiu mai avansat decât ei?*

Dragii mei Mary, Cathy şi Dan,

Mă numesc Alice Howland. Am cincizeci şi unu de ani şi anul trecut am fost diagnosticată cu Alzheimer cu debut precoce. Timp de douăzeci şi cinci de ani am fost profesor de psihologie la Universitatea Harvard, dar în septembrie am pierdut această poziţie, în mare parte din cauza simptomelor.

Acum sunt acasă şi mă simt tare singură în povestea asta. Am contactat-o pe Denise Daddario de la MGH pentru informaţii despre un grup de sprijin pentru pacienţii cu demenţă cu debut precoce. Nu au decât un grup de sprijin pentru însoţitori, nimic pentru noi. Dar mi-a dat numele vostru.

Mi-ar plăcea să vă invit la mine acasă la un ceai, cafea şi un pahar de vorbă duminica asta, 5 decembrie, la ora 14:00. Însoţitorii voştri sunt bine-veniţi şi pot rămâne, dacă vreţi. Vă trimit, ataşat, adresa mea şi indicaţiile ca să puteţi ajunge.

Aştept cu nerăbdare să vă cunosc,

Alice

Mary, Cathy şi *Dan. Mary, Cathy* şi *Dan. Dan. Teza lui Dan. Dan aşteaptă corecturile mele.* S-a întors în camera de zi şi a deschis teza lui Dan la pagina douăzeci şi şase. Rozul i-a dat năvălit în cap. O durea ţeasta. S-a întrebat dacă i-a răspuns cineva. Nici nu şi-a dus gândul la capăt, că a şi abandonat chestia lui Dan.

A apăsat pe Inbox. Încă nimic.

Bip. Bip.

A ridicat receptorul.

— Alo?

A venit tonul. Sperase să fie Mary, Cathy sau Dan. *Dan. Teza lui Dan.*

Înapoi pe canapea, Alice arăta pregătită şi activă, cu markerul în mână, dar ochii ei nu erau concentraţi pe cuvintele din pagină. În schimb, visa cu ochii deschişi.

Oare Mary, Cathy şi Dan mai citeau documente de douăzeci şi şase de pagini şi înţelegeau şi ţineau minte tot ce citeau? *Dacă sunt singura care crede că preşul din hol e o groapă?* Dacă era singura în declin? Simţea ea însăşi că o lua la vale. Simţea cum aluneca în groapa aceea dementă. Singură.

„Sunt singură, sunt singură, sunt singură!" s-a tânguit, scufundându-se şi mai adânc în adevărul gropii ei singuratice, cu fiecare moment în care îşi auzea propria voce gemând cuvintele acelea.

Bip. Bip.

Soneria de la intrare a scos-o din groapă. Ajunseseră? Îi invitase, oare, astăzi?

— Numai puțin!

Îndreptându-se spre uşă, s-a frecat la ochi cu mânecile bluzei, şi-a trecut degetele prin părul încâlcit, a tras aer în piept şi a deschis. Nu era nimeni.

Aproape jumătate dintre pacienții cu Alzheimer aveau halucinații auditive şi vizuale, dar până atunci ea nu avusese niciuna. Sau poate avusese. Când era singură, nu ştia sigur dacă ceea ce i se întâmpla era realitatea sau realitatea ei trăită cu Alzheimer. Nu era ca şi cum dezorientările ei, fabulațiile, vedeniile sau toate celelalte chestii demente erau subliniate cu un roz-fluorescent, imposibil de confundat cu ceea ce era normal, firesc şi corect. Din perspectiva ei, pur şi simplu nu putea face diferența. Covorul era o groapă. Acel zgomot era soneria. Şi-a verificat din nou e-mailul. Avea un mesaj nou.

Bună, mamă,

Cum te simți? Ai fost ieri la prânzul de lucru? Ai fost la alergare? Cursul meu a fost grozav, ca de obicei. Azi am avut încă o audiție pentru o reclamă la o bancă. Să vedem. Ce face tata? Săptămâna asta e acasă? Ştiu că luna trecută a fost grea. Nu te lăsa! Vin acasă în curând!

Cu dragoste,

Lydia

Bip, bip.

A ridicat receptorul telefonului.

— Alo?

A venit tonul. A deschis sertarul de sus al dulapului cu dosare, a băgat telefonul înăuntru, l-a auzit cum s-a

prăbuşit pe fundul de metal de dedesubtul sutelor de foi printate şi a închis sertarul. *Stai puţin, poate că e telefonul meu mobil.*

— Telefon mobil, telefon mobil, telefon mobil, îngâna cu voce tare pe măsură ce rătăcea prin casă, încercând să menţină activ obiectivul căutării ei.

A căutat peste tot, dar nu l-a găsit. Apoi şi-a dat seama că trebuia să-şi caute geanta bleu. A schimbat incantaţia.

— Geanta bleu, geanta bleu, geanta bleu.

A găsit-o pe blatul din bucătărie, cu telefonul mobil înăuntru, dar închis. Poate că zgomotul era alarma maşinii cuiva, pornind sau oprindu-se. Şi-a reluat poziţia pe canapea şi a deschis teza lui Dan la pagina douăzeci şi şase.

— Bună? a întrebat vocea unui bărbat.

Alice şi-a ridicat privirea, cu ochii larg deschişi şi a ascultat, ca şi cum tocmai ar fi fost chemată de o fantomă.

— Alice? a întrebat vocea fără trup.

— Da?

— Alice, eşti gata de plecare?

John a apărut în pragul livingului. Alice se simţea uşurată, dar avea nevoie de mai multe informaţii.

— Hai să mergem. Ne întâlnim cu Bob şi Sarah la cină şi deja am întârziat puţin.

Cină. Tocmai şi-a dat seama că era lihnită de foame. Nu îşi amintea să fi mâncat azi. Poate că de-asta nu putuse citi teza lui Dan. Poate că nu avea nevoie decât de mâncare. Dar gândul cinei şi al conversaţiei într-un restaurant zgomotos o seca şi mai mult de puteri.

— Nu vreau să merg la cină. Nu am o zi prea bună.

— Nici eu nu am avut o zi bună. Hai să mergem, să luăm o cină plăcută împreună.

— Du-te tu. Eu nu vreau decât să stau acasă.

— Haide, va fi distractiv. Nu ne-am dus la petrecerea lui Eric. Îţi va face bine să ieşi şi ştiu că ei se vor bucura să te vadă.

Nu, nu se vor bucura. Vor fi uşuraţi dacă n-o să fiu acolo. Sunt ca un elefant roz din vată de zahăr, apărut într-o încăpere. Îi fac pe toţi să se simtă ciudat. Transform cina într-o scenă de circ nebunesc, în care toţi jonglează agitaţi cu mila şi zâmbetele forţate, cu paharele de cocktail, cu furculiţele şi cuţitele.

— Nu vreau să merg. Spune-le că îmi pare rău, dar nu m-am simţit în stare.

Bip, bip.

Alice a văzut că şi John a auzit zgomotul şi a mers după el în bucătărie. A deschis uşa de la cuptorul cu microunde şi a scos o cană.

— Asta e îngheţată. Vrei să o reîncălzesc?

Probabil făcuse ceai de dimineaţă şi a uitat să-l bea. Apoi, l-o fi pus în microunde să-l încălzească şi l-a uitat acolo.

— Nu, mulţumesc.

— În regulă, Bob şi Sarah probabil sunt deja acolo şi aşteaptă. Eşti sigură că nu vrei să vii?

— Sunt sigură.

— Nu stau mult.

A sărutat-o şi a plecat fără ea. Alice a rămas mult timp în bucătărie, unde a lăsat-o, cu cana de ceai rece în mână.

Se pregătea să meargă la culcare, iar John încă nu se întorsese de la cină. Lumina albastră de la calculator,

care pâlpâia în birou, i-a atras atenția înainte de a urca în dormitor. A intrat și și-a verificat mesageria, mai mult din obișnuință decât din pură curiozitate.

Și iată-i.

Dragă Alice,

Mă numesc Mary Johnson. Am 57 de ani și am fost diagnosticată acum cinci ani cu demență frontotemporală. Locuiesc în North Shore, deci nu foarte departe de tine. Este o idee extraordinară. Mi-ar face plăcere să vin. Mă va aduce Barry, soțul meu. Nu sunt sigură că va dori să rămână. Amândoi ne-am pensionat anticipat și stăm împreună acasă, toată ziua. Cred că o pauză i-ar face și lui plăcere.

Pe curând,

Mary

Bună, Alice,

Sunt Dan Sullivan, am 53 de ani și acum trei ani am fost diagnosticat cu Alzheimer cu debut precoce. Îl avem în familie. Mama mea, doi unchi, una dintre mătuși și patru dintre verișorii mei suferă de Alzheimer. Așa că mă așteptam la asta și am trăit cu Alzheimerul în familie încă de când eram copil. E caraghios, dar asta nu m-a făcut să primesc mai ușor nici vestea că îl am și eu și nici traiul cu boala. Soția mea știe unde locuiești. Nu e departe de MGH. Lângă Harvard. Fiica mea a urmat cursurile la Harvard. În fiecare zi mă rog să nu mă moștenească.

Dan

Bună, Alice,

Îţi mulţumesc pentru e-mail şi pentru invitaţie. Ca şi tine, am fost diagnosticată cu Alzheimer cu debut precoce acum un an. A fost aproape ca o uşurare. Credeam că am înnebunit. Mă pierdeam în conversaţii, aveam dificultăţi în terminarea propriilor propoziţii, uitam drumul spre casă, nu mai înţelegeam carnetul de cecuri, făceam greşeli cu orarele copiilor mei (am o fiică de 15 ani şi un fiu de 13). Aveam doar 46 de ani când am avut primele simptome, aşa că, desigur, nimeni nu s-a gândit că ar putea fi Alzheimer.

Cred că medicamentele mă ajută mult. Iau Aricept şi Namenda. Am zile bune şi zile proaste. Cei din jur şi chiar familia mea profită de zilele bune ca de o scuză, ca să spună că sunt foarte bine, ba chiar se revanşează pentru asta! Nu sunt atât de înverşunată să-mi dea atenţie! Apoi vine o zi proastă, în care nu-mi găsesc cuvintele sau nu mă pot concentra ori nu pot face mai multe lucruri deodată. Şi eu mă simt singură. Abia aştept să te cunosc.

Cathy Roberts

PS: Ştii despre Dementia Advocacy and Support Network International[1]? Intră pe site-ul lor: www.dasninternational.org. Este un site minunat pentru oameni ca noi, cu Alzheimer cu debut precoce, unde se poate discuta, da frâu liber gândurilor, se poate primi sprijin sau se pot împărtăşi informaţii.

---

[1] Organizaţie internaţională pentru sprijinul persoanelor cu demenţă, care funcţionează ca o reţea de sprijin pe internet. (*N.t.*)

Iată-i! Veneau cu toții.

Mary, Cathy şi Dan s-au dezbrăcat de paltoane şi au luat loc în living. Partenerii lor nu şi-au scos hainele, le-au spus un „la revedere" ezitant şi au plecat cu John la o cafea, la Jerri's.

Mary avea părul blond lung până la bărbie, şi ochi rotunzi maro-ciocolatii, în spatele ochelarilor cu ramă neagră. Cathy avea un chip plăcut, inteligent şi nişte ochi care zâmbeau înaintea gurii. Alice a plăcut-o imediat. Dan avea mustață groasă, început de chelie şi era cam îndesat.

Ar fi putut fi profesori invitați din alt oraş, membrii unui club de carte sau vechi prieteni.

— Vrea cineva ceva de gândit? a întrebat Alice.

S-au uitat la ea şi apoi unul la celălalt, fără să-i tragă inima să răspundă. Erau toți prea timizi sau politicoşi pentru a sparge gheața?

— Alice, ai vrut să spui „de băut"? a întrebat Cathy.

— Da, ce am spus?

— Ai spus „de gândit".[1]

Alice s-a aprins la față. Confundarea cuvintelor nu era chiar prima impresie pe care dorea să o facă.

— De fapt, mi-ar prinde bine un pahar „de gândit". Al meu e gol de zile bune. Mi-ar plăcea să fie umplut, a spus Dan.

Au râs cu toții şi gluma i-a unit instantaneu. Alice a adus cafeaua şi ceaiul, în timp ce Mary îşi spunea povestea.

— Am fost agent imobiliar timp de douăzeci şi doi de ani. Dintr-odată am început să uit programările,

[1] Confuzie între verbul „to think"= „a gândi" şi „to drink"= „a bea" (*N.t.*)

întâlnirile, casele scoase la vânzare şi zilele în care puteau fi vizitate. Apăream la vizionări fără chei. M-am rătăcit pe drumul unde aveam de prezentat o proprietate, într-un cartier pe care-l ştiam dintotdeauna, şi eram cu clientul în maşină. M-am învârtit aiurea patruzeci şi cinci de minute când ar fi trebuit să-mi ia mai puţin de zece minute. Nu pot decât să-mi dau seama ce o fi crezut clientul. Am început să devin irascibilă şi să mă răţoiesc la ceilalţi agenţi de la birou. Întotdeauna am fost o persoană calmă şi plăcută, şi, dintr-odată, se dusese vorba că îmi cam sare ţandăra. Îmi pierdeam reputaţia. Iar reputaţia era totul pentru mine. Doctorul mi-a prescris un antidepresiv. Şi când acela nu a funcţionat, mi-a prescris altul, apoi altul.

— Mult timp, am crezut că sunt doar epuizată şi că aveam prea multe de făcut în acelaşi timp, a spus Cathy. Lucram cu jumătate de normă ca farmacistă, creşteam doi copii, făceam toate treburile casnice, alergam dintr-o parte în alta ca o găină fără cap. Aveam doar patruzeci şi şase de ani, deci nu mi-a trecut niciodată prin cap că aş putea avea demenţă. Apoi, într-o zi, la serviciu, nu mi-am amintit numele medicamentelor şi nu am ştiut cum să măsor zece mililitri. Atunci mi-am dat seama că puteam să dau cuiva doza greşită sau chiar medicamentul greşit. Practic, puteam să omor pe cineva, din greşeală. Aşa că mi-am scos halatul, am plecat mai devreme şi nu m-am mai întors niciodată. Am fost distrusă. Am crezut că înnebunesc.

— Dar tu, Dan? Care au fost primele lucruri pe care le-ai observat? a întrebat Mary.

— Meşteream mai mereu pe lângă casă. Apoi, într-o zi, nu am ştiut cum să repar nişte lucruri pe care le reparasem dintotdeauna. Mereu mi-am păstrat atelierul

ordonat, cu toate la locul lor. Acum era un haos total. Când nu-mi găseam sculele, îmi acuzam prietenii că le iau cu împrumut, le schimbă locul sau nu mi le aduc înapoi. Dar întotdeauna eu eram de vină. Am fost pompier. Am început să uit numele băieților din brigadă. Nu-mi puteam termina propozițiile. Am uitat cum să fac o cafea. Mă confruntam cu aceleași lucruri pe care le văzusem la mama mea, când eram adolescent. Și ea a avut Alzheimer cu debut precoce.

Au împărtășit poveşti despre primele simptome, străduniile lor pentru a primi un diagnostic corect, strategiile în confruntarea şi lupta cu demența. Au încuviințat din cap, au râs şi au plâns auzind întâmplări despre chei rătăcite, despre pierderea gândurilor, despre pierderea visurilor de-o viață. Alice se simțea liberă şi ascultată cu adevărat. Se simțea normală.

— Alice, soțul tău mai lucrează? a întrebat Mary.

— Da. Semestrul acesta a fost îngropat în proiectul lui de cercetare şi în cursurile pe care le are de predat. A călătorit mult. A fost greu. Dar anul viitor ne luăm amândoi anul sabatic. Deci trebuie doar să rezist şi să ajung la sfârşitul semestrului viitor, apoi vom putea sta acasă împreună un an întreg.

— Vei reuşi, eşti aproape, a spus Cathy.

Doar câteva luni.

Anna a trimis-o pe Lydia în bucătărie să facă budinca de pâine cu ciocolată albă. Acum se vedea că Anna este însărcinată, nu mai avea grețuri şi părea că mănâncă încontinuu, ca şi cum ar fi avut ca misiune recuperarea caloriilor pierdute în timpul lunilor când avusese grețuri de dimineață.

— Am veşti, a spus John. Mi s-a oferit poziția de preşedinte al Programului Cancer, Biologie şi Genetică, la Sloan-Kettering.

— Unde-i asta? a întrebat Anna, înfulecând o gură plină de merişoare învelite în ciocolată.

— În New York.

Nimeni nu a zis nimic. Dean Martin cânta tare la casetofon „O lume de bezea".

— Şi sper că nu cochetezi cu gândul că ai putea accepta, nu? a întrebat Anna.

— Ba da. În toamna asta am fost de câteva ori acolo şi e postul perfect pentru mine.

— Dar cum rămâne cu mama? a întrebat Anna.

— Ea nu mai lucrează şi rareori mai merge în campus.

— Dar trebuie să fie aici, a spus Anna.

— Nu, nu trebuie. Va fi cu mine.

— Ah, te rog! Vin aici seara ca tu să poți munci până târziu şi rămân peste noapte când eşti plecat din oraş, iar Tom vine când poate în timpul weekendurilor, a spus Anna. Nu suntem aici tot timpul, dar...

— Ai dreptate, nu sunteți aici tot timpul. Nu vedeți cum se înrăutățeşte situația. Alice pretinde că ştie mai multe decât ştie de fapt. Crezi că peste un an va şti că suntem în Cambridge? Nu ştie unde se află nici la trei străzi de aici. Am putea să fim la fel bine în New York şi i-aş putea spune că suntem în Harvard Square — pentru ea ar fi acelaşi lucru.

— Nu, nu ar fi, tată, a spus Tom. Nu spune asta.

— Ei bine, nu ne-am muta înainte de septembrie. Mai e mult până atunci.

— Nu contează când e, trebuie să rămână aici. O s-o ia rău la vale dacă se mută, a spus Anna.

— Sunt de acord, a replicat Tom.

Vorbeau despre ea ca şi cum nu ar fi fost aşezată pe fotoliu, la câţiva metri distanţă. Vorbeau despre ea, în faţa ei, ca şi cum ar fi fost surdă. Vorbeau despre ea, în faţa ei, fără să o includă în discuţie, ca şi cum ar fi avut boala Alzheimer.

— E foarte puţin probabil să mai apară astfel de ocazie în viaţă, şi mă vor pe mine.

— Vreau ca mama să-i vadă pe gemeni, a spus Anna.

— New York nu e atât de departe. Şi nu e bătut în cuie că veţi rămâne cu toţii în Boston.

— Eu s-ar putea să fiu acolo, a spus Lydia.

Lydia stătea în prag, între living şi bucătărie. Alice nu o văzuse înainte, iar apariţia ei bruscă în apropiere a făcut-o să tresară.

— Am candidat la NYU, Brandeis, Brown şi Yale. Dacă intru la NYU, iar tu şi mama sunteţi în New York, aş putea locui cu voi şi v-aş ajuta. Iar dacă rămâneţi aici şi intru la Brandeis sau Brown, sunt de asemenea în zonă, a spus Lydia.

Alice voia să-i spună Lydiei că astea erau şcoli excelente. Voia să o întrebe despre programele care o interesau cel mai mult. Voia să-i spună că era mândră de ea. Dar astăzi gândurile i se mişcau prea încet de la idee la cuvânt, ca şi cum ar fi trebuit să înoate kilometri prin mâlul negru al râului înainte de a ieşi la suprafaţă pentru a fi auzite, şi cele mai multe se înecau undeva, pe drum.

— E grozav, Lydia, a spus Tom.

— Deci asta e. Tu îţi continui viaţa ca şi cum mama nu ar avea Alzheimer, iar noi nu avem niciun cuvânt de spus despre treaba asta? a întrebat Anna.

— Fac multe sacrificii, a spus John.

John o iubise întotdeauna, dar şi Alice înlesnise această iubire. Ea privea timpul rămas împreună ca fiind foarte preţios. Nu ştia cât de mult va mai rezista drept ea însăşi, dar se convinsese pe sine că va supravieţui anului lor sabatic. Un ultim an sabatic împreună. Nu l-ar schimba pentru nimic în lume.

Se pare că el l-ar schimba. Cum putea? Întrebarea se dezlănţuia fără răspuns în mâlul negru al râului din capul ei. Cum putea? Răspunsul găsit a izbit-o drept în faţă şi i-a sufocat inima. Unul dintre ei urma să sacrifice totul.

Alice, răspunde la următoarele întrebări:
1. În ce lună suntem?
2. Unde locuieşti?
3. Unde este biroul tău?
4. Când e ziua Annei?
5. Câţi copii ai?
Dacă nu poţi răspunde la oricare dintre aceste întrebări, du-te la fişierul „Fluture" din computerul tău şi urmează imediat instrucţiunile de acolo.

Decembrie
Harvard Square
Harvard
Aprilie
Trei

Ianuarie 2005

— Mamă, trezeşte-te. Cât timp a dormit?

— Doarme deja de optsprezece ore.

— S-a mai întâmplat vreodată?

— De câteva ori.

— Tată, sunt îngrijorată. Dacă a luat prea multe pastile ieri?

— Nu, i-am verificat cutiile şi organizatorul de medicamente.

Alice îi auzea vorbind, înţelegea ce spuneau, dar nu prea o interesa. Era ca şi cum ar fi tras cu urechea la o conversaţie între străini, despre o femeie pe care nu o ştia. N-avea niciun chef să se trezească. Nu era conştientă că dormea.

— Ali, mă auzi?

— Mamă, sunt eu, Lydia, te poţi trezi?

Femeia pe nume Lydia voia să cheme un doctor. Bărbatul numit Tată spunea să o lase pe femeia numită Ali să mai doarmă. Voiau să comande mâncare mexicană şi să ia cina acasă. Poate că mirosul de mâncare din casă ar trezi-o pe femeia numită Ali. Apoi, vocile s-au stins. Întunericul şi liniştea s-au lăsat din nou.

Mergea pe o cărare nisipoasă, care ducea într-o pădure deasă. A urcat pe câteva cărări şerpuitoare, a ieşit din pădure şi a ajuns pe o coastă abruptă şi descoperită. A mers până la margine şi a privit în gol. Oceanul de dedesubt era îngheţat bocnă, cu malul îngropat în nămeţi înalţi. Priveliştea din faţa ei părea lipsită de viaţă, lipsită de culoare, incredibil de nemişcată şi tăcută. L-a strigat pe John, dar vocea nu i s-a auzit. S-a întors să meargă înapoi, dar cărarea şi pădurea dispăruseră. S-a uitat în jos la gleznele ei palide şi osoase şi la picioarele desculţe. Fiindcă nu avea de ales, s-a pregătit să sară de pe stâncă.

Alice stătea pe un şezlong, pe plajă, şi îşi îngropa şi dezgropa picioarele în nisipul fin şi fierbinte. Se uita la Christina, cea mai bună prietenă a ei de la grădiniţă, care avea tot cinci ani, cum înălţa un zmeu în formă de fluture. Margaretele galbene şi roz de pe costumul de baie al Christinei, aripile albastre şi violet ale zmeului în formă de fluture, albastrul cerului, soarele galben, oja roşie de pe unghiile ei de la picioare, într-adevăr toate culorile care i se înfăţişau erau mai strălucitoare şi mai intense decât orice văzuse ea vreodată. Privind-o pe Christina, se simţea copleşită de bucurie şi dragoste, nu atât pentru prietenia lor copilărească, ci mai ales pentru culorile vii şi uimitoare de pe costumul ei de baie şi de pe zmeu.

Sora ei, Anne, şi Lydia, amândouă de vreo şaisprezece ani, stăteau întinse una lângă cealaltă pe prosoape de plajă cu dungi roşii, albe şi albastre. Trupurile lor de caramel, strălucitoare, îmbrăcate în costume de baie asortate, roz-bombon, sclipeau în soare. Şi acestea erau tot lucioase, colorate ca în desene animate, uluitoare.

— Gata? a întrebat John.

— Mi-e puțin frică.

— E acum ori niciodată.

Ea s-a ridicat şi John i-a strâns în jurul trupului legăturile unui ham portocaliu. A apăsat cataramele şi a reglat curelele până ce Alice s-a simțit strâns legată, în siguranță. A ridicat-o de umeri, împingând-o contra forței invizibile şi puternice care o ridica de la pământ.

— Gata? a întrebat John.

— Da.

I-a dat drumul, iar ea s-a ridicat cu viteză năucitoare în paleta de culori a cerului. Vântul pe care zbura făcea vârtejuri impresionante de verde-albăstrui, lavandă, brebenel şi fucsia. Oceanul de dedesubt era un caleidoscop schimbător de turcoaz, acvamarin şi violet.

Zmeul în formă de fluture al Christinei îşi câştigase libertatea şi zbura în apropiere. Era cel mai minunat lucru pe care îl văzuse Alice şi şi-l dorea mai mult decât dorise ceva vreodată. S-a întins să-i prindă firul, însă o schimbare bruscă şi puternică a curentului de aer a întors-o. S-a uitat în urmă, dar era orbită de portocaliul sclipitor al paraşutei. Pentru prima dată, îşi dădea seama că nu avea cârmă. S-a uitat în jos, spre pământ, la punctele mişcătoare care erau familia ei. Se întreba dacă spectaculoasele, însufleţitele adieri pe care plutea o vor mai aduce înapoi la ei.

Lydia stătea încolăcită pe partea ei, peste cuverturile de pe patul lui Alice. Jaluzelele erau trase, încăperea era plină de lumina blândă şi delicată a zilei.

— Visez? a întrebat Alice.

— Nu, eşti trează.

— De cât timp dorm?

— De câteva zile.

— Ah, îmi pare rău.

— Nu-i nimic, mamă. Mă bucur să-ţi aud vocea. Crezi că ai luat prea multe pastile?

— Nu îmi amintesc. E posibil. Nu am vrut.

— Mă îngrijorezi.

Alice a privit-o pe Lydia parte cu parte, instantanee de aproape ale trăsăturilor ei. Le recunoştea instinctiv pe toate, aşa cum îşi recunosc oamenii casa în care au crescut, vocea unui părinte, cutele propriilor mâini, fără vreun efort sau băgare de seamă. Dar, în mod ciudat, îi era greu să o identifice pe Lydia în întregime.

— Eşti aşa de frumoasă, a spus Alice. Mi-e atât de frică să mă uit la tine şi să nu ştiu cine eşti.

— Chiar dacă într-o zi nu o să ştii cine sunt, cred că tot o să ştii că te iubesc.

— Dar dacă mă voi uita la tine şi nu o să ştiu că eşti fiica mea şi nu o să ştiu că mă iubeşti?

— Atunci, o să-ţi spun eu că te iubesc şi tu mă vei crede.

Lui Alice i-a plăcut acest răspuns. *Dar eu o voi iubi întotdeauna? Iubirea pentru ea sălăşluieşte în cap sau în inimă?* Omul de ştiinţă-Alice era de părere că emoţiile rezultau dintr-un complex circuit cranian limbic, circuit care, în cazul ei, în acest moment, era captiv în tranşeele unei bătălii în urma căreia nu vor mai exista supravieţuitori. Mama-Alice era de părere că dragostea pe care o simţea pentru fiica ei era ferită din calea haosului din minte, fiindcă sălăşluia în inimă.

— Cum te simţi, mamă?

— Nu prea bine. Semestrul acesta a fost greu, fără muncă, fără Harvard, cu boala asta în progresie şi cu tatăl tău care abia trece pe-acasă. Aproape că a fost prea greu.

— Îmi pare atât de rău. Mi-aş dori să pot fi aici mai mult. Toamna viitoare, o să fiu mai aproape. M-am gândit să mă mut înapoi acum, dar tocmai am fost acceptată să joc într-o piesă grozavă. E un rol mic, dar...

— E OK. Şi mie mi-ar plăcea să te văd mai des, dar nu te voi lăsa niciodată să renunţi să-ţi trăieşti viaţa pentru mine.

S-a gândit la John.

— Tatăl tău vrea să ne mutăm la New York. I s-a oferit un post la Sloan-Kettering.

— Ştiu. Eram acolo.

— Nu vreau să plec.

— Nici nu-mi închipuiam că ai vrea.

— Nu pot pleca de aici. Gemenii se vor naşte în aprilie.

— Abia aştept să-i văd pe bebeluşii ăia.

— Şi eu.

Alice se imagina ţinându-i în braţe, îşi imagina trupuşoarele calde, degeţelele grăsune, picioruşele care încă nu umblaseră niciodată, ochii lor rotunzi şi mari. Se întreba dacă vor semăna cu ea sau cu John. Şi mirosul. Abia aştepta să-şi miroasă delicioşii nepoţi.

Majoritatea bunicilor se desfătau imaginându-şi vieţile nepoţilor lor, cu visul de a fi părtaşi la recitaluri, petreceri de zile de naştere, ceremonii de absolvire şi nunţi. Ştia că pentru ea nu vor exista toate astea. Dar va fi aici ca să-i ţină în braţe şi să-i miroasă şi al naibii să fie dacă o să plece ca să stea singură undeva, în New York.

— Cum e Malcolm?

— Bine. Tocmai am parcurs împreună Marşul Memoriei[1], în L.A.

---

[1] Manifestare organizată, în diferite oraşe de către Alzheimer's Society, pentru susţinerea celor care suferă de această boală (*N.red.*)

— Cum arată Malcolm?

Lydia a zâmbit înainte să-i răspundă.

— E foarte înalt, iubitor de natură, un pic timid.

— Cum e cu tine?

— E foarte drăguţ. Îi place cât sunt de isteaţă, e mândru de felul cum joc, se laudă mult cu mine, e aproape stânjenitor. Ţi-ar plăcea.

— Cum eşti când eşti cu el?

Lydia s-a gândit pentru câteva clipe, ca şi cum nu se mai gândise la asta până atunci.

— Eu însămi.

— E bine.

Alice a zâmbit şi i-a strâns mâna. S-a gândit să o întrebe pe Lydia ce însemna asta pentru ea, să se descrie pe ea însăşi, să-şi amintească, dar gândul i s-a evaporat prea repede, înainte de a fi rostit.

— Despre ce vorbeam acum? a întrebat Alice.

— Malcolm, Marşul Memoriei? New York? a întrebat-o Lydia, oferindu-i indicii.

— Mă plimb pe aici, prin preajmă, şi mă simt în siguranţă. Chiar dacă mă rătăcesc puţin, în cele din urmă văd ceva cunoscut şi sunt destui cei care mă cunosc, pe la magazine, care să-mi arate direcţia bună. Fata de la Jerri's stă întotdeauna cu ochii pe portofelul şi pe cheile mele.

— Şi aici îi am pe prietenii mei din grupul de sprijin. Am nevoie de ei. Nu m-aş putea învăţa cu New Yorkul acum. Mi-aş pierde şi stropul de independenţă pe care încă îl mai am. O slujbă nouă. Tatăl tău va munci tot timpul. L-aş pierde şi pe el.

— Mamă, trebuie să îi spui toate astea tatei.

Avea dreptate. Dar era mult mai uşor să i le spună ei.

— Lydia, sunt atât de mândră de tine.
— Mulțumesc.
— În caz că uit, să știi că te iubesc.
— Și eu te iubesc, mamă.

— Nu vreau să mă mut la New York, a spus Alice.
— Mai e mult până atunci, nu trebuie să luăm o decizie acum, a spus John.
— Eu vreau să iau o decizie acum. Mă hotărăsc chiar în momentul ăsta. Vreau să fiu clară în privința asta cât încă se mai poate. Nu vreau să mă mut la New York.
— Dar dacă Lydia e acolo?
— Dar dacă nu e? Ar fi trebuit să fi discutat mai întâi cu mine, separat, înainte să-i anunți pe copii.
— Așa am făcut.
— Nu, nu ai făcut-o.
— Ba da, de multe ori.
— Ah, nu-mi amintesc eu? Foarte convenabil.

Alice a tras aer în piept, inspirând pe nas și expirând pe gură, ca să se liniștească și să-și tragă sufletul din sfada de clasa întâi în care se tot învârteau.

— John, eu știam că te vezi cu oameni de la Sloan-Kettering, dar nu am înțeles niciodată că te curtează pentru o poziție pentru următorul an. Aș fi spus ceea ce simt dacă aș fi știut.
— Ți-am spus de ce mă duceam acolo.
— Bine. Ar fi dispuși să îți iei anul sabatic și să începi în septembrie, anul următor?
— Nu, au nevoie de cineva acum. A fost dificil să negociez și asta, dar am nevoie de timp pentru a încheia aici niște lucrări la laborator.

— Nu ar putea angaja temporar pe cineva, tu să-ţi iei anul sabatic cu mine, iar apoi să începi?

— Nu.

— Măcar ai întrebat?

— Uite cum e, în momentul de faţă e multă competiţie în domeniu şi totul se schimbă atât de repede. Suntem pe cale să facem nişte descoperiri importante. Vreau să spun, suntem pe cale de a găsi un tratament pentru cancer. Companiile de medicamente sunt interesate. Şi toate cursurile şi rahaturile administrative de la Harvard mă ţin pe loc. Dacă nu accept oportunitatea asta, s-ar putea să-mi distrug singura şansă de a descoperi ceva care contează cu adevărat.

— Asta nu e singura ta şansă. Eşti sclipitor şi nu ai Alzheimer. Vei avea multe alte şanse.

John s-a uitat la ea şi nu a zis nimic.

— Anul acesta este ultima *mea* şansă, John, nu a ta. Anul acesta este ultima mea şansă de a-mi trăi viaţa şi de a şti ce înseamnă pentru mine. Nu cred că mi-a mai rămas prea mult timp de a fi eu însămi şi vreau să-mi petrec acest timp cu tine, nu-mi vine să cred că tu nu vrei să-l petrecem împreună.

— Vreau. Vom fi împreună.

— Asta-i o prostie şi tu ştii asta. Viaţa noastră e aici. Tom şi Anna şi bebeluşii. Mary, Cathy şi Dan, poate şi Lydia. Dacă accepţi oferta, vei munci tot timpul, ştii că aşa se va întâmpla, iar eu voi fi acolo singură cuc. Această decizie nu are nicio legătură cu dorinţa de a fi cu mine şi îmi ia tot ce mi-a mai rămas. Eu nu merg.

— Nu voi munci tot timpul, promit. Şi dacă Lydia va locui în New York? Dacă vei sta cu Anna şi Charlie o

săptămână pe lună? Există modalități prin care putem face să nu fii singură.

— Dacă Lydia nu va fi în New York? Dacă va fi la Brandeis?

— De-asta zic că ar trebui să aşteptăm, să luăm o decizie mai încolo, când avem mai multe informații.

— Vreau să-ți iei anul sabatic.

— Alice, alegerea mea nu e între „a accepta postul la Sloan" sau „a lua un an sabatic". Este între „a accepta postul la Sloan" sau „a continua aici, la Harvard". Pur şi simplu nu pot să-mi iau un an de pauză.

John a dispărut în ceață, în timp ce ea a început să tremure din toate încheieturile, iar ochii îi ardeau în lacrimi de furie.

— Nu mai pot face asta! Te rog! Nu mai pot face față fără tine! Poți să-ți iei un an de pauză. Dacă ai vrea, ai putea. Am nevoie să-ți iei un an de pauză.

— Dacă renunț la post şi îmi iau un an de pauză, iar tu nici măcar nu vei şti cine sunt?

— Dar dacă ştiu, iar după un an, nu mai ştiu? Cum poți să te gândeşti măcar să-ți petreci ultimul timp pe care îl mai avem ascuns în nenorocitul tău de laborator? Eu nu ți-aş face niciodată aşa ceva.

— Nu ți-aş cere-o niciodată.

— Nu ar trebui să mi-o ceri.

— Nu cred că pot să fac asta, Alice. Îmi pare rău, pur şi simplu nu cred că pot suporta să stau acasă un an întreg, să stau aiurea şi să văd cum mi te fură această boală. Nu suport să văd cum nu ştii să te îmbraci sau să porneşti televizorul. Dacă sunt la laborator, nu sunt nevoit să te văd lipind post-it-uri pe toate dulapurile şi pe toate uşile. Pur şi simplu nu pot sta acasă să privesc cum eşti tot mai rău. Mă omoară lucrul ăsta.

— Nu, John, mă omoară *pe mine*, nu pe tine. Sunt tot mai rău, fie că tu eşti acasă, uitându-te la mine, fie că te ascunzi în laborator. Mă pierzi. Mă pierd. Dar dacă nu îţi iei liber anul următor, să stai cu mine, ei bine, atunci, noi doi te-am pierdut mai întâi pe tine. Eu am Alzheimer. Care e nenorocita ta de scuză?

Alice a scos conserve, cutii şi sticle, pahare şi farfurii, boluri, cratiţe şi oale. Le-a pus pe toate grămadă pe masa din bucătărie, iar când nu a mai avut loc pe masă, le-a pus pe podea.

A scos toate hainele din şifonierul din hol, le-a desfăcut fermoarul şi le-a întors buzunarele pe dos. A găsit bani, cotoare de bilete, batiste, şi nimic. După ce o percheziţiona amănunţit, arunca biata haină direct pe jos.

A zburătăcit pernele de pe canapele şi de pe fotolii. Şi-a golit sertarele de la birou şi de la dulapul cu dosare. A răsturnat conţinutul genţii cu cărţi, al genţii de laptop şi al genţii bleu. A examinat grămezile de lucruri, atingând cu degetul fiecare obiect, pentru a-şi înregistra denumirea acestuia în minte. Nimic.

N-avea nevoie să-şi amintească unde căutase deja. Mormanele de obiecte dezgropate rămâneau proba locului ei anterior de excavare. După cum arătau lucrurile, acoperise tot parterul. Transpira, era înnebunită. Nu renunţa. S-a grăbit să urce.

A răscolit coşul de rufe, a luat cu asalt noptierele, sertarele comodei, dulapurile din dormitor, cutia ei de bijuterii, dulapul cu lenjerii, dulăpiorul cu medicamente. *Baia de jos.* A alergat înapoi pe scări în jos, transpirând, înnebunită.

John stătea în hol, înfundat până la glezne în haine.

— Ce naiba s-a întâmplat aici? a întrebat el.

— Caut ceva.

— Ce?

Alice nu putea să-i spună pe nume, dar avea încredere că pe undeva, prin minte, ştia.

— O să ştiu când îl voi găsi.

— E un adevărat dezastru aici. Arată de parcă am fi fost jefuiţi.

Alice nu se gândise la asta. Asta ar explica de ce nu putea să-l găsească.

— Vai, Doamne, poate l-a furat cineva.

— Nu am fost jefuiţi. Ai întors toată casa pe dos.

Alice a reperat, lângă canapeaua din camera de zi, un coş neatins plin cu reviste. A abandonat teoria furtului, şi pe John, a ridicat coşul greu şi a vărsat revistele pe podea, le-a vânturat şi apoi a mers mai departe. John o urma.

— Opreşte-te, Alice, nici măcar nu ştii ce cauţi.

— Ba da, ştiu.

— Ce cauţi?

— Nu pot spune.

— Cum arată, la ce se foloseşte?

— Nu ştiu, ţi-am spus, voi şti când îl voi găsi. Trebuie să-l găsesc, dacă nu, mor.

S-a gândit la ceea ce spusese.

— Unde-mi sunt medicamentele?

Au mers în bucătărie, lovind cu piciorul printre cutiile de cereale şi conservele de supă şi ton. John i-a găsit pe podea nenumăratele cutii de medicamente şi de vitamine, iar organizatorul zilnic de medicamente într-un bol, pe masa din bucătărie.

— Uite-le, a spus el.

Imboldul, senzaţia de pe-viaţă-şi-pe-moarte tot nu au dispărut.

— Nu, nu e asta.

— E o nebunie. Trebuie să te opreşti. Toată casa e un gunoi.

Gunoi.

Alice a deschis coşul de gunoi, a scos sacul de plastic şi l-a răsturnat.

— Alice!

Şi-a plimbat degetele printre coji de avocado, grăsime sleită de pui, cocoloaşe de şervеţele şi batiste de hârtie, cutii goale şi ambalaje şi alte chestii din gunoi. A văzut DVD-ul *Alice Howland.* Ţinea în mână carcasa umedă, examinând-o. *Hî, nu am vrut să arunc asta.*

— Uite-l, ăsta trebuie să fie, a spus John. Mă bucur că l-ai găsit.

— Nu, nu e ăsta.

— În regulă, te rog, e gunoi peste tot pe podea. Opreşte-te, du-te, stai jos şi relaxează-te. Eşti într-o agitaţie totală. Poate, dacă te opreşti şi te relaxezi, îţi vei aminti.

— OK.

Poate dacă stătea pe loc îşi va aminti ce căuta şi unde pusese acest lucru. Sau poate că va uita că, de fapt, căutase ceva.

Ninsoarea care începuse să cadă peste New England cu o zi înainte tocmai se oprise şi se depusese într-un strat cam de jumătate de metru. Poate că Alice nu ar fi observat dacă nu ar fi fost scârţâitul ştergătoarelor peste parbrizul abia uscat. John le-a oprit. Străzile erau curăţate, dar numai ei erau pe drum. Lui Alice îi plăcuseră întotdeauna tăcerea deplină şi nemişcarea ce se aşterneau după un viscol puternic, dar astăzi o toropeau de-a dreptul.

John a intrat cu maşina în parcarea cimitirului Mount Auburn. Fusese curăţat un spaţiu mic de parcare, dar cimitirul în sine, aleile şi mormintele nu fuseseră încă deszăpezite.

— Mă temeam că aşa o să fie. Va trebui să ne întoarcem în altă zi, a spus John.

— Nu, aşteaptă. Lasă-mă să mă uit puţin.

Copacii bătrâni, negricioşi, cu crengile lor noduroase şi răsucite, glazurate cu alb, domneau în acest ţinut iernatic, de poveste. Ziua, ţindu-se din zăpadă, creştetele cenuşii ale ceea ce, probabil, erau pietrele funerare înalte şi dichisite înălţate peste mormintele unor oameni cândva bogaţi şi celebri. Orice altceva era îngropat sub omăt. Cadavrele descompuse din sicrie erau îngropate sub pământ şi lespezi, pământul şi lespezile îngropate sub zăpadă. Totul era alb şi negru, îngheţat şi mort.

— John?

— Poftim?

Alice i-a rostit numele prea tare, a spart liniştea prea dintr-odată, speriindu-l.

— Nimic. Putem pleca. Nu vreau să mai rămân aici.

— Putem să ne întoarcem în altă zi, dacă vrei, a spus John.

— Unde să ne întoarcem? a întrebat Alice.

— La cimitir.

— Ah.

Alice era aşezată la masa din bucătărie. John a turnat vin roşu în două pahare şi i-a înmânat ei unul. Alice l-a învârtit din obişnuinţă. Uita constant numele fiicei ei, cea care era actriţă, dar îşi amintea să învârtă vinul în pahar şi îşi amintea că gestul îi face plăcere. A naibii boală.

Îi plăcea mişcarea ameţitoare a vinului în pahar, culoarea lui roşu-sângerie, aroma lui intensă de struguri, stejar şi pământ, şi căldura pe care o simţea când îi ajungea în pântece.

John stătea în faţa frigiderului deschis, de unde a scos o bucată de brânză, o lămâie, un lichid picant şi câteva legume roşii.

— Ce ai zice de nişte enchiladas cu pui? a întrebat el.

— Bine.

A deschis congelatorul şi a cotrobăit înăuntru.

— Avem pui? a întrebat-o el.

Alice nu a răspuns.

— Vai, nu, Alice.

John s-a întors să-i arate ce ţinea în mână. Nu era pui.

— E BlackBerry-ul tău. Era în congelator.

John l-a butonat, l-a scuturat şi l-a şters.

— Se pare că i-a intrat apă, vedem după ce se usucă, dar cred că e terminat, a spus el.

Alice a izbucnit imediat în lacrimi sfâşietoare.

— E în regulă. Dacă nu mai funcţionează, îţi luăm altul.

Cât e de ridicol, de ce sunt atât de supărată din cauza unei agende electronice defecte? Poate că plângea, de fapt, din cauza morţii mamei, surorii şi tatălui ei. Poate că simţea emoţia pe care o încercase înainte, dar pe care nu şi-o exprimase cum se cuvine la cimitir. Asta avea mai mult sens. Dar nu era asta. Poate că moartea agendei simboliza moartea locului ei de la Harvard şi poate că îşi plângea recenta pierdere a carierei. Şi asta avea sens. Dar ceea ce simţea ea era o durere de neconsolat chiar pentru moartea în sine a BlackBerry-ului.

Februarie 2005

Alice s-a prăbuşit pe scaunul de lângă John, în faţa doctorului Davis, epuizată emoţional şi stoarsă intelectual. În cămăruţa asta făcuse diferite teste neuropsihologice, împreună cu femeia aia, femeia care îi administrase testele neuropsihologice în cămăruţa asta timp chinuitor de mai multe ore chinuitoare. Cuvintele, informaţiile, sensul întrebărilor femeii şi propriile răspunsuri erau ca baloanele de săpun, cele pe care le suflă copiii într-o zi vântoasă, prin vărguţele lor de plastic. Zburau departe de ea, iuţi şi în direcţii ameţitoare, şi ca să le urmărească trebuia să se concentreze şi să se încordeze cumplit. Şi chiar dacă reuşea să prindă câteva, pentru o durată promiţătoare de timp, *pac!* le scăpa invariabil, prea repede date uitării fără un motiv anume, ca şi cum nu ar fi existat niciodată. Iar acum era rândul doctorului Davis să folosească vărguţa.

— OK, Alice, îmi poţi spune pe litere, în sens invers, cuvântul *„water"*? a întrebat doctorul.

Acum şase luni, Alice ar fi considerat această întrebare banală şi chiar jignitoare, dar astăzi era o întrebare serioasă, care îi cerea eforturi serioase. Se simţea doar un pic îngrijorată şi umilită, nici pe departe atât de

îngrijorată şi umilită pe cât s-ar fi simţit acum şase luni. Simţea, din ce în ce mai mult, o distanţare crescândă faţă de ea însăşi. Şi percepţia ei despre Alice — ceea ce ştia şi înţelegea, ceea ce îi plăcea şi îi displăcea, ceea ce simţea şi percepea — era tot ca un balon de săpun, înălţat şi mai sus în cer şi mai greu de identificat, protejat doar de o pojghiţă incredibil de subţire, care să-l împiedice să explodeze în aerul subţiat şi el.

Alice a spus în gând, pe litere, cuvântul *„water"*, mai întâi de la prima la ultima literă, întinzându-şi cele cinci degete de la mâna stângă, câte unul pentru fiecare literă.

— R. A coborât degetul mic. A mers mai departe, mai întâi din nou în gând, oprindu-se la inelar, pe care l-a coborât.

— E, a repetat ea acelaşi proces.

— T. Şi-a ţinut degetul mare şi arătătorul ca pe o armă. Şi-a şoptit sieşi „A, W".

— A, W.

A zâmbit, cu mâna stângă ridicată într-o mişcare victorioasă, şi s-a uitat la John. El îşi rotea verigheta pe deget şi i-a întors un zâmbet stins.

— Bravo, a spus dr. Davis. A zâmbit deschis şi a părut impresionat. Alice l-a plăcut.

— Acum, te rog să arăţi spre fereastră după ce îţi atingi obrazul drept cu mâna stângă.

Alice şi-a ridicat mâna stângă spre faţă. *Bum!*

— Îmi cer scuze, îmi mai spuneţi o dată ce trebuie să fac? a întrebat Alice, cu mâna stângă încă ridicată în faţă.

— Sigur, a răspuns prevenitor dr. Davis, precum un părinte care îşi lasă copilul să tragă cu ochiul la prima carte de joc sau să fure startul într-o cursă.

— Arată spre fereastră după ce îți atingi obrazul drept cu mâna stângă.

Cu mâna stângă pe obrazul drept înainte ca doctorul să fi terminat de vorbit, Alice şi-a întins mâna spre fereastră cât a putut mai repede, şi a respirat adânc.

— Bine, Alice, a spus dr. Davis, zâmbind din nou.

John nu a rostit niciun cuvânt de laudă, nu a dat niciun semn că ar fi bucuros sau mândru.

— OK, acum aş vrea să-mi spui numele şi adresa pe care te-am rugat mai devreme să le ții minte.

Numele şi adresa. Avea o oarecare idee despre ele, ca atunci când se trezea din somn, dimineața, ştiind că a visat ceva, poate chiar ştiind ce anume, dar, oricât de mult se gândea, detaliile visului îi scăpau. Erau pierdute pentru totdeauna.

— Este John Nu-ştiu-cum. Ştiți, de fiecare dată m-ați întrebat, dar niciodată n-am fost în stare să-mi amintesc unde locuieşte tipul ăsta.

— OK, hai să ghicim. Era John Black, John White, John Jones sau John Smith?

Alice nu avea nici cea mai mică idee, dar nu o deranja să se joace puțin.

— Smith.

— Locuieşte pe strada Est, strada Vest, strada Nord sau strada Sud?

— Strada Sud.

— Oraşul era Arlington, Cambridge, Brighton sau Brookline?

— Brookline.

— OK, Alice, ultima întrebare: unde e bancnota mea de douăzeci de dolari?

— În portofel?

— Nu, mai devreme am ascuns o bancnotă de douăzeci de dolari undeva, în încăpere. Îţi aminteşti unde am pus-o?

— Aţi făcut asta cât eram eu aici?

— Da. Ai vreo idee? Dacă o găseşti, o poţi păstra.

— Ei bine, dacă aş fi ştiut, cu siguranţă m-aş fi gândit la o metodă să ţin minte.

— Sunt sigur că aşa ai fi făcut. Vreo idee unde e?

Alice a sesizat cum, doar pentru o clipă, doctorul şi-a îndreptat privirea spre dreapta, chiar peste umărul ei, apoi a revenit asupră-i. Alice s-a întors. În spate, pe perete, se afla o tablă pe care erau scrise cu un marker roşu trei cuvinte: *Glutamat. LTP. Apoptoză.* Markerul roşu se afla pe marginea de jos, pe o tăviţă, chiar lângă o bancnotă împăturită de douăzeci de dolari. Încântată, s-a îndreptat spre tablă şi şi-a revendicat premiul.

Dr. Davis a chicotit.

— Dacă toţi pacienţii mei ar fi la fel de inteligenţi ca tine, aş fi falit.

— Alice, nu poţi păstra bancnota, l-ai văzut uitându-se la ea, a spus John.

— Am câştigat-o, a spus Alice.

— E în regulă, a găsit-o, a spus dr. Davis.

— E normal să fie în această stare după doar un an, deşi îşi ia medicamentele? a întrebat John.

— Probabil că se întâmplă unele lucruri. Probabil că boala a început cu mult înainte de a fi diagnosticată în ianuarie, anul trecut. Probabil că Alice, tu şi familia voastră, colegii lui Alice, nu aţi luat în serios multe dintre simptome, le-aţi considerat întâmplătoare sau normale, ori le-aţi pus pe seama stresului, a lipsei de somn, a unor pahare în plus şi aşa mai departe. Se poate ca boala să se

fi declanşat lejer cu unul sau doi ani înainte, poate chiar mai mult.

Şi e incredibil de inteligentă. Dacă un om obişnuit are, să spunem simplu, zece sinapse pentru a ajunge la o informaţie, Alice poate avea cu uşurinţă cincizeci. Când persoana obişnuită îşi pierde acele zece sinapse, informaţia îi devine inaccesibilă, este uitată. Dar Alice poate pierde cele zece sinapse şi tot rămâne cu patruzeci de metode pentru a ajunge la ţintă. Astfel încât, la început, pierderile ei anatomice nu sunt observabile la nivel funcţional, profund.

— Dar, până acum, a pierdut cu mult mai mult de zece, a spus John.

— Da, mă tem că aşa e. Memoria ei recentă se încadrează le limita celor trei procente de pacienţi capabili să rezolve testele, dar a căror capacitate de prelucrare a limbajului se degradează în mod semnificativ, în timp ce îşi pierde conştiinţa de sine. Toate sunt simptome pe care, din nefericire, ne aşteptam să le vedem. Dar este, de asemenea, şi incredibil de ingenioasă. Astăzi a folosit multe strategii creative pentru a răspunde corect la întrebări pe care, de altfel, nu şi le amintea.

— Dar, cu toate acestea, au fost multe întrebări la care nu a putut răspunde corect, a spus John.

— Da, este adevărat.

— Starea ei se degradează rapid. Putem mări doza de Aricept sau de Namenda? a întrebat John.

— Nu, deja are doza maximă din amândouă. Din nefericire, aceasta este o boală degenerativă, progresivă, fără leac. Va fi tot mai rău, în ciuda oricărui medicament disponibil acum.

— Şi e clar că nu funcţionează, fie că primeşte tratamentul cu placebo, fie pe cel cu Amylix, a spus John.

Dr. Davis a făcut o pauză, ca şi cum s-ar fi gândit dacă să fie de acord sau nu cu ceea ce spusese John.

— Ştiu că sunteţi descurajat. Dar observ adesea perioade neaşteptate de tip platou, când boala se pare că stagnează, iar această stagnare poate dura ceva timp.

Alice a închis ochii şi s-a imaginat stând cu picioarele înfipte în mijlocul unui platou. Un podiş frumos. Alice îl vedea şi merita să spere la el. Oare John putea să-l vadă? Mai putea să spere pentru ea, sau renunţase deja? Sau, mai rău, a sperat oare la degradarea rapidă a stării ei, ca să o poată lua la toamnă la New York, pustiită şi supusă? Ar alege să stea alături de ea pe platou sau să o împingă la vale?

Alice şi-a încrucişat mâinile pe piept, şi-a desfăcut picioarele şi şi-a înfipt tălpile în podea.

— Alice, mai alergi? a întrebat dr. Davis.

— Nu, m-am oprit de ceva vreme. De vină sunt programul lui John şi lipsa mea de coordonare — se pare că nu mai văd curbele şi hârtoapele de pe drum şi calculez greşit distanţele. Am luat nişte căzături zdravene. Chiar şi acasă, tot uit de chestia aia mai înaltă de la uşă şi mă împiedic de fiecare dată când intru într-o cameră. Am o grămadă de vânătăi.

— OK, John, eu fie aş înlătura chestiile alea mai înalte, fie le-aş vopsi într-o culoare contrastantă, ceva ţipător, fie le-aş acoperi cu bandă adezivă colorată strident, ca Alice să le observe. Altminteri, se confundă cu parchetul.

— În regulă.

— Alice, spune-mi despre grupul tău de sprijin, a spus dr. Davis.

— Suntem patru. Ne întâlnim o dată pe săptămână pentru câteva ore, în casa unuia dintre noi, şi ne trimitem e-mailuri în fiecare zi. E minunat, vorbim despre orice.

Dr. Davis şi femeia din cămăruţă îi puseseră astăzi multe întrebări iscoditoare, întrebări menite să măsoare cu precizie nivelul distrugerilor din mintea ei. Dar nimeni nu înţelegea mai bine decât Mary, Cathy şi Dan ce mai era încă viu acolo.

— Aş vrea să-ţi mulţumesc pentru iniţiativă şi pentru faptul că ai umplut un gol evident pe care îl avem în sistemul nostru de grupuri de sprijin. Dacă mai am alţi pacienţi în fază incipientă sau cu debut precoce, pot să le spun să ia legătura cu tine?

— Da, vă rog. Ar trebui să le spuneţi şi despre DASNI. Este vorba despre Dementia Advocacy and Support Network International, un forum online dedicat celor care suferă de demenţă. Am cunoscut acolo oameni din toată ţara, din Canada, din Marea Britanie şi Australia. Bine, nu ne-am întâlnit, de fapt, niciodată, totul se petrece online, dar simt că îi cunosc şi că ei mă cunosc pe mine mai bine decât multe persoane pe care le cunosc de o viaţă. Nu pierdem timpul, nu avem suficient timp. Discutăm despre lucrurile care sunt importante.

John şi-a schimbat poziţia pe scaun şi şi-a bălăngănit piciorul.

— Mulţumesc, Alice, o să adaug acest site la pachetul nostru standard cu informaţii. Dar tu, John? Ai vorbit până acum cu asistentul nostru social? Ai asistat la vreo întâlnire a grupului de sprijin pentru însoţitori?

— Nu. Am fost de câteva ori la o cafea cu partenerii persoanelor din grupul lui Alice, dar, altfel, nu am făcut nimic.

— Ar fi bine să te gândeşti să beneficiezi şi tu de susţinere. Nu tu ai boala, dar şi tu trăieşti cu ea, fiindcă trăieşti alături de Alice, şi este greu şi pentru însoţitori. Văd zilnic, cu fiecare pacient care îmi trece pragul, preţul pe care îl plătesc membrii familiei. O avem pe Denise Daddario, asistentul social, apoi Grupul de sprijin pentru îngrijitori de la MGH şi ştiu că Asociaţia Alzheimer din Massachusetts are multe grupuri locale pentru însoţitori. Resursele îţi sunt la îndemână, aşa că nu ezita dacă ai nevoie.

— În regulă.

— Alice, apropo de Asociaţia Alzheimer, tocmai am primit programul lor pentru Conferinţa anuală privind tratarea demenţei şi am observat că vei susţine prezentarea de deschidere în plen, a spus dr. Davis.

Conferinţa privind tratarea demenţei era o întrunire la nivel naţional, pentru specialiştii implicaţi în îngrijirea persoanelor cu demenţă şi a familiilor acestora. Neurologi, medici generalişti, medici geriatri, neuropsihologi, asistente şi asistenţi sociali întruniţi la un loc pentru a schimba informaţii despre diagnostic, tratament şi îngrijirea pacientului. Părea asemănător cu grupul de sprijin al lui Alice sau cu DASNI, dar la o scară mai mare şi dedicată celor care nu aveau demenţă. Întâlnirea din acest an urma să aibă loc luna viitoare, în Boston.

— Da, a spus Alice. Am vrut să vă întreb, veţi fi acolo?

— Da, mă voi asigura că sunt chiar în primul rând. Ştii, niciodată nu mi-au cerut să fac o prezentare în plen, a spus dr. Davis. Eşti o femeie curajoasă şi remarcabilă, Alice!

Complimentul lui, sincer şi fără niciun aer de superioritate, era chiar impulsul de care avea nevoie orgoliul

ei, după ce fusese lovit atât de crunt astăzi, cu atât de multe teste. John îşi învârtea verigheta. A privit-o cu ochii în lacrimi şi cu un zâmbet încleştat, care a derutat-o pe Alice.

Martie 2005

Alice stătea în picioare, pe podium, ținând în mână o foaie cu discursul ei și privindu-i pe cei sosiți în sala de ceremonii a hotelului. În trecut, era suficient să-și arunce un ochi spre public și să ghicească aproape cu o precizie de medium numărul celor prezenți. Era o abilitate pe care acum nu o mai avea. Era o mulțime de lume. Organizatorul, care i-o fi fost numele, îi spusese că pentru conferință se înregistraseră peste șapte sute de persoane. Alice susținuse multe prezentări în fața unui public la fel de numeros și chiar și mai numeros. În trecut, din publicul ei făceau parte distinși profesori de la universitățile din Ivy League, câștigători ai Premiului Nobel și cei mai importanți lideri la nivel mondial, din domeniul psihologiei și lingvisticii.

Astăzi, John stătea în primul rând. Se tot uita în spate peste umăr, în timp ce răsucea într-un sul subțire programul pe care îl ținea în mână. Alice nu observase până atunci că John purta tricoul lui gri norocos. De obicei, îl păstra doar pentru zilele cele mai importante, când avea de obținut rezultate la laborator. Alice a zâmbit în fața gestului lui superstițios.

Anna, Charlie şi Tom stăteau alături de John, vorbind între ei. Câteva rânduri în spate erau Mary, Cathy şi Dan cu partenerii lor. Aşezat în faţă, central, dr. Davis era pregătit cu carneţel şi stilou. În spatele lor era o armată de specialişti în sănătate dedicaţi îngrijirii persoanelor cu demenţă. Probabil că publicul acesta nu era cel mai mare sau mai prestigios, dar, dintre toate prezentările pe care le susţinuse în viaţa ei, Alice spera ca aceasta să aibă impactul cel mai puternic.

Şi-a trecut degetele înainte şi înapoi pe aripile netede şi bătute cu pietre ale lănţişorului cu fluture, care-i stătea, parcă suspendat, pe osul noduros din capul pieptului. Şi-a dres glasul. A luat o gură de apă. A atins încă o dată aripile fluturelui, să-i poarte noroc. *Astăzi e o ocazie specială, mamă.*

— Bună dimineaţa. Sunt dr. Alice Howland. Cu toate acestea, nu sunt neurolog sau doctor generalist. Doctoratul meu este în psihologie. Am fost profesor la Universitatea Harvard timp de douăzeci şi cinci de ani. Am predat cursuri de psihologie cognitivă, am făcut cercetări în domeniul lingvisticii şi am susţinut prezentări peste tot în lume.

Cu toate acestea, astăzi nu am venit aici ca să vă vorbesc în calitate de expert în psihologie sau limbaj. Am venit să vă vorbesc în calitate de expert în boala Alzheimer. Nu tratez pacienţi, nu fac teste clinice, nu studiez mutaţiile ADN-ului, nici nu consiliez pacienţi sau familiile acestora. Sunt expert în acest domeniu pentru că, acum mai bine de un an, am fost diagnosticată cu boala Alzheimer cu debut precoce.

Mă simt onorată că am oportunitatea de a vă vorbi astăzi, de a oferi, sper, mai multe clarificări despre ceea ce

înseamnă să trăieşti cu demenţa. În curând, deşi încă voi şti cum e, nu voi mai fi în stare să exprim ceea ce simt. Şi, prea curând după aceea, nici măcar nu voi mai şti că am demenţă. Aşadar, ceea ce am de spus astăzi vine la momentul oportun.

Noi, cei care ne aflăm în stadiile de debut ale Alzheimerului, nu suntem încă total neputincioşi. Nu suntem privaţi de limbaj sau de opinii care contează sau de perioade extinse de luciditate. Cu toate acestea, nu suntem suficient de capabili ca să ni se încredinţeze în continuare multe din exigenţele şi responsabilităţile vieţilor noastre anterioare. Simţim că nu suntem nici aici, dar nici acolo, precum personajele nebune ale Dr. Seuss[1] pe un tărâm bizar. Este un loc foarte singuratic şi frustrant.

Nu mai lucrez la Harvard. Nu mai citesc şi nu mai scriu articole de cercetare sau cărţi. Realitatea mea e complet diferită de ceea ce era nu cu mult timp în urmă. Şi este o realitate deformată. Căile neuronale pe care obişnuiam să le folosesc pentru a înţelege ceea ce mi se spune, ceea ce gândesc sau ceea ce se întâmplă în jurul meu sunt îmbibate cu amiloid. Mă străduiesc să-mi găsesc cuvintele pe care vreau să le rostesc şi deseori mă aud rostind cuvintele greşit. Nu mai pot aprecia corect distanţele în spaţiu, ceea ce înseamnă că îmi scapă obiectele din mână sau cad de multe ori şi mă pot rătăci la două străzi distanţă de casă. Iar memoria mea de scurtă durată atârnă doar de câteva fire de aţă slăbite.

Îmi pierd noţiunea zilei de ieri. Dacă m-aţi întreba ce am făcut ieri, ce s-a întâmplat, ce am văzut sau simţit

---

[1] Theodor Seuss Geisel, cunoscut drept Dr. Seuss (1904–1991) — scriitor american cunoscut pentru cărţile sale pentru copii. Printre cele mai cunoscute opere: *Pisica în pălărie* şi *Cum a furat Grinch Crăciunul* (*N.t.*)

sau auzit, mi-ar fi foarte greu să vă dau detalii. Poate că aş ghici corect unele lucruri, ghicesc foarte bine. Dar, de fapt, nu prea ştiu. Nu îmi amintesc ziua de ieri sau ziua de alaltăieri.

Şi nu am niciun control asupra cărui „ieri" să păstrez şi pe care să îl elimin. Nu te poţi târgui cu boala asta. Nu-i pot oferi numele preşedinţilor Statelor Unite în schimbul numelor copiilor mei. Nu-i pot oferi numele capitalelor în schimbul amintirilor cu soţul meu.

Adesea mi-e frică de ziua de mâine. Dacă mă trezesc şi nu ştiu cine e soţul meu? Dacă nu ştiu unde sunt sau nu mă recunosc în oglindă? Când nu voi mai fi eu? Este vulnerabilă în faţa acestei boli acea parte a creierului responsabilă cu unicitatea „mine"-lui meu? Sau identitatea mea este ceva mai presus de neuroni, proteine şi molecule defectuoase din ADN? Sunt sufletul şi spiritul imune la ravagiile Alzheimerului? Eu cred că da.

Să fii diagnosticat cu Alzheimer e ca şi cum ai fi însemnat cu un *A* stacojiu. Asta sunt acum: o persoană cu demenţă. Aşa m-aş defini pentru o vreme şi ăsta este felul în care ceilalţi continuă să mă definească. Dar nu sunt ceea ce spun sau ceea ce fac sau ceea ce îmi amintesc. Sunt, în mod fundamental, mai mult decât atât.

Sunt soţie, mamă, prietenă şi, în curând, bunică. Încă simt, înţeleg şi sunt demnă de dragostea şi bucuria acestor relaţii. Încă sunt un participant activ în societate. Creierul meu nu mai funcţionează bine, dar îmi folosesc urechile pentru ascultare necondiţionată, umărul pe care se poate plânge şi braţele care pot îmbrăţişa alte persoane cu demenţă. Prin intermediul unui grup de sprijin pentru persoane cu Alzheimer în stadii incipiente, prin intermediul Dementia Advocacy and Support Network

International, prin faptul că vă vorbesc astăzi, ajut alte persoane cu demenţă să trăiască mai bine cu această afecţiune. Şi nu sunt pe moarte. Sunt un om care trăieşte cu Alzheimer. Vreau să fac asta cât mai bine posibil.

Aş vrea să încurajez diagnosticarea timpurie, astfel încât doctorii să nu presupună că persoanele de patruzeci-cincizeci de ani care au probleme cognitive sau de memorie sunt depresive, stresate sau la menopauză. Cu cât suntem diagnosticaţi mai devreme, cu atât ne putem trata mai devreme, cu speranţa că întârziem progresia bolii şi că ne menţinem pe „platou" suficient de mult timp încât să beneficiem, în curând, de un tratament mai bun sau de vindecare. Încă sper la vindecare, pentru mine, pentru prietenii mei cu demenţă, pentru fiica mea care este purtătoare a aceloraşi gene mutante. Poate că nu pot să redobândesc ceea ce am pierdut deja, dar pot să păstrez ceea ce am. Şi încă am multe.

Vă rugăm să nu vă uitaţi lung la *A*-ul nostru stacojiu şi să nu ne îndepărtaţi. Priviţi-ne în ochi, vorbiţi-ne direct în faţă. Nu vă panicaţi şi nu o luaţi în nume personal de rău dacă greşim, pentru că vom greşi. Ne vom repeta, vom pune lucrurile în locuri greşite şi ne vom rătăci. Vom uita numele vostru şi ceea ce aţi spus acum două minute. Dar ne vom da toată silinţa să compensăm şi să trecem peste lipsurile noastre cognitive.

Vă încurajez să ne mobilizaţi, nu să ne limitaţi. Dacă cineva are o leziune a măduvei spinării, dacă cineva şi-a pierdut un membru sau are o disfuncţie căpătată în urma unui infarct, familiile şi experţii muncesc din greu pentru a-l repune pe picioare, pentru a găsi modalităţi de a face faţă şi de a se descurca în ciuda acestor lipsuri. Munciţi cu noi. Ajutaţi-ne să dezvoltăm instrumente

pentru a compensa aceste pierderi de memorie, limbaj, cunoaştere. Încurajaţi implicarea în grupurile de sprijin. Ne putem ajuta unii pe alţii, atât persoanele cu demenţă, cât şi însoţitorii acestora, să navigăm prin acest tărâm al Dr. Seuss care nu se află nici aici, nici acolo.

Zilele mele de „ieri" dispar, iar zilele de „mâine" sunt incerte, aşadar, pentru ce trăiesc? Trăiesc pentru fiecare zi în parte. Trăiesc fiecare moment. În curând, într-una din zilele de „mâine" voi uita că am stat în faţa voastră şi v-am ţinut acest discurs. Dar doar fiindcă îl voi fi uitat într-o zi de mâine, asta nu înseamnă că nu trăiesc fiecare secundă astăzi, aici. Am să uit ziua de astăzi, dar asta nu înseamnă că ziua de astăzi nu a contat.

Nu mi se mai cere să ţin prezentări despre limbaj la universităţi şi conferinţe de psihologie, peste tot din lume. Dar iată-mă astăzi, aici, în faţa voastră, ţinând ceea ce sper că va fi cel mai de impact discurs din viaţa mea. Şi am boala Alzheimer. Vă mulţumesc.

Pentru prima dată de când a început să vorbească, Alice şi-a ridicat ochii de pe discurs. Până ce nu a terminat, nu a îndrăznit să rupă contactul vizual cu vorbele scrise de pe pagină, de frică să nu-şi piardă firul. Spre totala ei surprindere, întreaga sală s-a ridicat în picioare şi a aplaudat. Era mai mult decât sperase. Sperase să se întâmple două lucruri simple — să nu îşi piardă abilitatea de a citi chiar în timpul discursului şi să termine fără să se facă de râs.

A privit chipurile cunoscute din rândul din faţă şi a ştiut fără dubii că depăşise cu mult aşteptările modeste ale acestora. Cathy, Dan şi dr. Davis radiau. Mary îşi tampona ochii cu mâna plină de şerveţele roz. Anna aplauda şi zâmbea fără să se oprească măcar să-şi şteargă lacrimile

care îi curgeau şiroaie pe faţă. Tom aplauda şi aclama şi arăta ca şi cum abia se abţinea să nu alerge să o îmbrăţişeze şi să o felicite. Şi Alice abia aştepta să-l îmbrăţişeze.

John stătea drept şi mândru, îmbrăcat în tricoul lui gri norocos, cu ochii plini de o dragoste neîndoielnică şi cu bucurie în zâmbet, în timp ce o aplauda.

Aprilie 2005

Pentru o persoană care nu suferă de Alzheimer, a-şi scrie discursul, a-l prezenta bine, a strânge mâini şi a discuta cooerent cu cei care păreau a fi sute de entuziaşti prezenţi la Conferinţa privind tratarea demenţei, totul ar fi fost copleşitor. Pentru o persoană care suferă de Alzheimer, totul ar fi fost mai mult decât copleşitor. Alice a reuşit să funcţioneze bine câtva timp după prezentarea discursului, pe baza puseului de adrenalină, a amintirii aplauzelor şi a încrederii recâştigate în propria persoană. Era Alice Howland, un erou curajos şi remarcabil.

Dar puseul de adrenalină nu a rezistat prea mult, iar amintirile au pălit. Şi-a pierdut un pic din încredere şi statut în momentul când s-a spălat pe dinţi cu cremă de faţă. Şi-a mai pierdut puţin când a încercat întreaga dimineaţă să-l sune pe John cu telecomanda televizorului. Şi-a pierdut şi ultimul dram de încredere când propriul miros neplăcut a informat-o că nu făcuse baie de zile întregi, dar n-a avut curajul sau cunoştinţele necesare ca să intre în cadă. Era Alice Howland, victima Alzheimerului.

Energia i se scurgea, lăsând-o fără nicio rezervă pentru viitor, euforia îi slăbea, şi cu amintirea furată a

victoriei şi încrederii, era supusă suferinţei unei poveri extenuante şi copleşitoare. A dormit până târziu şi a zăcut în pat câteva ore înainte de a se ridica. S-a aşezat pe canapea şi a plâns fără motiv. Nimic nu o punea pe picioare, oricât ar fi dormit sau ar fi plâns.

John a trezit-o dintr-un somn amorţit şi a îmbrăcat-o. Alice l-a lăsat. John nu i-a spus să se spele pe cap sau pe dinţi. Lui Alice nu-i păsa. John a grăbit-o spre maşină. Alice şi-a sprijinit fruntea de sticla rece. Lumea de dincolo de geam părea gri-albăstruie. Alice nu ştia încotro se îndreptau. Era prea nepăsătoare ca să întrebe.

John a intrat într-o parcare-garaj. Au ieşit din maşină şi au intrat într-o clădire, printr-o uşă a garajului. O dureau ochii de la lumina albă, fluorescentă. Holurile largi, lifturile, indicatoarele de pe pereţi: RADIOLOGIE, CHIRURGIE, GINECOLOGIE, NEUROLOGIE. *Neurologie.*

Au intrat într-o încăpere. În locul sălii de aşteptare pe care era pregătită să o vadă, Alice a văzut o femeie dormind pe un pat. Ochii îi erau umflaţi, închişi şi avea un tub intravenos lipit de mână.

— Ce s-a întâmplat cu ea? a şoptit Alice.

— Nimic, e doar obosită, a răspuns John.

— Arată îngrozitor.

— Şşşş, doar nu vrei să te audă.

Încăperea nu arăta ca o cameră de spital. Lângă patul pe care dormea femeia, mai era un pat, mai mic şi nefăcut, un televizor mare în colţ, o vază drăguţă cu flori galbene şi roz aşezată pe o masă, iar podelele erau din lemn masiv. Poate că nu era un spital. Putea fi un hotel. Dar, atunci, de ce ar avea femeia tubul în mână?

A intrat un tânăr atrăgător, cu o tavă cu ceşti cu cafea. *Poate că el e doctorul ei.* El purta o şapcă Red Sox, blugi şi un tricou de la Yale. *Poate că e de la room service.*

— Felicitări, a şoptit John.

— Mulţumim. Tocmai ce a plecat Tom. Se va întoarce după-masă. Uite, am luat cafea pentru toţi şi ceai pentru Alice. Mă duc să aduc bebeluşii.

Tânărul îi ştia numele.

Apoi s-a întors, împingând un cărucior cu două carcase de plastic, dreptunghiulare şi transparente. În fiecare carcasă era un bebeluş micuţ, iar trupuşoarele lor erau complet înfăşurate în pături albe şi creştetele le erau acoperite cu bonete albe, astfel încât nu li se putea vedea decât chipul.

— O să o trezesc. Nu cred că ar vrea să doarmă când îi vedeţi pentru prima dată, a spus tânărul. Iubito, trezeşte-te, avem musafiri.

Femeia s-a trezit fără nicio tragere de inimă, dar când i-a zărit pe Alice şi pe John, în ochii obosiţi i-a scăpărat un entuziasm care a însufleţit-o. Alice a zâmbit şi a părut că-şi vine în fire. *O, Doamne, e Anna!*

— Felicitări, scumpo! a spus John. Sunt superbi. S-a aplecat şi a sărutat-o pe frunte.

— Mulţumesc, tată.

— Arăţi grozav. Cum te simţi, eşti bine? a întrebat John.

— Mulţumesc, sunt bine, doar extenuată. Gata, iată-i aici. Ea e Allison Anne şi micuţul acesta e Charles Thomas.

Tânărul i-a pus în braţe lui John unul dintre bebeluşi. Apoi l-a luat şi pe celălalt, cel cu fundiţa roz legată de bonetă, şi i l-a arătat lui Alice.

— Vrei să o ţii în braţe? a întrebat tânărul.

Alice a încuviinţat.

Ţinea în braţe bebeluşul micuţ care dormea, cu capul aşezat în scobitura cotului ei, cu funduleţul în palmă, cu trupul strâns la pieptul ei, cu urechea lângă inima ei. Micul bebeluş care dormea respira încet, răsuflări mici prin nările micuţe şi rotunde. Alice i-a sărutat din instinct obrazul durduliu, pătat şi roz.

— Anna, ai născut copiii, a spus Alice.

— Da, mamă, îţi ţii în braţe nepoata, Allison Anne, a spus Anna.

— E perfectă. O iubesc.

Nepoata mea. Alice s-a uitat la bebeluşul cu fundiţa albastră din braţele lui John. *Nepotul meu.*

— Şi nu vor avea Alzheimer, ca mine? a întrebat Alice.

— Nu, mamă, nu vor avea.

Alice a tras aer în piept, adulmecând mirosul delicios al frumoasei ei nepoţele, şi s-a umplut de o linişte şi de o pace pe care nu le mai ştia de multă vreme.

— Mamă, am intrat la NYU şi la Universitatea Brandeis.

— Vai, ce emoţionant. Mi-aduc aminte când am intrat eu la facultate. Ce vei studia? a întrebat Alice.

— Teatru.

— E minunat. Eu am fost la Harvard. Mi-a plăcut la nebunie acolo. La ce universitate ai spus că vei merge?

— Încă nu ştiu. Am intrat la NYU şi Brandeis.

— La care vrei să mergi?

— Nu sunt sigură. Am vorbit cu tata şi el vrea mult să merg la NYU.

— Tu vrei să mergi la NYU?

— Nu ştiu. Are reputaţie mai bună, dar pentru mine ar fi mai bine la Brandeis. Aş fi aproape de Anna şi Charlie şi de bebeluşi. Şi de Tom, şi de tine şi tata, dacă rămâneţi.

— Dacă rămân unde? a întrebat Alice.

— Aici, în Cambridge.

— Dar unde altundeva să fiu?

— New York.

— Nu voi fi la New York.

Stăteau una lângă cealaltă pe canapea, împăturind haine de bebeluş, separându-le pe cele roz de cele albastre. Televizorul arunca înspre ele imagini fără sunet.

— Doar că, dacă merg la Brandeis şi tu şi tata vă mutaţi la New York, aş simţi că sunt în locul nepotrivit, ca şi cum aş fi luat decizia greşită.

Alice s-a oprit din împăturit şi s-a uitat la femeia din faţa ei. Era tânără, slăbuţă, drăguţă. Dar era şi obosită şi măcinată de griji.

— Câţi ani ai? a întrebat Alice.

— Douăzeci şi patru.

— Douăzeci şi patru. Mi-a plăcut vârsta asta. Ai toată viaţa înainte. Orice e posibil. Eşti căsătorită?

Femeia drăguţă şi măcinată de griji s-a oprit din împăturit şi a privit-o pe Alice direct în ochi. Privirile li s-au întâlnit. Femeia drăguţă, măcinată de griji, avea ochi sinceri, scrutători, de culoarea alunei.

— Nu, nu sunt căsătorită.

— Copii?

— Nu.

— Atunci ar trebui să faci exact ceea ce vrei.

— Dar dacă tata hotărăşte să accepte postul de la New York?

— Nu poţi lua astfel de decizii bazându-te pe ceea ce ar putea sau nu să facă ceilalţi. Asta e decizia ta, e vorba despre educaţia ta. Eşti adultă, nu trebuie să faci ceea ce vrea tatăl tău. Alege cum e bine pentru viaţa ta.

— OK, aşa o să fac. Mulţumesc.

Femeia drăguţă, cu încântătorii ochi de culoarea alunei, a zâmbit amuzată, a oftat şi a reluat împăturitul.

— Am progresat mult, mamă.

Alice nu a înţeles ce voia să spună.

— Ştii, a spus ea, îmi aminteşti de o studentă de-a mea. Am fost îndrumător de studenţi. Eram destul de bună.

— Da, aşa e. Încă eşti.

— Care este numele universităţii la care vrei să mergi?

— Brandeis.

— Unde e asta?

— În Waltham, doar la câteva minute de aici.

— Şi ce vei studia?

— Actorie.

— Asta e minunat. Vei juca în piese de teatru?

— Da.

— Shakespeare?

— Da.

— Îmi place Shakespeare, în special tragediile lui.

— Şi mie.

Femeia drăguţă a venit spre ea şi a îmbrăţişat-o. Mirosea a proaspăt şi curat, ca săpunul. Îmbrăţişarea a emoţionat-o pe Alice mai mult decât o făcuseră ochii ei de culoarea alunei. Se simţea fericită şi apropiată de această tânără.

— Mamă, te rog, nu vă mutaţi la New York.

— New York? Nu fi prostuţă. Eu locuiesc aici. De ce m-aş muta la New York?

— Nu ştiu cum reuşeşti, a spus actriţa. Am stat trează cu ea aproape toată noaptea şi mă simt năucă. I-am făcut omletă, pâine prăjită şi ceai, la trei dimineaţa.

— Eram trează la ora aia. Dacă ai putea alăpta, m-ai ajuta să-i hrănesc pe micuții ăştia, a spus mama bebeluşilor.

Mama stătea pe canapea lângă actriță, alăptând bebeluşul în albastru. Alice ținea în brațe bebeluşul în roz. John a intrat în casă, a făcut un duş şi s-a îmbrăcat; ținea o cană cu cafea într-o mână şi un ziar în cealaltă. Femeile erau în pijamale.

— Lyd, mulțumesc că te-ai trezit azi-noapte. Chiar aveam nevoie să dorm, a spus John.

— Tată, cum Dumnezeu crezi că poți merge la New York şi să ai grijă de ea fără ajutorul nostru? a întrebat mama.

— Voi angaja un asistent medical la domiciliu. De fapt, caut pe cineva să înceapă imediat.

— Nu vreau să se ocupe străinii de ea. Nu o vor îmbrățişa şi iubi cum facem noi, a spus actrița.

— Şi un străin nu îi va şti trecutul şi amintirile cum le ştim noi. Noi putem câteodată să-i umplem golurile şi să-i citim limbajul corpului, şi asta pentru că o cunoaştem, a spus mama.

— Nu spun că nu vom mai avea grijă de ea, sunt doar realist şi pragmatic. Nu trebuie să ducem totul pe umeri, singuri. Peste câteva luni începi serviciul şi o să te întorci seara acasă la doi copilaşi pe care nu i-ai văzut toată ziua.

Iar tu vei începe cursurile. Tot vorbeşti despre cât de intens este programul. Tom este în operație chiar acum. Toți veți fi mai ocupați ca oricând, iar mama voastră ar fi ultima persoană care ar dori să vă compromiteți calitatea vieților voastre, pentru ea. Nu şi-ar dori niciodată să fie o povară pentru voi.

— Nu e o povară, e mama noastră, a spus mama.

Vorbeau prea repede şi foloseau prea multe pronume. Iar bebeluşul în roz începuse să se foiască şi să plângă, distrăgându-i atenţia. Alice nu-şi dădea seama despre cine sau despre ce era vorba. Dar înţelegea, după expresia de pe chipurile lor şi după tonul vocii, că era o discuţie serioasă. Iar femeile în pijamale erau de aceeaşi parte.

— Poate că ar fi mai bine să îmi iau un concediu de maternitate mai lung. Mă simt un pic grăbită, iar Charlie e de acord să-mi iau mai mult liber şi e mai logic aşa, ca să fim în preajmă pentru mama.

— Tată, asta e ultima noastră şansă de a petrece timpul cu ea. Nu puteţi pleca la New York, nu ne poţi răpi această şansă.

— Uite, dacă ai fi acceptat NYU în loc de Brandeis, ai fi avut tot timpul să-l petreci cu ea. Tu ţi-ai făcut alegerile, eu mi le fac pe ale mele.

— De ce mama nu are niciun cuvânt de spus în asta? a întrebat mama.

— Nu vrea să locuiască la New York, a spus actriţa.

— Nu ştii ce vrea, a spus John.

— A spus că nu vrea. Haide, întreab-o. Dacă are Alzheimer, asta nu înseamnă că nu ştie ce vrea şi ce nu vrea. La trei dimineaţa a vrut omletă şi pâine prăjită şi nu a vrut cereale şi costiţă. Şi în mod sigur nu voia să meargă înapoi la culcare. Alegi să nu ţii cont de ceea ce vrea pentru că are Alzheimer, a spus actriţa.

Ah, vorbesc despre mine.

— Dar ţin cont. Mă străduiesc să fac ce e mai bine pentru amândoi. Dacă ar obţine numai ce-şi doreşte ea, nu am avea această conversaţie acum.

— Ce naiba vrei să spui? a întrebat mama.

— Nimic.

— Parcă nu înțelegi că nu e dusă încă, crezi că timpul care i-a mai rămas nu mai are importanță. Te comporți ca un copil egoist, a spus mama.

Plângea acum, dar părea că de furie. Arăta și suna precum sora lui Alice, Anne. Dar nu putea fi Anne. Era imposibil. Anne nu avusese copii.

— Cum știi că pentru ea acest timp are importanță? Uite, nu e vorba doar de mine. Alice de dinainte, cea de dinainte de asta, nu ar fi vrut să renunț la post. Nu ar fi vrut să fie aici așa, a spus John.

— Ce înseamnă asta? a întrebat femeia care plângea și avea chipul și vocea lui Anne.

— Nimic. Uite, înțeleg și apreciez tot ce spuneți. Dar încerc să iau o decizie rațională, nu emoțională.

— De ce? Ce e rău în a fi emoțional în povestea asta? De ce ar fi emoția un lucru negativ? De ce nu e corectă decizia emoțională? a întrebat femeia care plângea.

— Încă nu am ajuns la decizia finală, iar voi două nu o să mă forțați să o iau acum. Nu știți totul.

— Atunci spune-ne, tată, spune-ne ce nu știm, a rostit femeia care plângea, cu vocea tremurândă și amenințătoare.

Amenințarea din vocea ei i-a tăiat vorba lui John, pentru un moment.

— Nu am timp de asta acum, am o întâlnire.

S-a ridicat și a abandonat discuția, lăsându-le pe femei și pe bebeluși singuri. Când a ieșit, a trântit ușa de la intrare, speriind bebelușul în albastru, care tocmai adormise în brațele mamei. Acesta a început să țipe. Ca și cum ar fi fost contagios, și cealaltă femeie a început să plângă. Poate că s-a simțit doar exclusă. Acum, toți plângeau — bebelușul în roz, bebelușul în albastru, mama și

femeia de lângă mamă. Toţi, în afară de Alice. Ea nu era nici supărată, nici furioasă, nici învinsă şi nici speriată. Era lihnită.

— Ce avem la cină?

Mai 2005

Alice şi John au ajuns în sfârşit la tejghea, după ce stătuseră mult la coadă.

— Bun, Alice, tu ce vrei? a întrebat John.

— Iau ce iei şi tu.

— Eu iau de vanilie.

— E bine, asta vreau şi eu.

— Nu vrei vanilie, vrei ceva cu ciocolată.

— OK, atunci vreau ceva cu ciocolată.

Pentru Alice era destul de simplu şi fără probleme, dar schimbarea l-a stresat în mod vizibil pe John.

— O cupă de vanilie la cornet, iar pentru ea o cupă de ciocolată şi caramel la cornet, ambele mari.

Îndepărtându-se de magazine şi de cozile aglomerate, s-au aşezat pe marginea râului, pe o bancă acoperită de graffiti, şi şi-au mâncat înghețatele. Doar la câțiva metri depărtare, nişte gâşte scormoneau prin iarbă. Gâştele îşi ţineau capul în jos, ocupate, deloc deranjate de prezența lui Alice şi a lui John. Alice a chicotit, întrebându-se dacă şi gâştele gândeau acelaşi lucru despre ei.

— Alice, ştii în ce lună suntem?

Mai devreme plouase, dar acum cerul era senin, iar căldura de la soare şi banca uscată îi încălzeau oasele. Era atât de bine când era cald. Multe flori albe şi roz din mărul pădureţ de lângă ei se împrăştiaseră pe pământ, precum confetti la petreceri.

— E primăvară.

— Ce lună a primăverii?

Alice a lins îngheţata de ceva-cu-ciocolată şi s-a gândit serios la întrebarea lui John. Nu îşi amintea când se uitase ultima oară în calendar. Se pare că trecuse foarte mult timp de când fusese nevoită să fie undeva la o dată şi o oră anume. Sau, dacă trebuia să fie undeva la o dată şi o oră anume, John ştia asta pentru ea şi se asigura că Alice va ajunge unde şi când trebuie. Nu mai folosea nicio agendă electronică şi nu mai purta ceas de mână.

Ei bine, ia să vedem. Lunile anului.

— Nu ştiu. Care e?

— Mai.

— Ah.

— Ştii când e ziua Annei?

— Este în mai?

— Nu.

— Ei bine, cred că Anne e născută primăvara.

— Nu, nu Anne, Anna.

Un camion galben a hârâit puternic pe podul din apropiere şi Alice a tresărit. Una dintre gâşte şi-a întins aripile şi a gâgâit la camion, apărându-se. Alice se întreba dacă gâsca era curajoasă sau iritabilă şi arţăgoasă. A chicotit cu gândul la gâsca certăreaţă.

A lins îngheţata de ceva-cu-ciocolată şi a studiat arhitectura clădirii din cărămidă roşie de dincolo de râu. Avea

multe ferestre şi, pe domul aurit din vârf, se afla un ceas de modă veche. Arăta important şi cunoscut.

— Ce e clădirea de acolo? a întrebat Alice.

— E facultatea de managementul afacerilor. Face parte din Harvard.

— Ah. Am predat în clădirea aia?

— Nu, ai predat în altă clădire, de partea asta a râului.

— Ah.

— Alice, unde e biroul tău?

— Biroul meu? La Harvard.

— Da, dar unde la Harvard?

— Într-o clădire de partea asta a râului.

— Care clădire?

— Este pe un hol, cred. Ştii, nu mai merg acolo.

— Ştiu.

— Atunci nu mai contează de fapt unde e, nu? De ce să nu ne concentrăm pe lucrurile care contează cu adevărat?

— Încerc.

John a luat-o de mână. Mâna lui era mai caldă decât a ei. Mâna ei se simţea atât de bine în mâna lui. Două dintre gâşte se legănau spre apa liniştită. În râu nu înota nimeni. Probabil că apa era prea rece pentru oameni.

— Alice, mai vrei să stăm aici?

Sprâncenele i s-au arcuit cu seriozitate, iar cutele de lângă ochi i s-au adâncit. Întrebarea asta era importantă pentru el. Alice a zâmbit, mândră de sine pentru că, în sfârşit, avea un răspuns bun pentru el.

— Da. Îmi place să stau aici cu tine. Şi încă nu am terminat.

Alice şi-a ridicat îngheţata de ceva-cu-ciocolată, ca să-i arate. Începuse să se topească şi să-i curgă de pe cornet, pe mână.

— De ce întrebi, trebuie să plecăm acum? l-a chestionat ea.

— Nu. Stai liniştită.

Iunie 2005

Alice stătea la calculator, aşteptând ca ecranul să prindă viaţă. Tocmai o sunase Cathy, îngrijorată, voia să se asigure că totul era în ordine. A spus că Alice nu-i mai răspunsese la e-mailuri de ceva timp, că de câteva săptămâni nu mai intrase pe pagina de chat despre demenţă, că lipsise din nou, ieri, de la întâlnirea grupului de sprijin. Abia când a pomenit de grupul de sprijin, Alice şi-a dat seama cine era această Cathy îngrijorată de la telefon. Cathy a spus că încă două persoane se alăturaseră grupului lor, la recomandarea celor prezenţi la Conferinţa privind tratarea demenţei, care ascultaseră discursul lui Alice. Alice i-a răspuns că erau nişte veşti minunate. Şi-a cerut scuze de la Cathy că o îngrijorase şi i-a spus să le transmită tuturor că este bine.

Dar de fapt, Alice nu era nici pe departe bine. Încă putea citi şi înţelege părţi mici de text, dar tastatura de la calculator devenise pentru ea o harababură indescifrabilă de litere. De fapt, îşi pierduse capacitatea de a compune cuvinte cu ajutorul literelor din alfabet de pe taste. O părăsea capacitatea de a folosi limbajul, acel lucru care separă oamenii de animale şi, pe măsură ce se întâmpla

acest lucru, se simţea din ce în ce mai puţin umană. De ceva timp, cu lacrimi sfâşietoare, îşi luase la revedere de la starea de bine.

A dat clic pe mesagerie. Şaptezeci şi trei de e-mailuri noi. Prea copleşită şi lipsită de puteri pentru a răspunde, a închis pagina fără să deschidă vreun mesaj. S-a holbat la ecranul în faţa căruia îşi petrecuse mare parte din viaţa ei profesională. Trei fişiere stăteau aranjate pe desktop, pe verticală: „Hard Drive", „Alice", „Fluture". A dat clic pe fişierul „Alice".

În el erau mai multe fişiere cu diferite nume: „Rezumate", „Administrativ", „Cursuri", „Conferinţe", „Bugete", „Finanţare proiecte", „Acasă", „John", „Copii", „Prânzuri de lucru", „De la molecule la minte", „Lucrări", „Prezentări", „Studenţi". Întreaga ei viaţă organizată în mici simboluri ordonate. Nu ţinea să se uite în ele, temându-se că nu-şi va aminti sau înţelege întreaga ei viaţă. În schimb, a dat clic pe „Fluture".

Dragă Alice,

Ţi-ai scris această scrisoare când erai întreagă la minte. Dacă o citeşti şi dacă nu eşti în măsură să răspunzi la una sau mai multe dintre întrebările de mai jos, asta înseamnă că nu mai eşti întreagă la minte:

În ce lună suntem?

Unde locuieşti?

Unde este biroul tău?

Când e ziua Annei?

Câţi copii ai?

Ai boala Alzheimer. Ai pierdut prea mult din ceea ce erai tu, prea mult din ceea ce iubeai şi nu

mai trăieşti viaţa pe care vrei să o trăieşti. Nu există nicio ieşire rezonabilă din această boală, dar ai ales o ieşire care este cea mai demnă, mai corectă şi mai respectuoasă faţă de tine şi familia ta. Nu mai poţi avea încredere în propria-ţi judecată, dar poţi avea încredere în a mea, a eului tău de dinainte, înainte ca Alzheimerul să te răpească.

Ai trăit o viaţă extraordinară şi plină de valoare. Tu şi soţul tău, John, aveţi trei copii minunaţi şi sănătoşi, care sunt cu toţii iubiţi şi împliniţi, iar tu ai avut o carieră remarcabilă la Harvard, plină de provocări, creativitate, pasiune şi reuşite.

Această ultimă parte a vieţii tale, cea cu Alzheimerul, şi acest sfârşit, pe care l-ai ales cu grijă, sunt tragice, dar tu nu ai trăit o viaţă tragică. Te iubesc şi sunt mândră de tine, de felul cum ţi-ai trăit viaţa şi de tot ceea ce ai făcut când ai putut.

Acum, mergi în dormitorul tău. Du-te la măsuţa neagră de lângă pat, cea pe care este lampa albastră. Deschide sertarul acestei măsuţe. În fundul sertarului există o sticluţă cu pastile. Sticluţa are o etichetă albă, pe care scrie cu negru PENTRU ALICE. Înăuntru sunt multe pastile. Înghite-le pe toate cu un pahar mare cu apă. Asigură-te că le-ai luat pe toate. Apoi întinde-te pe pat şi culcă-te.

Du-te acum, înainte de a uita. Şi nu spune nimănui ceea ce faci. Te rog, ai încredere în mine.

Cu dragoste,
Alice Howland

Alice a citit scrisoarea încă o dată. Nu îşi amintea să o fi scris. Nu ştia răspunsurile la niciuna dintre întrebări, cu

excepţia celei în care era întrebată câţi copii avea. Dar, de fapt, probabil că ştia asta pentru că în scrisoare i se dădea răspunsul. Nu putea fi sigură de numele copiilor ei. Anna şi Charlie, poate. Nu-şi amintea de celălalt.

A mai citit-o o dată, acum şi mai încet, dacă se putea una ca asta. Cititul pe un ecran de calculator era anevoios, mai greu decât cititul pe hârtie, unde putea folosi un pix şi un marker. Şi hârtia o putea lua cu ea în dormitor, ca să citească acolo. A vrut să printeze scrisoarea, dar nu ştia cum să facă. Şi-ar fi dorit ca fostului ei „eu", cel de dinaintea ravagiului Alzheimerului, să-i fi lăsat instrucţiuni despre cum să printeze mesajul.

A citit-o din nou. Era fascinant şi suprarealist, precum cititul unui jurnal de-al ei de pe când era adolescentă, cuvinte secrete şi sincere, scrise de o fată pe care şi-o amintea doar vag. Îşi dorea să fi scris mai mult. Cuvintele ei o făceau să se simtă tristă şi mândră, puternică şi împăcată. A tras adânc aer în piept, a expirat şi a mers sus.

A ajuns în capul scărilor şi a uitat pentru ce urcase. Avea doar sentimentul că este important şi urgent, nimic mai mult. A coborât iar şi a căutat un indiciu despre locul în care tocmai fusese. A găsit calculatorul, iar pe ecran era afişată o scrisoare pentru ea. A citit-o şi s-a întors sus.

A deschis sertarul unei măsuţe de lângă pat. A scos pachete de şerveţele, stilouri, un pachet de bileţele adezive, o loţiune, câteva bomboane de tuse, aţă dentară şi câteva monede. A împrăştiat totul pe pat şi a atins fiecare obiect, unul câte unul. Şerveţele, stilou, stilou, stilou, bileţele adezive, monede, bomboană, bomboană, aţă, loţiune.

— Alice?

— Ce-i?

Alice s-a întors. John stătea în prag.

— Ce faci aici, sus? a întrebat el.

Alice s-a uitat la obiectele de pe pat.

— Caut ceva.

— Trebuie să mă întorc la birou după o lucrare pe care am uitat-o. Mă duc cu maşina, deci voi lipsi doar câteva minute.

— OK.

— Ia, e timpul, ia-le înainte să uit.

John i-a întins un pahar cu apă şi o mână de pastile. Alice le-a înghiţit una câte una.

— Mulţumesc, i-a spus ea.

— Cu plăcere. Mă întorc imediat.

John i-a luat paharul gol din mână şi a plecat. Alice s-a întins pe pat lângă obiectele care fuseseră în sertar şi a închis ochii, simţindu-se, în timp ce aştepta, tristă şi mândră, puternică şi împlinită.

— Alice, te rog pune-ţi roba şi toca, trebuie să plecăm.

— Unde mergem? a întrebat Alice.

— La Harvard Commencement.

Alice a examinat încă o dată costumul. Tot nu înţelegea.

— Ce înseamnă *commencement*?

— Este ziua ceremoniei de absolvire de la Harvard. *Commencement* înseamnă început.

Commencement. Ceremonia de absolvire de la Harvard. Un început. Alice a întors cuvântul pe toate formele în capul ei. A absolvi la Harvard însemna un început, începutul vârstei adulte, începutul vieţii profesionale, începutul vieţii post-Harvard. *Commencement*. Îi plăcea cuvântul şi voia să-l ţină minte.

Alice şi John mergeau alături pe un trotuar aglomerat, purtând costumele lor roz-închis şi pălăriile negre de pluş. În primele câteva minute, s-a simţit cu totul ridicolă şi deloc încrezătoare în alegerea vestimentară făcută de John. Apoi, dintr-odată, au apărut peste tot în jur. Mase de oameni în costume şi cu pălării asemănătoare, dar într-o varietate de culori, umpleau trotuarele din toate părţile, alăturându-i-se, şi, în curând, mergeau cu toţii într-o paradă de costume în culorile curcubeului.

În sunetele înăbuşite şi ceremonioase ale cimpoaielor, au păşit într-o curte cu gazon, umbrită de copaci mari şi bătrâni şi împrejmuită de clădiri mari şi vechi. Lui Alice i s-a făcut pielea de găină. *Am mai făcut asta.* Procesiunea i-a condus la un şir de scaune, unde s-au aşezat.

— Asta e ceremonia de absolvire de la Harvard, a spus Alice.

— Da, a spus John.

— Commencement.

— Da.

După un timp, au început discursurile. În trecut, ceremoniile de absolvire de la Harvard s-au bucurat de prezenţa multor oameni faimoşi şi importanţi, mai ales lideri politici.

— Într-un an, aici a vorbit regele Spaniei, a spus Alice.

— Da, a spus John. A râs un pic, amuzat.

— Cine e bărbatul acesta? a întrebat Alice, referindu-se la cel de pe podium.

— E un actor, a spus John.

Acum a râs Alice, amuzată.

— Se pare că anul ăsta nu au reuşit să aducă un rege, a spus ea.

— Ştii, fiica ta e actriţă. Într-o zi ar putea fi ea acolo, pe podium, a zis John.

Alice l-a ascultat pe actor. Era un vorbitor dinamic şi relaxat. Vorbea întruna despre „picaresc".

— Ce înseamnă „picaresc"? a întrebat Alice.

— Este o lungă aventură, în urma căreia eroul trage învăţăminte.

Actorul a vorbit despre aventura vieţii lui. Le-a spus că era acolo pentru a le împărtăşi lor, absolvenţilor, persoanelor care erau pe cale să-şi înceapă propriile aventuri picareşti, învăţămintele pe care le trăsese el de-a lungul timpului. Le-a împărtăşit cinci dintre acestea: fii creativ, fii folositor, fii practic, fii generos şi încheie în mod grandios.

Am fost toate aceste lucruri, cred. Doar că nu am încheiat încă. Nu am încheiat în mod grandios.

— E un sfat bun, a spus Alice.

— Da, aşa este, a spus John.

Au stat acolo şi au ascultat, şi au aplaudat, şi au ascultat, şi au aplaudat, mai mult decât i-a păsat lui Alice. Apoi, toată lumea s-a ridicat în picioare şi au mers încet într-o paradă cam dezordonată. Alice, John şi alţi câţiva au intrat într-o clădire din apropiere. Intrarea impunătoare, cu tavanul ameţitor de înalt, din lemn închis la culoare, şi pereţii falnici cu vitraliile aprinse de soare, au lăsat-o fără cuvinte pe Alice. Candelabre uriaşe, vechi şi aparent foarte grele, atârnau deasupra capetelor lor.

— Ce-i aici? a întrebat Alice.

— Este Memorial Hall, aparţine de Harvard.

Spre dezamăgirea ei, nu au zăbovit deloc în holul impunător şi s-au mutat imediat într-o sală de teatru mai mică şi cam modestă, unde s-au aşezat pe scaune.

— Acum ce se întâmplă?

— Studenţii de la Facultatea de Arte şi Ştiinţe îşi primesc titlul de doctor. Suntem aici ca să-l vedem pe Dan. Este studentul tău.

Alice s-a uitat în jur, la chipurile celor îmbrăcaţi în costumele roz-închis. Nu ştia care dintre aceştia era Dan. De fapt, nu recunoştea niciun chip, dar recunoştea emoţia şi energia din sală. Erau fericiţi şi încrezători, mândri şi împliniţi. Erau pregătiţi şi dornici de noi provocări, să descopere, să creeze şi să predea, să fie eroii propriilor aventuri.

Ceea ce vedea la ei, Alice recunoştea în ea însăşi. Locul, entuziasmul şi zelul, începutul — erau lucruri pe care le recunoştea. Aici începuse şi aventura ei şi, deşi nu-şi amintea detaliile, ştia, cumva, că fusese bogată şi valoroasă.

— Uite-l, e pe scenă, a spus John.

— Cine?

— Dan, studentul tău.

— Care?

— Cel blond.

— Daniel Maloney, a anunţat cineva.

Dan a înaintat şi a strâns mâna bărbatului de pe scenă, în schimbul unui plic roşu. Apoi a ridicat plicul roşu deasupra capului şi a zâmbit a victorie plină de glorie. Pentru bucuria lui, pentru tot ceea ce în mod sigur săvârşise pentru a fi acolo, pentru aventurile pe care urma să le aibă, Alice l-a aplaudat pe acest student de-al ei de care nu-şi amintea deloc.

Alice şi John stăteau în picioare afară şi aşteptau, sub un cort mare şi alb, printre studenţii în costume de

culoare roz-închis şi oamenii care se bucurau pentru ei. Un tânăr blond s-a apropiat de Alice, râzând larg. Fără să ezite, a îmbrăţişat-o şi a sărutat-o pe obraz.

— Sunt Dan Maloney, studentul dumneavoastră.

— Felicitări, Dan. Sunt foarte fericită pentru tine, a spus Alice.

— Mulţumesc tare mult. Sunt atât de bucuros că aţi putut veni să mă vedeţi la absolvire. Mă simt atât de norocos că am fost studentul dumneavoastră. Aş vrea să ştiţi că dumneavoastră aţi fost motivul pentru care am ales ca domeniu de studiu lingvistica. Pasiunea dumneavoastră pentru înţelegerea modului în care funcţionează limbajul, abordarea riguroasă şi în echipă pe parcursul cercetărilor, dragostea pentru predat, toate acestea m-au inspirat în atât de multe feluri. Vă mulţumesc pentru îndrumare şi înţelepciune, pentru ridicarea ştachetei mai sus decât aş fi crezut că pot ajunge, pentru că mi-aţi oferit libertatea de a lucra cu propriile mele idei. Aţi fost cel mai bun profesor pe care l-am avut vreodată. Dacă aş reuşi în viaţă măcar o mică parte din ceea ce aţi reuşit dumneavoastră, mi-aş considera existenţa un succes.

— Cu plăcere. Îţi mulţumesc pentru ce aţi spus. Ştii, în ultimul timp nu prea îmi amintesc atât de bine. Mă bucur să ştiu că aşa mă vei păstra în amintire.

Dan i-a înmânat un plic alb.

— Iată, v-am scris totul, tot ce am spus acum, ca să citiţi oricând doriţi şi să ştiţi ceea ce mi-aţi oferit, chiar dacă nu vă amintiţi.

— Mulţumesc.

Fiecare îşi ţinea plicul său, Alice, pe cel alb, Dan, pe cel roşu, cu imensă mândrie şi venerație.

S-au îndreptat spre ei două femei şi un Dan mai în vârstă şi mai masiv. Acesta ducea o tavă cu pahare, pline cu vin alb spumant. Tânăra femeie le-a înmânat fiecăruia dintre ei un pahar.

— Pentru Dan! a spus varianta mai în vârstă şi mai masivă a lui Dan, ridicându-şi paharul.

— Pentru Dan! au spus cu toţii, ciocnind paharele subţiri şi sorbind din ele.

— Pentru începuturi promiţătoare şi încheieri grandioase, a adăugat Alice.

Alice şi John s-au îndepărtat de corturi, de clădirile vechi de cărămidă şi de oamenii în costume, spre un loc mai puţin populat şi gălăgios. Cineva în costum negru a strigat şi a alergat spre John. El s-a oprit şi i-a dat drumul de mână, ca să strângă mâna celui care îl strigase. Captivă în propriul moment de independenţă, Alice a mers mai departe.

Pentru o secundă foarte lungă, Alice s-a oprit şi s-a privit în ochi cu o femeie. Era sigură că nu o cunoştea, dar schimbul de priviri avea o semnificaţie. Femeia era blondă, ţinea un telefon la ureche, purta ochelari şi avea ochii mari, albaştri şi uimiţi. Conducea o maşină.

Apoi, gluga lui Alice s-a înfăşurat strâns în jurul gâtului, iar ea a fost smucită înapoi. Brusc, a fost trântită cu putere pe spate şi s-a lovit cu capul de asfalt. Costumul şi pălăria de pluş nu au protejat-o prea mult la contactul cu trotuarul.

— Îmi pare rău, Ali, eşti bine? a întrebat un bărbat într-o robă roz-închis, îngenunchind lângă ea.

— Nu, a răspuns ea, îndreptându-se de spate şi frecându-şi ceafa. Se aştepta să vadă sânge pe mână, dar nu era cazul.

— Scuze, dar ai păşit direct pe stradă. Aproape că te-a călcat maşina aia.

— E în regulă?

Era femeia din maşină, cu ochii tot mari şi speriaţi.

— Aşa cred, a răspuns bărbatul.

— Vai, Doamne, puteam să o omor. Dacă nu aţi fi tras-o, aş fi omorât-o.

— E în regulă, nu aţi omorât-o, cred că se simte în regulă.

Bărbatul a ajutat-o pe Alice să se ridice. A pipăit-o pe cap şi a examinat-o.

— Cred că eşti bine. Probabil că o să se umfle locul. Poţi să mergi? a întrebat el.

— Da.

— Vreţi să vă las undeva? a întrebat femeia.

— Nu, nu, e în regulă, suntem bine, a spus bărbatul.

A luat-o de mijloc, strecurându-şi palma sub cotul ei, şi Alice a mers acasă cu străinul drăguţ care-i salvase viaţa.

Vara 2005

Alice stătea pe un scaun alb, mare şi confortabil, şi se uita nedumerită la ceasul de pe perete. Era din ace şi numere, mult mai greu de citit decât cel care are doar numere. *Cinci, poate?*

— Cât e ceasul? l-a întrebat pe bărbatul care stătea pe celălalt scaun mare şi alb.

Acesta s-a uitat la încheietura mâinii.

— Aproape trei jumate.

— Cred că e timpul să merg acasă.

— Eşti acasă. Asta e casa ta de la Cape.

Alice s-a uitat prin încăpere — mobila albă, fotografiile de pe pereţi, ferestrele mari, cu faruri şi plaje uriaşe, copăceii subţiri de afară.

— Nu, asta nu e casa mea. Nu locuiesc aici. Acum vreau să merg acasă.

— Ne întoarcem la Cambridge peste câteva săptămâni. Suntem în vacanţă. Îţi place aici.

Bărbatul de pe scaun a continuat să-şi lectureze cartea şi să-şi bea băutura. Cartea era groasă, iar băutura era maro-gălbuie, precum culoarea ochilor lui, şi avea gheaţă

înăuntru. Îi făcea plăcere şi era absorbit de amândouă, şi de carte, şi de băutură.

Mobila albă, fotografiile de pe pereţi cu faruri şi plaje, ferestrele uriaşe şi copăceii subţiri de afară nu-i păreau deloc familiari lui Alice. Nici sunetele de aici nu-i erau familiare. Auzea păsări, din acelea care trăiesc la ocean, sunetul gheţii învârtindu-se şi clincănind în pahar atunci când bărbatul de pe scaun îşi sorbea băutura, zgomotul pe care îl făcea bărbatul respirând pe nas, în timp ce îşi citea cartea, şi ticăitul ceasului.

— Cred că am stat destul aici. Aş vrea să merg acasă acum.

— Eşti acasă. Asta este casa ta de vacanţă. Aici venim să ne relaxăm şi să ne destindem.

Locul acesta nici nu arăta, nici nu suna a casa ei şi ea nu se simţea relaxată. Bărbatul care citea şi bea pe scaunul mare şi alb nu ştia ce vorbeşte. Poate că era beat.

Bărbatul respira şi citea şi bea, iar ceasul ticăia. Alice stătea în scaunul mare şi alb şi asculta timpul scurgându-se, dorindu-şi să o ducă cineva acasă.

Stătea aşezată pe un scaun alb, de lemn, pe o punte, şi bea ceai rece, ascultând conversaţiile ascuţite, întretăiate ale broaştelor nevăzute şi ale insectelor de seară.

— Hei, Alice, ţi-am găsit colierul cu fluture, a spus bărbatul care deţinea casa.

A legănat în faţa ei un fluturaş-bijuterie atârnat de un lanţ de argint.

— Nu e colierul meu, e al mamei mele. Şi e special, aşa că ar fi bine să-l pui la loc, nu ne putem juca cu el.

— Am vorbit cu mama ta şi mi-a spus că-l poţi păstra tu. Ţi-l dă ţie.

Ea i-a cercetat privirea, gura şi limbajul trupului, căutând un semn care să-l dea de gol. Dar înainte să-şi dea seama dacă e sincer, a sedus-o frumuseţea fluturelui albastru, strălucitor, şi a dat uitării grija pentru respectarea regulilor.

— A spus ea că pot să-l păstrez?

— Îhî-îhî.

Stând în patele ei, bărbatul s-a aplecat şi i l-a pus la gât. Alice şi-a trecut degetele peste pietrele albastre de pe aripi, peste corpul din argint şi antenele bătute cu diamante. A simţit cum o străbate o încântare egoistă. *Anne va fi atât de geloasă.*

Alice stătea pe podea, în faţa oglinzii mari din dormitorul în care dormea, şi îşi studia reflecţia. Fata din oglindă avea cearcăne adânci şi negre. Pielea i se lăsase, era pătată peste tot şi ridată la colţurile ochilor şi pe frunte. Sprâncenele groase şi asimetrice aveau nevoie de un pensat. Părul ei cârlionţat era în cea mai mare parte negru, dar firele cărunte se vedeau bine. Fata din oglindă arăta urâtă şi bătrână.

Şi-a trecut degetele peste obraji şi frunte, simţindu-şi faţa pe degete şi degetele pe faţă. *Asta nu pot să fiu eu. Ce e în neregulă cu faţa mea?* I se făcea rău din cauza fetei din oglindă.

A găsit baia şi a aprins lumina. A întâlnit aceeaşi imagine în oglinda de deasupra chiuvetei. Ochii maro-auriu, nasul serios, buzele în formă de inimă erau acolo, dar tot restul, ansamblul trăsăturilor ei era greşit într-un mod grotesc. Şi-a trecut degetele peste oglinda netedă şi rece. *Ce au oglinzile astea?*

Baia nici nu mirosea bine. În spatele ei, pe podea, pe nişte pagini de ziar, erau două scăunele albe şi

strălucitoare, o pensulă şi o găleată. S-a lăsat pe vine şi a inspirat cu nasul ei cel serios. A scos capacul găleţii, a băgat pensula înăuntru şi a privit scurgându-se vopseaua albă cremoasă.

A început cu oglinzile cărora le găsise cusururi, cea din baie şi cea din dormitorul în care dormea. Înainte de a termina, a mai găsit patru şi le-a vopsit pe toate în alb.

Alice stătea aşezată pe un scaun mare şi alb, iar bărbatul care deţinea casa stătea pe celălalt. Bărbatul care deţinea casa citea o carte şi bea o băutură. Cartea era groasă, iar băutura era maro-gălbuie, cu gheaţă înăuntru.

Alice a luat de pe măsuţa de cafea o carte şi mai groasă decât cea pe care o citea bărbatul şi a răsfoit-o. Ochii ei se opreau asupra diagramelor de cuvinte şi litere conectate cu alte cuvinte şi litere prin săgeţi, liniuţe şi mici balonaşe. Pe când frunzărea cartea, se oprea asupra unor cuvinte separate — dezinhibare, fosforilare, gene, acetilcolină, restabilire, vremelnicie, demoni, morfeme, fonologic.

— Cred că am mai citit cartea asta, a spus Alice.

Bărbatul s-a uitat întâi la cartea pe care o ţinea în mână şi apoi la ea.

— Ai făcut mai mult decât atât. Tu ai scris-o. Tu şi cu mine am scris cartea aia împreună.

Fără să-l creadă pe cuvânt, Alice a închis-o şi a citit coperta albastră strălucitoare. *De la molecule la minte*, de dr. John Howland şi dr. Alice Howland. Şi-a ridicat privirea spre bărbatul de pe scaun. *El e John.* A frunzărit primele pagini. „Cuprins. Dispoziţie şi Emoţie, Motivaţie, Stimulare şi Atenţie, Memorie, Limbaj". *Limbaj.*

Alice a deschis cartea undeva, la sfârşit. „O posibilitate infinită de exprimări, învăţate totuşi instinctiv, semantica, sintaxa, cazurile gramaticale, verbele neregulate, fără efort şi în mod automat, universal." Acele cuvinte pe care le citea păreau să treacă peste buruienile şi mlaştinile sufocante din mintea ei, spre un loc încă pur şi neatins, la limita supravieţuirii.

— John, a spus ea.

— Da.

John şi-a pus cartea jos şi s-a ridicat în picioare la marginea scaunului mare şi alb.

— Am scris cartea asta împreună cu tine, a spus ea.

— Da.

— Îmi amintesc. Îmi amintesc de tine. Îmi amintesc că am fost foarte inteligentă.

— Da, ai fost inteligentă. Ai fost cea mai inteligentă persoană pe care am cunoscut-o vreodată.

Această carte groasă, cu coperta albastru strălucitor, reprezenta atât de mult din ceea ce fusese Alice odată. *Am ştiut cum gestionează mintea limbajul şi puteam comunica ceea ce ştiam. Eram cineva care ştia multe. Nimeni nu-mi mai cere sfatul sau părerea. Mi-e dor de asta. Eram curioasă, independentă şi încrezătoare. Mi-e dor să fiu sigură de anumite lucruri. Nu-ţi găseşti pacea când eşti tot timpul nesigur de toate. Mi-e dor să fac totul cu uşurinţă. Mi-e dor să iau parte la ceea ce se întâmplă. Mi-e dor să mă simt dorită. Mi-e dor de viaţa mea şi de familia mea. Mi-am iubit viaţa şi familia.*

Voia să-i spună tot ceea ce îşi amintea şi gândea, dar nu putea trimite în sunete toate aceste amintiri şi gânduri, compuse din atât de multe cuvinte, propoziţii şi fraze, dincolo de buruienile şi mlaştinile sufocante. S-a liniştit şi şi-a adunat toate puterile pentru ceea ce era

esențial. Restul trebuia să rămână în locul acela pur, aflat la limita supraviețuirii.

— Mi-e dor de mine.

— Şi mie mi-e dor de tine, Ali, atât de mult...

— Nu m-am gândit niciodată că o să ajung aşa.

— Ştiu.

Septembrie 2005

John s-a aşezat în capul unei mese lungi şi a luat o gură mare din cafeaua neagră. Era foarte tare şi amară, dar lui nu-i păsa. Nu o bea pentru gustul ei. Ar fi băut-o mai repede dacă ar fi putut, dar era foarte fierbinte. Ar avea nevoie de încă două sau trei căni mari ca să se trezească de-a binelea şi să-şi intre în ritm.

Majoritatea celor care intrau îşi cumpărau cafeaua la pachet şi se grăbeau în drumul lor. John avea întâlnire de laborator abia peste o oră şi nu era presat în niciun fel să ajungă devreme la birou. Era mulţumit că putea să nu se grăbească, să-şi mănânce prăjitura cu scorţişoară, să-şi bea cafeaua şi să citească *New York Times*.

Mai întâi a deschis la secţiunea „Sănătate", la fel cum făcea de un an şi jumătate cu orice ziar pe care îl citea, un obicei care înlocuise mare parte din speranţa care-i inspirase la început acest obicei. A citit primul articol de pe pagină şi a plâns nestăvilit, pe măsură ce i se răcea cafeaua.

AMYLIX NU TRECE TESTELE

Potrivit rezultatelor studiului Synapson Faza III, pacienții cu boala Alzheimer în fază uşoară şi medie, cărora li s-a administrat Amylix în timpul testului de cincisprezece luni, nu au arătat nicio stabilizare substanțială a simptomelor demenței, în comparație cu cei cărora li s-a administrat placebo.

Amylix este un agent selectiv de scădere a amiloidului beta. Prin legarea Abeta 42 solubil, scopul acestui medicament experimental este de a opri progresia bolii, fiind diferit de celelalte medicamente disponibile în prezent pentru pacienții cu Alzheimer, care pot, cel mult, întârzia stadiul final al bolii.

Medicamentul a fost bine tolerat şi a trecut de Fazele I şi II, fiind promițător din punct de vedere medical şi având aşteptări pe Wall Street. Dar după mai mult de un an în care li s-a administrat medicamentația, funcțiile cognitive ale pacienților care au primit chiar şi doza cea mai mare de Amylix nu au arătat îmbunătățiri sau stabilizare, conform scării de evaluare a bolii Alzheimer şi rezultatelor chestionarelor numite „Activități zilnice", ci au scăzut cu un procent concludent şi previzibil.

Epilog

Alice stătea pe o bancă alături de femeia aceea şi se uita la copiii ce treceau pe lângă ele. Nu erau chiar copii. Nu erau genul de copii mici care stăteau acasă cu mamele lor. Ce erau? Copii medii.

Examina feţele copiilor medii, în timp ce treceau pe lângă ele. Serioşi, preocupaţi. Grei de cap. Încăpăţânaţi în drumul lor spre undeva. Mai erau şi alte bănci în împrejurimi, dar niciunul dintre copiii medii nu se oprea să se aşeze. Treceau cu toţii pe lângă ele, ocupaţi în drumul lor spre unde trebuiau să meargă.

Ea nu trebuia să meargă nicăieri. Se simţea norocoasă pentru asta. Ea şi femeia cu care stătea ascultau cum fata cu părul foarte lung îşi interpreta piesa, cântând. Fata avea o voce încântătoare, dinţi mari şi zâmbăreţi şi o fustă cu flori, care îi plăcea lui Alice.

Alice fredona în ritm cu muzica. Îi plăcea zgomotul îngânărilor ei amestecat cu vocea fetei care cânta.

— OK, Alice, Lydia va ajunge acasă din clipă în clipă. Vrei să-i dai nişte bani Sonyei, înainte să plecăm? a întrebat femeia.

Aceasta stătea în picioare, zâmbind şi ţinând nişte bani în mână. Alice s-a simţit invitată să i se alăture. S-a ridicat, iar femeia i-a dat ei banii. Alice i-a aruncat în pălăria neagră de pe asfalt, lângă picioarele fetei care cânta. Aceasta a continuat să cânte din instrument, dar s-a oprit din fredonat, ca să le vorbească.

— Mulţumesc, Alice, mulţumesc, Carole, pe curând!

În timp ce Alice trecea cu femeia printre copiii medii, muzica se stingea în urma lor. Alice nu prea voia să plece, dar femeia pleca, iar Alice ştia că trebuie să rămână cu ea. Era veselă şi drăguţă şi ştia întotdeauna ce să facă, lucru pe care Alice îl aprecia, pentru că, de cele mai multe ori, ea nu ştia.

După un timp, Alice a zărit maşina roşie şi maşina mare strălucitoare, parcate pe aleea din faţa casei.

— Sunt amândouă aici, a spus femeia, zărindu-le şi ea.

Alice s-a simţit entuziasmată şi s-a grăbit în casă. Mama era în hol.

— Întâlnirea mea s-a terminat mai repede decât credeam, aşa că m-am întors. Mulţumesc că mi-ai ţinut locul, a spus mama.

— Nicio problemă. I-am luat lenjeria de pe pat, dar nu am apucat să-i pun alta în loc. Totul este încă în uscător, a spus femeia.

— OK, mulţumesc. Le scot eu.

— A avut încă o zi bună.

— Fără hoinăreală?

— Nu. Acum e umbra mea de încredere. Partenerul meu de nebunii. Nu, Alice?

Femeia a zâmbit, dând din cap cu entuziasm. Alice i-a răspuns zâmbind şi dând şi ea din cap. Nu ştia cu ce era de acord, dar probabil că era bine, dacă aşa zicea femeia.

Aceasta a început să strângă cărţi şi genţi la uşa de la intrare.

— John vine mâine? a întrebat femeia.

Un bebeluş pe care nu-l vedeau a început să plângă, iar mama a dispărut în altă cameră.

— Nu, dar avem situaţia sub control, a răspuns vocea mamei.

S-a întors, purtând în braţe un bebeluş îmbrăcat în albastru, pe care-l săruta neîncetat pe gât. Bebeluşul continua să plângă, dar cu mai puţină ardoare. Sărutările iuţi ale mamei îşi făceau efectul. Aceasta a băgat o chestie de supt în gura bebeluşului.

— E în regulă, puiuţ. Mulţumesc tare mult, Carole. Eşti o mană cerească. Să ai un weekend plăcut, ne vedem luni.

— Pe luni. Pa, Lydia, a strigat femeia.

— Pa, mersi, Carole! a strigat o voce de pe undeva, din casă.

Ochii mari şi rotunzi ai bebeluşului i-au întâlnit pe ai lui Alice şi, recunoscând-o, a zâmbit în spatele acelei chestii de supt. Alice i-a zâmbit şi ea, iar bebeluşul i-a răspuns cu un râs cu toată gura. Chestia de supt a căzut pe podea. Mama s-a aplecat pe vine şi a ridicat-o.

— Mamă, vrei să-l ţii puţin?

Mama i-a pasat bebeluşul lui Alice, iar bebeluşul i-a alunecat confortabil în braţe şi pe şold. A început să o prindă de faţă cu una din mânuţele lui umede. Îi plăcea să facă asta, iar lui Alice îi plăcea să-l lase. A prins-o de buza de jos. Ea s-a prefăcut că îl muşcă şi îl mănâncă, în timp ce scotea sunete de animal sălbatic. Bebeluşul râdea şi a trecut la nasul ei. Ea a adulmecat şi a adulmecat şi s-a prefăcut că strănută. Bebeluşul a trecut la ochii

ei. Ea şi i-a mijit, ca să nu-i bage degeţelele în ochi, şi a clipit încercând să-i gâdile mânuţa cu genele. Bebeluşul şi-a mutat mânuţa pe fruntea ei, în părul ei, şi-a strâns pumnuleţul şi a tras. Alice i-a descleştat încet mânuţa şi a înlocuit şuviţele de păr cu degetul ei arătător. Bebeluşul i-a găsit lănţişorul.

— Vezi fluturele ăsta frumos?

— Nu-l lăsa să-l bage în gură! a strigat mama, care era în altă cameră, dar cu ochii pe ei.

Alice nu avuse de gând să-l lase pe bebeluş să bage în gură lănţişorul, şi s-a simţit acuzată pe nedrept. A intrat în camera unde era mama. Era plină cu tot felul de scaune de copii pentru aniversări, colorate, chestii care piuiau şi bâzâiau şi vorbeau, când le loveau bebeluşii. Alice uitase că asta era camera cu scaunele zgomotoase. Voia să plece înainte ca mama să-i sugereze să pună bebeluşul într-unul din ele. Dar şi actriţa era acolo, iar Alice voia să stea cu ele.

— Tata vine weekendul ăsta? a întrebat actriţa.

— Nu, nu poate, a spus că vine săptămâna viitoare. Pot să-i las puţin cu tine şi cu mama? Trebuie să merg la magazin. Allison ar trebui să doarmă cam încă o oră.

— Sigur.

— Vin repede. Ai nevoie de ceva? a întrebat mama, în timp ce ieşea din cameră.

— Mai multă îngheţată, ceva cu ciocolată! a strigat actriţa.

Alice a găsit o jucărie moale care nu avea butoane zgomotoase şi s-a aşezat, în timp ce bebeluşul o examina, aşezat în poala ei. Alice a mirosit creştetul capului aproape golaş şi a privit-o pe actriţă citind. Actriţa şi-a ridicat privirea spre ea.

— Auzi, mamă, nu vrei să mă asculţi jucând un monolog pe care-l pregătesc pentru curs şi să-mi spui despre ce crezi că este vorba? Nu povestea, e cam lungă. Nu trebuie să ţii minte cuvintele, doar să-mi spui despre ce crezi că este vorba din punct de vedere emoţional. Când am terminat, îmi spui cum te-am făcut să te simţi, OK?

Alice a încuviinţat, iar actriţa a început. Alice a privit, a ascultat şi s-a concentrat dincolo de cuvintele pe care le rostea actriţa. I-a văzut ochii tot mai disperaţi, căutători, implorând după adevăr. I-a văzut plonjând uşor şi cu recunoştinţă în adevăr. Vocea ei suna la început stinsă şi speriată. Încet, fără să fie mai puternică, a devenit tot mai încrezătoare, iar apoi vioaie, sunând uneori ca un cântec. Sprâncenele, umerii şi mâinile ei se destindeau şi se deschideau, cerând acceptare şi oferind iertare. Vocea şi corpul ei au creat o energie care a învăluit-o pe Alice şi a mişcat-o până la lacrimi. L-a strâns în braţe pe bebeluşul minunat pe care îl ţinea în poală şi i-a sărutat capul, care mirosea dulce.

Actriţa s-a oprit şi şi-a venit în fire. Se uita la Alice şi aştepta.

— OK, ce simţi?

— Simt dragoste. Este despre dragoste.

Actriţa a scâncit, s-a grăbit către Alice, a sărutat-o pe obraz şi a zâmbit, cu fiecare trăsătură a chipului ei plină de încredre.

— Am zis bine? a întrebat Alice.

— Da, mamă. Ai zis foarte bine.

Postscriptum

Testul clinic cu medicamentul Amylix descris în această carte este fictiv. Cu toate acestea, este similar compuşilor reali aflaţi în cercetări clinice care au ca scop reducerea selectivă a nivelurilor de amiloid-beta 42. Spre deosebire de medicamentele disponibile la ora actuală, care pot doar încetini progresia finală a bolii, se speră ca aceste medicamente să oprească evoluţia bolii Alzheimer. Toate celelalte medicamente sunt reale, iar descrierea administrării şi eficacităţii lor în tratamentul bolii Alzheimer este corectă la momentul scrierii acestei cărţi. Pentru mai multe informaţii despre boala Alzheimer şi testele clinice, vizitaţi site-ul http://www.alz.org/alzheimers_disease_clinical_studies.asp.

Mulțumiri

Le rămân pe deplin recunoscătoare tuturor celor pe care i-am întâlnit prin intermediul Dementia Advocacy and Support Network International şi Dementia USA, în special lui Peter Ashley, Alan Benson, Christine Bryden, Bill Carey, Lynne Culipher, Morris Friedell, Shirley Garnett, Candy Harrison, Chuck Jackson, Lynn Jackson, Sylvia Johnston, Jenny Knauss, Jaye Lander, Jeanne Lee, Mary Lockhart, Mary McKinlay, Tracey Mobley, Don Moyer, Carole Mulliken, Jean Opalka, Charley Schneider, James Smith, Jay Smith, Ben Stevens, Richard Taylor, Diane Thornton şi John Willis. Am învăţat atât de multe din inteligenţa, curajul, umorul, empatia şi dorinţa voastră de a împărtăşi ceea ce era deopotrivă vulnerabil, înfricoşător, plin de nădejde şi de învăţăminte. Portretul pe care i l-am făcut lui Alice este mai bogat şi mai uman datorită poveştilor voastre.

Aş vrea să le mulţumesc în special lui James şi Jay, care mi-au oferit atât de multe, dincolo de limitele bolii Alzheimer şi de graniţele acestei cărţi. Faptul că v-am cunoscut a fost o binecuvântare.

Aş dori, de asemenea, să le mulţumesc cadrelor medicale care şi-au dedicat cu generozitate cunoştinţele, timpul, imaginaţia, pentru a mă ajuta să înţeleg cu adevărat şi în detaliu desfăşurarea evenimentelor, pe măsură ce demenţa lui Alice este descoperită şi progresează:

Dr. Rudy Tanzi şi Dr. Dennis Selkoe, pentru că m-au făcut să înţeleg în profunzime biologia moleculară a acestei boli;

Dr. Alireza Atri, pentru că mi-a îngăduit să-i stau alături timp de două zile, în cadrul Secţiei de Tulburări de Memorie, de la Massachutts General Hospital, pentru inteligenţa şi bunătatea de care dă dovadă;

Dr. Doug Cole şi Dr. Martin Samuels, de la care am înţeles mai multe despre diagnosticarea şi tratamentul bolii Alzheimer;

Sarei Smith, pentru că mi-a permis să asist la teste neuropsihologice;

Barbarei Hawley Maxam, care mi-a explicat rolul asistenţilor sociali şi al Grupului de Sprijin pentru Însoţitori de la Mass General;

Lui Erin Linnenbringer, consultantul de genetică, pentru conturarea personajului Alice;

Dr. Joe Maloney şi Dr. Jessica Wieselquist, pentru că au jucat rolul medicilor de familie ai lui Alice.

Îi mulţumesc Dr. Steven Pinker pentru că mi-a oferit o imagine despre viaţa de profesor de psihologie la Harvard şi Dr. Ned Sahin şi Dr. Elizabeth Chua, pentru informaţii similare, însă din perspectiva studenţilor.

Le mulţumesc Dr. Steve Hyman, Dr. John Kelsey şi Dr. Todd Kahan, pentru răspunsurile oferite la întrebările despre Harvard şi viaţa de profesor.

Îi mulţumesc lui Doug Coupe pentru împărtăşirea unor informaţii specifice despre actorie şi despre Los Angeles.

Le mulţumesc Marthei Brown, lui Anne Carey, Laurel Daly, Kim Howland, Mary MacGregor şi Chris O'Connor pentru citirea fiecărui capitol, pentru comentarii, încurajări şi entuziasm nestăvilit.

Le mulţumesc lui Diane Bartoli, Lyralen Kaye, Rose O'Donnell şi Richard Pepp pentru feedback editorial.

Îi mulţumesc lui Jocelyn Kelley de la Kelley & Hall, pentru că este un editor extraordinar.

Îi mulţumesc din suflet lui Beverly Beckham, care a scris cea mai bună cronică pe care o poate visa vreodată un scriitor autofinanţat. Tu eşti cea care m-a îndrumat spre Julia Fox Garisson.

Julia, nu există destule cuvinte pentru a-ţi mulţumi. Generozitatea ta mi-a schimbat viaţa.

Îi mulţumesc lui Vicky Bijur pentru că mă reprezintă şi pentru că a insistat să schimb finalul. Eşti genială.

Le mulţumesc lui Louise Burke, John Hardy, Kathy Sagan şi Anthony Ziccardi pentru că au crezut în această poveste.

Trebuie să mulţumesc marii şi gălăgioasei familii Genova, care le-a spus fără jenă tuturor cunoştinţelor să cumpere cartea fiicei/nepoatei/verişoarei/surorii. Sunteţi cea mai bună echipă de guerrilla marketing din lume!

De asemenea, trebuie să mulţumesc nu atât de marii, dar tot atât de gălăgioasei familii Seufort, pentru promovare.

La final, aş dori să-i mulţumesc lui Christopher Seufert pentru asistenţă tehnică şi web, pentru designul

copertei originale, pentru că m-a ajutat să transform abstractul în tangibil şi pentru multe altele, dar mai ales pentru că mi-a stârnit fluturi în stomac.

LISA GENOVA

„Alice stătea pe podea, în fața oglinzii mari din dormitor, și își studia imaginea. Fața din oglindă avea crearcăne adânci și negre. Pielea i se lăsase, era pătată peste tot și ridată la colțurile ochilor și pe frunte. Sprâncenele groase și asimetrice aveau nevoie de un pensat. Părul ei cărunțit era în cea mai mare parte negru, dar firele cărunte se vedeau bine. Fața din oglindă arăta urâtă și bătrână.
Și-a trecut degetele peste obraji și frunte, simțindu-și fața pe degete și degetele pe față. Asta nu pot să fiu eu. Ce e în neregulă cu fața mea? I se făcea rău din cauza fetei din oglindă."

TREI

Lisa Genova a absolvit Bates College ca șefă de promoție, cu o diplomă în biopsihologie. A obținut doctoratul în neuroștiințe la Universitatea Harvard. E membră a Advocacy și Support Netword International și DementiaUSA. De asemenea, semnează articole pentru National Alzheimer's Association.

Altfel... și totuși Alice a figurat timp de 59 de săptămâni pe lista de bestseller New York Times. Recompensată cu numeroase distincții, s-a vândut în peste 2,6 milioane de exemplare și a fost tradusă în 36 de limbi.

Pe lângă Altfel... și totuși Alice, Lisa Genova este autoarea romanelor Left Neglected, Love Anthony, și Inside the O'Briens, toate bestselleruri New York Times. Aflați mai multe despre ea pe **lisagenova.com** și **www.StillAlice.com**.

LISA GENOVA

Alice Howland se mândrește cu viața pe care a muncit din greu să și-o construiască.

La cincizeci de ani, ține prelegeri de psihologie cognitivă la Harvard, fiind recunoscută internațional pentru teoriile sale inovatoare din domeniul psiholingvisticii. Are un soț cu o carieră strălucită și trei copii adulți.

Când începe să devină tot mai dezorientată și să uite lucruri, un diagnostic cumplit îi schimbă viața – și relația cu propria familie și cu lumea – pentru totdeauna.

Emoționant și zguduitor, Altfel... și totuși Alice înfățișează destinul tragic al unui om care se confruntă cu instalarea timpurie a bolii Alzheimer și suferința imensă pe care aceasta o provoacă.

www.edituratrei.ro

9786067194920

TREI